

**TEREKE KAYITLARINA GÖRE MUT'TA GÜNDELİK HAYAT
(1900-1908)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İBRAHİM ÇOBAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TARİH
ANABİLİM DALI**

**Danışman
Dr.Öğr. Üyesi Songül ULUTAŞ**

**MERSİN
OCAK- 2021**

ÖZET

Tereke defterleri, şer'iyeye sicilleri içerisinde yer alan ve vefat eden kişilerin miraslarının kaydedildiği kayıtlardır. Bu defterler, Osmanlı Devleti'nin sosyo-ekonomik tarihinin önemli kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Bu çalışmada 1900-1908 tarihleri arasındaki Mut Tereke Defterlerinden yola çıkılarak, Mut'un bu dönemdeki sosyo-ekonomik hayatı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amacımıza yönelik olarak da örneklem veri tabanı baz alınarak Mut Şer'iyeye Sicilleri'nden istifade edilmiştir. Bu bilgilerden yararlanarak çeşitli yorumlamalar, kıyaslamalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. İncelememiz 1900-1908 yıllarını kapsamakta olup üç ana bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde, Osmanlı'da şer'i mahkemeleri ve kadılık müessesesini ele aldıktan sonra çalışma konumuzun temel kaynağını oluşturan şer'i mahkeme kayıtları olan tereke defterlerini inceledik. Daha sonra ise şer'i miras hukuku değerlendirilmiştir. Böylece çalışmamızı inceleyecek araştırmacılar için bağlantı kurmak daha kolay olacaktır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise, incelediğimiz bölge olan Mut'un ana hatlarıyla tarihi içerisinde şehir ve idari yapısı ile nüfusu hakkında bilgiler verilerek değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde de tereke kayıtlarının değerlendirilmesine geçilmiştir. Burada tereke sahipleri, aileleri, varisleri, unvanları, ölüm yerleri, geriye bıraktıkları giyim-kuşamları, ev eşyaları, aksesuarları, kitapları, silahları gibi daha çok kişisel eşyaları incelenerek kişilerin gündelik yaşamları ve Mut'un sosyal yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda tereke sahiplerinin ekonomik durumlarını kişisel eşyalarından daha iyi yansıtan servet miktarları, meslekleri, gayrimenkulleri, arazileri, hayvanları, nakit paraları, borç ve alacakları ele alınmıştır. Böylece Mut'taki ekonomik faaliyetler ve ilişkiler, kişilerin geçim kaynakları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mut, Şer'iyeye Sicilleri, Tereke.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Songül ULUTAŞ, Tarih Anabilim Dalı, Mersin Üniversitesi, Mersin.

ABSTRACT

Tereke books, included in the religious registers and records of the legacies of deceased persons. These books, it constitutes one of the important sources of the socio-economic history of the Ottoman State. In this study Based on the Mut Tereke Notebooks between 1900-1908 The socio-economic life of Mut in this period has been tried to be revealed. For this purpose, based on the sample database Mut Şer'iyye Registers have been used. Various interpretations using this information, comparisons and evaluations have been made. Our review covers the years 1900-1908 and consists of three main sections.

In the first part, After discussing the religious courts and the kadi's institution in the Ottoman Empire We examined the estate registers, which are the court records of Sharia, which constitute the main source of our study. Then we evaluated the law of inheritance. Thus for the researchers who will examine our study it will be easier to connect.

In the second part of our study, the region we are examining, Mut's The city and its administrative structure in its history .n evaluation was made by giving information about the population with.

In the third part of our study, the tereke records were evaluated. Here the owners of the estate, their families, heirs, titles, places of death, clothing they left behind, household items, more personal items such as accessories, books, weapons by examining people's daily lives and Mut's social structure has been tried to be revealed. Same time the economic conditions of the owners of the tereke amounts of wealth that better reflect their personal belongings professions, real estate, land, animals, cash money, debts and receivables are discussed. So Economic activities and relationships in Mut, people's livelihoods were evaluated.

Keywords: Mut, Şer'iyye Registers, Tereke.

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Songül ULUTAŞ, Department of History, The University of Mersin, Mersin.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında önerileriyle bana yol gösteren, çalışma süresi içerisinde desteğini esirgemeyen ve aynı zamanda benim için bir danıőmandan daha da öte olan kıymetli hocam, Dr. Öğr. Üyesi Songül ULUTAŞ'a sonsuz teőekkürlerimi sunarım. Çalışma süresi boyunca yardımlarını esirgemeyen ve beni destekleyen bölüm hocalarım Prof. Dr. şerife YORULMAZ'a, Dr. Öğr. Üyesi Doğan GÜN'e ve Dr. Öğr. Üyesi Mehtap ERGENOğLU'na müteőekkır olduğumu belirtmek isterim.

Bu çalışmanın ötesinde, bilgi ve deneyim açısından gerekli donanımı kazanmamı sağlayan bölüm hocalarıma can-ı gönülden teşekkür ederim.

Dostluğu ve varlığıyla bana her daim güç veren arkadaőım Emel ABRAVCI'ya tez sürecinin her aşamasında, yılmadan yanımda olduğu için sonsuz kereler teşekkür ediyorum. Bana hem dost hem de kardeş olan Melih Can SAYGIN ve pek kıymetli ailesine manevi desteklerinden ötürü müteőekkırım. Son olarak gerek yaşam yolunda bana her zaman ışık tutan ve yol gösteren gerek de beni, bütün öğrenim hayatım boyunca her konuda destekleyen ve yanımda olan, maddi ve manevi desteklerini hiçbir şekilde benden esirgemeyen başta sevgili babam Bahattin ÇOBAN ile annem Ayşe ÇOBAN olmak üzere tüm aileme sonsuz saygı ve őükranlarımı sunmaktayım. İyi ki varsınız.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	i
ETİK BEYAN	ii
ÖZET	İv
ABSTRACT	V
TEŞEKKÜR	Vi
İÇİNDEKİLER	Vii
GRAFİKLER DİZİNİ	İX
TABLolar DİZİNİ	X
KISALTMALAR ve SİMGELER	Xİ
1. GİRİŞ	1
1. 1. OSMANLI'DA ŞER'İ MAHKEMELER ve TEREKE DEFTERLERİ	8
1. 1. 1. OSMANLI'DA ŞER'İ MAHKEMELER ve KADILIK KURUMU	8
1. 1. 2. OSMANLI'DA ŞER'İ MAHKEME KAYITLARI: TEREKE DEFTERLERİ	11
1. 1. 3. ŞER'İ MİRAS HUKUKU	20
2. ANA HATLARIYLA MUT	25
2.1 İSLAM ÖNCESİ MUT TARİHİ	26
2.2 OSMANLI DÖNEMİNDEN ÖNCE MUT TARİHİ	28
2.3 OSMANLI DÖNEMİNDE MUT TARİHİ	29
3. MUT'TA GÜNDELİK HAYAT	31
3. 1 İDARİ YAPI	31
3. 1. 1 KÖY ve MAHALLE İSİMLERİ	31
3. 1. 2 KULLANILAN UNVANLAR	34
3. 1. 3 ERKEK İSİMLERİ	36
3. 1. 4 KADIN İSİMLERİ	39
3.2 TOPLUMSAL YAPI VE AİLE HAYATI	41
3. 2. 1 MEHİR	42
3. 2. 2 ÇOCUK SAYILARI ve CİNSİYETLERİ	48
3. 2. 3 EŞ SAYILARI	50
3. 2. 4 VASİ TAYİNİ	51
3. 2. 5 EV KULLANIM EŞYALARI	53
3. 2. 6 MUTFAK EŞYALARI	59
3. 2. 7 GİYİM EŞYALARI	61
3. 3 EKONOMİK HAYAT	65
3. 3. 1 TARIM ÜRÜNLERİ	66
3. 3. 2 KULLANILAN ALETLER	69
3. 3. 3 MUT KAZASI'NDA HAYVANCILIK	72
3. 3. 4 KULLANILAN SİLAH TÜRLERİ	79
3. 3. 5 GENEL SERVETLER	80
3. 3. 6 ZORUNLU HARCAMALAR	83
3. 3. 7 GAYRİMENKUL MALLAR	86
3. 3. 8 TAKILAR VE NAKİT PARA	87
4. SONUÇ	89
KAYNAKLAR	92
EKLER	102
ÖZGEÇMİŞ	207

GRAFİKLER DİZİNİ

	Sayfa
GRAFİK 3. 1. Mahalle İsimlerinin Kullanım Sıklığı	31
GRAFİK 3. 2. Sicillerde Adı En Sık Geçen İlk 10 Karye	33
GRAFİK 3. 3. Sicillerde En Sık Geçen İlk 10 Unvan Ve Kullanım Sayıları	36
GRAFİK 3. 4. Sicillerde En Sık Geçen İlk 10 Erkek İsmi Ve Kullanım Sayıları	37
GRAFİK 3. 5. Sicillerde En Sık Geçen İlk 10 Kadın İsmi Ve Kullanım Sayıları	40
GRAFİK 3. 6. Çocuk Durumuna Göre Aileler	49
GRAFİK 3. 7. Sicillere Göre Mut Kazasının Çocuk Sayıları	49
GRAFİK 3. 8. Sicillere Göre Mut Kazasının Eş Sayıları	50
GRAFİK 3. 9. Sicillere Göre Mut Kazasının Vasi Atamaları	52
GRAFİK 3. 10. Sicillere Göre Mut Kazasının Küçükbaş Hayvan Sayıları	73
GRAFİK 3. 11. Sicillere Göre Mut Kazasının Büyükbaş Hayvan Sayıları	75
GRAFİK 3. 12. Sicillere Göre Mut Kazasının Yük-Binek Hayvan Sayıları	77
GRAFİK 3. 13. Sicillere Göre Mut Kazasında Arıcılık	79
GRAFİK 3. 13. Tereke Sahiplerinin Servet Miktarları	81
GRAFİK 3. 14. Erkeklerin Servet Miktarları	82
GRAFİK 3. 15. Kadınların Servet Miktarları	83
GRAFİK 3. 16. Techiz ve Tekfin Harcamasının Yapıldığı Tereke Kayıtları	84
GRAFİK 3. 17. Vergi Kesintisi Yapılan Terekeler	85
GRAFİK 3. 18. Sicillerde Geçen Gayrimenkuller	86
GRAFİK 3. 19. Terekelerde Nakit Para	88

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
TABLO 1. 1. Ölen Kişinin Terekede Tanıtılması	16
TABLO 1. 2. Ölen Kişinin Miras Kalan Eşya Dökümü	17
TABLO 1. 3. Borç/Alacak Ve Zaruri Harcamalara Ait Döküm	18
TABLO 1. 4. Mirasçılara Veya Hazineye Kalan Kısma Ait Döküm	18
TABLO 3. 1. Sicillerde Geçen Karye İsimleri	32
TABLO 3. 2. Kullanılan Unvanlar	34
TABLO 3. 3. Mut Tereke Kayıtlarında Geçen Erkek İsimleri	37
TABLO 3. 4. Mut Tereke Kayıtlarında Geçen Kadın İsimleri	39
TABLO 3. 5. Millet Çeşitliliğini Gösteren İsim ve Unvanlar	40
TABLO 3. 6. Mut Şer'iyye Sicillerinde Geçen En Düşük Miktara Sahip 20 Tereke Kaydı	43
TABLO 3. 7. Mut Şer'iyye Sicillerinde Geçen En Yüksek Miktara Sahip 20 Tereke Kaydı	44
TABLO 3. 8. Mut Şer'iyye Sicillerinde Geçen İki Eşli Terelerin Mehir Miktarı ve Paylaşimleri	45
TABLO 3. 9. Mut Şer'iyye Sicillerinde Geçen Mehr-i Müeccel Örnekleri	46
TABLO 3. 10. Sicillerde Geçen Ev Kullanım Eşyalarının Fiyat Aralıkları	54
TABLO 3. 11. En Az Üç Defterde Ortak Kaydedilen Eşyalar	58
TABLO 3. 12. Sicillerde Geçen Mutfak Eşyalarının Fiyat Aralıkları	59
TABLO 3. 13. Sicillerde Geçen Giyim Eşyalarının Fiyat Aralıkları	62
TABLO 3. 14. Kuruş Cinsinden Tereke Miktarları	66
TABLO 3. 15. Sicillerde Geçen Alet-Edevatın Fiyat Aralıkları	70
TABLO 3. 16. Sicillerde Geçen Küçükbaş Hayvanlarının Fiyat Aralıkları	72
TABLO 3. 17. Sicillerde Geçen Büyükbaş Hayvanlarının Fiyat Aralıkları	74
TABLO 3. 18. Sicillerde Geçen Yük Ve Binek Hayvanlarının Fiyat Aralıkları	76
TABLO 3. 19. Sicillerde Geçen Silah Ve Silah Eşyasının Fiyat Aralıkları	80

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simgesi	Tanım
a.g.e.	Adı Geçen Eser
Ağs.	Ağustos
Arl	Aralık
AÜDTCF	Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi
bkn.	Bakınız
C.Â.	Cemâdiye'l-Âhir
C.E.	Cemâdiye'l-Evvel
Ekm	Ekim
Eyl	Eylül
H.	Hicrî
Hızr	Haziran
İSAM	İslâmi Araştırmalar Merkezi
Ksm	Kasım
M.	Miladî
Mrt	Mart
MŞS	Mut Şer'iyye Sicilleri
Mys	Mayıs
Nsn	Nisan
Ock	Ocak
M.H.	Muharremü'l-Harâm
R.Â.	Rebî'ü'l-Âhir
R.E.	Rebî'ü'l-Evvel
R.Ş.	Ramazânî's-Şerîf
S.H.	Saferü'l-Hayr
Şev.	Şevvâlü'l-Mükerrrem
Şa'b.	Şa'bânü'l-Mu'azzam
Şbt	Şubat
TDVİA	Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Tmz	Temmuz
Z.H.	Zî'l-Hicce
Z.K.	Zî'l-Ka'de

1. GİRİŞ

Altı asırlık ömrü boyunca üç kıtayı egemenliği altına almayı başaran Osmanlı Devleti, klasik olarak tabir edilen dönemden 19. yüzyıl ortalarına kadar pek köklü bir değişiklik veya yenilik yaşamadan gelmişti. Özellikle 19. ve 20. yüzyıl o güne kadar görülmemiş yeniliklere sahne olmuştu. Önceleri kendi kendine yeten ve içe dönük bir politika sürdürülürken, Tanzimat süreciyle birlikte bu durum değişmişti. Artık geleneksel yapı bozulmaya başlamış ve bu yapı bir süre daha yeniliklerle birlikte varlığını sürdürmeye devam etmişti (Çadırcı, 1991: 173-175). Bu tez çalışmasında, bu yenileşme süreci gerek iktisadi gerekse de idari açıdan değerlendirilerek getirdiği yeniliklerin analiz edilmesi amaçlandı.

Genel olarak, Modern iktisadi büyüme; ilk olarak 18. yüzyılda fosil enerjisiyle çalışan makineleri kullanan sanayide, sonrasında çok boyutlu bir dönüşümü ifade eder. Bu dönüşüm önce Avrupa'da yaşanmış, ardından diğer bölgelere yayılmıştı. İktisadi büyüme, M.Ö 8-9 bin yıllardan itibaren çeşitli aşamalardan geçmişti. Bu büyüme, Kıta Avrupası'nda ticaret devriminden başlayarak bilimsel devrime kadar, sanayi devrimiyle yeni bir boyut kazanmış oldu. Gelişen bu yeni durum öncekiler gibi geçici değil, süreklilik arz ettiğinden dolayı modern olarak nitelendirilmekteydi. Bu dönemde Osmanlı ekonomisi henüz modern kimlik kazanamamış ve Osmanlıdaki sistem modern iktisadi büyümeyle rekabet edebilecek gelişmişlikte değildi. Kendilerini "devlet-i aliye-i ebed-müddet" olarak nitelendiren Osmanlılar, ya bu meydan okumaya boyun eğecek ya da yok olacaktı. Mehmet Genç, Osmanlı iktisadi yapısını iki ana kısma ayırır. İlki, başlangıçtan 18. yüzyıl sonlarına kadar olan Klasik Dönem iken diğeri 19. yüzyıl itibariyle modernleşmeye başlayan İkinci Dönem'dir. (Genç, 2014: 5-6).

Bu yenilikleri oluşturan etkenlerin ne olduğu sorusu için henüz kesin bir cevap bulunamamıştır. Yine de bu değişimlerin en başına bilim devrimi ve coğrafi keşifler alınabilir. Sanayi devriminin ortaya çıkarken bir anda her şeyi değiştirdiğini söylenemezse de giderek iktisadi dönüşümü etkilediği şüphesizdir. Artan nüfusa para ve pazar gibi iki önemli kaynak gerekliydi ki keşifler bunu sağlayacaktı. Bu iki kaynak öylesine etkin oldu ki zamanı keşifler öncesi ve sonrası olarak ayırmak mümkün oldu. (Ulutaş, 2006: 1; Genç, 2016: 39-41). Coğrafi keşiflerle Akdeniz dünyasındaki zenginlik kesintiye uğradı. Böylece Osmanlı'nın buradan elde ettiği geliri azaldı. Coğrafi keşiflerle Amerika'dan Avrupa'ya çok miktarda gümüş getirtildi. Bunun sonucunda piyasa bozuldu ve dışta tahıl ihtiyacı ortaya çıktı. Yasaklanmasına rağmen dışa tahıl ticareti devam etti. Coğrafi keşifler sonucu oluşan yeni fiyatlar lonca sisteminde bozulmalar yarattı. Mallar toptan alınınca Osmanlı zanaatkârı mal/ürün bulmakta zorlandı. Nüfus artışı ve Avrupa'daki askeri teknolojiye modernleşme değişimin sinyali oldu. Nüfus talep doğurdu ve üretim yetersiz olunca fiyatlar yükseldi. Avrupa'daki askeri değişim, Osmanlı'nın yenilmeye başlamasının habercisi oldu. Osmanlı ekonomisinin Avrupa ticaretindeki

gelişmelere ayak uyduramamasından dolayı olağan dışı vergileri daimileştirildi (Çakmak, 2011: 68-75).

Klasik Dönem Osmanlı iktisadi politikasında meydana gelen aksamaların uzun vadeli bir dengeye kavuşturulmaması büyük sorunlar yaratmaktaydı. Bilindiği üzere 19. yüzyılın ortalarına kadar meydana gelen finansal sorunlar, yerel kaynaklarla giderilmeye çalışıldı. Ancak bu kesin bir çözüm değildi. Üretim yetersizliğiyle artık savaş halindeki ağır vergilerin ödenememesi beraberinde tağşişi getirdi. Tağşiş ve enflasyon da beraberinde borçlanmayı getirerek güven üzerine kurulacak finans piyasasını sarsacaktı. Nihayetinde iç borçlanma süreci enflasyon ve tağşiş yüküne dayanamamıştı. Mali dengelerin kurulamaması nedeniyle Osmanlı dış borçlanma sürecini Kırım Savaşı ile başlatmıştı. Ne var ki bütçenin dengelenmemesi 1881 yılında Duyun-ı Umumiye İdaresi'nin kurulması ile sonuçlanmıştı (Pamuk, 2016: 135-146).

19. yüzyılda Osmanlı ekonomisinin dünya ekonomisine açılışı incelediğinde, güçlü bir merkezi devletin varlığı görülecektir. II. Mahmut dönemi itibariyle bir yanda Avrupa'nın siyasal ve askeri gücünün artması, diğer yanda da yereldeki bağımsızlık hareketlerinin hız kazanması karşısında devlet yöneticileri bir takım reform hareketlerinde bulundular. Böylece yerelin gücü gerilerken merkezin siyasal gücü artıyordu. 19. yüzyılda biçimlenen dengelerden sonra, Osmanlı Devleti'nin dışa açılması Avrupa devletleriyle pazarlıklar çerçevesinde gelişti. Sanıldığı gibi aksine dışa açılım tüccar vb. sermayedarlarla ittifaklar kurularak olmamıştı. Avrupalılar, Osmanlı Devleti'nin yaptığı reformlara siyasal ve mali destek sağlamış ve bunun karşılığında da ekonomisini dışa açmasını talep ederek baskı kurmuşlardı. Bunun için dışa açılım verilen ödünlere gerçekleşmiştir, denilebilir. Osmanlı kapitalist dünyaya açılırken, beraberinde toplum üzerindeki denetimini de kaybetmekteydi. Merkezi devlet; askeri, mali ya da siyasal bunalımlarla karşı karşıya kaldıkça Avrupalı devletler için fırsat doğuyordu. Aynı zamanda dışa açılımla orantılı olarak Avrupa sermayesi Osmanlı Devleti'ndeki gücünü arttırıyordu. Şüphesiz ki Avrupalı devletlerin desteğini sağlamak adına girişimlerin olduğu ifade edilebilir. Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı veya daha sonraları çeşitli antlaşmalarla ödünlere verildiği bilinmektedir. Avrupa sermayesinin denetimi altına girme sürecinde 1838 Ticaret Antlaşması, 1854 borçlanma süreci ve 1850'lerden itibaren demir yolları yapımı konusunda verilen imtiyazlar en önemli dönüm noktalarıdır. (Pamuk, 2017: 3-9).

Ticaret Antlaşması 16 Ağustos 1838'de Sadrazam Reşit Paşa ve İngiliz elçisi Ponsonby arasında imzalanmıştı. Bunu diğer Avrupa Devletleriyle imzalanan antlaşmalar takip ediyor olacaktı. Antlaşma, dış ticaretteki tekelciliği ve vergileri düzenlemekteydi. Balta Limanı Antlaşması'yla tekelcilik ve ek vergiler kaldırılıyordu. Böylece Osmanlı hammaddesi dışa açılırken, Osmanlı önemli bir gelir kaynağını kaybediyordu; olağanüstü vergiler. Öyle ki Kırım

Savaşı'nda dış borç alacak duruma gelmişti. Ayrıca gümrük vergilerinde de düzenlemelere gidilecekti. Osmanlı'nın gümrük vergilerini Avrupalı devletlerle beraber düzenlemesi onun dış ticarete bağımsızlığından vazgeçtiğinin göstergesidir. Osmanlı, 1838 Ticaret Antlaşması'nın yarattığı koşulları kaldırabilmek için Birinci Dünya Savaşı'nı beklemeliydi. Artık bağımsız bir dış ticaret uygulayabilecekti. 1820'lerde sanayi devrimini tamamlayan İngiltere kendine yeni pazarlar aramaktaydı. İngilizlerin beklediği kıvılcım Kavalalı Mehmet Ali'den gelmişti. Çünkü Kavalalı Mehmet Ali, Mısır'da isyan ederek dış ticareti tekeline almıştı. Osmanlı Devleti de toprak bütünlüğünü korumak umuduyla İngilizlere yanaştı ve antlaşma imzalandı (Ulutaş, 2006: 3-5; Pamuk, 2005: 17-20). Yenileşme sürecini iktisadi açıdan değerlendirerek 20. yüzyıl öncesinde devlette gerçekleşen değişimler analiz edilmeye çalışıldı.

Osmanlı Devleti merkez-taşra ilişkisinin hâkim olduğu bir yapıya sahipti. Yönetim merkezi İstanbul olarak kabul edilir ve İstanbul dışındaki yerleşimler taşra olarak ifade edilmekteydi. Taşra idarelerinin yapılanması için merkezle bağıni azaltan eyalet ve yöneticilerin merkeze bağıllığı sağlanmıştı. Daha sonra merkezden gönderilen yetkililer vasıtasıyla yerel meclisler oluşturulmuştu. Vali yetkilerinin sınırlı olması, valilerin her durumda merkeze başvurmaları ve baskıları neticesiyle yetkileri eskiden olduğu gibi genişletildi. Ancak valilerin güç kazanmasıyla orantılı olarak vilayet sayıları azaltılarak bazıları sancağa dönüştürüldü (Çakmak, 2011: 66; Kırmızı, 2008: 302-303).

Şark limanları Avrupa için hayat alanı ve kazanç haline geldiğinden dolayı modern hizmetleri yerine getirecek belediyelerin kurulması gerekmektedir (Ortaylı, 1985: 111). Bu da demektir ki Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat yıllarında batılı devletlerle ilişkilerin artmasıyla ilk belediyecilik girişimlerini başlatmıştı (Tortap, 1984: 1-2). Belediye kavramı Osman Nuri Bey'in deyişleriyle: *"Ortak menfaatler ve karşılıklı ihtiyaçların zorlanması ile bir beldede oturan halkın, beldelerine ve dolayısıyla kendilerine ait meseleleri, hükümetin kanunla belirttiği sınır ve sorumluluk dairesinde seçmiş oldukları vekilleri vasıtasıyla halletmeleri"*dir (Gökaçtı, 1996: 9-10).

Tanzimatçıların yeni belediyecilikten beklentileri su ve ulaşım gibi temel hizmetlerin yerine getirilmesiydi. Bu amaçla idari yapıyı, köy ve belediye olarak ayırdılar. Ne var ki yeni belediyecilik uygulaması 19. yüzyıl boyunca köylere inemedi. Yer yer tepkilere maruz kalan yeni uygulama direnişle karşılaştı. Bunun ana nedeni halkın yeni uygulamayla yeni vergilerin geleceğinden endişe duymasıydı. Ancak belediyeler baştan sona hükümet bütçesiyle kuruldu (Ortaylı, 1985: 118-119).

Tanzimat öncesi dönemde günümüz belediye hizmetlerini üstlenen ayrı bir kurum yoktu. Klasik Dönemin kurum ve kuruluşlarının yerine getirilenler başarılı olamıyor veya eksik kalıyorlardı. Sonrasında Kırım Savaşı neticesiyle İstanbul'da yabancı çoğunluktaki nüfus artışı,

altyapının yetersizliğini göz önüne sererek beraberinde hizmet ihtiyacı doğurttu. Yabancıların istekleriyle de birçok yenilikte olduğu gibi batılı tarzda olarak Fransa'dan esinlenen Şehremaneti, İstanbul'da kurularak modern belediyeye geçiş denemesi yapıldı (Ortaylı, 1985: 119-128; Gökaçtı, 1996: 93-94; Çadircı, 1991: 273-274).

Osmanlı Devleti'nde belediyeçiliğe yer veren ilk kanun 1871 Vilayet Nizamnamesi'dir. Belediye teşkilatı ilk olarak merkez İstanbul'da 1855'te faal olmuşken, taşra idaresiyle ilgili kanunlaştırmanın ilk adımı ise 1864 Tuna Vilayet Nizamnamesi'dir. (Ortaylı, 2004: 237; Kırmızı, 2008: 299-306).

Devletin eyalet sisteminde önemli bir yer edinen ve değişikliklerin önünü açan olay Cebel-i Lübnan'dı. Nitekim yerel cemaatler arası çatışmalardan sonra Şam eyaletinden ayrılarak direk merkeze bağlı bir sancak haline getirilmişti. 1861 Cebel-i Lübnan Nizamnamesi 'ne göre yedi kazaya ayrılmış ve mutasarrıf tarafından atanacak müdürler vasıtasıyla yönetilmek üzere müdüriyetler oluşturulmuştu. En küçük birim köy olup yöneticisi muhtar olacaktı. Böylece her birimin yöneticisi bir üstündeki amire karşı sorumlu olacaktı (Çadircı, 1991: 250-251; Kırmızı, 2008: 303-304).

Osmanlı şehrinin idaresi ve yargı görevi Klasik Dönem'de kadıya bırakılmıştı. Kadıların kurumsal ofisleri olmamakla birlikte yerleştikleri yerler mahkeme veya belediye binası sayılmaktaydı. 1860'lı yıllardan itibaren her yerde kurulması beklenen belediyeler İlk Osmanlı Mebusan Meclisinde, Dersaadet ve Vilayet Belediye Kanunu'nun hazırlanmasına rağmen gelişmemişlerdi. Çünkü 19. yüzyılda merkezîyetçi devlet anlayışı hâkimdi. Aynı zamanda merkezi hükümet çoğu yerde belediye örgütü kurmamıştı. II. Meşrutiyet Dönemi'nde belediye örgütü geliştirilip tüzel kişilik kazandırıldıysa da güçlü bir merkezîyetçi politikayla yöneltildiler ve bu durum Cumhuriyet'e miras bırakıldı (Ortaylı, 2004: 225-231).

1908 Hürriyet'in ilanıyla başlayan bu süreci hazırlayan temel unsur II. Abdülhamit yönetimine karşı olan muhalefetti. Askeri Tıbbiye'de başlayan İttihad-ı Osmani adlı ilk örgütlenme daha sonra ismini Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti olarak değiştirmişti. Bağdat demir yolu yapımının Almanlara verilmesiyle II. Abdülhamit ve Almanlar yakınlaşırken, bu durum bazı çevreleri de Jön Türk hareketine yöneltti. II. Abdülhamit rejimine muhalif olan gruplara Jön Türk adı verilirdi. Bu grupların izledikleri yöntem farklı olsa da benimsedikleri amaç ortaktı (Tanör, 1996: 128-129; Tunaya, 1959: 5-11).

Anayasal düzeni oluşturarak baskı rejimini sonlandırmak isteyen Jön Türk rejiminin amacını Prens Sabahattin; "*Osmanlı Devleti Osmanlılarındır.*" diyerek eşitlik ve kardeşlik çerçevesinde belirtmişti. Bu dönemde Rusya, Japonya ve İran'ın meşrutiyet yönetimine geçmesi

Jön Türk destekçilerine büyük umut olmuştu (Somel, 2001: 108-109; Tanör, 1996: 129-132; Aydın, 2001: 117-128).

Dünyadaki bu gelişmelerin etkisi ve Jön Türklerin protesto mitingleriyle Reval Mülakatı direnişin kıvılcımını oluşturmuştu. Yapılan bu görüşmeler imparatorluğun parçalanmasına yönelik komplo olarak algılanarak tepki çekmişti. Bu süreçte Kolağası Niyazi Bey adamlarıyla beraber dağa çıkınca ihtilal başlamış oldu. 23 Temmuz 1908'de İttihat ve Terakki hürriyeti ilan etti ve II. Abdülhamit, Meclis-i Vukelayı onaylayarak resmen Meşrutiyet'i ilan etti (Tanör, 1996: 134-135; Tunaya, 1959: 5-12).

Bilindiği üzere Meşrutiyet Dönemi'nde imparatorluğun merkez teşkilatında köklü reformlar yapılırken sancak merkezleri mevcut yapıyı korumuştur. Konu itibariyle Mut ele alındığında 1877'de Emlak İdaresi ve 1890'da Orman İdaresi kurulmuştu. 1891 yılında da Ziraat Bankası açılmıştı. Mut Belediyesi'nin ne zaman kurulduğuna dair kesin bilgi olmamakla beraber 1869 tarihi işaret edilmektedir (Köse & Atlay, 2005: 95-128). Ancak 1289 (1873) ve 1290 (1874)'teki Adana Vilayet Salnameleri'nde belediyeye ait veri bulunmamaktadır. 1293 (1877) tarihli salnamede "Daire-i Belediye Heyeti" adıyla kurulduğu görülebilmektedir (Adana Vilayet Salnamesi, 1293/1876). Bu nedenle bu üç tarihten biri alınacak olursa kesinlik bakımından 1293 (1876-1877) tarihinin alınması daha doğru olacaktır.

Tarih araştırmalarının açığa kavuşmaları genel anlamda tarihin kaynaklarına inmekle mümkündür. Bu bağlamda en önemli kaynak türü araştırılan konunun döneminde kaydedilen verilerdir. İnceleme konumuzun ana kaynağını oluşturan şer'iyeye sicillerinde tutulan kayıtlar olayın oluşumunun ardından yakın tarihli olarak tutulduğu için bilgilerin yanıltıcı olduğu düşünülmemektedir (Atabey, 2014:II-III). Aynı zamanda bu veriler Osmanlı Devleti'nin hukuki, ekonomik ve toplumsal yapısının ortaya konulması açısından da büyük bir önem arz etmekte olup, bu manasıyla yerel tarih çalışmaları için de önemli bir kaynak niteliğini taşımaktadırlar.

İncelememizde örneklem veri tabanı olarak Mut kentinin tereke kayıt defterlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca çalışmamızda, problematik olarak da şu sorulara cevaplar aranmaya çalışılmıştır;

a) *Mut'a kullanılan ev ve mutfak eşyaları.* Osmanlı Devletinin bir taşra yerleşkesi olan Mut'ta kullanılan ev ve mutfak eşyalarından hareketle, taşradaki gündelik yaşamın açığa çıkarılması çalışmamızın problematiklerinden birini oluşturmaktadır.

b) *Tereke sahiplerinin kullandığı gündelik eşyalar.* Ölen kişilerin geride bıraktığı terekelerinden hareketle bu süreçte gündelik yaşamda kullanılan giyim-kuşam malzemelerinin neler olduğu belirtilmeye çalışılmıştır.

c) *Mut'a beslenen hayvan çeşitliliği*. Terekelerden elde edilen verilerle beraber yöredeki hayvancılığın ve hayvan çeşitliliğinin belirlenerek geçim kaynağındaki rolünün değerlendirilmesi diğer bir problemi oluşturur.

d) *Mut'ta yapılan evliliklerin türleri; eş ve çocuk sayıları*. Osmanlı Devleti'nde aile yapısının genelde ataerkil ve geniş yapılı aile olduğu, birden fazla kadınla evliliğin yaygın olarak görüldüğü ve bu netice itibarıyla da çocuk sayısının bir hayli yüksek olduğu yönünde bir izlenim mevcuttur. Bu çalışmayı kaleme alırken buna benzer genellemelerden hareketle, imparatorluğun Mut kentindeki aile yapısının, eş ve çocuk sayılarının ne olduğu sorusunun cevaplandırılması ve ortaya konulması da diğer bir problemimizi oluşturmaktadır.

e) *Mehr tayini*. Nikâh akdiyle birlikte "mehr" mevzusu da gündeme çıkmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak temel mesele ise tayin edilen mehrlerin ne şekilde verildiğinin ve miktarının ne olduğunun açığa çıkarılmasıdır.

f) *Vasî ve Kayyım atama mevzusu*. Anne, baba ya da her ikisini birden kaybeden sagir denilen küçük yaşta çocuklara, akli dengeleri yerinde olmayan ya da akıbetleri belli olamayan kişilerin hâkimiyetlerinde bulunan malları tam bir sorumluluk bilinciyle yönetemeyecek olmalarından dolayı bu durumdaki kişilere vasî ve kayyım tayin edilmesi gerekmektedir. Mut yerleşkesinde vasî ve kayyım atamalarının nasıl gerçekleştiği sorusunun yanıtlanması da temel hedeflerdendir.

Çalışma konusu olarak Mut Şer'iyeye Sicilleri'nden 1900-1908 yılları arasındaki belgelerin seçilmesinin bazı nedenleri bulunmaktadır. İlk olarak Osmanlı kent tarihi çalışmaları için birincil elden kaynak olan şer'iyeye sicilleri araştırılmadan kent tarihi çalışması yapmak kolay değildir. 15. yüzyılın ikinci yarısından sonra Osmanlı hâkimiyetine geçen Mut'un 10 adet şer'iyeye sicil defteri mevcut olup bu siciller 1289/1873 tarihiyle başlayıp 1328/1912 tarihine kadar ulaşmaktadır. Biz bu sicillerden sadece 1900-1908 yıllarını içeren 155, 156, 157, 158 ve 159 numaralı sicil defterlerini problematiğimize cevap nitelikte belgelere sahip oldukları için kullandık. Mut Şer'iyeye Sicilleri'nden yararlanılarak yapılmış başka bir tez çalışmasına daha rastladık. Ancak sözü edilen tez çalışmasında belgelerin transkript edilerek kısa bir değerlendirmelerinin yapıldığı fark edildi. Bu nedenle tez çalışmamızı yaparken alana daha fazla katkı yapabilmek adına transkript edilen belgelerden veriler oluşturuldu. Elde edilen verileri analiz ederek tablo ve grafikler yardımıyla değerlendirmeye çalışıldı. Bu çalışmamızı yaparken bilimsel araştırma tekniklerinden hem nicel hem de nitel yöntemden faydalandık.

Zaman olarak 20. yüzyılın başını seçmemizde; bu yüzyılın Osmanlı tarihi açısından göz ardı edilmemesi gerektiğine inandığımız yeniliklere sahne olması önemli bir etken olmuştur.

Bilindiği üzere bu yüzyılda Osmanlı Devleti siyasi, sosyal ve ekonomik değişimlerin yanı sıra rejim değişikliğine de gitmişti. Durum böyle olunca bir taşra yerleşkesi olan Mut'taki sosyal yapının da bu değişikliklerden etkilenme durumu değerlendirilmeye çalışıldı.

1. 1. OSMANLI'DA ŞER'İ MAHKEMELER ve TEREKE DEFTERLERİ

1.1. 1. OSMANLI'DA ŞER'İ MAHKEMELER ve KADILIK KURUMU

Osmanlı Devleti, İslam dinini benimsemiş ve bu dinin esaslarını uygulayan bir devlettir. Dolayısıyla diğer İslam ülkelerinde olduğu gibi Osmanlı Devleti de adalet kavramının içeriğini İslamiyet'ten almaktaydı. Bu nedendir ki devlet yöneticileri adaleti uygularken dini inancı göz önünde bulundurmışlardı (Çağatay, 1994: 658-660).

Osmanlı yargı sistemine bakıldığında, kuruluşundan Tanzimat Dönemi'ne kadar teokratik bir yargı sisteminin varlığından söz edilebilir. Devlet yöneticisi olan padişahın yetkilerini sınırlayabilen tek etken dini esaslardı. Adaletin sağlanması adına hareket eden başlıca kurullar Divan-ı Hümayun ve İkinci Divanı idi. Ancak Tanzimat'la beraber yeni ve laik kurumlar kurularak yarı teokratik bir yargı sistemine geçilmişti. Bu ikili sistem Cumhuriyet'e kadar varlığını sürdürmüştü (Anıl, 1993: 18-37).

Söz edilen ikili sistemi, şer'i ve nizami yargı olarak ayırmak mümkündür. Şer'i yargılama/mahkemeler aile, miras ve veraset konularını kapsayarak şer'i hükümler vermekteydi. Nizami yargılama/mahkemeler ise ticaret, ceza ve usul hukukunu kapsamaktaydı. Bu ikili sistem Cumhuriyet'in kurulmasından sonra şer'i hukukun tamamen terk edilerek laik hukuk sistemine geçilmesiyle son bulmuştu.

İnsanlık tarihi boyunca yaşanan anlaşmazlıkların çözümü için üçüncü bir kuvvetin varlığına olan ihtiyaç inkâr edilemez. Çözüm üreticisi olan bu kuvvet, ilk zamanlarda kabile reisi olabildiği gibi insanların yerleşik yaşama geçmesiyle bölgenin ileri geleni de olabilirdi. Türkler için, İslamiyet'in kabul edilmesiyle beraber temeli şeriata dayanan İslam Hukuku, anlaşmazlıklarda başvuru olan yeni kaynak olmuştur. Osmanlı Devleti'nin dini esasa dayanan hukuk sistemini benimsediğinin en önemli göstergelerinden biri, şer'i esasları uygulamakla sorumlu olan ve Şer'iyeye Mahkemelerinde görev alan Kadı'nın tayin edilmesiydi (Yılmaz, 1997: 19-20; Akgündüz, 2009: 14-19).

Şer'iyeye Mahkemelerinin hüküm ve kayıtlarının tutulduğu defterlere Şer'iyeye Sicilleri adı verilmekteydi. Aynı zamanda kadı sicilleri, kadı divanı, mahkeme kayıtları, sicillât-ı şer'iyeye de denilen bu defterler Kadı veya Kadı Naibi tarafından tutulmakta ve çeşitli türden belgeleri içermekteydi. Osmanlı dünyasının aile, toplum, ekonomi ve hukuk gibi birçok farklı alanının tarihi için en gözde kaynaklardandı (Akgündüz, 2002: 99).

Osmanlı tarih arşivinin hazinesi olarak görülen bu defterler ferman, berat, hüccet, ilam, buyruldu, beledi hizmetlere dair vesikalar, narh kayıtları, adli-hukuki kayıtlar, vergi miktarları ve miras taksimleri gibi belgeleri içermekteydi (Dinçer, 1974: 8; Öztürk, 1995: 22). Şahısla şahıs ve şahısla devlet arasında olan bütün ilişkilerin yaşandığı zaman itibariyle kaydedilmesinden

dolayı siciller aynı zamanda birer arşivdir. Tarih ve kültürün ana kaynağını oluşturdukları için milletin hafızası oldukları kabul edilebilir.

Mahkemelerin işleyiş yani çalışma usulüne bakıldığında günümüz modern mahkemelerinde olduğu gibi davacının davalıya karşı dava açması gerekmektedir. Osmanlı Devleti'nde yargı faaliyetleri çoğunlukla Hanefi mezhebine göre yapılmaktaydı. Bunun nedenini de Hanefi mezhebine mensup vatandaşların çoğunluğuna veya devlet yöneticilerinin bu mezhebe mensup olmasına bağlanabilir. Hanefi mezhebine mensup olmayan vatandaşlar arasındaki anlaşmazlıklarda ise şuhud'ül-hal olarak bilinen bilirkişi görüşüne başvurulurdu (Bayındır, 2002: 69).

Yukarıda da değinildiği üzere Osmanlı Devleti'nde merkez-çevre ilişkisi söz konusuydu. Erken dönemlerde merkezî idare dışında kalan ve taşra olarak ifade edilen bir bölgeyi idare etmek için biri Osmanlı askerîye sınıfından olup "bey" unvanı taşıyan ve diğeri ilmiye sınıfına mensup olup "kadı" unvanı taşıyan iki yöneticinin tayin edildiği bilinmektedir. Bu yerel yöneticilerden bey, görevlendirildiği taşra yerleşkesinde Osmanlı padişahının idari ve siyasi otoritesini; kadı ise hukuki otoritesini temsil etmekteydi (Şahin, 1997: 233). Arapça kaza kökünden türetilmiş olan *kadı* kelimesi, "hükmetmek, hüküm vermek ve idare etmek" manalarına gelmektedir (Atar, 2001: 66-69).

Kadı, bulunduğu bölgenin mülki ve idari yetkilisi olmakla beraber beledi görevlere de sahipti. Bölgenin denetlenmesi, teftiş edilmesi ve bölgedeki vergilerin toplanması "kadının" denetimi altındaydı. Bu yetkilerin yanı sıra bugünkü anlamıyla noterlik uygulamasına benzetilebilecek olan akd muamelesi/onay işlemi de kadılık makamınca yürütülmekteydi. Kadılık binası zaman içerisinde değişikliklere uğramıştı. Nitekim ilk zamanlarda belli bir binası bulunmamaktaydı. Kadı, öncesinde camilerde dava işlerini yürütmekteyken, ilerleyen süreçte evinde veya konakladığı yerde dava işlerini yürütmeye devam etmişti. Ne var ki İstanbul'un fethinden sonra mahkeme binaları kurulmaya başlanmıştı (Anıl, 1993: 43-50; Uzunçarşılı, 1988: 109-110).

Müslüman, ergin, hür ve akli baliğ olması gereken kadı, yanlış anlaşılmaya meyil vermeyecek ve dedikodu oluşturmayacak bütün davalara bakabilirdi (Zengin, 1998: 18; Barut, 2006: 55-61). Dava sürecinde hazır bulunması gereken katılımcılar vardı. Bunların başında şüphesiz ki davacı ve davalı tarafı veya bunların vekilleri hazır bulunmalıydı. Aynı zamanda bilirkişi olarak bulunan Şuhudü'l-Hal mensubu kişiler mahkeme kayıtlarına geçilmeliydi. Kâtip ve muhızrlar da davada hazır olmalıydı. Unutulmamalıdır ki isteyen her vatandaş davaya izleyici sıfatıyla katılma hakkına sahipti.

Kadılık, toplumsal ve yönetsel fonksiyonu münasebetiyle popüler bir memurluk olarak benimseniyordu. Kadı olabilecek kişiler medrese mezunları, müderrisler ve devlet erkânının çocukları olmak üzere üç grupta toplanabilir. Üçüncü seçenek özellikle devletin son yıllarında karşılaşılan bir durumdu. Ehliyet, kadılık stajı ve tayin gibi aşamalarla kadı olunabilirdi. Gerekli şartları taşıyan kadı adayları padişah beratı ile tayin edilirdi ve görev süreleri belirliydi. Kaza kadıları 20 ay, sancak

kadıları ise 1 yıl aynı yerde görev yapabiliyordu ve görev süreleri bitince İstanbul'da mülazemete¹ geçerlerdi. Başka bir ifadeyle; görev süresini dolduran kadılar İstanbul'da kazaskerin yanında 2 sene kalarak tekrar görev alabiliyorlardı. Ancak bunun için ehliyet ve yeterlilik de gerekli diğer şartlardandı (Tabakoğlu, 2000: 143; Anıl, 1993: 58-78; Uzunçarşılı, 1988: 94-95).

Adalet sisteminin temel kurumu olan kadılık, zaman içerisinde belli özel oluşumlar kazanmıştı. Şüphesiz ki "kadı"nın görev yeri hem devlet açısından hem de dini açıdan farklılıklar doğurmaktaydı. Mekke-Medine kadılıkları dini açıdan kutsal olduklarından buralarda görev alan kadılar büyük bir onur duyarken, devletin eski başkentlerinden Edirne'de görevlendirilen kadı da manevi bir üstünlük duyardı. Unutulmamalıdır ki en önemli kadılık, mevleviyet ve kuzat kadılıkları gibi çok sayıda kadıyı barındıran ve devletin merkezi olan İstanbul kadılığıydı.

Kazanın mülki, idari ve beledi amiri olan kadının, bu görevlerin bütünü tek başına yapmasının zor olması nedeniyle bazı yardımcıları bulunmaktaydı.

Şehrin yargı memuru olduğu gibi vakıf denetçisi, belediye ve zaptiye görevlerinden de sorumlusu olan "kadının" yanında naib, müftü, kassam, subaşı, muhızır, muhızırbaşı, böcekbaşı, mimarbaşı, tercüman, kâtip, şahit olarak yer alan şuhudü'l-hal mensupları gibi yardımcıları yer alırdı (Kazıcı, 2010: 195-202). Bu yardımcılarından bazılarının özelliklerine değinirken, konu itibarıyla terekelerin taksimini yapan kassam üzerinde biraz daha durmamız gerektiğini uygun gördük. Tereke Defterlerinin Düzenlenmesi konu başlığında kassam ve yardımcıları hakkında detaylı bilgi verildiğinden burada kısaca değinmekle yetinilmiştir.

Naib; vekil anlamına gelmekte olup "kadının" mahkeme işlerindeki yardımcısıydı (Pakalın, 1993b: 94, 126, 644). "Kadının" hazır olmaması durumunda veya olayın yerleşim yeri dışında kalan uzak bir yerleşkede yaşanmasında davayı yürütmekteydi. Kadı, görev alanı olan kazanın büyüklüğüne ve işlerinin yoğunluğu oranıyla birden fazla naib atayabiliyordu. Ayrıca naibler vazifelerinin mahiyetine göre Kaza Naibi, Mevali Naibi, Ayak Naibi ve Arpacık Naibi gibi çeşitli kısımlara ayrılmaktaydılar (Uzunçarşılı, 1988: 117-118; Akgündüz, 1988: 72).

Müftü; mahkemede bizzat bulunmamasına rağmen fetva olarak görüş belirtmekteydi. Bu görüş dava taraflarından birine verilebildiği gibi şahsen kadıya da verilebilirdi. Kadı dava sürecinde tereddütte kaldığında İslam Hukuku'nu iyi bilen müftülerin görüşüne başvurmakta idi (Kazıcı, 2010: 201-202; Atar, 1979: 117). O halde "kadının" hukuki bir hataya düşmemek için müftülere danıştığı söylenebilir.

Muhızır; Arapça huzura getiren anlamına gelir ve görevi, davalı ile davacıyı mahkemeye çağırılmaktı. Günümüzdeki kullanımı ise mübaşirdir. Muhızırlar gerektiği zaman tarafları zorla da mahkemeye getirmekle yetkiliydiler. Aynı zamanda yargılama sırasında mahkemenin

¹ İlimiye sınıfı adaylarının meslekî stajları ve görevlerini bekleme süreleri için kullanılan ifadedir. Bakınız: İşpirli, A(2006). Mülazemet, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 31 s. 537-539. İstanbul

emniyetini sağlama görevleri de vardı. Muhzır sayılarının çok olduğu durumlarda başlarında Muhzırbaşı bulunurdu. (Pakalın, 1993b: 572; Akgündüz, 1988: 72; Ortaylı, 1994: 65)

Kâtip; yapılan yazışma ve davaların kaydedilmesi görevindeydi. Güvenilir, dava yazma-tutanağa geçirme ve i'lam tanzimine aşikâr olması gerekmektedir. Mübaşirin hazır olmadığı durumlarda kadıya danışmanlık ederdi. Kadı, kâtibin hediye almasını engellemek için onu nezareti altında tutardı (Bayındır, 1984: 108; Gök, 2016: 13).

Tercüman; görevlendirilen kadıların çok sayıda dil bilme zorunlulukları bulunmamaktaydı. Bu nedenle kadılar görev aldıkları yerleşim birimlerinde davaları işlerken gerek yerel halk gerekse de mahkemeye başvuran kişilerle anlaşabilmek adına tercümanlara başvururlardı.

Kassam; “kadının” görevlerinden biri olan ölen kişinin mallarının miras hukukuna göre paylaşılmasını, taksim edilmesini, sağlayan görevliydi. Kadıların yanında yer alan ve kısmet işleriyle ilgilenen memurdu. (Pakalın, 1993b: 128, 210). Kassamın taşınması beklenen vasıfları; Müslüman ve adil olması, mesleği gereği hukuk bilgisine özellikle miras hukukuna hâkim olması ve hür olmasıydı (Gök, 2016: 15-16).

1. 1. 2. OSMANLI'DA ŞER'İ MAHKEME KAYITLARI: TEREKE DEFTERLERİ

Şer'iyye sicilleri araştırılan konular açısından birincil elden kaynak konumundadır. Bu hususta konuya dair bakış açısı da önem arz etmektedir. Nitekim ele alınan araştırma konusuna bakıldığında, bu sicillerden tereke defterleri çalışmanın birincil elden kaynaklarını oluşturmaktadır. Bilindiği üzere tereke defterleri incelendiğinde aile yapısı, nüfus bilgileri, giyilen kıyafetler, gündelik hayatta kullanılan eşyalar ve bu eşyaların o dönemdeki fiyatları gibi çeşitli bilgilere erişmek mümkündür.

Terike veya diğer bir ifadeyle *tereke* kelimesi ölen birinin arkasında bıraktıkları olarak açıklanabilir (Sami, 2011: 399). Çeşitli görev ve sorumluluğu bulunan “kadının” bir görevi de mirasçılarının başvurması durumunda ölen kişilerin ardında bıraktığı miraslarının paylaşılmasıydı. “Kadının” bu görevini, onun yerine yardımcılarında kassam yerine getirirdi. Kassam, ölen kişinin mal varlığını topladıktan sonra yapılması gerekli olan harcamaları mirastan düşürürdü. Daha sonra kalan miktarı varisler arasında paylaştırırdı. Bu kayıtların tutulduğu defterlere *Tereke Defterleri* denilmekte olduğu gibi Muhalefat, *Metrukât* ve *Kassam Defterleri* isimleri de verilmektedir (Barkan, 1966: 1; Özcan, 2005:407).

Tereke kayıtları incelendiğinde, tutulan kayıtların belli bölümlerden oluştuğu görülmektedir. İlk olarak tereke sahibinin yani ölen şahsın ismi, varsa unvanı, ölüm tarihi, ikamet ettiği yerleşim yeri, mirasçılarının isimleri gibi bilgiler verilmektedir. Daha sonra şahsın sahip olduğu mal varlığı detaylıca yazılarak fiyatlandırılmasının yapıldığı görülmektedir.

Üçüncü bölümde; terekeye taalluk eden/ait olan vergiler ve masraflar hesaplanarak mirastan düşürülür. Son bölümde ise masraflar çıkarıldıktan sonra kalan miktarın paylaşılması yer alır. Burada mirasçılardan her birinin isimleri ve tereke sahibine yakınlıkları ayrı ayrı yazılıp hisseleri bölüştürülerek kaydedilir.² Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bu ayrımlara değinilecektir.

Yukarıda nasıl oluşturulduklarından bahsedilen tereke defterlerinin önemine de değinmekte fayda vardır. Nitekim bu önemlerine bakıldığında başta tarih araştırmaları olmak üzere neden birçok alanda kaynak olarak kullanıldığını anlamak zor olmayacaktır. Nihayetinde tereke defterleri araştırmacılara oldukça geniş bir veri havuzu sunmaktadır. Bu verilerden hareketle daha önce de bahsedildiği üzere aile, nüfus, gündelik yaşama ait kıyafet ve eşyalar gibi birçok araştırma konusuna kaynaklık etmektedirler. Aynı zamanda araştırılan dönemdeki ailelerin ekonomik durumuna, beslenen hayvanların çeşitliliğine, mutfak eşyalarından hareketle yeme-içme kültürüne ve terekelerde geçen lakaplar/unvanlar değerlendirilerek toplumun sosyal durumuna kadar çok sayıda alana dair bilgiye ulaşılabilmektedir.³

Terekelerin veri sunduğu diğer bir alan da iktisattır. Ölen şahsın geride bıraktığı nakit para, altın, mücevher veya gayrimenkuller, borç ve alacakları gibi kalemler de terekelerde yer alır. *Resm-i Kismet* gibi çeşitli kalemlerden oluşan vergiler de terekeler üzerinden oransal olarak alınmakta olduğundan devletin hem gelir kaynakları hem de vergi sistemi hakkında analizler yapılabilir.⁴

Tereke sahibinin yaşadığı veya öldüğü yerin idari biriminin şehir, kasaba, köy, mahalle ya da kaza mı olduğunun yazıldığı görülmektedir. İncelenen terekelerden de bu bilgileri teyit edilebilir. Örnek vermek gerekirse *Adana vilâyet-i celilesine tabi' İç İl sancağına muzâf Mut kazasına merbut Çakallı karyesi* şeklinde idari birimler belirtilmektedir (MŞS, 159: 7/14). Böylece terekelerden hareketle araştırılan bölgenin idari birimlerine ulaşılabilir.

Terekeler kişinin ölümünden sonra kaydedildiğinden, her tereke kaydı birer ölüm belgesidir. Bu nedenle tereke kayıtlarından hareketle incelenen bölgenin nüfus bilgilerine de nispeten ulaşmak mümkündür. Terekeleri yıllara göre sınırladığımızda bir yıldaki ölüm oranının mevsimsel veya ay bazındaki oransal verilerine erişilebilir. Aynı zamanda tereke sahibinin çocuk sayısı ve çocuklarının cinsiyetleri de kaydedildiğinden o yıl içindeki genç nüfus oranı ve cinsiyet oranı hakkında da yorumlama yapılabilir.

Önceki bölümlerde tereke defterlerinin oluşumuna değinildiğinden dolayı burada defterin oluşumundan ziyade, Kadıların Mirasa Bakması ve Tereke Tespitini Yapan Heyet ile Tereke Kayıtlarında İzlenen Usul gibi konulara değinilecektir.

² Bakınız tablo 1-2-3-4.

³ Bakınız ek 6-7-8-9.

⁴ Bakınız ek 11-12-13

Yukarda çeşitli görev ve yetkileri belirtilen “kadının” görevleri arasında; yetim ve gaiplerin haklarını korumak, vasiyetlerin uygulanıp uygulanmadığını kontrol etmek amacıyla mirasa el koyarak muhallefatin tespiti ve varislerin hisselerini belirlemek de yer alırdı. Aynı zamanda varisler arasında küçük yaşta çocukların bulunması durumunda, bu çocukların hisseleri vasilerine verilirdi. Vasilerin muameleleri kadı kontrolünde olduğundan dolayı gerektiğinde vasilerin değiştirildiği bilinmektedir. İlgililerin müracaatı veya anlaşmazlık durumunda miras mahkeme huzurunda tespit edilerek bölüştürülürdü. Buna benzer durumlarda “kadının” ihtisaslaşmış memuru olan kassamın önünde miras olarak kalmış olan menkul ve gayrimenkul mallar sayılırdı. Bu aşamada da Ehl-i Hibre denilen bilirkişiler veya Dellal olarak bilinen ilan ediciler aracılığıyla servetin piyasa fiyatları çerçevesinde kıymetlendirilmesi yapılarak defterlere kaydedilirdi (Barkan, 1966: 2).

“Kadının” mirasa el koyabileceği diğer durumlar şöyledir: vefat eden kişinin hiç varisi bulunmuyorsa kadılık makamı terekeye el koyardı. Bir terekenin varis/varisleri o mahalde değilse kadı terekeye sahip çıkardı. Ancak varislerin gelmemesi durumunda miras hazineye aktarılırdı. Miras sahibi ülke dışında öldüğünde mal varlığı vasiye teslim edilirdi. Mirasçılarının ortaya çıkmaması durumunda kalan servet devlet malı sayılırdı. Gümrükte vefat eden tüccarın mallarına el koyma görevi gümrük eminine ait olup varislerinin ortaya çıkmaması durumunda terekeye el konulurdu. Daha sonra el konulan bu terekeler Beytü'l-Mal yani hazineye teslim edilirdi (Oral, 2016: 44-46). Bahsi geçen bu gibi durumların mevcut olmaması halinde ferman ve kanunnamelerle kadıların mirasa el koymalarının önüne geçilmeye çalışılmıştı.

Devlet, kadıların mirasa hangi şartlarda el koyabileceğinin açıklandığı düzenlemeleri belirtmiş olmakla beraber, bu durumların dışında el koymalarının önüne geçmek için kanunnameler düzenlenmişti. Bunun temel nedeni Terekeler Üzerinden Alınan Vergiler konusunda değineceğimiz *Resm-i Kısmet* adı verilen vergiydi. Nitekim kadıların gelir kaynakları; hüccet, vakfiye ya da vasiyetnamenin tescil edilmesi, nikâh akdi ve sicilden suret çıkarma gibi hizmetlerinin karşılığında halktan aldıkları gelirlerden oluşmaktaydı. Nihayetinde ölen kişinin mirasının tespiti ve varisleri arasında dağıtımının yapılması karşılığında tereke üzerinden alınmakta olan *Resm-i Kısmet* vergisi de bu gelir kaynakları arasında yer almaktaydı.

Kadıların gelirlerini arttırmak amacıyla uygun şartların olmaması halinde de mirasa el koyma yoluna gittikleri görülmekteydi. Aynı zamanda daha fazla gelir, *Resm-i Kısmet*, elde etmek için ölen kişinin mallarının kassamlar aracılığıyla fiyatlandırılması yapılırken kasten fazla değer verme yoluna gittikleri görülmekteydi. Devlet, buna benzer uygulamalarla haksız kazanç elde edilmesini engelleyebilmek adına kanunnameler yayınlamıştı (Barkan, 1966: 3).

Kısacası mirasın paylaşılması konusu ele alındığında, mahkemede bu konuda asıl sorumlunun kadı olduğu görülmektedir. Ancak kadıların miras paylaşılması işini bu konuda

uzmanlaşmış mahkeme görevlileri yardımıyla yerine getirmişlerdi. Bu miras paylaşılması işlemi sonucu alınan harçlar kadıların gelir kaynaklarından birisini oluşturmuştu.

Tereke paylaşımı konusunda ihtisas sahibi olan kassam ve yardımcılara değinmek yararlı olacaktır. Arapça bir kelime olan Kassam, ölülerin bıraktıkları malları taksim işiyle uğraşan şer'i memurlar hakkında kullanılan bir tabirdi (Pakalın, 1993b: 209). "Kadının" emrinde çalışan kassam, mahkemeye intikal eden miras paylaşımında görev alırdı. Terekelerin paylaşılmasını bizzat yaparak miras listesini düzenlerdi. Düzenlenen bu listelere düzenleyen memura istinaden *Kassam Defterleri* de denildiği bilinmekteydi (Özdeğer, 1988: 11).

Osmanlı Devleti'nde şer'i mahkemelere gelen terekelerin taksimini yapan iki çeşit kassam bulunmaktaydı. Bunlardan ilki, yönetici/askerî zümreye ait kişilerin miraslarını kazasker adına varisler arasında paylaştıran *askerî kassamlar*; ikincisi ise reâyânın terekelerini vilayet ve sancak kadıları adına varisleri arasında paylaştıran *beledî/şehri kassamdı* (Öztürk, 2001: 579-580).

İkinci derecede adliye görevlilerinden sayılan kassamın, İslam âlimlerine göre vasıfları şunlardı: Müslüman olmaları, adalet sıfatına sahip olmaları, mesleklerinden dolayı hukuk bilgisine sahip olmak ve Kur'an, sünnet, fıkıhla beraber özellikle miras hukukuna hâkim olmak, özgür olmak ve son olarak azalarının sağ olması (Öztürk, 1997: 394-395).

Beledî kasamlar görev aldıkları yerel mahallin kadılarına, askerî kassamlar da kazaskere bağlı memurlar idiler. Kassamlık, mirasın adil olarak paylaşılması ve vergilerinin toplanması nedeni ile önemli görevlilerdendi. Bu sebeple kassamın seçilmesi ve atanması önemli bir husustu. Kassamların öncelikle Müslüman olmaları gerekirdi (Öztürk, 1993: 44-47). Kassamların atamaları bağlı buldukları birimlerce yapılmaktaydı. Nitekim beledî/şehir kassamlarının atanmaları bağlı oldukları mahallin kadıları tarafından yapılmaktaydı. Askerî kassamların atanmaları ise kazaskerler tarafından yapılmaktaydı. Askerî kassamlar görev bölgelerine göre farklı kazaskerler tarafından atanırdı. Anadolu'da görev yapan askerî kassamların atamaları Anadolu kazaskerleri, Rumeli'de görev yapan askerî kassamların atanması ise Rumeli kazaskeri tarafından yapılırdı (Uzunçarşılı, 1988: 121).

Beledi kassamlar, askeri sınıfın dışında şehirli veya köylü halkın miras paylaşım işlerini yürüten, terekelerinin kaydını tutan ve kadı vekili olarak Resm-i Kısmet vergisini alan görevliydi (Barkan, 1966: 4). Beledi kassamları bu görevlerini yerine getirirken, vilayet ve sancak kadıları adına bu işi yaparlardı. Gelirlerini, terekelerden aldıkları harçlar oluşturmaktaydı.

Askerî kassamlar ise; askeri sınıfın terekelerini varisler arasında paylaştıran kazaskere mensup olup her kazada veya birkaç kazada bir bulunan memurlardı. Görevleri süresince tahsil ettikleri vergileri o yereldeki kadılıkta muhafaza ederek kazasker tarafından gönderilen müfettişe teslim ederlerdi. Kazaskerlik tarafından belli aralıklarla taşradaki askeri kassamların teftişi ve topladıkları vergiyi tahsil amacıyla müfettişler gönderilirdi (Öztürk, 1993: 45;

Uzunçarşılı, 1988: 122). Osmanlı Devleti'nde askerî kesim, reâyâ'dan farklı olarak elinde padişah beratı bulunan, vergi ve yargılamada özel statüye sahip kişilerdi. Askerî kassamlıklar daha çok askerî grupların yoğun olduğu, İstanbul, Bursa veya Edirne gibi büyük şehirlerde bulunurlardı.

Tereke taksiminde birçok kez askerî ve beledî kassamlar arasında yetki alanı nedeniyle tartışmaların çıktığı görülmekteydi. Bu durumlarda merkezden gönderilen fermanlar meselenin çözümünde esas kabul edilmekteydi (Uzunçarşılı, 1988:125).

Kadı tarafından terekenin tespit ve taksimi için görevlendirilen kassam, bu yetki ve görevlerini icra ederken destek aldığı bazı görevliler vardı. Bunların başında daha önce de bahsi geçen, bilirkişi olarak görev yapan *Ehli Hibre* ile eşyaların ve malların piyasa değerini çok iyi bilen *Dellaliye* gelmekteydi. Malların piyasa değerine hâkim olduğundan dolayı tereke yazılırken fiyatlandırma *Dellaliye*'nin beyanıyla kaydedilirdi. Aynı zamanda kassam tereke taksimine giderken terekeyi kaydetmesi için yanında kâtip bulundururdu. Kassamın yanında *muhzır*, *çuhadar*, *hizmetçi* ve gözcülük yapan *dideban* gibi bazı diğer memurlar yer alırdı.(Öztürk, 1993: 46; Öztürk, 1997: 394-395).

Tanzimat Döneminde, kassamlıkların kaldırıldığı görülmekteydi. Miras taksim işi için sadece İstanbul'da bir kassamlık bırakılmıştı. Eyalet ve sancakların miras paylaşım işleri de mahalli kadılıklara bırakılmıştı (Uzunçarşılı, 1988: 125).

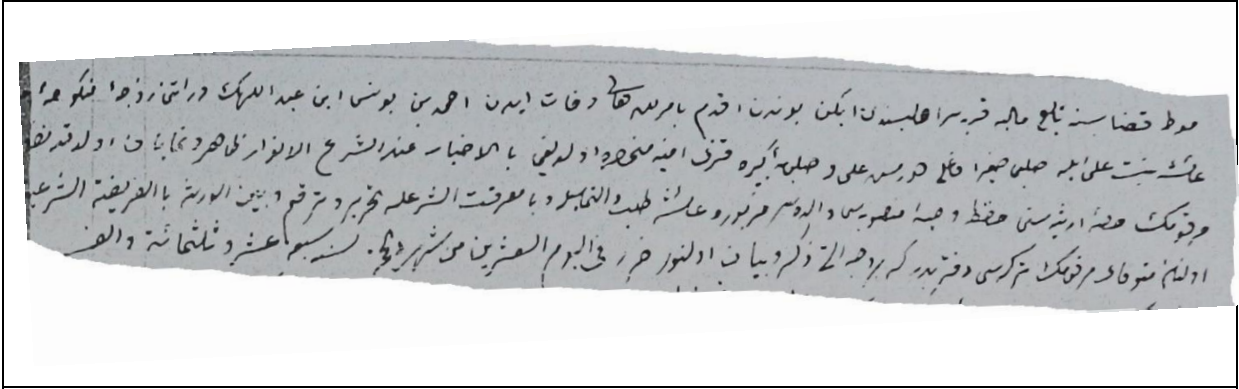
Taksim edilen mirasın terekeye kaydedilmesinde belli bir sıralamanın takip edildiği belirtilmiştir. Terekelerin; ölen kişinin tanıtılması, mirasa konu olan eşyaların dökümü, borç-alacak ve zaruri harcamalara ait dökümler ve son olarak mirasçılara ya da hazineye kalan miktarın yazıldığı bölüm olmak üzere dört bölümden oluştuğu bilinmektedir.

İncelenen terekelerden yola çıkarak, terekeler kaydedilirken takip edilen bölümsel sıralamanın aşamaları şu şekildedir: terekeler yazılırken ilk önce ölen kişinin yani tereke sahibinin tanıtımı yapılırdı. Ölen kişinin adı yazılırken baba adı ile beraber yazılır ve çoğu zaman dâhil olduğu sosyal çevre veya zümre de kaydedilirdi. Kullandığı unvan veya lakap varsa ismiyle beraber kaydedilirdi. Terekelerin bu giriş kısmında ölen kişinin Müslüman olup olmadığı veya sonradan mı Müslüman olduğu anlaşılabilir.

Tereke sahibinin tanıtımı yapılırken kadın veya erkek olduğuna göre baba ismi yazılırken *ibn-i* veya *bint-i* şeklinde ara bağlaç kullanılırdı. Aynı zamanda ölen kişinin ikamet ettiği veya öldüğü köy, kasaba, kaza veya şehir kaydedilirdi. Ölüm şekli normal olmayıp savaş gibi bir durum söz konusu ise belirtilerek kaydedilirdi.

Daha sonra mirasçıları hakkında bilgi verilir. Burada mirasçıları zevcesinden başlamak üzere tek tek isimleri belirtilerek tereke sahibine olan yakınlıkları deftere yazılır. Bu bölümün sonuna da tereke kaydının tutulduğu tarih yer alır.

TABLO 1: ÖLEN KİŞİNİN TEREKEDE TANITILMASI

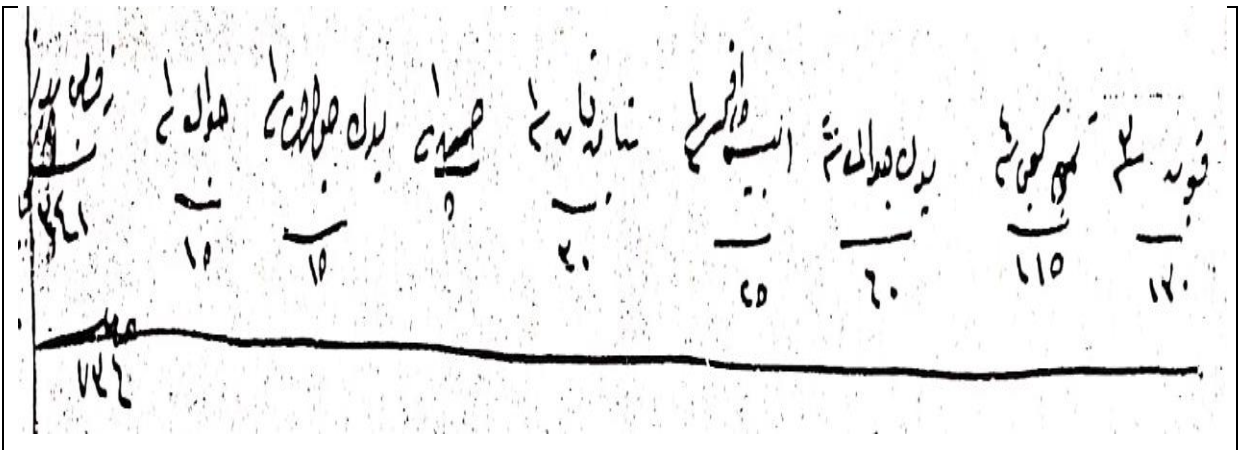

Mût kazâsına tabi' Malya karyesi ahalisinden iken bundan akdem bi-emrillahi Te'âlâ vefat eden Ahmet bin Yunus ibn-i Abdullah'ın veraset-i zevce-i menkûha-ı metrukesi Ayşe bint-i Ali ile sulbi sagir oğlu Durmuş Ali ve sulbiye kebire kızı Emine'ye münhasıra olduğu bi'l-ihbar 'inde-ş-şer'i'l-enver zahir ve numayan olduktan sonra merkumun hisse-i irsiyelerini hıfz ve vasiyye-i mansubesi validesi mezkure Ayşe talep ve iltimasıyla ba ma'rifet-i şer'le tahrir ve terkim ve beyne'l-verese bi'l-farızatı-ş-şer'iyye tevzi' ve taksim olunan müteveffa-ı merkumun tereke-i defteridir ki ber-vech-i ati zikr ve beyan olunur. Hurrirre fi'l-yevmi'l-işrin min şehri zi'l-hicce li-sene seb'a 'aşer ve selase miete ve elf

Kaynak: MŞS, 157: 5.

İkinci aşama mirasa konu olan eşyaların dökümüdür. Bu bölümde ölen kişiye ait menkul ve gayrimenkul bütün malların cinsi, miktarı ve fiyatı belirlenirdi. Bu bölümde kayıt işlemi yapılırken belli bir sıralamanın takip edildiği düşünülmemektedir. Nihayetinde terekeler incelendiğinde malların karışık sırayla yazıldığı görülmektedir. Ölene kişiye ait bütün mallar tek tek yazılır ve fiyatları altlarına ayrı ayrı not alınır. Daha sonra "cem'an yekûn" ifadesi yazılarak uzun bir çizgi çekilir ve toplam tutar yazılır.

TABLO 2: ÖLEN KİŞİNİN MİRAS KALAN EŞYA DÖKÜMÜ

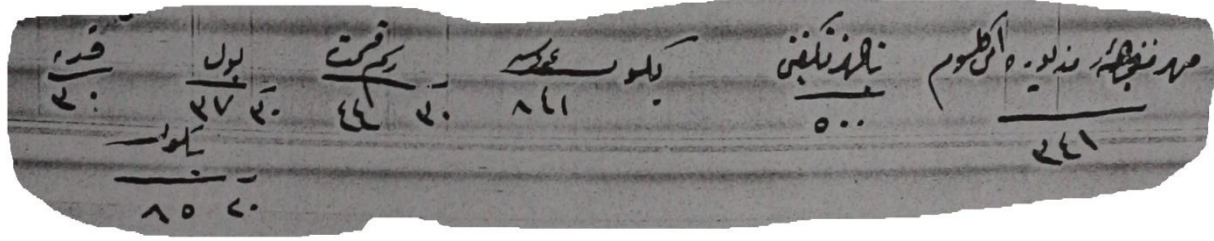
قوله سلم	بدره كورج	بدره كورج	اسم الفرس	سنانه	صحنه	بدره كورج	هلاله	رطله
۱۲۰	۱۱۵	۶۰	۵۵	۶۰	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵
۷۲۰								

Koyun	Keçi	Yük	Elbise	Yatak kat	Sahan	Yük	Çuval	Zevce
3	4	çuval	takımı	1	1	çuvalı	1	mihri
Guruş	guruş	1	1	guruş	guruş	1	Guruş	Guruş
130	115	2	guruş	30	5	Guruş	15	341
		guruş	25			15		
		60						
Cem'an yekun _____								
Guruş								
<u>736</u>								
Kaynak: MŞS, 159: 5.								

Üçüncü aşama borç/alacak ve zaruri harcamalara ait dökümlerdir. Terekenin tespitinin yapıp mal varlığının toplamı yazıldıktan sonra ayrı bir bölüm halinde vefat eden sahsın cenaze masrafları techîz ve tekfin ibaresiyle cenaze ile ilgili varsa diğer masrafları yazılırdı. Eğer ölen kişi evli ve karısına mehir borcu varsa öncelikli olarak bu borç yazıldıktan sonra diğer şahıslara olan borcunun kime ne kadar olduğu yazılırdı. Aynı zamanda tereke taksiminden doğan *Resm-i Kismet, Kassamiye, Dellaliye ve Hammaliye* gibi her türlü harç kalemlerinin hepsi tek tek buraya kaydedilirdi.

Gider kalemlerinin kaydedildiği bu aşamada, giderler toplam mal varlığından çıkartılır. Böylece miras olarak kalan miktar ya da varisin bulunmadığı durumda hazineye kalan meblağın netliği ortaya çıkmış oluyordu.

TABLO 3: BORÇ/ALACAK VE ZARURİ HARCAMALARA AİT DÖKÜM

						
Mihr-i	zevce-i	Techiz ve tekfin	Yekun	Resm-i kismet	Pul	Kaydiye
mezbur	Ümmü	guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
Gülsüm		500	841	44	37	30
guruş				Para	para	
341				30	30	
Yekun						
guruş						

85

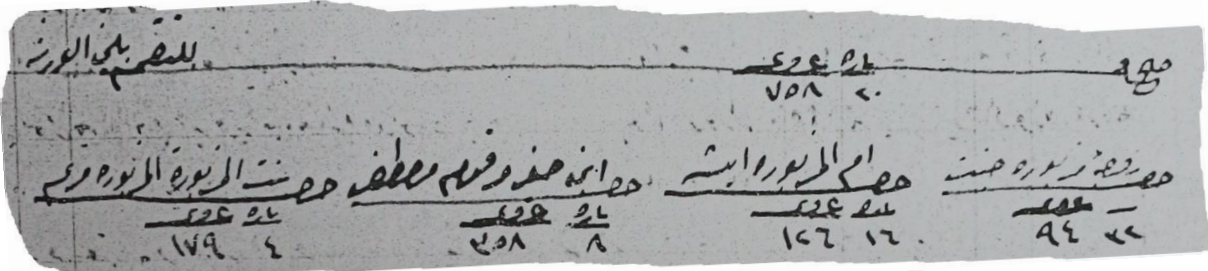
para

20

Kaynak: MŞS, 158: 51.

Dördüncü ve son aşama mirasçılara ya da hazineye kalan miktarın tespit edilmesidir. Cenaze masrafı, borç ve vakfedilen her türlü gider çıkarıldıktan sonra kalan kısım “*Sahhü'l-Bâki*” ibaresiyle son bölümde kaydedilerek varisleri arasında İslam hukukuna göre paylaşılır.

TABLO 4: MİRASÇILARA VEYA HAZİNEYE KALAN KISMA AİT DÖKÜM

				
Sahhü'l-baki taksim-i beyn'el-verese		guruş		para
		758		20
Hisse-i zevce-i mezbure Cennet	Hisse-i ümmü'l-mezbure Emişe	Hisse-i ibn-i sagir-i merkum Mustafa	Hisse-i binti'l-mezbureti'l-mezbure Meryem	
Guruş	guruş	Guruş	guruş	
94	126	358	179	
Para	Para	para	para	
32	16	8	4	
Kaynak: MŞS, 157:101/131				

Kadınların devletten aldıkları belli maaşlarının olmaması ve rüşvet gibi görevi kötüye kullanma girişimlerine girmeleri münasebetiyle Yıldırım Bayezid döneminde kadı gelirlerinde düzenlemeye gidilerek mahkemeye gelen davalardan alınan harçların kadınlara verilmesi kararlaştırılmıştı (Uzunçarşılı, 1988: 84).

Kanunlarda yer alan vergilerin dışında değişik isimlerle tereke taksimi yapılırken kesintilerin yapıldığı görülmektedir. Bunlar ihzariye, çukadariye, huddamiye, didebaniye, hammaliye, kalemiye gibi fiili hizmet karşılığı yapılan kesintilerdir (Öztürk, 1997: 424). Resm-i Kismet'e ek olarak alınan bu vergilerde sabit bir oran bulunmamaktaydı. Tarafımızca incelenen

tereke belgelerinde Resm-i Kısmet vergisi ve kaydiye ücreti kesilmiştir. Aynı zamanda Resm-i Kısmet vergisi için Resm-i Adi ismi de kullanılmıştır.

İçerisinde beytül-mal hissesi olan ya da tamamen beytül-mala aktarılan terekelerde *Müjdeganiye ve Resm-i Emin* isimleriyle yüksek oranda vergiler de alınmaktaydı (Öztürk, 1993: 41).

Mehmet Zeki Pakalın, Resm-i kısmet vergisini; *ölenlerin terikelerinin tesbitiyle hâsıl olan paranın vereselerine dağıtılması mukabilinde alınan harç yerinde kullanılır bir tâbirdir*, şeklinde açıklamaktadır (Pakalın, 1993c: 30). Askeri sınıfa dâhil kişilerin miras paylaşımlarından askeri kassam aracılığıyla alınan Resm-i Kısmet Anadolu tarafında ise Anadolu, Rumeli taraflarında ise Rumeli kazaskerine aitti. Askeri sınıfa mensup olmayan halkın Resm-i Kısmet vergileri ise kadılara aitti (Uzunçarşılı, 1988: 123-125).

Resm-i Kısmet vefat eden kişinin borç ve masraf giderleri çıkarıldıktan sonra alınabildiği gibi zaman zaman bu masraf giderleri çıkarılmadan da alınabilmekteydi. Her ne kadar kanunnamelerle belli bir oranda sabitleştirilmeye çalışılsa da kimi zaman bu oranın üstüne çıkılmakta, kimi zaman da oranın altında kesinti yapılmaktaydı (Altuntaş, 2004: 20). Kassâmların bu uygulamaya başvurmasının sebebi kendilerine daha fazla gelir elde etmek olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde kassâmların yine fazla gelir elde etmek için terekenin yekûnunu/toplamını kasten fazla yazdıkları belgelerde tespit edilmiştir. Nitekim kâtiplerin uzman kişilerden seçilmiş olması bu fazlalığın kasten yapıldığını düşündürmektedir.

1. 1. 3. ŞER'İ MİRAS HUKUKU

Osmanlı Devleti'nin İslamiyet'i kabulünden sonra, bu dinin kurallarını hukuk sisteminde benimsediği bilinmektedir. Bu şer'i kuralların miras konusunu da kapsadığı şüphesizdir. İncelenen terekeler ışığında; tereke kayıt defterlerinde yer alan verilerle mevcut varislerin paylarına düşen hisselerin ne oranda olduğunu görmek mümkündür. Yahut, bu paylaşımların hangi kurallar çerçevesinde belirlendiğini anlayabilmek adına İslam Hukuku'nun bu konu hakkındaki hükümlerini incelemek faydalı olacaktır. Nihayetinde terekelerin üzerinde hangi mirasçının ne kadar hakkının olduğu, tahsil edilecek harcamalar veya yapılacak borç ödemelerinin nasıl gerçekleştirileceğine dair hükümler İslam/şer'i miras hukukunca belirlenmişti.

İrs kökünden türeyen miras kelimesi sözlükte; *ölen bir kimsenin evlât ve akrabasından sağ kalanlara bedelsiz intikal eden emlâk, emvâl ve eşyası hakkında kullanılan tabir* olarak geçmektedir (Pakalın, 1993b: 80). İncelenen terekelerden de anlaşıldığı üzere terekeyi kaydeden kassam, mirası bölüştürmeden önce techiz ve tekfin masrafını çıkarır, varsa

alacaklıların borç ödemelerini yapar ve Resm-i Kismet alındıktan sonra miras taksimine/dağıtımına gidilirdi.

Tereke sahibi vefat ettiğinde mal varlığı varislerine kalır. Ancak ölen kişinin cenaze işlemleri, kefenlenme, yıkanma ve defin gibi zorunlu işlemleri yapılmalıydı. İslam Hukuku'na göre ölen bir kişinin terekesinden yerine getirilmesi gereke dört hak vardır.

Birinci hak *Techiz ve Tekfin* hakkıdır. Ölen bir kişinin terekesinden, önce ölünün kefenlenmesi ve gömülmesi için yapılan masraflar israf ve kısıtlama yapılmaksızın orta düzeyde olacak şekilde terekeden karşılanırdı. Eğer tereke teşhiz ve tekfin yani cenaze masraflarını karşılamıyorsa, bu durumda masraflar vefat eden şahsın nafakasını temin etmekle vazifeli akrabaları tarafından karşılanırdı. Bu görevi yerine getirecek hiç kimsesi yoksa veya var olan kişiler masrafları karşılamayacak fakirlikte ise devlet hazinesinden karşılanırdı. Aynı zamanda tereke sahibi kadınlar zengin dahi olsalar masraflar kocaları tarafından karşılanırdı. (Öztürk,1993: 60).

İkinci hak *Kazâ-ı düyûn*'dur. *Techiz ve Tekfin* masraflarının tümünün karşılanmasından sonra terekenin tamamından ölenin borçları ödenirdi. Borçları, Allah'a ve insanlara karşı olan borçlar olarak ikiye ayırmak mümkündür. Zekât, kefare, adak gibi Allah'a karşı olan borçlar ölüm halinde vasiyet edilmemişse düşer ve ödenmezdi. Eğer vasiyet edilmişse bunların 1/3'ü ödenirdi. Kişilere olan borçları ise ölen sağlıklı olduğu zamanlarda itiraf etmiş veya mahkeme tarafından kuvvetli delillerle ispat edilmişse terekeden ödenirdi. Ölen şahsın hayattayken bıraktığı borçlarının mirasının değerinden fazla olması ve kalan terekeden borçların tamamının ödenememesi gibi bir durum söz konusu olduğunda, tereke satışa çıkarılarak bedeli alacaklılar arasında, herkesin alacağıyla uyumlu bir şekilde, dağıtırdı. Terekeden ödenemeyen borçlar ise mirasçılardan talep edilmez, düşerdi. Miri arazi, tahsisat kabilinde olan vakıf arazi ve icâreteynli vakıflarda, ser'î miras hukukundan ayrı tasarruf ve intikal hükümleri uygulandığından ve buna benzer mallar mirastan sayılmadığından bu tür mallara borç ödemek için el konulamazdı (Barkan, 1966: 19; Altuntaş, 2004: 22-23).

Üçüncü hak *Vasiyetlerin Yerine Getirilmesi*dir. İslam hukukunda techîz-tekfin ve borçların ödenmesinden sonra vasiyet gelmektedir. Vasiyet sözlükte; *bir malı veya menfaati ölümden sonraya izafetle bir şahsa veya bir hayır cihetine teberru' yoluyla yani meccanen temlik etmek*, şeklinde kullanılan bir ifade olarak geçer (Pakalın, 1993c: 584). Aynı zamanda vasiyet yoluyla mirastan mahrum etmenin önüne geçmek amacıyla vasiyet oranı sınırlandırılmıştı. Şöyle ki; ölen bir kimse mal ve haklarının 1/3'ünü ölüme bağlı olarak tasarruf etme hakkına sahipti. Geriye kalan 2/3 hisse varisler arasında bölüştürülürdü. Eğer tereke sahibi olan kişi 1/3'ten fazlasını vasiyet etmiş ise bu vasiyetin geçerli olması ve yerine getirilmesi mirasçılardan onayına bağlıydı. Eğer ölen kişinin hiçbir mirasçısı yoksa kişi bütün servetini vasiyet edebilirdi. Unutulmamalıdır ki miras anne karnındaki çocuğa, köle ve cariyeye yapılabilmekteydi. Daha

önce incelenen terekelerde doğmamış çocuğa miras hissesinin ayrıldığına şahit olunmuştu. Ayrıca Müslüman'ın gayrimüslime ya da gayrimüslimin Müslüman'a malını miras olarak bırakması da mümkündür. Tereke sahibi tüm bu işlemleri için sağlığında vasi tayin ederdi. Eğer tereke sahibi borçlarının ödenmesi, alacakların tahsili, geride mirasçı olarak bıraktığı küçük yaşta veya ana karnında bulunan çocuklarının haklarını korumak ve vasiyetlerinin yerine getirilmesi için daha hayattayken bir vasi tayin etmemişse, hâkim bu görevleri yerine getirmek için vasi tayin ederdi (Öztürk,1993: 61; Barkan, 1966: 19). Araştırma konumuzdaki terekelerde, küçük yaştaki çocukların haklarını korumak için genelde akrabalarından olmak üzere vasi tayin edildiği görülmektedir.

Dördüncü hak ise *Kalan Terekenin Varislere Taksimidir*. Ölen kişinin kalan mirasından cenaze ve defin masraflarının yapılıp, borçların ödenerek vasiyetlerin yerine getirilmesi, vergi ve terekenin tespitinde görevli kişilerin harcamalarının çıkarılması işlemlerinden sonra sıra mirasçıların tereke üzerindeki haklarının yerine getirilmesine gelmekteydi. Ölen kişinin yasal mirasçısı olanlar, kişinin ölümünden itibaren geçişi mümkün olan bütün menkul ve gayrimenkul mallar üzerinde hak sahibi olurlardı. Miras bırakan hiçbir varisini mirastan mahrum edemeyeceği gibi, varisler de mirası reddedemezlerdi (Barkan, 1966: 20; Yücel, 2018: 19).

Mirasın varisler arasında paylaşımı konusu, kan bağı ve akrabalık esaslarına dayalı olarak değişmekteydi. Bu paylaşımın kitap ve sünnet esas çerçevesinde yapılmaktaydı. Şer'i hukuk kurallarına göre mirasçılar dokuz başlık altında sınıflandırılabilir.

Birinci grupta Ashâbu'l-Ferâiz olarak da bilinen belli hissesi olan hısımlar yer almaktaydı. Bu gruptaki pay sahiplerinin sayısı on ikidir. Bunlardan 10'u "*nesebi*" olarak da ifade edilen ve ölen kişiye soy-sop ya da nesil bakımından yakınlığı olan mirasçılardı. Bu on kişiden yedisi kadın, üçü erkekti. Bunlar; ölenin babası, annesi, babanın babası, ananın annesi, babanın annesi, ana bir kardeş, öz kızı, oğlun kızı, ana baba bir kız kardeş, baba bir kız kardeş ve ana bir kız kardeşti. Ashâbü'l Ferâiz olarak akrabalığı bulunup terekeden hak sahibi olan on iki kişinin geri kalan ikisi ise "*sebebi*" olarak da adlandırılan evlilik dolayısıyla ölen kişiye akraba olan mirasçılardı. Bunlar da koca ve karyıdı. Ashâbü'l Ferâiz sahipleri arasında bulunan on kişiden yedisinin kadın olması, İslam'ın kadına verdiği önemi göstermesinden dolayı dikkat çekicidir. Bu durumun İslam'dan önceki örf ve adetlere göre Araplar arasında kadınlara miras hakkının tanınmamasına karşı bir reaksiyon olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu grupta yer alan mirasçıların mirastan yararlanma şekilleri olarak kırk durumun tespit edildiği bilinmektedir (Öztürk,1993: 62-63).

Araştırma kapsamında incelenen tereke kayıt defterlerinde de sıkça bu grubun mensuplarına rastlanmaktadır. Bu nedenle diğer gruplara oranla üzerinde daha fazla durma gereği duyulmuştur. Baba; vefat edenin oğlu ya da oğlunun oğlu ile beraber varis durumunda olursa terekeden 1/6 pay alırdı. Baba, ölünün kızı veya oğlunun kızı ya da oğlunun oğlunun kızı

ile beraber varis olması durumunda da yine terekenin $1/6$ 'sını ve kızın hissesinden kalanı almaktaydı. Eğer bu kişiler yoksa baba geri kalanın hepsini alırdı. Anne; Ölenin annesi vefat edenin oğlu, kızı, oğlunun oğlunun oğlu ya da kızı hangi taraftan olursa olsun ölen kişinin birden fazla kardeşiyle beraber bulunursa $1/6$, bunlar bulunmaz ise $1/3$ alırdı. Bir tarafta baba, diğer tarafta zevce ile beraber bulunursa zevce hisselerini aldıktan sonra kalanın $1/3$ 'ünü alırdı. Bu durumda da baba geri kalanı alırdı (Altuntaş, 2004: 25-26).

Dede/babanın babası; Ölen kişinin babasının varisler arasında bulunması durumunda dede mirastan pay alamazdı. Ancak baba bulunmadığı şartta babaya düşen hisseyi alırdı. Kız; Ölenin oğlu olmayıp bir tane kızı varsa terekenin yarısını, birden fazla kızı varsa $2/3$ 'ünü alırlardı. Eğer ölenin oğlu da varsa kızlar bir oğlanlar iki hisse alırlardı. Oğlun Kızı; Ölen kişinin kızı olmayıp oğlunun bir kızı varsa terekenin $1/2$ 'sini, birden fazla kızı olması durumunda mirastan $2/3$ 'ünü aralarında paylaşırlardı. Ölenin bir kızı ve beraberinde bir veya daha fazla oğlun kızı bulunursa, oğlun kızı ya da kızları mirastan $1/6$ 'sını alırlardı. Oğul kızı, ölenin oğlu ya da birden fazla kızı ile beraber bulunursa mirastan mahrum olurdu (Barkan, 1966: 20-21).

Ana baba bir kız kardeşler; bir tane ise terekenin $1/2$ 'si, birden fazla ise $2/3$ 'ü aralarında bölüşürlerdi. Ana baba bir erkek kardeşleriyle beraber var olmaları haline ikili-birli pay alırlardı. Oğul, oğlun oğlu ile baba ve dedenin bulunması halinde mirastan hakkını kaybederlerdi. Baba bir kız kardeş; ana baba bir kız kardeş olmadığı zaman bir tane baba bir kız kardeş var ise terekenin $1/2$ 'sini alırdı. Birden fazla iseler de $2/3$ 'ü paylaşırlardı (Öztürk,1993: 64).

Ana bir kardeşler; bir kişiye $1/6$ alır, birden fazla kişiyse terekenin $1/3$ 'ünü eşit paylaşırlar, kız ve erkek ana bir kardeşler burada eşit hisse alırlardı. Ölen kişinin babası, dedesi, oğlu, kızı, oğlunun oğlu veya kızının olması durumunda ana bir kardeşler mirastan düşerlerdi. Nine; annenin annesi, annenin annesinin annesi, babanın annesi, babanın babasının annesi terekenin $1/6$ 'sını alırlardı. Anne sağ olduğunda nine ister anne ister baba tarafından olsun pay alamazdı (Altuntaş, 2004: 27).

"Sebebi" olarak mirastan durumuna geçen iki kişinin olduğu belirtilmişti. Bunlardan ilki kocadır. Koca; ölen kişinin oğlu, kızı ya da oğlunun oğlu yahut da kızı ile beraber bulunuyorsa $1/4$, bu mirastanların bulunmadığı durumda da $1/2$ hisse alırdı. Diğeri ise karıdır. Karı; aynı iki durum söz konusu olduğunda $1/8$ ve $1/4$ hisse alırdı. Birden çok eş (kadın) olması durumunda bir kişiye düşen hisse bu kadınlar arasında eşit olarak pay edilirdi. Karı-koca mirastan paylaşımında başka bir mirastanın olmaması halinde kendi hisselerinden başka pay alamazlar ve geri kalan miktar hazine yani Beytü'l-Mal'a aktarılırdı (Barkan, 1966: 20-21).

İkinci grup Asabe-i Nesebiye olarak da adlandırılan neseb bakımından asabe olan hısımlar yer almaktaydı. İslam Mirastan hukukuna göre, ölen kişinin mirastan tereke sahibine doğrudan akrabalık bağı ile bağı olan varisler payını aldıktan sonra, ölen kişiye erkek vasıtası ile bağı olan erkek akrabalar mirastan kendilerine düşen hisselerini alırlardı. Bu kişilere Bi-

nefsihi Asabe, Bi- gayrihi Asebe, Ma'a- Gayrihi Asabe, olmak üzere üç ayrı sınıflandırma yapılabilir. Bi-nefsihi Asabe; ölen ile aralarına kadın girmeyen erkek akrabalar için kullanılan bir tabirdi. Alt veya üst/baba-oğul olarak sadece erkek sıralamasıydı. Bi- gayrihi Asebe; başkası sebebiyle asabe olarak da ifade edilebilir. Bunlar; erkek kardeşleriyle beraber olunca asabe olabilir ve oğul ile beraber kızlar, oğlunun oğlunun oğlu ile beraber kızlar, ana-baba bir erkek kardeşle beraber ana -baba bir kız kardeşler, baba bir erkek kardeşle baba bir kız kardeşler şeklinde sınıflandırılabilir. Ma'a- Gayrihi Asabe ise; başkasıyla asabe anlamına gelip sadece kız kardeşlere ait bir vasıftı. Kızlar ve varsa diğer varisler paylarını aldıktan sonra geriye kalan miktarı bu kız kardeşler alırlardı. Birden fazla olmaları halinde mirastan eşit pay alırlardı (Yücel, 2018: 20-21).

Üçüncü grup Asabe-i Sebebiye denilen azat sebebiyle asabe olanlardır. Azat edilen köle veya cariyenin yakını olmazsa, miraslarına kendisini azat etmiş olan erkek ya da kadın eski sahipleri mirasçı olurlardı. Eğer bu kişiler hayatta değilse erkek akrabaları kölenin mirasından pay alırlardı. Ancak azat edenin mirasçılarında kadınlar için pay ya da hak yoktu. Özetle azatlı kölenin eski sahibi hayatta değilse, babası yerine oğlu pay alırken azat edenin kız çocuğu mirastan mahrumdu (Yılmaz, 2002:2).

Dördüncü grup Neseben Ashâb-ı Ferâize Redden'dir. Yani red yoluyla mirasçı olan Ashab-ı Feraiz'dir. Belirli bir hisse sahibi mirasçılar, Ashâb-ı Feraiz'den olanlar, mirastan hisselerini aldıktan sonra terekede bir miktar mal kalırsa ve ölen kişinin Ashâb-ı Nesebiye ve Sebebiye'den hiçbir varisi bulunmazsa, bu kalan miktar da ölene neseben bağlı olan Ashab-ı Feraize hisseleri oranınca verilmesine red denilmiştir. Bu şekilde "red" olarak ikinci dağıtımdan yalnızca eşler faydalanamazlardı (Çubuk, 2011: 15).

Beşinci grup Zevi'l-Erhâm'dır. Bu grupta Ashâb-ı Ferâiz ve asabe dışında kalan kadın veya kadın vasıtasıyla bağlanan erkek hısımlar yer alırdı. Terekeden belirli ölçülerde bir paya/hisseye sahip olmayan yakın akrabalardı. Özetle farz sahibi olmayan, ancak asabeden bir mirasçı yok ise varis olabilen kişilerdi. Bu kişiler yakınlık derecelerine göre sınıflandırılıp mirasçı olurlardı (Çelik, 2008:7).

Altıncı grup Mukaveleli Vâris 'tır. İslam hukukunda bu grupta yer alan mirasçı "*mevle'l-muvâlât*" ismi verilen kişiydi. Bu durum iki kişinin karşılıklı olarak diyet ödeme, varis olma ve yardımlaşma konusunda anlaşmalarıyla oluşan hukuki bir ilişkiydi. Başka bir ifadeyle, herhangi bir kimse Müslüman olurken himayesine girdiği ya da köle iken onun yerine diyetini ödeyenlerdi. Bunlar bahsi geçen önceki mirasçıların bulunmaması halinde mirasçı olabilirlerdi (Altuntaş, 2004: 30).

Yedinci grup Mukarrun Leh Bi'n-Neseb Ale'l-Gayr'dır. Bu, nesebi muristen başkasına ikrar/söyleme yoluyla nispet edilen hısım durumuydu. Başka bir ifadeyle İslamiyet tarafından kabul edilmeyen ancak İslam öncesi Arap toplumlarında bulunan evlat edinme âdetidir.

Bununla beraber soyu/sülalesi bilinmeyen birinin, yaşı onun babası olmaya uygun olan biri tarafından “benim oğlumdur” dediğinde oğul ya da “amcamdır” denildiğinde amca olarak kabul ve iddia edilmesi halinde aralarında nafaka ve miras hükümleri geçerli olmaktadır (Öztürk,1993: 66).

Sekizinci grup kendisine üçte birden fazla vasiyet edilen hısımlardır. Ölen bir şahıs terekesinde vasiyet olarak bir kişiye mirasın 1/3’ünden fazlasını bırakmış ise; bu durum ancak buraya kadar belirtilen mirasçılardan herhangi birinin bulunmaması ya da varislerinin bu vasiyetin yerine getirilmesine onay vermeleri gerekmektedir. Eğer tereke vasiyet edilmiş ve başka varis bulunmuyorsa yapılan vasiyet tamamen yerine getirilir ve bu durumda Beytül-Mâl’in miras üzerinde hiçbir hakkı yoktu (Barkan, 1966: 23).

Dokuzuncu ve son grup ise Beytül-Mâl, diğer adıyla hazinedir. Şeri hukuk kurallarına göre vefat eden bir şahsın yukarıda bahsi geçen varislerinden hiçbiri bulunmaz ya da bulunursa dahi onlar haklarını aldıktan sonra geriye meblağ kalırsa hazineye aitti. Hazinenin bu durumu devleti varis şeklinde gösterse bile, Hanefi mezhebine göre beytülmal varis sıfatını taşımazdı. Beytül-Mâl’in bu gibi terekelere el koyması veraset sebebiyle değil bu malların sahipsiz mal sıfatında olmaları durumundan kaynaklanmaktaydı (Çubuk, 2011: 15).

2. ANA HATLARIYLA MUT

Mut, kuzeyde Karaman, batıda Ermenek, güneyde Gülnar ve güneydoğusunda Silifke yerleşimleri olan bir Mersin ilçesidir. Bu konumu dolayısıyla Mersin’in denize kıyısı olmayan bir ilçesidir.

Mut ilçesinin İslam önceki dönemlerdeki, antik, adı *Claudiopolis*’tir. *Claudiopolis*, Latince *Claudius* kelimesi ile Hellen dilindeki *Polis* kelimesinden gelerek *Claudius kenti* olarak türemiştir (Umar, 1993:184). Geçmişinin antik zamanlara uzandığı bilinen Mut’un kelime anlamı ve kökeni hakkında farklı rivayetler ve efsaneler mevcuttur.

Mut, Roma İmparatoru Augustus’un dağlık Kilikya’da *Pax Romana* (Roma Barışı) politikasını uygulamak için oluşturmuş olduğu kolonilerinden biridir ve emekli askerleri yerleştirmek için kurulmuştu. Şehrin ismi ilk olarak *Colonia Iulia Augusta Felix Ninica* iken, imparator Cladius zamanında şehir statüsü kazanmasıyla birlikte imparatorun adına binaen Mut’un ismi “*Claudiopolis*” olmuştu (Kurt, 2003: 31).

Mut isminin kökenine yönelik olan rivayetlerden biri Hititler döneminde şehre *Yenika* ya da *Yenikend* denilmesiydi. Başka bir rivayette de Mut, Silifke bölgesinin yöneticileri olan Seleukosların *Muts* adındaki komutanının adını almıştı. Diğer bir rivayet ise bölgede yetişen *Murt* meyvesinin isminden gelmesidir (Köse & Atlay, 2005: 32).

Seyyah Evliya Çelebi, Karamanoğlu Yakup Şah'ın Mut'u almaya çalışırken bütün adamlarını kaybettiği için buraya "ölüm kapısı" anlamına gelen "dar-ı mevt" isminin verildiğini ve Mut isminin Mevt'ten geldiğini belirtmiştir (Çelebi, 1935:316-317). Bilge Umar ise Mut adının Luwi dilinden gelmiş olduğunu ifade ederek vadi anlamında kullanıldığını belirtmektedir (Umar, 1993:589-590).

Taşeli Yarımadası'nda bulunan Mut, bugüne yakın şeklini IV. zamanda almıştı. Taşeli Yaylası'nın en alçak konumu olmasıyla birlikte en geniş tarım alanına da sahiptir. Denizden 350 m kadar yüksekliğe sahip olmasıyla beraber Ermenek tarafından gelen dağ kalabalıkları yerine burada Torosların kıvrımları görülmeye başlamaktadır (Kurt, 2003: 39-42). İç Anadolu'yu Akdeniz'e bağlayan önemli bir geçit olan Göksu deltası üzerinde kurulmuştur ve Mersin'in ilçelerinden birisidir. Bu coğrafi konumu neticesinde Konya veya Karaman gibi iç kesimlerde yer alan yerleşimlerin kıyı şeridine ve ticari açıdan denize ulaşmaları konusunda önemli bir ulaşım ağını oluşturmaktadır.

Mut civarındaki akarsuların başında şüphesiz ki adını renginden alan Göksu Nehri gelmektedir. İlçeyi ikiye bölen nehir Mut'un en büyük akarsuyu olup zaman içerisinde *Selefika* ve *Silifke* Çayı gibi isimler de almıştı (Kurt, 2003: 43). Göksu nehri için antik kaynaklarda Kalykadnos adı kullanılmaktaydı (Ramsay 1961: 363).

Göksu nehrinin akış güzergâhında bulunan yerleşim birimlerinin bağ-bahçe gibi tarımsal faaliyetleri üzerindeki etkisi ile değirmen ve iplik fabrikalarının işletilmesinin yanı sıra, kereste taşımacılığında bölge sakinlerine sağladığı faydalar Sâlnamelerde belirtilmişti (Sâlname-i Vilâyeti Adana, 1318: 245-246).

Orta Toroslar üzerinde yer alan Mut ilçesinin başlıca yükseklikleri; Kızıldağ, Avlama dağı, Büyük Eyre dağı, Mağras dağı, Adras dağı, Kestel dağı ve Meleşiren dağıdır. Mut ilçesinin Bozdağ, Cehil dağı, Küçük Eyre dağı ve Ohra dağı gibi yükseklik bakımından ikinci derecede yer alan dağları da mevcuttur (Köse & Atlay, 2005: 32).

Mut ve civarında arazi şekilleri kısa mesafelerde büyük farklılıklar gösterdiğinden dolayı iklimsel olarak da farklılıklar olmaktadır. İlçe, soğuk ve sıcak iklimin bir arada yaşandığı nadir yerlerden biridir. Öyle ki "mayısta ilçenin aşağı tarafında elde edilen arpa yukardaki yaylaya çıkarılarak tohum olarak saçılabilir." (Kurt, 2003: 47). Mut, yaz-kış kesilmeyen aynı zamanda çift yönlü esen, soğuk getiren poyraz ve halk arasında "aşağı yeli" olarak da bilinen meltem rüzgârlarının etkisi altındadır. Bu ılıman havası, bölgeyi yaz ve kış yerleşmeye elverişli hale getirmektedir (Yergün & Ünal, 2005: 134).

İklimdeki bu çeşitlilik Mut ilçe sınırları içindeki bitki örtüsüne de yansımıştır. Bilindiği üzere Akdeniz bitki topluluğunun sembolü makilerdir. Maki bitki örtüsü vadi yolu ile içerlere sokulmuştur. Makilerin bittiği yerden itibaren karşılaşılan diğer bitki örtüsü ise ormandır. Burada iğne yapraklı ve yüksek boylu kızılçam, karaçam ve köknar gibi ağaçlar sıkça

görülmektedir. Diğer yapraklılardan ise meşe, kayın, gürgen, şimşir, palamut, kızılağaç vb. bulunmaktadır (Yergün & Ünal, 2005: 134).

Kuruluşu tarih öncesi dönemlere dayandığı bilinen Mut'un tarihini, tarihi devirlere göre incelemek faydalı olacaktır. Nitekim Mut, tarihi boyunca birçok medeniyetin himayesine girmiştir.

2.1 İSLAM ÖNCESİ MUT TARİHİ

İnsanlık tarihinde yazının kullanılmaya başlanmadığı, yazının bulunmasından önceki döneme; tarih öncesi dönem denilmektedir. Mut tarihini, tarihi devirlerde incelemek faydalı olacaktır. Yapılan arkeolojik çalışmalar Mut'un civarında tarih öncesi yerleşmeleri keşfetmişti. Attepe, Mut Kalesi, Cingantepe, Örentepe ve Maltepe höyüklerindeki araştırmalar bu çalışmalardan bazılarıydı (Yergün & Ünal, 2005: 135).

Hattuşaş başkentli olan Hititler, II. Tuthalia dönemiyle beraber büyük bir sınır genişlemesine ulaşmış ve Mut da dâhil olmak üzere güney kesimlerini hâkimiyetlerine almışlardı. Yumuktepe höyüğünde yapılan arkeolojik çalışmalarda Hitit dönemine ait olduğu düşünülen bulgular bulunmuştu. Hititlerin dağılmasından sonra bölgede Geç Hitit Prenslikleri de denilen Aramiler ve Fenikeliler görülmüştü. Ancak bu prenslikler Asur egemenliğini kabul ederek Asur vilayeti konumuna geçmişlerdi (Yurt Ansiklopedisi, C5 1982: 3634-3636). Ayrıca bölgenin Hitit egemenliğine girdiğine dair bulgular da mevcuttu. Silifke ilçesinin 20 km. kuzeyinde ve Silifke-Mut karayolunun 2 km. doğusunda, Keben köyünün 1 km. kuzeyindeki bir kayalıkta bulunan Hitit Kaya Kabartması bu bulgulara bir örnek oluşturur. Yerel halkın Çolak Kız olarak da adlandırdığı bu rölyefin Hitit İmparatorluk çağına tarihlendirildiği bilinmektedir (Taşyürek, 1976: 97-98).

Hititlerden sonra bölgenin hâkimiyetini alan Asurlular, Kilikya bölgesini, Ovalık Kilikya'yı temsilen Que ve Mut'u da kapsayan Dağlık Kilikya'yı temsilen Hillaku olmak üzere iki bölüme ayırmışlardı. Asurlular, Akdeniz limanlarını kontrol altına alarak ekonomik çıkar sağlamaya çalışmışlardı. Bu amaçla Dağlık Kilikya tarafından gelebilecek olası saldırıları önlemek adına Mut ve çevresini kontrol altına aldıklarını söylemek hatalı olmayacaktır. Asurlular; Kimmerler, İskitler ve Urartularla mücadele ederken bölge üzerindeki nüfusları zayıflamaya başlamıştı ve siyasi varlıklarına Medler tarafından son verilmişti (Köse & Atlay, 2005: 45; YA, C5: 3636).

Asur İmparatorluğu'nun ortadan kaldırılmasıyla bölgede Yeni Babil krallarının temasları görülmeye başlanmış ve ekonomik amaçlarla askeri seferler yapmışlardı. Yeni Babil kralları dönemi belgelerinde Mut ve Ermenek civarı için bugün Pirinç Suyu olarak bilinen Pirindu ismi geçmekteydi. Syennesis adı verilen ve birbirinden bağımsız olan beylerin VI. yüzyıl ortalarında

Pirindu adı verilen bir birlik kurdukları bilinmekteydi. Başkenti Kirşu (Dalisandos) olan bu birliğin başındaki Appuaşu isimli kral; sınırlarını Çukurova'ya kadar genişletince, Babil kralı Neriglissar harekete geçerek onu Gazipaşa (Selinos)'ya kadar sürerek Pirindu halkını sindirmişti. M.Ö. 713-663 tarihlerinde Kilikya tam bir Asur eyaleti konumuna geldi ve Asurluların yıkılmasından sonra bir süre bağımsız kaldı. Bu durum Perslerin bölgeye gelmesine kadar sürmüştü (Kurt, 2003: 73-76; Aydın, 2008: 11).

Asurlulardan sonra bir süreliğine bağımsız olan Kilikya bölgesi, İran'da kurulan ve sınırlarını zamanla genişleten Perslerin himayesine girmişti. Persler, Anadolu topraklarını *satraplıklar* adı verilen eyaletler halinde yönetmişlerdi. Tarsus Kent Prenslüğünü de bu uygulama neticesinde satraplık olarak düzenleyen Persler, Kilikya üzerindeki egemenliklerini, Büyük İskender'e karşı girdikleri İssos muharebesindeki yenilgiye kadar sürdürmüşlerdi (Köse & Atlay, 2005: 46; Başaran, 2008: 18).

Büyük İskender, Persleri mağlup ettikten sonra Kilikya topraklarına Balakros'u yönetici olarak tayin etmişti. Büyük İskender'in ölümünden sonra ülke toprakları Antigonos, Lizimakos, Ptolemaios ile Seleukos isimli dört komutan arasında paylaştırıldı ve Kilikya bölgesi Seleukos'un hâkimiyetinde kalmıştı. Holmoi ve Olba sakinlerini buraya getirerek günümüzdeki Silifke ilçesiyle özdeşleşen Göksu Nehri'nin kıyısında Seleukeia kentini kurmuştu (Sayar, 1994: 197-198; Aydın, 2008: 11). Seleukoslar ile Ptolemaioslar arasındaki uzun mücadeleler ve ekonomik bunalım beraberinde korsan faaliyetlerini getirdi. Bu kaotik durum Roma İmparatorluğu'nun müdahalesine kadar devam etmişti (Durukan, 2005: 6-10).

Romalıların müdahalesiyle korsan faaliyetleri sonlandırıldıktan sonra Kilikya Eyaleti kurulmuştu. Böylece dağlık Kilikya ile beraber Mut toprakları da Roma İmparatorluğu'nun denetimine girmişti. Sasanilerin Roma şehirlerini yağmalamaları sonucunda bölgedeki Roma Dönemi fiilen sona ermişti. Roma İmparatorluğu, Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılınca bölge Bizans'ın hâkimiyetine geçti. Ancak Sasani baskıları devam etmişti (Sayar, 1994: 197-198; Durugönül, 2005: 28-31).

Roma İmparatorluğu parçalanınca Kilikya bölgesinin Doğu Roma (Bizans) hâkimiyetinde kaldığı belirtilmişti. Bu süreçte dikkat çeken iki olay mevcuttur ki ilki yukarıda da belirtildiği gibi Sasanilerin bölge üzerindeki baskılarıydı. Diğerisi ise İslam ordularının düzenlediği akınlardı. Arap-İslam ordularının bölgeye gelmesine kadar, bölgede Bizans ve Sasani çekişmesi yaşanmıştı (Kurt, 2003: 84-85).

2.2 OSMANLI DÖNEMİNDEN ÖNCE MUT TARİHİ

Arap-İslam ordularının bölgeye gelişleri Hz. Ömer'in halifeliği zamanındaydı. Kilikya'ya kadar ilerleyen İslam orduları, Bizans İmparatoru'yla yapılan anlaşmaya uymayarak Ayas, Misis; Silifke ve Gülek boğazını ele geçirmişlerdi (YA, 1982: 3634-3636).

Bizans, İslam ordularındaki iç karışıklıklardan yararlanarak Kilikya bölgesini tekrar kendi topraklarına katmıştı. Türklerle İranlıların yardımıyla Abbas Oğullarının hükümete geçmesiyle beraber İslam tarihinde Abbasiler dönemi başlamıştı. Bu dönemde Bizans, Papalığın desteğiyle Kilikya bölgesine kadar ilerlemişti. Buna karşılık olarak Abbasiler, Türklerin desteğiyle Bizans'ı hem buradan çıkarmış hem de Ankara'ya kadar ilerlemişti. Böylece Türkler ilk kez Anadolu içlerine kadar gelmiş oluyordu. (Günaltay, 1942: 192).

Mutasım'dan sonra Abbasilerin içerisinde yaşanan zayıflıktan dolayı Bizans Mut dâhil bazı bölgeleri ele geçirmişti. Ancak Abbasiler döneminde Mısır genel valisi olan Tolunoğlu Ahmet'in bağımsızlığını ilan ederek Mut ve Silifke'ye kadar olan toprakları geri almasıyla, Mut ilk defa bir Türk devletinin hâkimiyetine geçmiş oldu (Kurt, 2003: 86-87).

Abbasi Devleti'nin parçalanması ve Tolunoğullarının bölge üzerindeki hâkimiyetlerinin yeteri kadar kalıcı olmaması neticesiyle Bizans, bölge üzerinde tekrar hâkimiyetini kurmuştu. Bizans'ın bu hâkimiyeti Anadolu Selçuklu Devleti'nin bölgeye gelmesine kadar sürmüştü (Aydın, 2018: 12).

Süleyman Şah, Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurarak İçel bölgesini ele geçirdi. Bölgede uzun bir süre Selçuklu ve Ermeni mücadelesi devam etmişti. Bölgede dikkate değer diğer bir gelişme ise Haçlı Seferleri idi. Nitekim III. Haçlı Seferi sürecinde Alman İmparatoru Friedrich Barbarossa, Silifke'ye ulaşmak için Göksu nehrindeki bir geçitten geçerken boğulmuştu. Daha sonrasında Mut ve civarındaki Ermeni oluşumunu bastırmak için harekete geçen I. Alâeddin Keykubat, Dağlık Kilikya topraklarını hâkimiyetine alarak buralara Türkmen boy ve aşiretlerini yerleştirmişti (Yergün & Ünal, 2005: 135; Geçer, 2001: 3).

Göç dalgasıyla bölgede iskân ettirilen kavimlerden biri de Karaman ailesiydi. Bu süreçte Karamanoğullarının başında Nurettin Bey diğer ismiyle Nure Sufi bulunmaktaydı. Türklerin bu yöredeki sayıca fazlalığı ve etkinliği Ermenileri rahatsız etmişti. Anadolu Selçuklu Devleti'nin Köseadağ yenilgisinden sonra zayıflaması üzerine Nure Sufi'nin oğlu Kerimüddin Karaman Bey önderliğindeki Karamanlılar, Mut ve Larende civarına yerleşmişlerdi. Karamanoğulları bölge üzerinde etkinliğini kurmak istediklerinden dolayı Mut ve civarını yönetimlerinde tutmaya çaba harcamışlardı. Özellikle Karamanoğullarının merkezinin Mut'a yakın olması bölgeyi daha da önemli hale getirmekteydi. Ayrıca Karamanoğullarının Cem Sultan ile olan dostluğu neticesiyle de Osmanlı İmparatorluğu'nu en çok uğraştıran beylik olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır. Mut'un, tampon bölge konumunda olmasından dolayı Osmanlı burayı almak için birçok kez

girişimde bulunmuştu. Nihayetinde Cem Sultan'ın yenilmesinden sonra yalnız kalan Karaman beyi daha fazla dayanamamış ve Osmanlı İmparatorluğu bu beyliğe son vererek bölgeyi bir eyalet olarak teşkilatlandırıp yönetmişti (Ünal, 1986: 26-36, 258-261; Köse & Atlay, 2005: 59-67).

2.3 OSMANLI DÖNEMİNDE MUT TARİHİ

Tarihi boyunca birçok medeniyetin yönetimine geçen Mut, Osmanlı Devleti'nin yönetimine 1448 yılında geçmişti (İçel Valiliği, 1998: 228). Osmanlılar tarafından üç kez ele geçirilen Mut'un kesin olarak Osmanlı topraklarına katılması II. Bayezit döneminde olmuştu (Aydın, 2018: 12). Osmanlılar döneminde İçel ve Mut bölgesiyle ilgili Muslu Çavuş olayı ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyanı dikkat çekici gelişmeler olarak görülmekteydi. Bozkırlı Beylerbeyi ailesinden olan Muslu Çavuş adamlarını yanına alarak İçel'de Osmanlı'ya karşı başkaldırmıştı. Kuyucu Murat Paşa olayı çözüme kavuşturmuştu. Diğer bir olayda da Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa, İçel içlerine kadar girerek buradaki ormanlardan kestirdiği keresteleri Mısır'a göndermekteydi (Kurt, 2003: 107-109).

Mut'un bu dönemdeki idari düzenine bakmakta fayda vardır. Fatih Sultan Mehmet döneminde, 1476 yılında, bir vilayet düzenlemesinin yapıldığı bilinmektedir. Bu vilayet düzenlemesi ile bir Karaman vilayeti kurulmuştu. Mut, bu vilayete bağlı İçel sancağı beyliklerinden birisi olmuştu. II. Beyazıt da bu bölgeyi egemenliği altına aldıktan sonra, buralarda idari düzenlemelere gitmişti. Bahsi geçen padişah tarafından yapılan düzenleme ile Mut, Ermenek, Gülnar ve Silifke'nin dâhil olduğu İçel sancağı (liva) kurulmuştu. İçel bölgesi, Ermenek, Selenti (Gazipaşa), Gülnar, Silifke, Karataş ve Mut olmak üzere altı idari bölgeye ayrılmıştı. Bu idari yapılanmada Mut da Mut, Sinanlı ve Sarıkavak olmak üzere üç kazaya ayrılmıştı. Osmanlı idari yapısına uygun olarak, Mut, İçel sancağına bağlı bir kaza idaresi olarak teşkilatlandırılmıştı. Bu idari teşkilatlanmada Mut uzun süre kaza müdürleri tarafından yönetilmişti (Geçer, 2001: 5).

Osmanlı idaresi tarafından 1868 yılında yapılmış olan düzenlemelere göre Mut kazasının durumuna bakıldığında; İçel sancağının Mut kazası toprakları üzerindeki Sinanlı, Sarıkavak ve Mut yerleşimlerinin birleştirilerek yeni bir Mut kazasının oluşturulduğu görülmektedir. Sarıkavak kazası, köyleri ile birlikte Mut kazasına bağlı Sarıkavak nahiyesi olarak teşkilatlandırılmıştı. 1878 senesine gelindiğinde Mut kazası, kaymakamlık haline getirildi (Başaran, 2008: 21).

19. yüzyılın başlarında İçel, Adana vilayetine bağlı sancak konumunu sürdürüyordu. Müşirliklerin 1836 yılında kurulmasıyla beraber Konya, Akşehir, Beyşehir, Niğde ve Aksaray sancakları "Redif-i Mansure Konya Müşirliği" adıyla birleştirilerek Karaman Valisi Hacı Ali Paşa

müşir tayin edilmişti. Bu nedenle İçel sancağı Konya vilâyetine bağlanmıştı. Ancak 1864 yılından sonra İçel sancağı tekrar Adana vilâyetine bağlanmıştı. Nitekim 1867 yılında Çukurova bölgesinde, Osmanlı yönetiminin bölgeyi kontrol altında tutabilmek amacıyla oluşturduğu Fırka-i Islahiye düzenlemeleri çerçevesinde İçel sancağı Adana'ya bağlanmıştı (Köse & Atlay, 2005: 92).

Bölgenin idari yapısında zaman zaman düzenlemelerin yapılması Mut'u da etkilemekteydi. İçel sancağı 1914 yılında Adana vilayetinden ayrılarak müstakil bir mutasarrıflık halini almıştır. Aynı yıl Ermenek kazası Konya vilayetinden ayrılarak İçel sancağına bağlandı. İçel ve kazalarının civardaki Adana ile Konya vilayetlerine olan mesafeleri neticesinde Silifke merkezli İçel sancağı kurulmuştu. Bu sancağa; Silifke, Anamur, Gülnar ve Mut kazaları tabiiydi (Kurt, 2003:111).

20 Nisan 1923 tarihinde, mutasarrıflıkla idare edilen İçel sancağı, sancak düzeninin kaldırılması sonucunda merkezi Silifke olmak üzere Anamur, Gülnar, Silifke ve Mut kazalarından oluşan İçel vilayetine dönüştürülmüştü. 1933 yılında komşusu olan Mersin vilayeti ile birleştirilmişti. Mersin vilayeti yapılan düzenlemeyle kaldırılmış ve Mersin bu vilayetin merkezi durumuna getirilmişti. TBMM'nin 2002 tarihinde çıkardığı kanunla İçel ilinin adı Mersin olarak değiştirildi (Yergün & Ünal, 2005: 136).

3. MUT'TA GÜNDELİK HAYAT

3. 1 İDARİ DURUM

3. 1. 1 KÖY ve MAHALLE İSİMLERİ

Osmanlı Devleti'nin idari bölümleri tipik olarak eyalet, sancak, nahiye, köy ve mezra şeklindeydi (Kılıç, 1997: 42). İncelenen Mut Şeriye Sicil kayıtlarında idari durum olarak, Mut'un kaza olduğu anlaşılmaktadır. Tarihsel süreci kapsayan tereke belgelerinde köy/karye isimleri çoğunlukla *Adana vilayet-i celilesine tabi' İç İl sancağına mezaf Mut kazasına merbut Oyladin karyesi* şeklindeki kalıptan sonra gelmektedir (MŞS, 159: 7/13).

Belirtilen tanımlamalar ve incelenen sicil belgelerinin ışığında Mut, Osmanlı idari bölümlenmesi içerisinde, Adana vilayetinin İç İl sancağına bağlı bir kaza konumunda idi. Sicillerde geçen mahalle ve köy isimleri aşağıda gösterilmiştir.

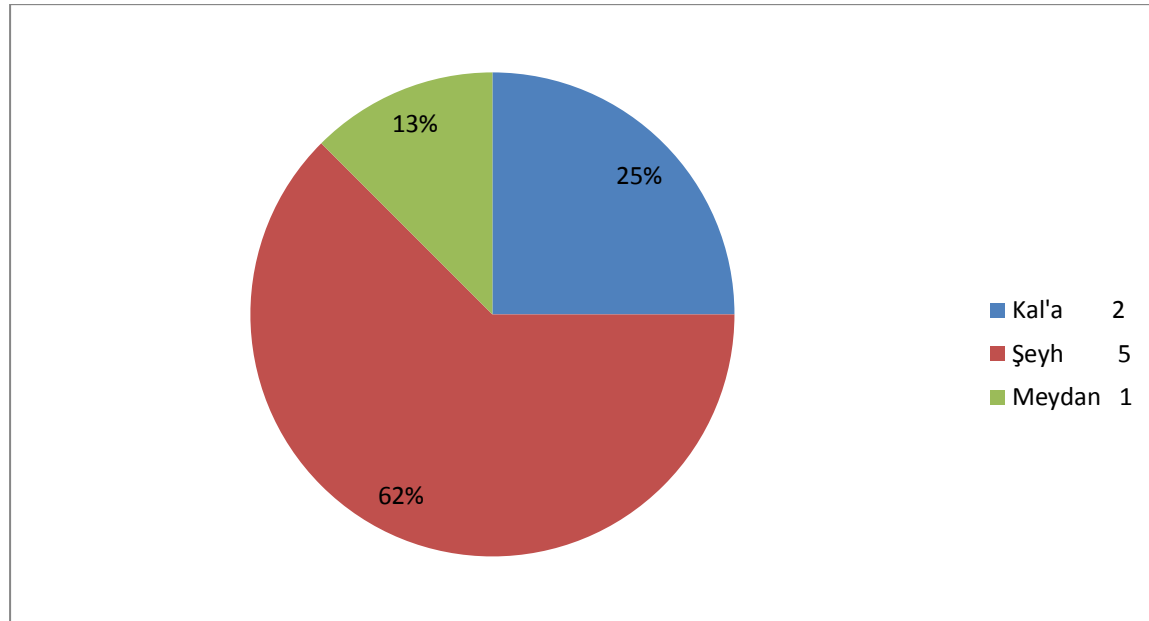
a- 155, 156, 157, 158 ve 159 Numaralı Mut Şer'iyye Sicillerinde Geçen Mahalle İsimleri;

Okunulan sicil defterlerinde tereke kayıtlarını incelerken mahalle isimlerinin çok sık geçmediği saptanmıştır. Genel olarak; köy/karye'nin bağlı olduğu kaza ya da köy, kaza, sancak

ve bunların bağlı olduğu vilayet kayıt altına alınmıştır. Tarihsel sürecimizi içeren kayıtlarda rastlanılan mahalle isimleri belirtilmiştir.

- Şeyh Mahallesi
- Kal'a Mahallesi
- Meydan Mahallesi

Grafik 1. Mahalle İsimlerinin Kullanım Sıklığı

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

b- 155, 156, 157, 158 ve 159 Numaralı Mut Şer'iyye Sicillerinde Geçen Köy İsimleri;

İncelenen sicil kayıtlarında köy isimleri belirtilirken çoğunlukla üç yöntemin tercih edildiği görülmüştür. İlki sadece köyün bağlı olduğu kaza adının geçtiği “*Mut'a tabi' Köselerli karyesi ahalisinden*” şeklindeki kalıptır (MŞS, 159: 1/2). İkincisi; köy, kaza, sancak ve vilayet şeklinde idari sıralamanın olduğu “*Adana vilâyet-i celilesine tâbi İç İl sancağına muzaf Mut kazası kurasından Palantepe karyesi sakinlerinden*” kalıbıdır (MŞS, 158: nr. 40). Üçüncü ve son yöntem ise; köy, kaza ve sancak idari sıralamasının olduğu “*İç İl sancağına muzaf Mut kazasına tâbi Alkesi karyesi sakinlerinden*” kalıbıdır (MŞS, 155: nr. 11).

Tablo 5. Sicillerde Geçen Karye İsimleri

Alacam karyesi	Alkesi Karyesi
Barabanlı karyesi	Beğçeğiz karyesi
Buyuntu Karyesi	Buztakan Karyesi

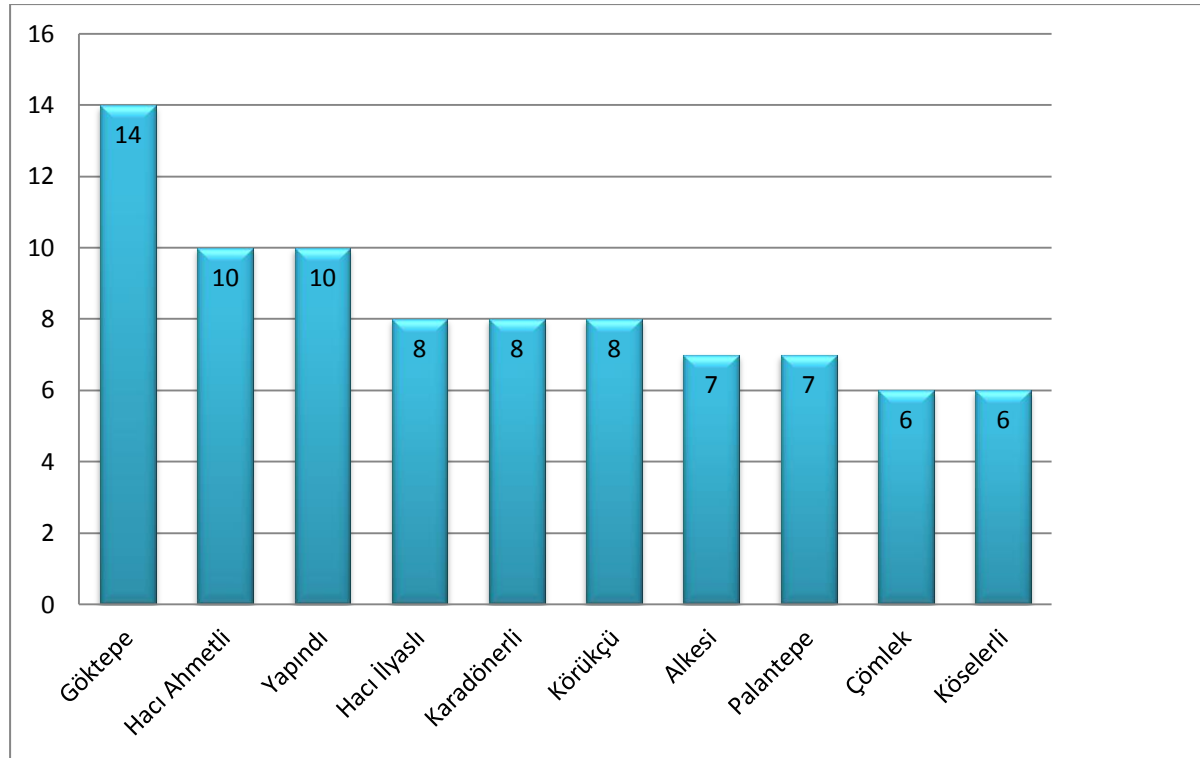
Carili karyesi	Cerid Karyesi
Çakallı karyesi	Çatakbağ Karyesi
Çeltik Karyesi	Çivi karyesi
Çortak karyesi	Çömlek karyesi
Çukur Karyesi	Çukurbağ Karyesi
Dere karyesi	Dindaş karyesi
Fakırca karyesi	Gençali karyesi
Gertemin karyesi	Göktepe Karyesi
Güllüce Karyesi	Güllüceköy Karyesi
Güme Karyesi	Hacı Ahmetli Karyesi
Hacı İlbeyli karyesi	Hacı İlyaslı Karyesi
Halatlı Karyesi	Hisar karyesi
Hocantı karyesi	Ilıca karyesi
İbrahimli karyesi	İlbeyli Karyesi
İlikli karyesi	Kadı karyesi
Kadıköyü karyesi	Karabelalı karyesi
Karadönerli Karyesi	Kavaközü karyesi
Kıravga karyesi	Kırkyalan Karyesi
Kışla Karyesi	Körükçü Karyesi
Köselerli Karyesi	Malya karyesi
Mirahor karyesi	Narlı karyesi
Nodalı Karyesi	Oran karyesi
Oyladin Karyesi	Palantepe Karyesi
Penbeli Karyesi	Perakende karyesi
Su Çatı Karyesi	Şakse Karyesi
Tekeli karyesi	Teklü Karyesi
Tokeriler karyesi	Torla Karyesi
Tuğrul Karyesi	Yalnızcabağ karyesi
Yapındı karyesi	Yerebakan karyesi
Ziyaeddin karyesi	

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Köy isimleri, köyün yer aldığı coğrafyanın şartlarına göre şekillendiği gibi, söz konusu bölgede yaşayan aşiret ve nüfuzlu ailelere göre de şekillenebilmektedir. İlbeyli karyesinin

isminin bölgede yaşayan İlbeğli Yörüklerinden geldiği düşünülmektedir. Aynı durumda Fakırca karyesinin de isim olarak bu coğrafyada yaşayan Fakırca Yörüklerine göre şekillendiği söylenebilir (Geçer, 2001: 23-24).

Grafik 2. Sicillerde Adı En Sık Geçen İlk 10 Karye

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut Şer'iyye Sicilleri'nde incelenen tarihsel süreçte 14 belgede kaydedilen ve en sık geçen köy Göktepe karyesidir. Daha sonrasında Hacı Ahmetli ve Yapındı karyeleri 10'ar defa kaydedilerek Göktepe karyesinden sonra en sık geçen köylerdir. Hacı İlyaslı, Karadönerli ve Körükçü karyeleri 8'er kez tereke belgelerinde kaydedilmiştir. Alkesi ve Palantepe karyeleri 7'şer defa kaydedilirken Çömlek, Malya Oran ve Köseleli karyeleri ise 6'şar kez kaydedilerek belgelerde en sık geçen köylerdir.

3. 1. 2 KULLANILAN UNVANLAR

İnsanın günlük hayatta icra ettiği mesleği, aynı zamanda o kişinin sosyal statüsünün de göstergesidir. Birey, icra ettiği mesleğinin neticesinde toplumda yer edinir ve mesleğinin getirisi olan unvanla anılır.

İncelenen sicil kayıtlarında bu açıklamanın doğruluğunun tespit edildiği ifade edilebilir. Nitekim belirtilen unvanlardan da anlaşıldığı üzere kişinin mensubu olduğu sosyal statüsü, konumu ve görevi unvanından anlaşılabilir. Unvanlara bakıldığında bireylerin sosyal

statüsünün yanında tabi' oldukları millet veya ırk da anlaşılabilir. *Arap, Hristiyan, Şeyh* ve *İmam* gibi unvanlardan kişinin hem mensubu olduğu ırkı hem de benimsediği dini öğrenme olanağımız bulunmaktadır.

Tablo 6. Kullanılan Unvanlar

Ağa	Arap
Baba zade	Başkâtip
Berber	Beşe
Bey	Çakır
Çavuş	Çeşni
Çoban	Çolak
Çukur	Dede
Deli	Demirci
Dervişoğlu	Efendi
Ekber	El-hac
Fransız	Hacı
Hafız	Hoca
Hristiyan	İmam
İmamoğlu	Kâhya
Kara	Kethüda
Koca	Köse
Molla	Monla
Muhtar	Oranlı
Paşa	Pekmezci
Sarı	Sarı baş
Sarıca	Seyyid
Şeyh	Tatar
Temurci	Topal
Usta	

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

İslam'ın beş şartından biri Hac olup Müslümanlarca kutsal sayılan Kâbe ve etrafındaki kutsal yerlerin ziyaret edilmesiyle yerine getirilir. Bu ibadeti yerine getiren kişilere "Hacı" unvanı verilir ve isimlerinin önünde kullanılır.

“Efendi”, okuma yazması olan kişileri ifade eden bir kavramdır. Çelebi ve Molla gibi okumuş-bilgi sahibi anlamlarında kullanılırdı. Devletin yüksek memurlarına dahi “Efendi” unvanı verilirdi. Tahsil ve terbiye görmüş kimseler için kullanılan bir lakap olan “Efendi” unvanı, zamanla yaygın olarak kullanılmaya başlanmış ve yavaş yavaş “Çelebi” unvanının yerini bile almıştır (Pakalın, 1993a: 505-506).

“Ağa”, Moğolca *büyük erkek kardeş* anlamına gelen “*aka*” kelimesinden gelmekteydi (Faruk, 1988: 451). Ancak daha sonrasında özellikle kırsal kesimlerde yönetici vasfında bulunan ve yörenin varlıklı kişileri için kullanılan bir sıfat haline gelmiştir.

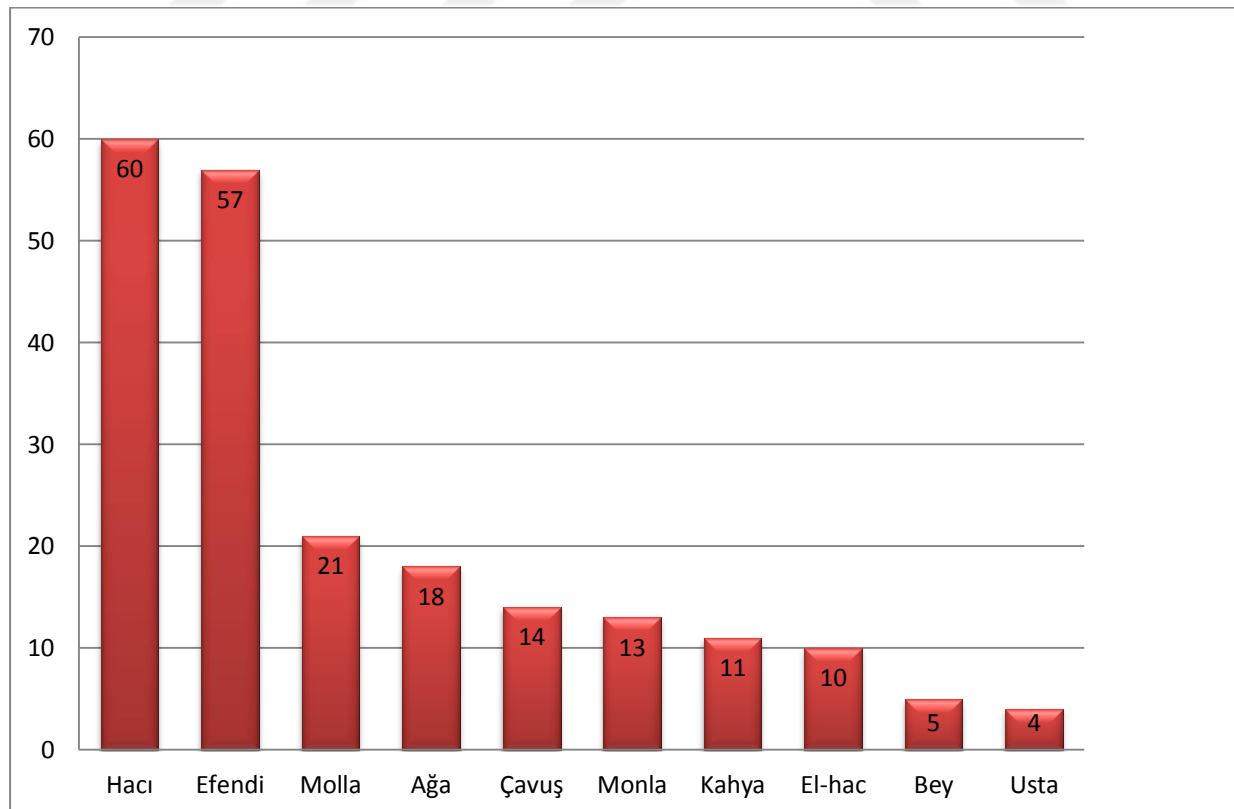
“Çavuş”, Bizanslılar ve Selçuklularda olduğu gibi Osmanlılarda da var olan bir rütbedir. Bu rütbe, çeşitli işlerde görevlendirilen memur olarak tarif edilebilir (Pakalın, 1993a: 332).

“Kâhya”, büyük konaklarda ev işlerini idare eden kimselerle sanat ve ticaret sahiplerinin işlerine bakmak üzere hükümet tarafından memur olarak seçilen güvenilir ve emin kimselerdi. Diğer bir kullanımı da Kethüda’dır (Sami, 2004: 1145).

“Beşe”, Türk aşiretlerinin bazılarında büyük evlat hakkında kullanılan bir kavramdır (Pakalın, 1993a: 211).

“Usta”, çıraklıktan çıkarak artık kendi başına çalışabilecek meslek erbapları için kullanılan bir ifadedir (Sami, 2004: 206).

Grafik 3. Sicillerde En Sık Geçen İlk 10 Unvan Ve Kullanım Sayıları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

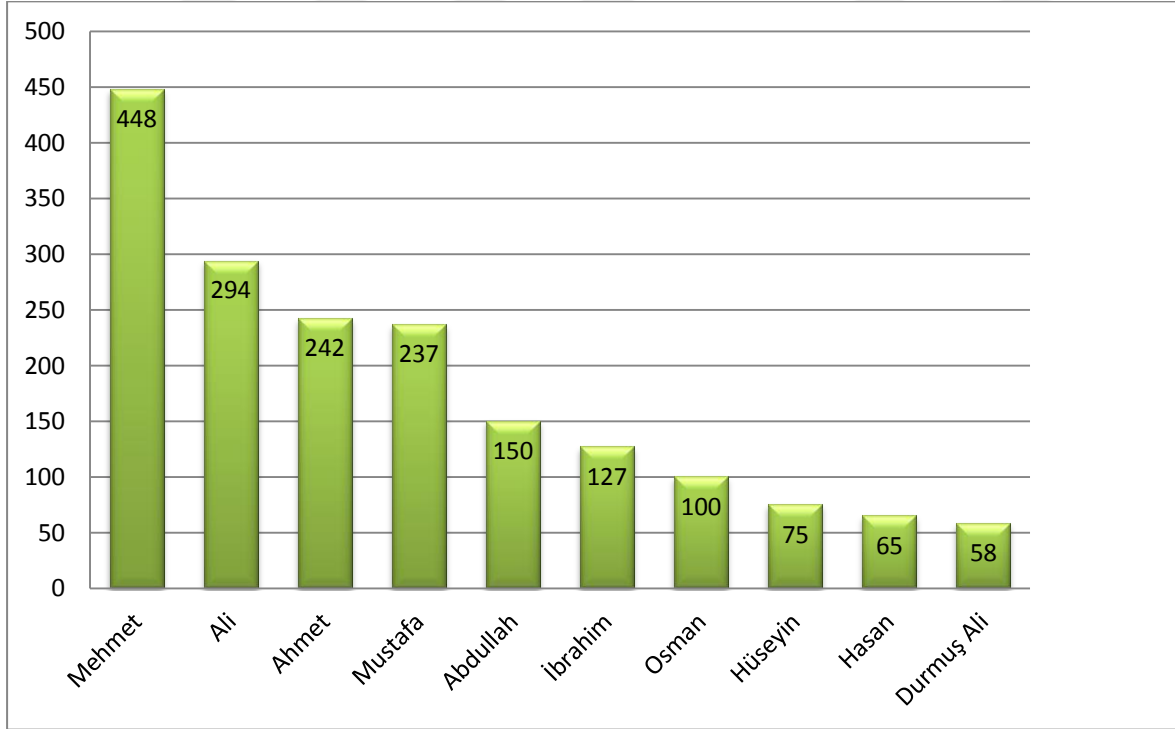
İncelenen tereke sicil kayıtlarında en fazla geçen ilk 10 unvan ve kullanım sayılarını grafikte görülebilir. Buna göre 60 kullanımla en sık tercih edilen unvan Hacı'dır. Bu kullanım yörenin Müslüman olduğuna işaret olarak kabul edilebilir. Hacı unvanının dışında en fazla kullanılan diğer unvanlar ve kullanımları ise şöyledir: Efendi 57, Molla 21, Ağa 18, Çavuş 14, Monla 13, Kahya 11, El-hac 10, Bey 5 ve Usta 4 defa kullanılan unvanlardır. Geri kalan diğer unvanların ise çoğunun birer veya ikişer kez kullanıldığı saptanmıştır.

Bu grafiğin dışında en fazla kullanılan ilk üç unvan; dört defa kullanılan *Demirci* ile üçer defa kullanılan *Köse* ve *Çakır* unvanlarıdır. *Sarı Baş*, *Muhtar*, *Koca*, *Kethüda*, *Kara*, *İmam*, *İmamoğlu*, *Beşe* ve *Arap* unvanları ise ikişer defa kullanılmıştır. Bu unvanların dışında yukarıda adı geçen unvanların birer defa kullanıldığı gözlemlenmiştir.

3. 1. 3 ERKEK İSİMLERİ

Okunulan tereke sicil kayıtlarında isim olarak genelde anne ve baba ya da büyükanne ve büyükbaba isimlerinin tercih edildiğini fark edilmiştir. Aynı isimlerin sürekli tekrar edilmesi dikkat çekici olduğundan dolayı, anne-baba isimlerine bakıldığında bu düşüncemizin haklılığı görülmüştür. Aşağıdaki grafik incelendiğinde de bu durum fark edilecektir.

Grafik 4. Sicillerde En Sık Geçen İlk 10 Erkek İsmi Ve Kullanım Sayıları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Tereke kayıtlarında geçen isimlerin çoğunlukla İslam dininde kullanılan isimlerden olması, yöre halkının dini inanış olarak Müslümanlığı benimsemiş olduğunu söylemek

mümkündür. Nitekim sicillerde en sık kullanılan erkek isimleri dikkate alındığında da bu durum gözlemlenebilir. Mehmet 448, Ali 294, Ahmet 242, Mustafa 237, Abdullah 150, İbrahim 127, Osman 100, Hüseyin 75, Hasan 65 ve Durmuş Ali 58 defa kullanılmıştır. Kullanılan diğer erkek isimleri şunlardır:

Tablo 7. Mut Tereke Kayıtlarında Geçen Erkek İsimleri

Abbas	Abd
Abdil	Abdu'r-rezzak
Abdulcelil	Abdulgaffar
Abdulgazi	Abdulğani
Abdulkadir	Abdulkerim
Abdullah	Abdurrahim
Abdurrahman	Abid
Ahmet Ali	Ahmet
Ali	Arif
Bavan	Bekir
Bekr	Boras
Cafer	Cuma
Daklos	Davut
Dede	Disbon
Durmuş	Durmuş Ali
Ebubekir	Emrullah
Eyüp	Gaffar
Grikor	Habib
Hacı	Halil
Halim	Hamdi
Hamdullah	Hasan
Hızır	Hidayet
Himmet	Hind
Hüseyin	İbrahim
İlyas	İsa
İsmail	Kasım
Kazım	Kerim
Kostantin	Mahmut
Mehmet Ali	Mehmet Nuri

Mehmet Rifat	Mehmet
Murad	Musa
Mustafa	Naci
Nasuh	Nazım Ali
Nazrı	Nebayir
Nebi	Nizam
Numan	Osman
Ömer	Recep
Resul	Sadık
Salih	Süleyman
Şakir	Taci
Tahir	Tordi
Turan	Veli
Yahya	Yakup
Yasin	Yunus
Yusuf	Zülfi

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

3. 1. 4 KADIN İSİMLERİ

Erkek isimlerinde olduğu gibi, sicil kayıtlarında en çok geçen kadın isimlerinin de Müslümanlarda kullanılan isimlerden olması, yöre halkının çoğunlukta Müslüman olduğuna yönelik belirtilen savı destekler niteliktedir. Aynı zamanda 1898 ve 1901 yıllarındaki nüfus verilerine bakıldığında da Müslümanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Mut kazasında 1898 yılında 2860 hane bulunmakta ve 12659 toplam nüfusun 12'i Rum geri kalan 12647'si Müslümandır. 1901'deki nüfus verileri de aynı olarak kaydedilmiştir (Köse & Atlay, 2005: 373). Okunulan sicillerden elde edilen kadın isimleri şunlardır:

Tablo 8. Mut Tereke Kayıtlarında Geçen Kadın İsimleri

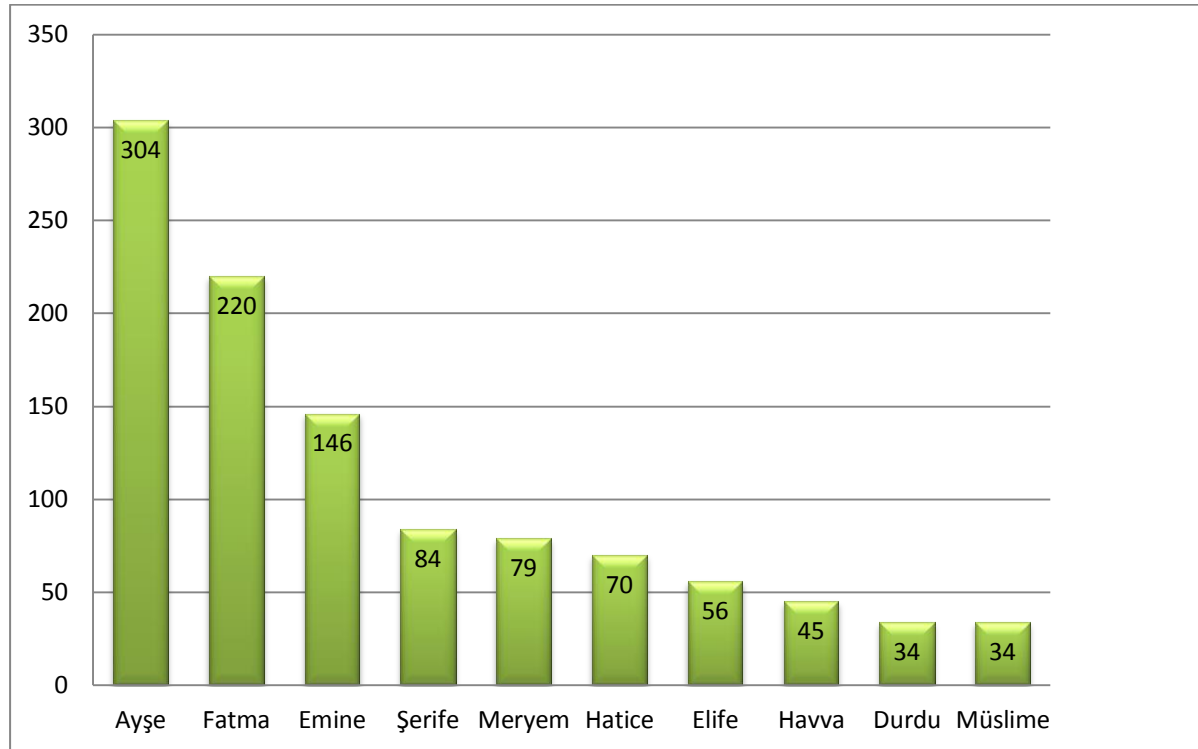
Abide	Akife
Aliye	Asime
Asiye	Ayşe
Ayşe Dudu	Azime
Cemile	Cennet
Döndü	Döne

Durdu	Elif
Elife	Emine
Emiſe	Fadime
Fatma	Gölsüm
Halime	Hatice
Havva	Huriye
Hüsniye	İsmihan
Kerime	Kiraz
Meryem	Müslime
Rabi'a	Rahime
Raziye	Rukiye
Sakine	Salime
Saniye	Selver
Selvi	Sultan
Œerife	Teslime
Ümmiye	Ümmü
Ümmügölsüm	Ümmühan
Zahide	Zeliha
Zeynep	

Kaynak: MŒS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Tereke kayıtlarında geçen kadın ve erkek isimlerine bakıldığında bu isimlerin Türkçe, Arapça ve Farsça kökenli kelimelerden seçildiği görölmektedir.

Grafik 5. Sicillerde En Sık Geçen İlk 10 Kadın İsmi Ve Kullanım Sayıları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut Şer'iyye Sicilleri'nde en fazla kaydedilen kadın ismi Ayşe olup 304 defa geçmektedir. Daha sonra 220 defa kaydedilen Fatma ismi gelmektedir. Emine 146, Şerife 84, Meryem 79, Hatice 70, Elife 56, Havva 45 kez kaydedilirken Durdu ve Müslime de 34'er kez kaydedilerek en sık geçen ilk 10 kadın ismini oluşturmaktadırlar.

İncelenen tereke sicil kayıtlarından elde edilen isimler ve unvanlar neticesinde bölgede birden fazla milletin varlığından söz edilebilir. Çoğunlukla Türk ve Müslüman olan yöre halkında dinsel olarak Hristiyan, millet olarak da Arap ve Fransız varlığından söz etmek mümkündür.

Tablo 9. Millet Çeşitliliğini Gösteren İsim ve Unvanlar

İSİMLER	UNVANLAR
Bavan	Arap
Boras	Fransız
Daklos	Hristiyan
Disbon	Molla
Grikor	Hacı
Kostantin	Şeyh
Nazrı	İmam
Nebayir	

Tordi

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

3.2 TOPLUMSAL YAPI VE AİLE HAYATI

Arapça kökenli bir kelime olan “aile” kavramının sözlük anlamına bakıldığında, “*evlilik ve kan bağına dayanan karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik*” (Sözlük, 1998: 50) manasına geldiği görülmektedir. Aslı Arapça olan aile sözcüğü daha sonrasında Türkçeye mal olmuştur. Araplar ise günümüzde aile sözcüğü yerine “*üsra*” kelimesini tercih etmektedirler (Aksoy, 2002: 7).

Devletlerin veya toplumların tarih boyunca vazgeçilmez sosyal bir kurumu olarak varlığını devam ettiren aile kavramı hakkında fazlaca tanımlamalar yapılmıştır. Kadın ve erkeğin yalnızlık duygusunun üstesinden gelebilmek için oluşturduğu, dünyanın ilk kurumlarından biri olarak kabul edilen aile, çocuğun yetiştirilerek tecrübeler edindiği ve sosyal hayata hazırlandığı bir ortam olarak ifade edilebilir. Aile kurumu, bu grubun yetişkinleri için de mutluluk ve huzurun hâkim olduğu sıkıntılıların ise birlikte üstesinden gelindiği bir ortamı ifade etmektedir (Şentürk, 2009: 9).

Tarih boyunca toplumdaki kurum ve kuruluşlarda olduğu gibi aile kurumunda da değişimler yaşanmıştır. Unutulmamalıdır ki aile kurumunda gerçekleşen bu değişimler toplumdan topluma farklılıklar göstermektedir. Hane sayısı, otorite ve eş-çocuk sayısına bağlı olarak aile kurumu farklılık arz etmektedir. Hane sayısı dikkate alındığında, söz konusu müessesenin geniş mi dar mı veya diğer bir ifade biçimiyle çekirdek mi olduğu incelenmektedir (Metli, 2018: 12). Bilindiği üzere anne, baba ve çocukların yanı sıra büyükanne, büyükbaba ve amca gibi aile fertlerinin aynı çatı altında yaşadığı aile biçimine “geniş aile”; sadece anne, baba ve çocukların bir arada yaşadığı aile tarzına da “çekirdek aile” adı verilmektedir.

Aile içi otoriteye bağlı olarak iki farklı aile çeşidi mevcuttur. Otoritenin kadın/annede olduğu aile, “anaerkil aile” olarak isimlendirilirken; babanın egemen olduğu aileye de “ataerkil aile” adı verilmektedir. Son olarak eş sayısı bakımından aile çeşitliliğine bakıldığında, tek eşlilik (monogami) ve çok eşlilik (poligami) olmak üzere iki aile yapısı mevcuttur. Belirtmek gerekir ki, çok eşlilikten kasıt bir erkeğin birden fazla kadınla olan evliliğidir. Nitekim toplumların genelinde bir erkeğin birden fazla kadınla aynı anda evliliğine rastlanılırken, bir kadının aynı anda birden fazla erkekle evliliğine pek sık rastlanılmamaktadır (Ataşalan, 2008: 7).

Aile müessesesi diğer bütün toplumlarda olduğu gibi Osmanlı toplumunun da temel kurumunu oluşturmaktaydı. Ancak “*Osmanlı Ailesi*” kavramı oldukça geniş içerikli bir müesseseyi ifade etmekteydi. Hristiyan Bulgar aile, Hicazın Arapları, Anadolu’nun şehirli ve köylü Türkleri, Kürt aşiretleri veya Yahudi aileleri gibi ülkenin dört bir yanında yaşayan farklı

milletlerden oluşan bu ailenin tümüne *Osmanlı Ailesi* denilmekteydi. Hukuk gibi bazı sistemleri her ne kadar farklı olsa bile ortak yaşamlarındaki *Osmanlı Ailesi* niteliği, tek başına Osmanlı siyasi hâkimiyetinden dolayı değil, aynı zamanda uzun bir tarihin oluşturduğu kültürel coğrafyayı paylaşmak da vardı. Ayrıca bu geniş *Osmanlı Ailesi* kavramının içerisine her şeyden önce imparatorluğu yöneten *hanedan* da girmektedir (Ortaylı, 2018: 15-16).

Osmanlı toplumundan bahsedildiğinde genel olarak geniş aile yapısının olduğuna dair bir algı söz konusudur. Ancak sanıldığı gibi geniş aileler çok fazla sayıda değildi. Bu durumun temel nedeni *miri* olarak nitelendirilen arazinin ölen şahsın varisleri arasında eşit olarak bölüşürülmesi neticesinde, toprağa dayalı tarımsal üretim yapan aileleri eskiye oranla küçültmesiydi (Gün, 2006:106).

Aile müessesesinin oluşturulması ve devam ettirilmesi evlilik olgusuna bağlıdır. Evlenmek kavramı, sözlükte, “*erkekle kadın, aile kurmak için kanuna uygun olarak birleşmek, izdivaç etmek*” olarak geçmektedir (Sözlük, 1998: 746-747). Evlenme olgusunu, kadın ve erkeğin soyunu devam ettirebilmek için aralarındaki ilişkiyi meşrulaştırmak olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

Evlilik olayının gerçekleştirilmesi, kabulü, için nikâh akdi gerçekleştirilir. Arapçada *zavâc* kökünden türeyen kelimeler de *evlenmek* ve *evlendirmek* gibi manalarda kullanılmaktadır. Nikâh kelimesi, aralarında evlenme engeli bulunmayan kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirmeleri sonucu oluşan evlilik ilişkisi olarak ifade edilebilir (Atar, 2007: 112-117).

3. 2. 1 MEHİR

Ücret anlamıyla da kullanılan mehir/mehr sözcüğü, erkeğin evlendiği kadına verdiği para veya maldan oluşan ödenektir. Bu ödenek kadın için ekonomik ve sosyal bir güvence olup bizzat kadının kendisine verilirdi. Mehrin tasarruf/kullanım hakkı kadında olup istediği şekilde harcama hakkına sahipti.

İslam hukukunda nikâh sürecinde kadına ödenecek olan mehir miktarı ve ödenme şekli hakkında taraflar anlaşır. Mehr, esasında evliliğin şartı değil sonucudur. Bu nedenle nikâh sürecinde verilmeyen veya kararlaştırılmış mehir (mehr-i müsemmâ) olmadığında benzer şartları taşıyan kadınlara ödenen miktar (mehr-i misil) kabul edilir. Aynı zamanda mehrin tamamı nikâh sürecinde ödenebildiği gibi daha sonraya da bırakılabilir. Mehrin peşin ödenmesine mehr-i muaccel, sonradan ödenmesine de mehr-i müeccel adı verilmektedir (Aydın, 2003: 389-391). Kaynakçamızı oluşturan Mut Tereke Kayıtlarında sonradan ödenmek üzere ertelenen mehir örneklerine rastlanılmaktadır.

Mehir ücretleri hakkında kesin ve net bir miktar bulunmamaktadır. İncelenen Mut Şer'iyeye Sicil kayıtlarındaki tereke kayıtlarında erkeklerin evlilik veya boşanma süreçlerinde eşlerine verdikleri mehir miktarlarının farklılık gösterdikleri görülmektedir.

İncelenen tarihsel aralık için birden fazla şer'iyeye sicil defteri mevcuttur. Bu nedenle aşağıdaki tablolarda en az ve en çok mehir borçlu terekeleri sıralarken her defterden beşer tereke seçilmiştir. Her dört sicil defteri önce ayrı ayrı değerlendirilerek en yüksek ve en düşük terekeleri seçilmiş olup ardından toplu değerlendirme aşağıdaki gibi yapılmıştır.

Tablo 10. Mut Şer'iyeye Sicillerinde Geçen En Düşük Miktara Sahip 20 Tereke Kaydı

Defter numarası	Belge numarası	Tereke sahibinin adı	Mehir miktarı	Açıklama
158	77	Ahmet bin İsa	340	2 karısı var: 170+170
158	4	Osman Ağa oğlu Mehmet bin Ali Beşe	240	--
155	45	Cafer bin Ali bin Abdullah	210	--
155	15	Molla Ömer bin Mehmet Ali Çavuş	170	--
155	93	Mustafa bin Mehmet	170	--
157	123/100	Süleyman bin Ali bin Abdullah	170	--
157	136/113	Ali bin Ahmet bin Mehmet	170	--
157	154/131	Osman bin Mustafa bin Mustafa	170	--
158	62	Sadık bin Ahmet bin Sadık	170	--
155	12	Mahmud bin Ahmet	150	--
159	52	... bin Süleyman	141	--
159	75	Süleyman bin Arap Ali	141	--
157	33/10	Mehmet bin Hacı Ahmet bin Mehmet	140	--
159	65	Ahmet bin Ali	140	--

159	69	Abdullah bin Ali	140	--
159	80	Ayşe binti Hacı Ahmet Ali	140	Zevcesinde bulunan
157	35/12	Abdullah bin Kara Mehmet oğlu Hasan	120	--
155	36	Ahmet bin Abdurrahman	76	2 eşi: 38+38
158	87	Mehmet bin Nazım Ali	34	--
158	10	Seyyid oğlu Mustafa	17	--

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Genel bir değerlendirme yapılacak olur ise 1900-1908 yıllarını kapsayan Mut Şer'iyeye Sicillerinde geçen en az mehir miktarı 17 kuruş ile Seyyid oğlu Mustafa (MŞS, 158: 10) adlı kişinin terekesine aittir. En fazla mehir miktarının da 841 kuruş ile Hacı Ahmet bin Hacı (MŞS, 159: 102) kişinin terekesine ait olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Mut Şer'iyeye Sicillerinde Geçen En Yüksek Miktarla Sahip 20 Tereke Kaydı

Defter numarası	Belge numarası	Tereke sahibinin adı	Mehir miktarı	Açıklama
159	102	Hacı Ahmet binti Hacı	841	--
158	92	İbrahim bin Ali	700	2 karısı var: 350+350
155	33	Mehmet bin Hacı Mustafa	682	2 eşi: 341+341
158	28	Molla Mehmet bin Mahmut Efendi	682	2 karısı var: 341+341
159	41	Veli bin Mehmet	682	2 eşi var: 341+341
159	53	Mehmet bin Temurci Halil	682	2 eşi var: 341+341
159	118	İbrahim bin Mehmet	670	2 eşi var:341+169
158	52	Mehmet	541	--
155	52	Yusuf bin Hüseyin	511	2 eşi: 340+171

155	27	Hoca Mehmet bin İbrahim bin Abdullah	510	2 eşli: 340+170
155	80	Ahmet bin Ali	510	2 eşli: 340+170
158	61	Sakine binti El-hac Ömer	360	--
155	13	Hacı Halil Ağa bin Ahmet	350	--
158	91	Müslime binti İbrahim	350	Zevcesinde bulunan
159	109	Ahmet bin Mustafa	342	--
157	76/53	Raziye binti Mehmet bin Abdullah	341	Zevcesinde bulunan
157	5	Ahmet bin Yunus bin Abdullah	340	--
157	7	Şerife binti Ali bin Ahmet Kâhya	340	Zevcesinde bulunan
157	9	Abdulgaffar bin Ahmet bin Abdullah	340	--
157	13	Dervişoğlu Hüseyin bin İbrahim	340	--

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

İki evli olanların mehir miktarları genelde eşit veya birbirine yakın miktarda bölüştürülmüştür. Fakat aralarında mehir farkı olan terekeler de vardır. Bunlar 155 numaralı defterin 52. Belgesi ile 159 numaralı defterin 118. Belgesidir.

Tablo 12. Mut Şer'iyye Sicillerinde Geçen İki Eşli Terelerin Mehir Miktarı ve Paylaşımları

Defter numarası	Belge numarası	Tereke sahibinin adı	Mehir miktarı	Açıklama
155	11	Şakir bin Ali	300	2 eşli: 150+150
155	16	Hacı Abdurrahman bin Mehmet	340	2 eşli: 170+170
155	27	Hoca Mehmet bin İbrahim bin Abdullah	510	2 eşli: 340+170

155	33	Mehmet bin Hacı Mustafa	682	2 eşi: 341+341
155	36	Ahmet bin Abdurrahman	76	2 eşi: 38+38
155	52	Yusuf bin Hüseyin	511	2 eşi: 340+171
155	80	Ahmet bin Ali	510	2 eşi: 340+170
158	28	Molla Mehmet bin Mahmut Efendi	682	2 karısı var: 341+341
158	77	Ahmet bin İsa	340	2 karısı var: 170+170
158	92	İbrahim bin Ali	700	2 karısı var: 350+350
159	8	Halil bin Çoban Mehmet		2 eşi var (paylaşım okunmuyor)
159	41	Veli bin Mehmet	682	2 eşi var: 341+341
159	53	Mehmet bin Temurci Halil	682	2 eşi var: 341+341
159	118	İbrahim bin Mehmet	670	2 eşi var:341+169

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

İki ešli olan terekelerin mehir miktarları değerlendirildiğinde en düşük miktarın 38 kuruş ile Ahmet bin Abdurrahman isimli şahsa ait tereke (MŞS, 155: 36) olduğu görülmektedir. En yüksek miktar ise 350 kuruş ile İbrahim bin Ali (MŞS, 158: 77) isimli şahsa ait terekedir.

Tablo 13. Mut Şer'iyye Sicillerinde Geçen Mehr-i Müeccel Örnekleri

Defter numarası	Belge numarası	Tereke sahibinin adı	Mehir miktarı	Açıklama
155	44	Ayşe binti Ebubekir	340	Zevcesinde bulunan mehr-i mu'acele
157	7	Şerife binti Ali bin	340	Zevcesinde

		Ahmet Kâhya		bulunan
157	48/25	Cennet binti Mehmet Ali bin Abdullah	340	Zevcesinde bulunan
157	74/51	Fatma binti Ahmet	170	Zevcesinde bulunan
157	76/53	Raziye binti Mehmet bin Abdullah	341	Zevcesinde bulunan
157	80/57	Hatice binti Mustafa	340	Zevcesinde bulunan
157	92/69	Fatma binti Mustafa bin Abdülkerim	170	Zevcesinde bulunan
157	114/91	Ümmü binti İbrahim bin Abdullah	340	Zevcesinde bulunan
157	116/93	Aliye binti Ali bin Abdullah	340	Zevcesinde bulunan
157	171/148	Elife binti Abdurrahim bin Abdullah	340	Zevcesinde bulunan
158	76	Ayşe binti Veli	341	Zevcesinde bulunan
158	91	Müslime binti İbrahim	350	Zevcesinde bulunan
159	68	Elife binti Hacı Ali	200	Zevcesinde bulunan
159	80	Ayşe binti Hacı Ahmet Ali	140	Zevcesinde bulunan
159	81	Şerife binti Hacı Ahmet Ali	170	Zevcesinde bulunan
159	101	Havva binti Mehmet	341	Zevcesinde bulunan
159	113	Ayşe binti Abdullah	341	Zevcesinde bulunan
159	114	Meryem binti Mehmet	341	Zevcesinde bulunan
159	115	Müslime binti Naci	341	Zevcesinde bulunan

159	119	Cennet binti Hüseyin	341	Zevcesinde bulunan
159	139	Hatice binti Hacı Ali	341	Zevcesinde bulunan
159	143	Ayşe binti Abdullah	170	Mihrinde nakd-i mevcut
159	144	Emine binti Mustafa	341	Zevcesinde bulunan
159	149	Ayşe binti Ali	341	Zevcesinde bulunan

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Okunulan tereke kayıtlarında sonradan ödenmek üzere ertelenen mehir türüne rastlanmıştır. Mehr-i müeccel olarak adlandırılan bu mehir türleri boşanma veya ölüm durumlarında ödenirdi. Tereke kayıtlarında ölüme bağlı olarak ödemelerin söz konusu olduğu söylenebilir.

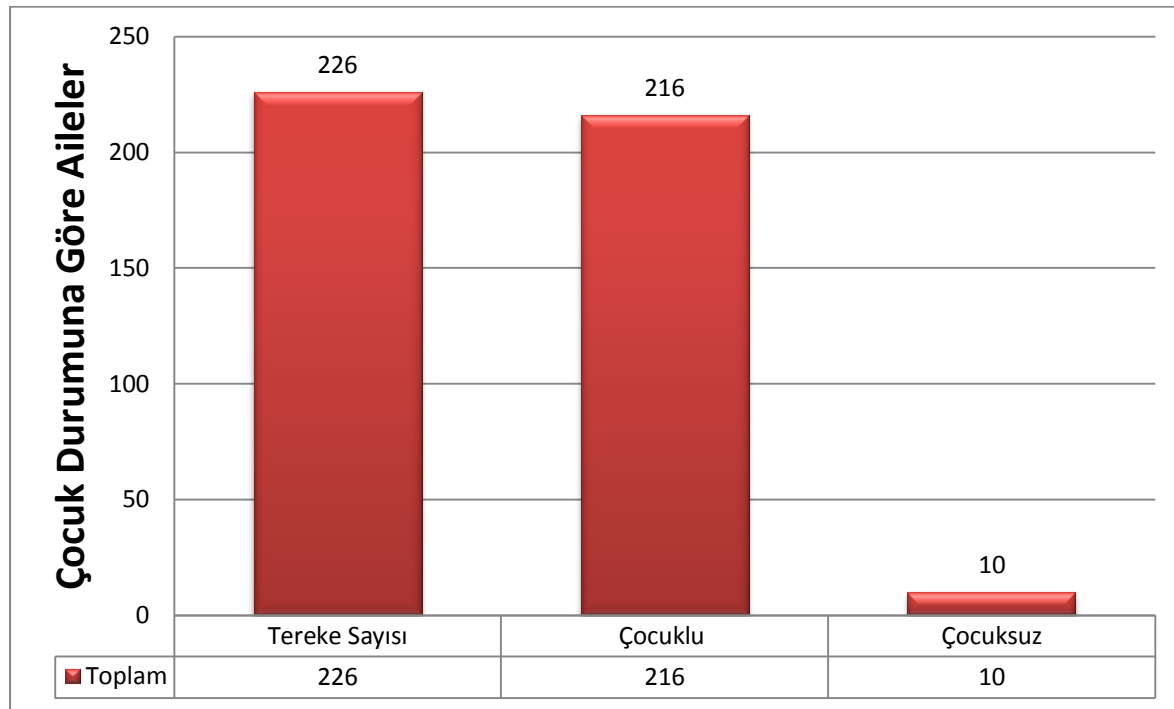
159 numaralı defterin 143. Belgesinde ise farklı bir durum dikkat çekmektedir. Diğer mehirler için “*zevcesinde bulunan*” ibaresi kullanılırken sözü edilen tereke kaydında ise “*mihrinde nakd-i mevcut*” ibaresi kullanılmıştır. Bu ifadeden dolayı peşin ödenen mehir olan mehr-i muaccel’in uygulandığı düşünülmektedir.

3. 2. 2 ÇOCUK SAYILARI ve CİNSİYETLERİ

Evlilik töreniyle birleşen kadın ve erkeğin hedeflerinden biri çocuk sahibi olmaktır. Bunun birden fazla nedeni olabilir. Kişilerin kendi soyunu devam ettirme isteği bu nedenlerden sadece birini oluşturmaktadır.

Evlenen çiftlerin çocuk sahibi olması toplum nezdinde önem arz etmektedir. Nihayetinde çocuğu olmayan çiftlere hayretle bakılmaktadır. Hem bu nedenle hem de soyun devam ettirilme amacından dolayı olmalıdır ki insanlar çocukları olmadığı zamanlarda fazladan bir evlilik yapma yoluna girmektedirler. Çocuğun olmaması durumunda sebebin kadında olduğu düşüncesinden dolayı iki veya daha fazla kadınla evlilikler yapılmaktadır (Metli, 2018: 27).

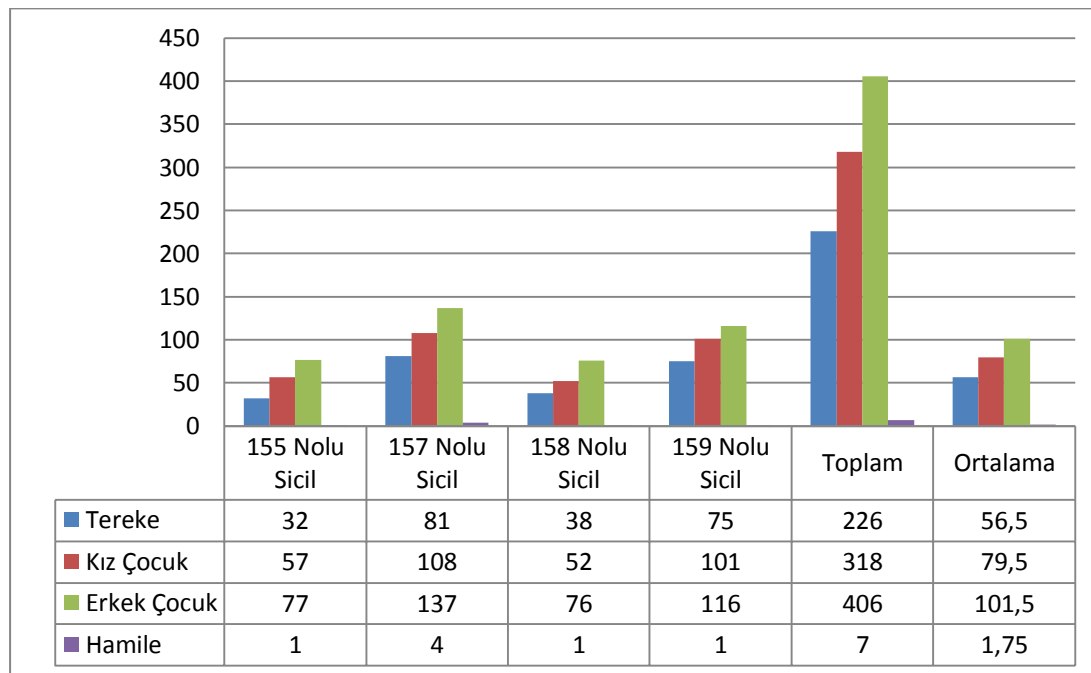
Grafik 6. Çocuk Durumuna Göre Aileler

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut kazasında da bu konu önemli olmakla birlikte incelenen terekelerden elde edilen verilere göre 226 tereke sahibinden 216 şahsın çocuklu, 10'unun ise çocuksuz olduğu tespit edilmiştir. Çocuksuz vefat eden 10 kişinin de 5'i bekâr geriye kalan 5'i ise çocuksuzdur. Bunlardan da 1'i evli 4'ü dul veya boşanmıştır.

Grafik 7. Sicillere Göre Mut Kazasının Çocuk Sayıları

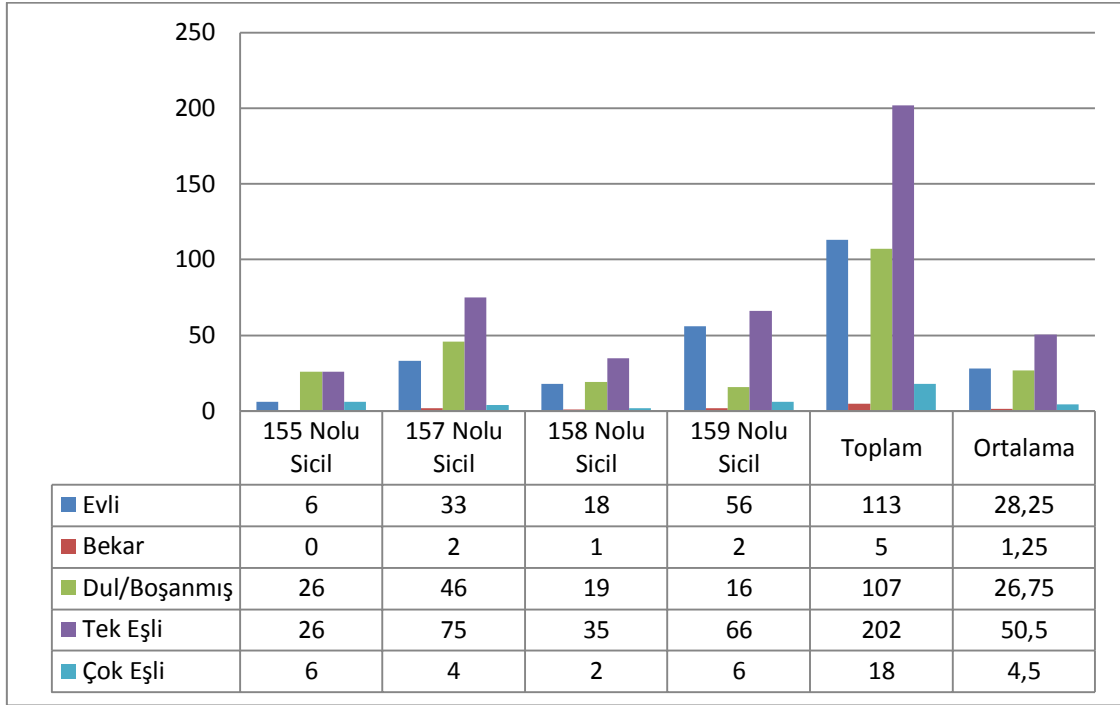
Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut kazasına ait okunulan tereke kayıtlarında geçen ailelerin toplam çocuk sayısı 731 olup bunların 318'i kız, 406'sı erkek çocuktur. Ayrıca eşi vefat eden kadınların 7'si hamiledir. Çocuk sahibi olan 216 kişinin 33'ünün tek çocuğu, 183'ünün birden fazla çocuğu bulunmaktadır. Tek çocuk sahiplerinden bazılarının eşlerinin hamile olduğu tespit edilmiş ancak çocuk henüz doğmadığından dolayı çocuk sayıları tek olarak hesaplanmıştır. İncelenen terekelerden elde edilen bilgilere göre bir ailede bulunan en fazla çocuk sayısı 12 olup iki tereke kaydında (Yerebakan ve Göktepe Karyeleri) karşımıza çıkmaktadır (MŞS, 155: 33; 159, 102). Toplam çocuk sayısı ile çocuk sahibi aileler karşılaştırıldığında, aile başına düşen ortalama çocuk sayısı 3,5'tir.

3. 2. 3 EŞ SAYILARI

Mut Şer'iyeye Sicilinde üstünde durulması gerekli olan bir diğer konu ise eş sayılarıdır. Nitekim Osmanlı Devleti, İslamiyet'i benimseyerek onun getirdiği yasaklar ve emirleri uygulayan bir devlet yapısına sahipti. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin tüm yaşam alanlarında etkili olduğu gibi evlilik kurumunu da kapsamaktaydı.

Daha önce belirtildiği üzere çok eşlilik örneklerine çoğunlukla birden fazla kadınla olan evlilik formatıyla karşılaşılacaktır. Birden fazla kadınla evlilik ya da birden fazla erkekle evlilik olarak bilinen çok eşlilik olayına günümüzde dahi rastlamak mümkündür. Bizatihi kendi ailemde, aile müessesesinde birden fazla kadınla evlilik örnekleri mevcut olup öz babamın biri resmi nikâhlı biri imam nikâhlı olmak üzere iki evliliği bulunmaktadır. Bu durumun örnekleri amca ve dayılarımda da görülmektedir.

Grafik 8. Sicillere Göre Mut Kazasının Eş Sayıları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Araştırma konumuz olan ve 20. yüzyılın başlarını kapsayan 155, 156, 157, 158 ve 159 numaralı Mut sicillerinde kaydı tutulan 226 terekeden elde edilen verilere göre 202 kişinin tek eşli, 5 kişinin bekâr ve 18 kişinin ise çok eşli olduğu tespit edilmiştir. Çok eşli olan kişilerin 2 kadınla evlendikleri görülmektedir. Çok eşli olan şahıslardan Göktepe karyesindeki Mehmet bin Hacı Mustafa 12 çocuk ile iki evlilik yapanlar arasında en fazla çocuk sahibi olan kişidir (MŞS, 155: 33). Bu çocuklardan 5'erkek 7'si kızdır. Varislerine 8380 kuruş değerinde bir miras bırakmıştır.

3. 2. 4 VASİ TAYİNİ

Kendi yaşamını idame ettirebilecek yaşa gelmemiş olan küçük yaştaki çocukların, aile fertlerini kaybetmeleri ile beraber, bu çocukların korunup kollanması gerekmektedir. Aynı zamanda küçük yaşta ailesi dağılan bu çocukların, kendilerine kalan mirası doğru kullanabilecek sorumlulukta olmamalarından dolayı çözüm yolu olarak vesayet usulü düşünülmüştür. Vesayet usulünde atanan kişi için "vasi" sıfatı kullanılmaktadır.

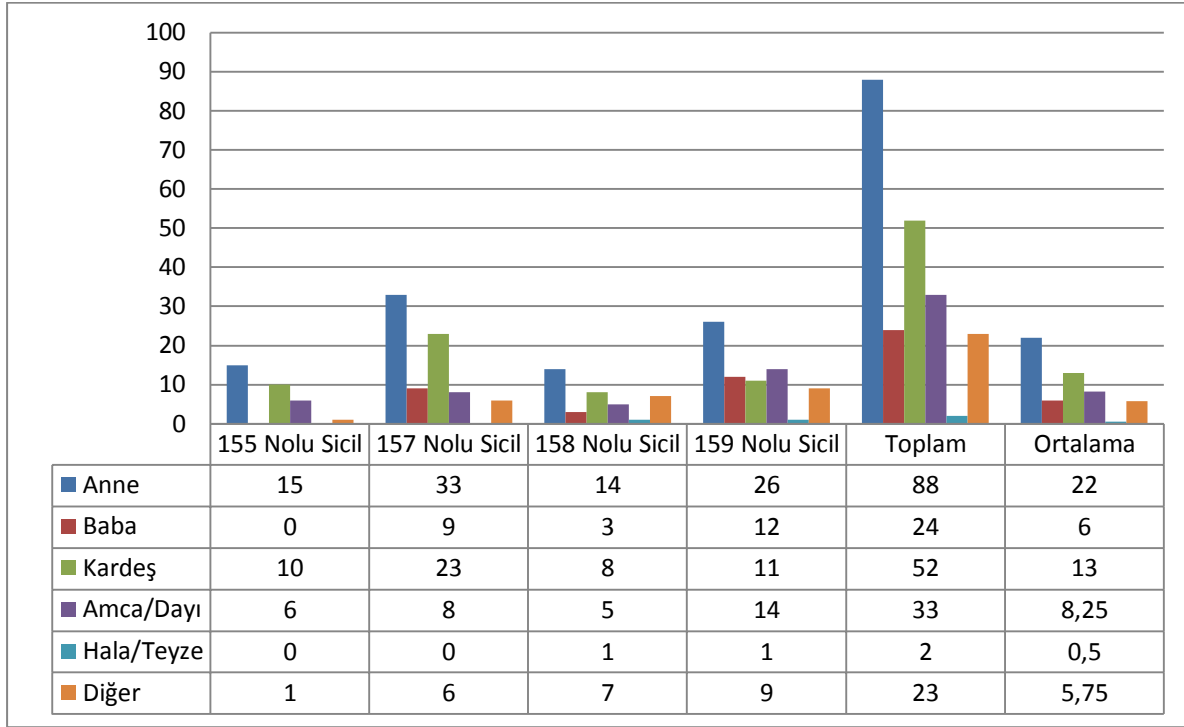
İncelenen tereke kayıtlarından da anlaşıldığı üzere Osmanlı Devleti'nde küçük yaşta aile bireylerini kaybeden çocuklar için vasi ataması uygulanmıştı. Sözlükteki kelime anlamı; "*bir yetimin veya akılca zayıf, hasta birinin malını yöneten kimse*" (Sözlük, 1998: 2334) olan vasi, küçük çocuğun haklarını kullanabilecek ehliyete erişinceye kadar ona refakat ederdi. Vasi olarak atanan kişinin belli olmasının birden fazla yöntemi vardı. Tereke sahibinin kendisi tarafından

belirlenmiş olan kişiye “vasiyy-i meyvit”, kadı tarafından atanmış olana da “vasiyy-i kadı” denilmektedir. Aynı zamanda kadı tarafından atanan vasi için musaleh tabiri de kullanılmaktaydı. Ayrıca muris/miras bırakan tarafından ölümünden sonra malında ve çocuklarının işlerinde tasarruf etmesi maksadıyla atanan vasiye “vasiyy-i muhtar”, hâkim tarafından atanmış olana da “vasiyy-i mansub” denilmektedir (Pakalın, 1993c: 584).

Vasi olarak atanmalarda anne veya babanın görevlendirildiği düşünülebilir. Ancak anne ve baba dışında kardeş, amca, dayı, hala ve teyze gibi diğer aile bireylerinin de vasi olarak atandıkları görülmektedir. Tereke kayıtlarında, küçük yaştaki çocukların hisseleri vasilerine teslim edilmektedir. H-10/Ramazan 1316(1900) tarihli tereke kaydında Musa ve Mustafa isimli iki kardeşin mirastan alacakları hisse, valideleri/anneleri Ayşe'ye teslim edilmişti (MŞS, 155: 63).

Her iki ebeveyninin vefat etmiş olduğu durumlarda ise aile hısımlığı bulunan kişiler vasi olarak tayin edilmişlerdi. Vasi olarak atanan kişi kardeş veya amca olabilirdi. Malya Köyü/karyesi sakinlerinden olan Hacı Ahmet Ağa'nın terekesinde geçen “*gâ'ib-i merkum İbrahim hissesi olan ber-muceb-i defter-i kassam cem'an yekûn 3315 gurus paraya vasi biraderi Monla Mehmet yedine teslim olunduğu*” ibaresinden kardeşinin vasi olarak atandığı anlaşılmaktadır (MŞS, 159: 16). Aynı durumda H-24/Safer 1320(1904) tarihli Palantepe karyesi sakinlerinden olan Sarıca Mustafa bin Mustafa'nın terekesinde oğlu Durmuş Ali'nin hisseleri için çocuğun amcası Mehmed beğ ibn-i Ahmed'in vasi olarak tayin edildiği anlaşılmaktadır (MŞS, 182: 40).

Mut kazasında vesayet uygulamasının yanı sıra nazırlık uygulamasının da olduğu belirtilebilir. Nazır, İslam Hukuku'nda “*vasinin yapacağı tasarruflara nezarette bulunmak üzere mûsi veya hâkim tarafından tâyin olunan zat*” (Pakalın, 1993b: 666) olarak tanımlanmaktadır. Bir denetleme mekanizması olan nazırlık uygulaması, vasi olarak atanan kişinin görevini layığıyla yerine getirip getirmediğini kontrol maksatlı olduğu düşünülmektedir. Nazırlık örnekleri belgelerde görülmektedir. Palantepe karyesi sakinlerinden olan *Ahmed kethüda oğlu Mehmed*'in çocukları için vasi olarak atanan amcaları *Hasan bin Mehmed*'in görevini kontrol maksadıyla “*Ahmet ağa nazır nasb ve tâ'yin buyruldukta olduğu*” (MŞS, 158: 21) ibaresi nazırlık uygulamasının da tercih edildiğini göstermektedir.

Grafik 9. Sicillere Göre Mut Kazasının Vasi Atamaları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

20. yüzyılın başlarını kapsayan Mut Şer'iyeye Sicillerinde vasi atamalarının çok sık tercih edildiğini söylemek mümkündür. Vasilikten ayrı olarak bilinen kayyım uygulaması, pek fazla ayrı tutulmamıştır. Nitekim ga'iblik diğer bir ifade ile kişinin ortadan kaybolması veya hayati durumunun bilinmediği hallerde kayyım atamaları tercih edilirken, sicillerde vasiliğin tercih edildiğine şahit olunmaktadır (MŞS, 159: 18). Direk kayyım atamasının 5 belgede tercih edildiği fark edilmiştir. Bu 5 kayyım ataması da vasi atamaları arasında grafikte değerlendirilmiştir.

1900-1908 yıllarına ait Mut Tereke Kayıtlarında vasi olarak en fazla anne kişisi tercih edilmişti. En az tercih edilen aile hısımları ise hala/teyzeydi. Kadın terekelerinde genel anlamda baba kişisi vasi olarak atanmıştı. Yukarıdaki grafikte diğer olarak değerlendirilen kısımda; anne, baba, kardeş, amca/dayı ve hala/teyze dışında kalan aile bireyleri ile birlikte vasi olarak atanmış ancak hısımlığı belirtilmemiş olanlar da yer almaktadır. Diğer olarak değerlendirilen vasilerden 3 tanesi dede, 1'i de ninedir. Nine olarak vasi atanan kişi H-23/ Zî'l-ka'de 1323(1907) tarihli belge olup "*kıbel-i şer'den vasi nasb ve ta'yin olunan büyük validesi Sakine*" (MŞS, 159: 115) olarak geçmektedir. Dede olarak vasi atananlar 159 nolu defterin 100. Belgesi, 157 nolu defterin 74/51. ve 105/82. Belgeleridir. H-20/Cemaziye'l-Ahir 1318 tarihli belgede, "*sagiri mezburun tesviye-i umuruna kıbel-i şer'den ba-hüccet-i şer'iyye vasi nasb olunan dedesi Hasan bin Ali*" (MŞS, 157: 74/51) olarak ifade edilirken; aynı yıl kaydedilen H-16/Şevval 1318;(1902) tarihli belgede, "*sagire-i mezburenin tesviye-i umuruna kıbel-i şer'den ba-hüccet-i şer'iyye mansub valideden dedesi Hasan bin Ali*" şeklinde anne tarafından dedeliğini belirtmiştir (MŞS, 157:

105/82). Dede olarak vasi atanan diğer belge ise H-2/Safer 1323(1907) tarihli olup “*sagir-i merkum ve mezburelere kibel-i şer’den vasi nasb ve ta’yin kılınan dedeleri Ahmet ibn-i Ahmet*” olarak kaydedilmiştir.

3. 2. 5 EV KULLANIM EŞYALARI

İlkel yaşantıdan günümüz modern çağlarına kadar, “ev” olarak isimlendirilen mekân, insanların kendilerini güvende hissettikleri ve mahremiyet alanı olarak nitelendirerek özel yaşantısını sürdürdüğü bir mekândır. Mut Tereke Sicil Kayıtlarında yapılan ev tariflerinde genel anlamda mülk, menzil, bab, hane ve göz terimleri kullanılmaktaydı (MŞS, 159: 61). “Menzil” tabiri, Osmanlı toplumunda ikamete mahsus yer anlamında kullanılırdı. “Göz”, ölçeklendirme birimi (Çubuk, 2011: 19) olarak kullanılmakta olup oda anlamında kullanıldığı düşünülmektedir. Bu terimlerin yanı sıra “ahur ve samanlık” da belirtilen ifadelerdendi (MŞS, 158: 4). Aynı zamanda bazı terekelerde ailelerin mevsimsel yiyecek ihtiyaçlarını karşılayabileceği bahçenin varlığından da söz edilmektedir (MŞS, 155: 13).

Ev eşyaları, aile veya toplumun yaşam biçimlerine ve maddi durumlarına göre şekillenmekteydi. Tarım ve hayvancılık ile meşgul olan ailelerin kullandığı eşyalar, genellikle zirai alet-edevatlar, hayvan takım aletleri ile birlikte her ailenin evinde bulunan gündelik giyim-kuşam eşyaları ve beslenme malzemeleri gibi klasikleşmiş düzenden oluşmaktaydı. Bu durumun benzeri Mut kazasında da genel anlamda görülmektedir. Aynı zamanda nispeten değişik meslek erbabı olan ailelerin eşyalarında bazı farklılıkların mevcudiyetini ifade etmek mümkündür. Bu eşyalar, aile bireylerinin icra ettiği mesleğe göre şekillenmekteydi.

Tereke sahiplerinin bıraktıkları miraslar kıyaslandığında maddi karşılıkları arasında nispeten büyük farklar olsa da hemen hemen hepsinin ortak kullandığı gündelik eşyaların olduğu dikkat çekmektedir. Eşyalar tanımlanırken derin, kebir gibi fiziksel özelliklerini belirten, cedit, köhne, müstamel gibi de durum belirten sıfatların kullanıldığı görülmektedir.

“Tahtânî veya Fevkânî” olarak da bilinen ve evin tek ya da çift katlı olduğunu belirten ifadeler rastlanılmamıştır. Ancak evlerden bahsedildiğinde bahçeli olan evlerin belirtildiğini söylemek mümkündür (MŞS, 155: 13). Aynı zamanda evler kaydedildiğinde genel anlamda *ahur/ahır* veya *samanlık* varsa belirtilmişti. Böylece yöre halkının tarım ve hayvancılıkla uğraştıkları ifade edilebilir. Ahır, bazı belgelerde evle bütünleşmiş (MŞS, 158: 4) bazılarında ise ayrı olarak kaydedilmişti (MŞS, 159: 36)

Tablo 14. Sicillerde Geçen Ev Kullanım Eşyalarının Fiyat Aralıkları

Ürün Adı	155-156 Nolu Siciller	157 Nolu Sicil (1901-1903)	158 Nolu Sicil (1905-1907)	159 Nolu Sicil (1907-1908)

	(1900-1901)							
	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek
Abdest leğeni	-	-	15	20	-	-	-	-
Bakır sitil	10	-	-	-	-	-	-	-
Çadır	80	150	85	-	-	-	-	-
Çadır çul	12	-	20	50	-	-	28,5	-
Çadır çuvalı	-	-	20	-	15	-	-	-
Çamaşır cıvan	-	-	20	25	-	-	-	-
Çamaşır çulu	-	-	25	-	-	-	-	-
Çamaşır çuvalı	-	-	20	40	-	-	-	-
Çamaşır kat	-	-	7,5	20	-	-	-	-
Çamaşır sandığı	30	80	5	-	5	-	-	-
Çatma çulu	15	20	10	30	-	-	-	-
Çudra	-	-	-	-	6	-	-	-
Çul	5	50	10	50	2	40	44	-
Ev Çulu	-	-	60	-	-	-	-	-
Çul kenarı	10	20	-	-	-	-	-	-
Çuval	8	20	1	30	7	20	5	30
Ala Çuval	10	40	-	-	10	20	10	15
Dakik Çuval	-	-	6	10	6	15	4	12
Kara Çuval	-	-	-	-	15	-	-	-
Davar derisi	-	-	-	-	0,5	-	-	-
Deri	3	-	-	-	-	-	-	-
Döşek çarşafı	-	-	-	-	-	-	5	-
Döşek çuvalı	30	-	-	-	20	30	-	-
Döşek keçesi	-	-	10	20	15	-	-	-
Döşek şiltesi	-	-	10	-	-	-	-	-
El taşı değirmen	-	-	-	-	40	-	-	-
Elek	-	-	-	-	7	-	-	-
Eşya kılıfı	20	-	-	-	-	-	-	-
Gazgan	15	60	-	-	-	-	-	-
Harar	20	30	5	20	4	40	10	30

Hegbe	5	15	3	20	5	20	5	20
Helke	5	20	5	20	5	30	10	20
Hokka	-	-	5	-	-	-	-	-
İbrik	4	15	6	20	7,5	25	-	-
Kara çul	-	-	-	-	-	-	20	-
Keçe	10	40	-	-	10	-	15	50
Çadır Keçe	30	-	-	-	30	-	-	-
Çatma Keçe	37	80	20	50	-	-	-	-
Ev Keçesi	-	-	40	50	-	-	-	-
Keçi derisi	-	-	-	-	5	-	3,5	-
Kendir	-	-	-	-	8	-	-	-
Kıl çuval	7	30	8	25	15	30	7,5	40
Kıl çuval müsta'mel	-	-	-	-	10	-	-	-
Kıl ib kıyye	5	-	-	-	-	-	-	-
Kıl kıyye	7	-	-	-	-	-	-	-
Kilim	5	50	10	80	20	30	5	80
Kova	-	-	8	-	-	-	-	-
Köhne çuval	6	-	20	-	10	-	4	-
Köhne leğen	-	-	-	-	8	-	-	-
Köhne takım	-	-	-	-	20	30	-	-
Külek	-	-	5	-	-	-	-	-
Lamba	-	-	-	-	3	-	-	-
Leğen	-	-	6	20	10	15	-	-
Leğence	-	-	8	20	-	-	-	-
Lenger	-	-	5	25	4	10	3	25
Mangal	-	-	-	-	6	-	-	-
Merbut çuval	-	-	-	-	-	-	4	5,5
Minder	4	25	5	25	3	20	3	16,5
Müsta'mel çuval	20	-	5	10	15	25	15	-
Müsta'mel yorgan	-	-	10	15	10	-	-	-
müsta'mel yün	-	-	10	14	14	-	-	-
Nalbant takımı	-	-	5	10	-	-	-	-
Namazlık	10	15	-	-	-	-	25	-

Örtü	-	-	-	-	5	-	5	-
Sandık	-	-	5	40	-	-	-	-
Seccade	5	15	5	25	8	30	5	20
Tahta	-	-	0,75	1,5	0,8	-	-	-
Tahta sandık	60	-	-	-	-	-	-	-
Torba	2	5	3	5	2	5	-	-
Tuz torbası	-	-	2,5	-	-	-	-	-
Un çuvalı	10	20	10	25	11	40	10	15
Un sandığı	-	-	30	-	45	-	-	-
Ustura	-	-	-	-	15	20	-	-
Yastık	4	11	3	50	4	30	4	7,5
Yatak	5	23	30	-	5	30	20	40
Yatak kat	20	50	15	50	20	60	10	55
Yatak takım	-	-	-	-	-	-	20	30
Yorgan	10	30	5	40	5	25	10	15
Yorgan çuvalı	-	-	-	-	6,25	-	-	-
Yük çuvalı	10	40	8	35	4	20	3	30
Yün çuval	-	-	-	-	-	-	15	16
Zahire sandığı	4	20	4	100	25	100	15	120

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Çuval, hem zirai hem de ev içerisinde gıda vb maddelerin saklanması için kullanılmakta olup Mut Tereke Kayıtlarında sıkça zikredilmektedir. Tereke kayıtları incelendiğinde çuvalların gerek boyutlarına gerekse de yapım malzemelerine göre sınıflandırılarak fiyatlandırıldığı görülmektedir. *Kıl çuval* (MŞS, 155: 7), *ala çuval* (MŞS, 158: 40) *müsta'mel çuval* (MŞS, 157: 96/73) ve *köhne çuval* (MŞS, 159: 52) gibi isimlendirmelerle sınıflandırıldıkları görülmektedir.

Harar, çuval çeşidi olup günümüzde köylülerin saman saklamak için kullandıkları çuvalara benzetilebilir.

Gündelik yaşamın vazgeçilmez araçlarından biri olan ve tahıl ya da eşyaları taşımada kullanılan *heğbe* (MŞS, 155: 7), yapım malzemesi, boyut yahut durumuna göre sınıflandırılmıştı. *Kıl heğbe* (MŞS, 159: 110) ve *köhne heğbe* (MŞS, 158: 14) gibi farklı isimler adı altında fiyatlandırılması yapılmıştı.

Hokka; içine mürekkep, macun, boya vesaire maddeler konan yuvarlak kaptı (Pakalın, 1993a: 845).

Keçe, iplikten dokunmamış, yün veya kıldan ısıtılıp dövülerek yapılan kalın ve kaba kumaştı (Koçu, 1969: 152). *Keçenin* (MŞS, 155: 36), en kalın, kaba, haline ise kebe adı verilir

(Pakalın, 1993b: 236). *Çatma keçesi* (MŞS, 155: 16), *sedir keçesi* (MŞS, 158: 14), *çadır keçesi* (MŞS, 155: 84), *döşek keçesi* (MŞS, 158: 14) ve *ev keçesi* gibi çeşitli isimlerle kaydedilmişti.

Kilim, defterlerin dördünde de kaydedildiği gibi her evin vazgeçilmez eşyalarından biri *kilimdir. Müsta'mel kilim* (MŞS, 159: 56) olarak da belgelerde geçmekteydi.

Minder, üzerine oturulmak ve yatağa yayılmak için ot, pamuk ve yün doldurulan kalın silte olarak tanımlanabilir (Pakalın, 1993b: 536). Her dört defterdeki belgelerde ortak geçen eşyalardan biri de *minderdir* (MŞS, 157: 66/43).

Kullanılan giysi vesaire eşyalar sandık ve dolaplarda muhafaza edilmekteydi. 157 nolu defterde malzemesi belirtilmediği halde, 155 nolu defterde *tahta sandık* (MŞS, 155: 93) şeklinde yapım malzemesi belirtilerek kaydedilmişti.

Seccade, İslamiyet'in bir şartı olan namaz ibadetinin icra edildiği bez, kumaş veya halı tarzında olan dokuma eşyasıdır. *Seccade* (MŞS, 158: 91), Müslümanların dini vazifelerini evlerinde yerine getirebilmeleri için barındırdıkları bir ev eşyasıdır ve belgelerde sıklıkla geçmektedir.

Yatakta üst örtünmesi için kullanılan *yorgan* (MŞS, 155: 86) hemen her belgede geçmekteydi. Ayrıca yorganın geçtiği belgelerde çoğunlukla *yastık* (MŞS, 159: 119) da yer almaktaydı. Ayrıca belgelerde yastık için "*eski ufak yastık*" (MŞS, 158: 91) gibi ifadeler de yer almaktaydı. Çarşaf ise yataklara serilen ya da yorganlara sarılan bir örtü olup kullanıldığı amaca göre isimlendirilmekteydi. İncelenen tereke kayıtlarında da kaydedilen *çarşaf* (MŞS, 159: 119), "*döşek çarşafı*" (MŞS, 159: 3) olarak da geçtiğinden dolayı döşek/yatağa serilerek kullanılmış olduğunu düşündürmektedir.

Evlerin içerisinde yer alan *mangallar* (MŞS, 158: 79) ısınma aracı olarak kullanılmaktaydı. Tereke kayıtlarına bakıldığında sadece 158 numaralı defterde geçmekteydi.

Çuvalın küçüğü durumunda olan *torba* (MŞS, 158: 86), zahire saklamada kullanılmaktaydı.

Sicil kayıtlarından çıkan ev kullanım eşyaları değerlendirildiğinde, bölge halkının dini inanışından geçim kaynağına pek çok konuda fikir edinilebilir. Daha önceden de -kadın ve erkek İsimleri konusunda- belirtildiği üzere yöre halkının Müslüman olduğu ifade edilebilir. Nitekim abdest leğeni, ibrik, namazlık ve seccade gibi eşyaların kullanılması bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Tereke sahibinden geriye kalan mal ve mülk hesaplanırken eşyaların kullanım durumları belirtilmekteydi. Bu kayıtlar üzerinden eşyaların yeni, eski veya kullanılmış olup olmadığı anlaşılabilmekteydi. *Köhne leğen* ve *Müsta'mel yorgan* örnek olarak verilebilir.

Hayvan derilerinin kullanılması, köy yaşantılarında tercih edilen, peynirin hayvan derisinde yapıldığı uygulamayı düşündürmektedir. Aynı zamanda mürekkep kutusu olarak kullanılan hokkanın kayıtlarda geçmesi de okuryazarlık belirtisi olarak değerlendirilebilir.

Kilim, minder, çul veya seccade gibi eşyalar çeşitlilik bakımından Osmanlı kültürünü yansıtmaktaydı. Mut kazasının köylerinde çul, kilim ve keçe yaygın olarak kullanılmaktaydı. Bir hayvancılık getirisi olan çul için dokuma malzemesi olarak keçi kılı kullanılmaktaydı. Çulun bu kadar sık kullanılmasını, bugün hala popüleritesi olan ve o zamanlarda bölgede etkin olarak bilinen konar-göçer Sarıkeçililerden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu bağlamda dokuma eşyalarının yaşayış tarzına ve eldeki malzemenin varlığına göre çeşitlendiği ifade edilebilir.

Yukarıdaki tabloda tereke kayıtlarından çıkan seçilebilen ev kullanım eşyaları ve fiyat aralıkları yer almaktadır. Bazı ürün ve eşyalarda bu fiyat aralıklarının dışında olan tek seferlik fiyatlandırmalar görülmektedir. Kıl çuval, her dört defterde de 7 ile 40 kuruşluk fiyat arasında yer alırken tek seferlik olarak 155 nolu defterde 80 kuruş olarak kaydedilmişti. Aynı zamanda yatak kat genel olarak 10 ile 60 kuruş arasında kaydedilirken 155 nolu defterin 7. Belgesinde 80 kuruş olarak fiyatlandırılmıştı (MŞS, 155: 7).

155, 156, 157, 158 ve 159 numaralı Mut Şer'iyye sicilleri farklı tarihlerde kaydedildiklerinden dolayı ürün ve eşyalarda farklılıklar yer alırken, ortak eşyalar da mevcuttu. Çul, çuval, harar, hegbe, helke, kıl çuval, kilim, köhne çuval, minder, müsta'mel çuval, seccade, un çuvalı, yastık, yatak, yatak kat, yorgan, yük çuvalı ve zahire sandığı defterlerin dördünde de ortak olarak kaydedilen ev kullanım eşyalarıydı. Bunların dışında en az 3 defterde ortak olarak kaydedilen eşyalar da vardı.

Tablo 15. En Az Üç Defterde Ortak Kaydedilen Eşyalar

Eşya Adı	Ortak Olduğu Defterler
Ala çuval	155, 158, 159
Dakik çuval	157, 158, 159
İbrik	155, 157, 158
Keçe	155, 158, 159
Lenger	157, 158, 159
Torba	155, 157, 158

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

3. 2. 6 MUTFAK EŞYALARI

Mutfak, sadece yemeğin pişirildiği bir mekân değildir. Aynı zamanda incelenen toplum ya da bölge hakkında bilgiler de vermektedir. Örneklemimiz olan Mut kazasına ait kayıtlardan elde edilen mutfak eşyaları vasıtasıyla, 20. yüzyıl başlarında Osmanlı kırsal kesimindeki yemek kültürü hakkında bilgi sahibi olunabilir. Nitekim mutfakta kullanılan eşyalardan hareketle hangi yemeklerin yapıldığı hakkında yorum yapılabilmektedir. Bundan ziyade, toplumun hem

ekonomik hem de kültürel yaşantısını da öğrenmek mümkündür. Günümüz şartlarında da kullanmaya devam ettiğimiz sofras ve sini gibi çeşitli ortak eşya bulunmaktaydı.

Tablo 16. Sicillerde Geçen Mutfak Eşyalarının Fiyat Aralıkları

Ürün Adı	155-156 Nolu Siciller (1900-1901)		157 Nolu Sicil (1901-1903)		158 Nolu Sicil (1905-1907)		159 Nolu Sicil (1907-1908)	
	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek
Bıçak	-	-	5	20	-	-	-	-
Büyük hamur leğeni	25	30	-	-	-	-	-	-
Cezve	-	-	-	-	5	-	-	-
Çorba tası	4	8	8	15	5	10	3	6
Ekmek sofrası	5	10	-	-	1	10	-	-
El leğeni	-	-	-	-	8	20	10	-
El matarası	-	-	-	-	8	-	-	-
Ev kepçesi	-	-	50	-	-	-	-	-
Fincan takımı	-	-	-	-	5	-	-	-
Gazgan	-	-	15	-	15	100	-	-
Hamur leğeni	10	20	2	45	5	80	6	40
Harani	-	-	35	45	-	-	-	-
Hoşaf tası	5	10	-	-	1	12	-	-
Kahve değirmeni	-	-	10	-	-	-	10	-
Kahve takımı	20	25	10	85	15	30	25	-
Kahve tavası	-	-	5	-	-	-	-	-
Kazan	-	-	30	65	-	-	-	-
Kepçe	-	-	0,5	-	-	-	-	-
Kuplu tas	-	-	10	-	5	-	-	-
Küçük leğen	-	-	10	-	10	-	-	-
Küçük sini	-	-	20	-	-	-	-	-
Küp	10	-	5	15	-	-	-	-
Leğen	8	15	-	-	-	-	-	-
Lenger	5	-	-	-	-	-	-	-
Rugan	-	-	15	-	-	-	-	-

Sac	2	5	2	5	2	10	3	5
Sahan	5	8	4	10	1	50	2	15
Sahan ma kapak	-	-	8	-	5	15	-	-
Sini	5	-	30	-	10	60	10	60
Sofra	-	-	5	15	10	15	5	10
Su tası	2	4	3	5	1	5	2	10
Tabak	5	-	0,5	10	4	10	3	16
Tabak alataı takım	-	-	-	-	20	-	-	-
Tas	30	-	5	10	-	-	-	-
Tava	3	5	5	10	1	8	4	15
Tencere	4	15	0,8	35	5	81	7	25
Tencere gözlü	20	-	-	-	25	-	-	-
Tencere kebir	20	-	-	-	-	-	-	-
Tencere ma' kapak	10	-	10	-	10	15	12	15
Tuz kıyye	-	-	-	-	1	-	-	-
Ufak kazan	4	-	-	-	-	-	-	-
Yağ kıyye	-	-	3	6	8	-	8	-
Yağ kürüm	-	-	1	-	-	-	-	-
Yağ ravgan	-	-	200	-	-	-	-	-
Yağ tavası	-	-	5	-	2	10	4	10
Yanmaz tava	-	-	-	-	-	-	60	-

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mutfakta yemek pişirmek ve pişirilen yemeğin tüketimi için gerekli olan temel malzemeler, genel olarak her dört defterde de ortak olarak kaydedilmişti. Çorba tası, hamur leğeni, kahve takımı, sac, sahan, sini, sofrası, su tası, tabak, tava, tencere ve tencere ma' kapak (kapaklı tencere) defterlerde ortak olarak geçen mutfak malzemeleriydi.

Tarım ve hayvancılıkla uğraşan bölge halkının bu uğraşı, yeme-içme kültürünü de etkilemişti. Şehir toplumunda ekmek ihtiyacı fırınlar aracılığıyla dışarıdan sağlanırken, köylerde ise bu ihtiyaç kişinin kendisi tarafından sağlanmaktaydı. Tereke kayıtlarında geçen *hamur leğeni* (MŞS, 159: 50) ekmek hamurunun hazırlık aşamasını, *sac* (MŞS, 158: 28) ise hazırlanan hamurun pişirilerek ekmek haline getirildiğini göstermekteydi.

Bıçak (MŞS, 159: 83) gibi malzemeler yemeğin pişirilmeden önce hazırlık aşamasında kullanılmaktaydı. Kazan, kepeç, sahan ve tencere (MŞS, 155: 21) gibi metal ağırlıklı eşyalar

aracılığıyla yemeğin pişirilme evresi gerçekleştirilirdi. Yemeğin yenilme evresinin, Türk gelenekleri bağlamında, aile bireylerinin bir arada *sini* (MŞS, 158: 63) veya *sofra* (MŞS, 157: 58/35) üzerinde yemek yemesi ile gerçekleştiği belirtilebilir.

Günümüzde Türk kahvesinin markalaşarak literatürde yer aldığı aşikârdır. 1900'lü yılların başlangıcında Osmanlı kırsal toplumunda da kahve içme kültürünün oldukça popüler olduğunu söylemek mümkündür. Kahve takımının tüm defterlerde kaydedilmiş olması, bu durumun kanıtı niteliğindedir. Keyif verici bir içecek olan kahve, gerek yemek öncesi veya sonrası içilirken gerekse de ikram olarak misafirlere sunulmaktaydı. Mut Tereke Kayıtlarında kahvenin çekirdekten fincana olan serüvenine şahitlik edilmekteydi. İlk olarak çığ kahve çekirdekleri *kahve tavası* (MŞS, 157: 96/73) sayesinde kavrulmaktaydı. Daha sonrasında *kahve değirmeninde* (MŞS, 159: 55) çekilerek pişirmeye hazır hale getirilmekteydi. En son, *kahve takımı* (MŞS, 155: 80) kullanılarak pişirilen ve servise hazır hale getirilen kahve, *fincanlarda* (MŞS, 158: 28) servis edilmekteydi.

3. 2. 7 GİYİM EŞYALARI

Tereke kayıtlarını incelendiğinde, hakkında bilgi elde edilebilecek eşya kalemlerinden biri de o gün kullanılan giyim-kuşam ve tercih edilen kumaş türlerinin neler olduğuydu. Tereke sahiplerinin geride bıraktıkları miraslarının tutarları her ne kadar farklı olsa da içerik olarak birbiri ile oldukça benzerlik göstermekteydi. Kastedilen bu benzerlik giyim kuşam konusunda da mevcut olmakla beraber, farklı olan ise bırakılan eşyaların miktarları ve fiyatlarıydı (Gülşen, 2018: 264).

Okunulan tereke kayıtlarında giysiler hakkında çok fazla ayrıntıya rastlanmamaktaydı. Ayrıntı olarak; kıyafetlerin, yeni ya da eski oldukları ile adet ve fiyat miktarları kaydedilmekteydi. Bundan ziyade kıyafetlerin süslemeleri gibi ayrıntılara fazlaca yer verilmemekteydi.

İnsanların bir arada yaşamaya başlamalarından bu yana örtünme ihtiyacından doğan giyim olgusu; gerek coğrafi durum ve mevcut malzemeler, gerek de kültür ve çevresel etmenler neticesiyle farklılık arz etmekteydi. İnsanların giyim vasıtasıyla kendilerini soğuk ya da zararlı hayvanlardan korumaya çalışması çevresel faktörlerden kaynaklanmaktayken, yadırgandıklarından dolayı vücutlarını kapatmaları ise kültürel etmenlerden kaynaklanmaktaydı (Çubuk, 2011: 41).

Mut Tereke Kayıtlarına bakıldığında giyim konusunda ülke sınırlarının diğer kısımlarındaki kadar fazla çeşitlilik görünmemekteydi. Çeşitlilikteki bu azlığın kırsal kesim olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. En çok tercih edilen bir giysi olan entari için Mut kırsalında *entari alaca*, *entari kumaş* ve *entari tob* çeşitliliği görünmekteyken; imparatorluğun

başka bir kısmı olan Bursa'da *alaca entari*, *alaca kutni entari*, *bogasi entari*, *hatayi entari*, *kırmızı entari*, *köhne atlas entari*, *köhne entari*, *köhne sandal entari*, *köhne simli entari*, *kumaş entari*, *mai (mavi) bogasi entari*, *mor şeb entari*, *şeb entari*, *yeni entari* ve *yeşil atlas entari* olmak üzere 16 farklı entari çeşidinden söz etmek mümkündür (Yücel, 2018: 109).

Mut Tereke Kayıtlarında karşılaşılan giyim-kuşam eşyaları 20 kadar çeşitle sınırlıydı. Elde edilen bu kıyafetleri başa takılan, iç giyim ve dış giyim olarak 3 başlık adı altında kategorize edilebilir.

Tablo 17. Sicillerde Geçen Giyim Eşyalarının Fiyat Aralıkları

Ürün Adı	155-156 Nolu Siciller (1900-1901)		157 Nolu Sicil (1901-1903)		158 Nolu Sicil (1905-1907)		159 Nolu Sicil (1907-1908)	
	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek
Aba tob	-	-	35	-	-	-	-	-
Alaca tob	-	-	-	-	-	-	10	-
Bez arşun	-	-	5	-	-	-	-	-
Bez tob	-	-	15	-	15	20	12	20
Bez yarma	-	-	-	-	-	-	12	-
Cübbe	-	-	-	-	10	-	-	-
Çorap	-	-	-	-	-	-	5	-
Dizlik	-	-	5	-	-	-	-	-
Don	-	-	3	8	3	10	8	-
Elbise takımı	-	-	-	-	-	-	25	30
Entari	15	-	10	20	10	20	10	-
Entari alaca	-	-	20	-	-	-	-	-
Entari kumaş	-	-	60	-	-	-	-	-
Entari tob	-	-	-	-	10	-	-	-
Gömlek	-	-	3	6	6,5	-	7	8
Kuşak	-	-	10	20	-	-	25	50
Şal	-	-	-	-	35	-	-	-
Şalvar	-	-	5	-	5	-	-	-
Şapka	-	-	-	-	2	-	-	-
Yükme tob	-	-	-	-	-	-	20	-

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut sicillerinden elde edilen giyim eşyalarının kısıtlı çeşitliliği incelenilen 155, 156, 157, 158 ve 159 numaralı defterlerin arasında da fark edilmekteydi. Bahsi geçen defterlerin dördünde de ortak olarak kaydedilen tek giyim eşyası entariydi. Aynı zamanda bazı giyim kuşam eşyaları sadece tek bir defterde de geçmekteydi. *Abalık tob, bez arşun, dizlik, alaca entari ve kumaş entari* sadece 157 numaralı defterde geçmekteydi. *Cübbe, entari tob, şal ve şapka* sadece 158 numaralı defterde geçerken *alaca tob, bez yarma, çorap, elbise takımı ve yükme tob* ise sadece 159 numaralı defterde geçen eşyalardı.

Aba, dervişlerin giydiği, kaba yünden yapılan önü açık ve yakasız hırkaydı (Özkarıcı, 1995: 289). Kalın ve yünlü bir kumaş olan abaya; potur, hırka, cebken ve palto da denmekteydi (Koçu, 1969: 7). Aba, tereke defterlerinden 157 numaralı defterde geçerek 35 kuruş olarak fiyatlandırılmıştı.

Anadolu'da giyilen muhtelif renkte çubuklu entarilik bir kumaş olan (Özkarıcı, 1995: 289) *alaca*, tereke kayıtlarında entarinin hangi malzemeden yapıldığını belirtirken kullanılırdı. Aynı zamanda tek başına da kaydedilmekte olup ölçü birimi olarak da *tob* ile ifade edilmekteydi (MŞS, 159: 142). Fiyat olarak 10 kuruş kaydedilmişti.

Tereke kayıtlarında sadece 155 numaralı defterde olmayan ve diğer 3 defterde olan bir giyim-kuşam eşyası *bezdi*. Bez, pamuk ya da ketenden dokunmuş bir kumaş olmasının yanı sıra renk olarak ise beyazdı. İpliğinin cinsine, kalınlık-inceliğine, sertlik-yumuşaklığına, kabalık ve dokunuş tarzına göre Trabzon bezi gibi çeşitli isimler alırken; bazı çeşitleri de tülbent ya da patiska gibi özel isimler alırdı. Aynı zamanda kullanıldığı yerlere göre de isimleri var olmakla beraber giyim konusunda bir iç çamaşırlığıydı. Bu anlamda don bezi ve gömlek bezi gibi adları bulunmaktaydı (Koçu, 1969: 35). Terekelerde *bez tob* (MŞS, 158: 95) ve *bez yarma* (MŞS, 159: 86) olarak da geçmekteydi. Fiyat olarak bez arşun 5 kuruş, bez tob 12 ile 20 kuruş arası ve bez yarma 12 kuruş olarak kaydedilmişti.

Sadece 158 numaralı defterde olan bir giyim eşyası da *cübbeydi*. Cübbe tereke kayıtlarında 2 defa geçerek 10 kuruş olarak fiyatlandırılmıştı (MŞS, 158: 13-14). Eski ilmiye mensuplarının biniş adı verilen giysi altında giydikleri darca kıyafetti (Pakalın, 1993a: 311).

Bir ayak giysisi olan *çorap* Mut Tereke Kayıtlarında yalnızca bir defa geçmekteydi. 4 adet çorap 20 kuruş olarak fiyatlandırılmış ve bölündüğünde çorap için 5 kuruşluk bir fiyatın biçildiğini ifade etmek mümkün olur. Bunun nedeni çok özel bir eşyanın ikinci kez kullanılmayacak olması kuvvetle muhtemeldir. Bu kayıta çorabın özelliği ile ilgili bir bilgi söz konusu değildi.

Dize kadar olan kısa don için kullanılan dizlik sadece 157 numaralı defterde geçmekteydi ve kıymet olarak 5 kuruşla fiyatlandırılmıştı. Normal don ise 157, 158 ve 159 numaralı defterlerde kaydedilerek 3 ile 10 kuruş arasında fiyat biçilmişti.

Elbise takımı da sadece 159 numaralı defterde kaydedilerek fiyatlandırılmıştı. Toplamda 2 defa geçen elbise takımı için en düşük ücret 25 kuruş (MŞS, 159: 5) iken en yüksek ücret 30 kuruştur (MŞS, 159: 75).

Giyinme konusunda sıkça tercih edilen *gömlek*, ince ve yumuşak bezlerden genel olarak düz ve renk olarak beyaz kesilirdi. Erkek gömleklerinin uzunluğu dizden yukarı; kadınlarının ki ise ayak bileklerine kadar uzun olurdu (Koçu, 1969: 125). 157, 158 ve 159 numaralı defterlerin üçünde de kaydedilen gömlek, en az 3 kuruş ve en çok 8 kuruş olarak fiyatlandırılmıştı.

Beli sıkı tutmak için sarılan uzun, dar, şal ve diğer malzemeler için kullanılan isim *kuşaktı*. Kuşağın eski Türk giyiminde hem kadın hem de erkek giyimi için önemli bir yeri vardı. Erkek kuşaklarının iki çeşidi mevcuttu. Bunlardan ilki beli sıkı tutmak için, iç çamaşırı/donu veya iç gömleği üstüne ve elbise altına sımsıkı sarılanıydı. Diğeri ise üstlük kuşak olup potur, şalvar, çakşır ve mintan üstüne sarılandı (Koçu,1969: 160-161). Kuşak 157 numaralı defterde 10 ile 20 kuruş arasında kaydedilirken, 159 numaralı defterde ise 25 ile 50 kuruş arasında değişen fiyatla kaydedilmişti.

Dış alt giyim giysisi olan şalvar; üst kısmı geniş ve kırmalı, paçaları aynı ve genişçe dikilmiş üstlük don (Özkarıcı, 1995: 330) olarak ifade edilmekteydi. Şalvar, 157 ve 158 numaralı defterlerde geçmekte ve 5 kuruş olarak fiyatlandırılmaktaydı. Aynı zamanda şalvar kaydedildiğinde durumunu belirtmek için *köhne şalvar* (MŞS, 158: 14) gibi ifadelerle kaydedilmekteydi.

Başta takılan giysilerden *şal* ve *şapka* ise sadece 158 numaralı defterde kaydedilmişti. Şal kaydedilirken kullanılmış olup olmadığını yanındaki belirtme ifadelerinden anlamak mümkündü. Nitekim Ayşe bint-i Hacı Mustafa adlı murise ait tereke kaydında (MŞS, 158: 94) şal için herhangi bir ifade kullanılmamışken, yine aynı defterde yer alan Osman ibn-i Hacı İbrahim kişisine ait tereke kaydında (MŞS, 158: 56) ise *müsta'mel şal* olarak geçmekteydi. Aynı durumda İbrahim bin Ali adlı müteveffaya ait terekede de (MŞS, 158: 92) *şapka* için herhangi bir ayrıntı belirten ifadeye yer verilmemişti.

3. 3 EKONOMİK HAYAT

Osmanlı Devleti'nin olumlu iktisadi ve mali durumu 16. yüzyılın sonlarına doğru bozulmaya başlayarak yerini durgunluğa ve mali bunalıma bırakıyordu. 16. yüzyılın başlarında Macaristan, Suriye, Mezopotamya ve Mısır gibi yeni bölgeler ülke sınırlarına dâhil edilmiş ve bu bölgelerden gelen gelirler devlet maliyesini güçlendirmişti. Yüzyılın ikinci yarısında devletin genişlemesi durdu ve doğuda Safevilerle batı da ise Habsburglarla yapılan uzun savaşlar sonucu artan askeri harcamalar, devletin hazinesini olumsuz yönde etkilemişti. Ayrıca bu dönemde coğrafi keşifler neticesiyle ortaya çıkan yeni ticaret yolları sonucu, devletin etkin olduğu mevcut

ticaret yolları önemini kaybetmeye başlamıştı. Bu keşiflerle beraber özellikle Amerika'dan Avrupa ve Osmanlı piyasalarına büyük oranda değerli maden girişi yapılmaya başlanmıştı. Yaşanılan mali sıkıntılara karşılık devletin aldığı önlemler istenilen cevabı vermeyerek Osmanlı tarihinde görülen en büyük tağşişlerden birini beraberinde getirmişti. 1584-1585 yıllarında gerçekleşen bu tağşiş, akçenin gümüş içeriğinin %44 azaltılarak 100 dirhem gümüşten 450 akçe kesilirken 850 akçenin kesilmesi idi (Pamuk, 1999: 143-147).

1585 tağşişinden sonra değer kaybetmeye başlayan akçenin, 17. yüzyılda piyasadan kaybolması devleti olumsuz yönde etkilemişti. Kendi para birimi olan akçenin tedavülden kalkması Osmanlı Devleti'nin ekonomide hâkimiyet kaybetmesine neden olmaktaydı. Bu olumsuz şartların önüne geçebilmek adına 17. yüzyılın son çeyreğinde darphane tekrar faal hale getirilmiş ve büyük miktarda mangır üretimi yapılmıştı. Mangır üretimini sikke basımı takip etmiş ve Osmanlı bu hamle ile ekonomide tekrar yükseliş elde etmişti. Tarım, zanaat ve ticarete önemli artışlar yaşanmıştı. Bu istikrar sürecinde kuruş üretimi artış göstermişti. Yolunda giden Osmanlı ekonomisi 18. yüzyılın ikinci yarısında Rusya ve Avusturya ile yaşanan uzun savaşlardan dolayı sekteye uğramıştı. Yaşanan ekonomik bunalımdan dolayı yeni bir tağşiş yapılarak kuruşun gümüş içeriği üçte bir oranında azaltılmıştı. Gerçekleşen bu maddi bunalım savaşın son bulmasıyla ortadan kalkmaya başlamıştı. (Pamuk, 1999: 160-187).

Ülkenin iktisadi durumu genel anlamda bu şekilde iken Mut'a bakıldığında, Mut ve köylerinin iktisadi şeklinin tımar olduğu görünmekteydi. Bazı köylerinin gelirlerinin vakıflar üzerinden tasarruf edildiği Mut kazası, arpa ve buğdayın yaygın olduğu İçel sancağı dâhilindeydi. 16. yüzyıl boyunca İçel sancağının buğday üretiminde Mut ilk sırada yer almıştı (Başaran, 2008: 25). Tereke kayıtlarından da anlaşıldığı üzere Mut kazasında 20. yüzyılın başlarında zirai faaliyetler yoğun bir şekilde yapılmıştı. Birincil geçim kaynağı hububat üretimidir denilebilir. Tereke kayıtlarının dışında Mut kazasının 19. yüzyıl ortalarına ait genel ekonomik tablolarına temettuat defterleri vasıtasıyla ulaşılabilir.

İncelenen tereke kayıtları da kuruşun etkili olduğu dönemlere ait kayıtlardır. Nitekim kayıtlarda ürün ve eşya fiyatlandırılmaları yapılırken, tercih edilen para cinsi kuruştur. Ancak bazı tereke kayıtlarında kuruşun yanında para (MŞS, 155: 86) veya akçenin (MŞS, 159: 1) kaydedildiği görünmektedir. Bunun yanı sıra kuruş, para ve akçe (MŞS, 158: 77) üçlüsünün aynı anda kaydedildiği belgeler de mevcuttur. Akçe, 17. yüzyıl sonlarına doğru piyasadan çekildiği halde Mut kırsalında böyle bir uygulamanın yapılmasındaki amaç; henüz yeni bir para birimi olan kuruşun tam olarak halk tarafından benimsenememiş olması kuvvetle muhtemeldir. Başka bir şekilde ifade edilmesi gerektiğinde; merkezde kabul edilen veya kaldırılan bir para biriminin taşra kırsalında benimsenmesi aynı hızda olmamaktadır denilebilir. Tereke sahipleri servet miktarlarına göre ya da ekonomik açıdan değerlendirilirken genel kabul gören kuruş baz alınmıştır.

Mut Tereke Kayıtları incelendiğinde kayıtlar, aynı kırsal kesimin köylerinde geçmesine rağmen miktar olarak büyük farklılıklar göstermektedir.

Tablo 18. Kuruş Cinsinden Tereke Miktarları

EN YÜKSEK MİKTARLI İLK 5 TEREKE				EN DÜŞÜK MİKTARLI İLK 5 TEREKE			
Defter No	Belge No	Dağıtılması Gereken Bakiye	Asıl Dağıtılan Miktar	Defter No	Belge No	Dağıtılması Gereken Bakiye	Asıl Dağıtılan Miktar
159	16	24344	13260	158	62	190	190
158	52	10337	10829	159	67	181	181
159	102	11000	10465	159	143	163	163
158	28	10318	10318	157	5	156	156
155	13	9273	9263	159	66	108	108

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

20. yüzyılın başlarında kaydedilen 155, 156, 157,158 ve 159 numaralı sicil defterlerindeki tereke kayıtları incelendiğinde en yüksek miktara sahip tereke 13260 kuruş ile Malya karyesi sakinlerinden Hacı Ahmet Ağa'ya (MŞS, 159: 16) aitti. En düşük miktara sahip tereke ise 108 kuruş ile Çukurbağ karyesi sakinlerinden Abdurrahman ibn-i Mehmet (MŞS, 159: 66) kişisine aitti.

3. 3. 1 TARIM ÜRÜNLERİ

Bir tarım ülkesi olan Osmanlı Devleti geçiminin büyük bir kısmını bu sektörden sağlamaktaydı. Verimli topraklara sahip olmasının getirisiyle tarım alanında dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almıştı. Sanayi Devrimi ve kapitalizmin gelişmesiyle oransal olarak tarımsal kapitalizm de gelişmiş ki bu durum Osmanlı Devleti'ni de etkilemişti. 19. yüzyılda devletin zirai faaliyetleri, dış pazarların büyüüp genişlemesiyle oransal olarak değişmişti (Ulutaş, 2006: 46). Nitekim bu yüzyılın ikinci yarısında Amerikan iç savaşı dolayısıyla Avrupa'ya pamuk gönderimi durmuştu. Yeni pazar arayışlarına giren İngiltere'ye pamuk akışını sağlayacak merkezlerin ilki, Çukurova coğrafyası olmuştu. Bu coğrafya, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde kapitalizme açılan bir kapı olmuştu (Başaran, 2008: 28-29).

Tereke kayıtlarından edinilen veriler Mut kazasında zirai hububatın yanında sanayi bitki ekiminin de olduğunu göstermektedir. Bunun temel göstergesi pamuk ve susam gibi ekim malzemeleriydi. Bunların dışında Mut kazasında çeşitli tarımsal ürün ekimi mevcut olup bu çeşitliliği aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- Bulgur çuvalı/hevanı
- Burçak çuvalı
- Çavdar çuvalı
- Çavdarlı hinta çuvalı
- Çeltik hevan
- Dakik hevan
- Darı çuvalı
- Hınta çuvalı/hevan
- Hınta-ı mezru'a
- Kırmızı hinta çuvalı
- Kuru üzüm kıyye
- Kuruyemiş
- Kürüm (üzüm bağı)
- Kürüm nısf
- Mahbut hevan
- Mezru' darı çuvalı
- Mezru'at hinta çuvalı
- Mısır çuvalı
- Mısır darı hevan
- Nohut hevan
- Penbe (pamuk)
- Penbe (pamuk) kıyye
- Pirinç kab
- Saman yük
- Soğan kıyye
- Susam hevan
- Şeker çuvalı
- Şiar çuvalı
- Şiar-ı mezru'a
- Üzüm kıyye
- Zeytin ağacı
- Zeytun

“*Hınta ve şiar*” olarak adlandırılan buğday ve arpa, yetiştirilen en temel tarım ürünleriydi. 1844 yılına ait temettü defterlerine göre 19. yüzyılda Mut kazasının köylerinden elde edilen buğday ürününün *kile* olarak değeri ve alınan öşrün *kuruş* olarak kıymeti şöyledir: genel olarak hane sayısı 366 olan Mut kazasında alınan öşrün *kile* olarak değeri 303, alınan öşrün kıymetinin *kuruş* olarak değeri 4.943 ve ziraatı yapan hane sayısı ise 154’tü. Arpa üretiminde ise hane sayısında azalma olup 324 haneydi. Alınan öşrün *kile* olarak değeri 260, alınan öşrün akçe cinsinden geliri 1.657, ziraatı yapan hane sayısı ise 117 idi (Köse & Atlay, 2005: 439-440).

Tereke kayıtlarının hemen hepsinde kaydedilen bu iki ürün servet dağılımlarının vaz geçilmez unsurlarındandı. *Hınta* ve *şiar* terekelerde kaydedilirken ekilmiş olup olmadığı *hınta-ı mezru’a* (MŞS, 155: 64) ve *şiar-ı mezru’a* (MŞS, 159: 66) olarak belirtilmekteydi. Buna göre de fiyatlandırılması yapılmaktaydı. *Şiar* çuvalı en düşük 2,5 *kuruş*la Mehmed bin Ali (MŞS, 159: 1) kişinin terekesinde geçerken en yüksek ise 20 *kuruş*la Sarıca Mustafa bin Mustafa (MŞS, 158: 40) adlı şahsın terekesinde kaydedilmişti. *Şiar-ı mezru’a* ise 157 numaralı defterde geçmiş olup 54 *kuruş* olarak kaydedilmişti. *Hınta* ise gerek çuval babında gerek de *mezru’* (ekilmiş/dikilmiş) olarak *şiardan* daha fazla geniş bir fiyatlandırmaya tabi tutulmuştu. Bu dönemde kazada bahsi geçen ürünlerden *şiar* ve *hınta* dışında *burçak* (MŞS, 159: 16), *çavdar* (MŞS, 158: 77), *pirinç* (NŞS, 158: 4), tütün, çeltik, *darı* (MŞS, 155: 17), *üzüm* (MŞS, 158: 51), *mahlut* (MŞS, 155: 93) ve nohut yetiştirilmişti. Dağlık ve engebeli olan bölgede hububat ekimine elverişli olmayan alanlarda bağcılık yapılmaktaydı. Bu konuya gayrimenkul mallar bölümünde değinilmiştir.

19. yüzyılın Mut kazasında sanayi bitki ekimi pamuk ve susamdı. Kazada pamuk üretiminin oldukça yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim pamuk üretimine dair kayıtlar 155, 156, 157 ve 159 numaralı defterlerde de geçmektedir. Temettü defterlerine göre bu yüzyılda 17 köyde 446 dönüm arazide pamuk ziraatı yapılmakta olup elde edilen toplam gelir 34060 *kuruş*tu. Söz edilen köyler; Barabanlı, Cerid, Fakırca, Gençali, Hacı Hüseyinli, İlbeyli, Kale, Karabelalı, Karadiken, Kargıcak, Kıravga, Göcek, Masara, Mirahor, Perakende, Selamlı ve Şeyh’ti. Aynı temettü defterinin başka bir verisine göre bu köylerin toplam hane sayısı 443, bahçe sayıları 446, akçe cinsinden gelirleri 34060, ziraat yapan hane sayısı 203 ve hanelerin akçe olarak ortalaması ise 76,88 olarak kaydedilmişti (Köse & Atlay, 2005: 442).

Mut kazasının diğer bir sanayi bitki ekimi olan susam ise pamuk kadar geniş kapsamlı değildi. 11 hane ile ziraat yapan İlbeyli köyü susam üretiminin en yoğun olduğu yer olarak 32 *kile* öşür vermişti. 6 haneli Barabanlı köyünün 4 hanesinde susam yetiştirilirken Selamlı köyünde 6 haneden 5’i susam yetiştiriciliği yapmaktaydı. Masara ve Hacı Hüseyinli köylerinde birer hane susam ziraatı yapmıştı (Köse & Atlay, 2005: 440).

3. 3. 2 KULLANILAN ALETLER

Tarım ülkesi olarak tanımladığımız Osmanlı Devleti'ndeki çiftçi ve zanaatkâr, mesleklerini icra edebilmek için ihtiyaç duydukları alet-edevata sahipti. Mut kırsalındaki ailelerin de tarımda kullandıkları aletler tereke defterlerinde yer almıştı. Tereke kayıtlarından edinilen alet-edevat verileri, bölgede yaşayan ailelerin hangi tarımsal üretim türleriyle uğraştıklarını ve hangi meslekleri icra ettiklerini gösterir niteliktedir.

Mut kazasının tereke kayıtlarından ulaşılan alet ve edevatlar ziraat ve arazide kullanılanlar, bağ-bahçe ve tarlalarda kullanılan ve mesleki alanda kullanılan aletler olmak üzere üç farklı alanda kategorize edilebilir.

Tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelerde, bilhassa kırsal kesimlerde ziraat araçlarının en başında *saban* (MŞS, 155: 16) gelmekteydi. Tereke kayıtlarında ayrıca *saban alati* (MŞS, 158: 13), *saban demiri* (MŞS, 159: 142) ve *saban demiri sandığı* (MŞS, 159: 56) ifadeleri de geçmekteydi. Saban demiri, sabanın toprağı kazmaya yarayan sivri demir ucu iken,; saban demiri sandığının da bu demiri muhafaza için kullanılan sandık olduğu muhtemeldir. Saban alatinin ise saban takımı olduğu düşünülmektedir. Ekim alanı olarak kullanılmak istenen tarla ya da arazi, tarım alanı olarak kullanabilmek adına saban kullanılarak işlenmekte ve bu işlem çift hayvanları ile yapılmaktaydı.

Dönem itibariyle makineleşmenin pek fazla gelişmediği Osmanlı kırsal toplumunda, yetiştirilen ürünlerin hasat edilmesi için geleneksel aletler kullanılmaktaydı. Osmanlı Devleti'nin kırsal toplumu olan Mut kazası köylerinde de bu durum görülmekte olup hububat tarımının hasadı *orak* (MŞS, 155: 52) ile yapılmaktaydı. Orak, yarım ay biçiminde metal bir kısmı olan ve ahşap saptan oluşan basit bir tarım aletidir.

Ürünlerin hasadından sonra taşınması veya saklanması için de çeşitli araç-gereçler kullanılmaktaydı. Bunların arasında en yaygın çuvaldı. Gündelik eşyalar arasında da yer alan çuval, tarımsal alanda da yaygın olarak kullanılmaktaydı. Bu nedenle hem ev kullanımları hem de tarım ürünleri bölümlerinde ele alınmıştır.

Mut kırsalında halk, hububat üretimi dışında hane civarında veya dışında çeşitli tarımsal uğraşlar da yapmaktaydı. Tereke kayıtlarında bağ ve bahçe varlığı görülmektedir. Yerel halk bu arazilerden yararlanırken, küçük tarımsal faaliyetlerde bulunurken veya günlük işlerini yaparken çeşitli aletlere ihtiyaç duymaktaydı.

Bitki diplerini havalandırmak ya da toprağı havalandırıp verimi arttırmak için kullanılan *çapa* (MŞS, 158: 62), *kazma* (MŞS, 157: 42/19) ve *bel* (MŞS, 159: 49) gibi basit kullanımlı aletler terekelerde kaydedilmişti. Bağ ve bahçelerde kullanılan bahsi geçen aletlerin varlığı hububat üretiminin yanı sıra küçük tarımsal faaliyetlerin de varlığına işarettir.

Tereke kayıtlarında geçen *nacak* (MŞS, 155: 32), *balta* (MŞS, 157: 54/31) ve *keser* (MŞS, 158: 87) gibi kesici araçların odun kesiminde kullanılmış olduğu muhtemeldir. Bu aletler gerek ısınma maksatlı odun temin etmede gerek de korunmak için barınak yapmada kullanılabilmektedirler.

Tarımsal alandaki faaliyetlerinin hizmet alanlarından daha fazla olduğu kırsal kesimlerden ziyade, sanayi faaliyetleri nispeten şehirlerde yoğunlaşmıştı. Tarımsal aletlerin varlığının yanında çeşitli meslekî alanlara ait aletlerin varlığı, köy düzeyindeki az miktarda nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilmekteydi (Çubuk, 2011: 39).

Mut Tereke verilerinde mesleki araç-gereçler hizmet alanına yönelikti ve az sayıdaydı. Unvanlar bölümünde meslekler kısmına değinilmiştir. Terekelerden tasnif edilen bilgilere göre *örs* (MŞS, 157: 52/29) aletinden yola çıkılarak demircilikten bahsedilebilir. Bundan ziyade temettü defterlerinde Mut kazasında bilinen meslekler olarak; ziraat erbabı, amele, hizmetkâr, muhtar, çoban, rençber, imam, tüccar, bağcı, sünnetçi, dilenci, tahtacı, kaza müdürü ve müftü sayılabilir (Köse & Atlay, 2005: 411-436).

Bahsi geçen aletler ve bunların dışında kullanılan diğer alet-edevata ait sicil defterlerinde kaydedilen en düşük ve en yüksek miktartlı fiyatlar tabloda gösterilmiştir. Balta, çengel, keser, nacak ve saban demiri 4 defterde de kaydedilen aletlerdi.

Tablo 19. Sicillerde Geçen Alet-Edevatın Fiyat Aralıkları

Ürün Adı	155-156 Nolu Siciller (1900-1901)		157 Nolu Sicil (1901-1903)		158 Nolu Sicil (1905-1907)		159 Nolu Sicil (1907-1908)	
	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek
Balta	6	10	10	15	6	12	8	15
Bel	-	-	5	12	10	12	3	15
Bıçak	-	-	5	20	-	-	-	-
Balta ma' keser	-	-	6,5	-	-	-	-	-
Çapa	-	-	5	-	1	10	3	15
Çekiç	-	-	5	-	-	-	-	-
Çekiç ma' mala	-	-	5	-	-	-	-	-
Çengel	5	8	10	15	7	12	5	15
Çift alatu	20	60	5	20	15	-	-	-
Çift demiri	3	-	-	-	-	-	-	-
Çift kaydı	-	-	-	-	15	80	30	50

Çift takımı	20	50	15	22	-	-	-	-
Kazma	-	-	10	15	10	-	2	6
Keser	2	3	2	5	2	15	3	15
Nacak	3	10	3,5	5	2,5	15	3	20
Orak	2,5	-	2	3	2	4	3	7
Örs	-	-	65	-	-	-	-	-
Saban	5	10	-	-	5	-	-	-
Saban alatu	-	-	-	-	20	-	-	-
Saban demiri	10	-	3	12	10	-	5	20
Saban demiri sandığı	-	-	-	-	-	-	6	-

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Kırsal kesimlerde tarım gibi vesaire alanlarda kullanılan temel aletlerden balta, çapa, keser, kazma, nacak, çift alatu, orak ve saban demiri Mut kırsalında da kullanılmış olup terekelerin çoğunluğunda kaydedilmişti. Balta, her dört sicil defterinde de kaydedilerek 6 ile 15 kuruş arasında fiyatlandırılmışti. Çapa; 157, 158 ve 159 numaralı sicil defterlerinde kaydedilmiş ve 1 ile 15 kuruş arasında fiyat dalgalanması görünmekteydi.

Keser, dört defterde de ortak olarak kaydedilen ve sıkça kullanımı tercih edilen bir alettir. Fiyat olarak ise 2 ile 15 kuruş arasında değişmekteydi. Kazma, çapa ile aynı defterlerde geçen küçük bir tarım aletiydi. Kaydedildiği fiyat 2 ile 15 kuruş aralığıydı.

Nacak; bütün defterlerde ortak geçen bir alet olmakla beraber, 2,5 ile 20 kuruş arasında değişen bir fiyatla kaydedilmişti. Tarım alanı olarak kullanılan toprağı kazmak için çift tercih edilmekteydi. Tereke kayıtlarında çift alatu, çift demiri, çift kaydı ve çift takımı gibi farklı kayıtları mevcuttu. Çift alatu, 5 ile 60 kuruş arasında değişen bir fiyat aralığına sahipken; çift demiri sadece 155 numaralı sicil defterinde kaydedilmekte olup 3 kuruş olarak fiyatlandırılmaktaydı. Ayrıca çift kaydı sadece 158 ve 159 numaralı defterlerde 15 ile 80 kuruş arasında kaydedilirken; çift takımı da 155 ve 157 numaralı defterlerde 15 ile 50 kuruş aralığında kaydedilmişti.

Tarımsal alanda ürünlerin hasat zamanında biçme aleti olarak kullanılan orak, her dört defterde de ortak olarak geçmekteydi ve 2 ile 7 kuruş arasında bir fiyatlandırılması vardı. Aynı şekilde defterlerin bütününde ortak kaydedilen başka bir alet ise toprağı kazma işleminde kullanılan saban demiriydi. Saban demiri, 3 ile 20 kuruş arasında değişen bir fiyata sahipti.

Aynı zamanda sadece tek defterde geçen ve nispeten daha az kullanılan aletler de mevcuttu. Bıçak, balta ma' keser, çekiç, çekiç ma' mala ve örs sadece 157 numaralı sicil defterinde kaydedilen aletlerdi. Kuruş cinsinden fiyatları ise; bıçak 5-20, balta ma' keser 6,5, çekiç 5, çekiç ma' mala 5 ve örs 65 kuruş olarak kaydedilmişti. Saban alatu sadece 158 numaralı

sicil defterinde kaydedilmekte ve 20 kuruş olarak fiyatlandırılmaktaydı. Saban demiri sandığı ise sadece 159 numaralı sicil defterinde kaydedilmiş olup 6 kuruş ile fiyatlandırılması yapılmıştı.

3. 3. 3 MUT KAZASINDA HAYVANCILIK

Hayvanı önceleri bir beslenme aracı olarak gören insanoğlu, evcilleştirilmelerinden itibaren yüzyıllar boyunca hem ulaşım hem de tarımsal alanda hayvanlardan faydalanmıştı. Kas gücünden yararlanılmaya başlanan hayvan,; savaş meydanında savaş aracı, yer değiştirmede ulaşım aracı ve tarımsal alanda ekim ya da taşıma aracı olarak kullanılmıştı. Aynı zamanda hayvanların kas gücünden ziyade, etinden, sütünden, derisinden ve kılından da yararlanılmaktaydı. Bu durum sadece 20. yüzyıl başlarına kadar yaşanmadı. Günümüzde dahi hayvanlardan yararlanma şeklimiz, özellikle kırsal kesimlerde, kısmi değişikliklerle devamlılık arz etmektedir. Mut Tereke Kayıtlarında da hemen her belge hayvan kaydına rastlanılmaktaydı. Dolayısıyla her hanede az veya çok hayvan varlığının olduğu aşikârdır.

Mut Şer'iyeye Sicilleri'nden elde edilen veriler neticesiyle, bölgede bulunan hayvancılığı; küçükbaş hayvancılığı, büyükbaş hayvancılığı ile yük ve binek hayvancılığı olmak üzere üç farklı başlık altında kategorize etmek mümkündür. Bu kategoriler dışında hayvancılıkla ilgili olarak arıcılığa da değinmek faydalı olacaktır. Nitekim arıcılığın da yapıldığına dair tereke kayıtları mevcuttu.

Mut kazasının hayvancılığında ilk kategori küçükbaş hayvancılığıdır. Tereke kayıtlarına göre küçükbaş hayvanlarının en düşük ve en yüksek fiyat oranları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 20. Sicillerde Geçen Küçükbaş Hayvanlarının Fiyat Aralıkları

Hayvan Adı	155-156 Nolu Siciller (1900-1901)		157 Nolu Sicil (1901-1903)		158 Nolu Sicil (1905-1907)		159 Nolu Sicil (1907-1908)	
	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek
Çebiç	12,5	21	10	20	10	15	17,5	100
Keçi	15	26	20	25	15	40	20	100
Keçi ma' oğlak	11	-	13	40	-	-	20	45
Koyun	21	32	30	50	6	45	25	300
Koyun ma' kuzu	-	-	21,5	45	50	-	28	50
Koyun yoz	-	-	30	37,5	-	-	-	-
Kuzu	15	-	14	40	-	-	-	-

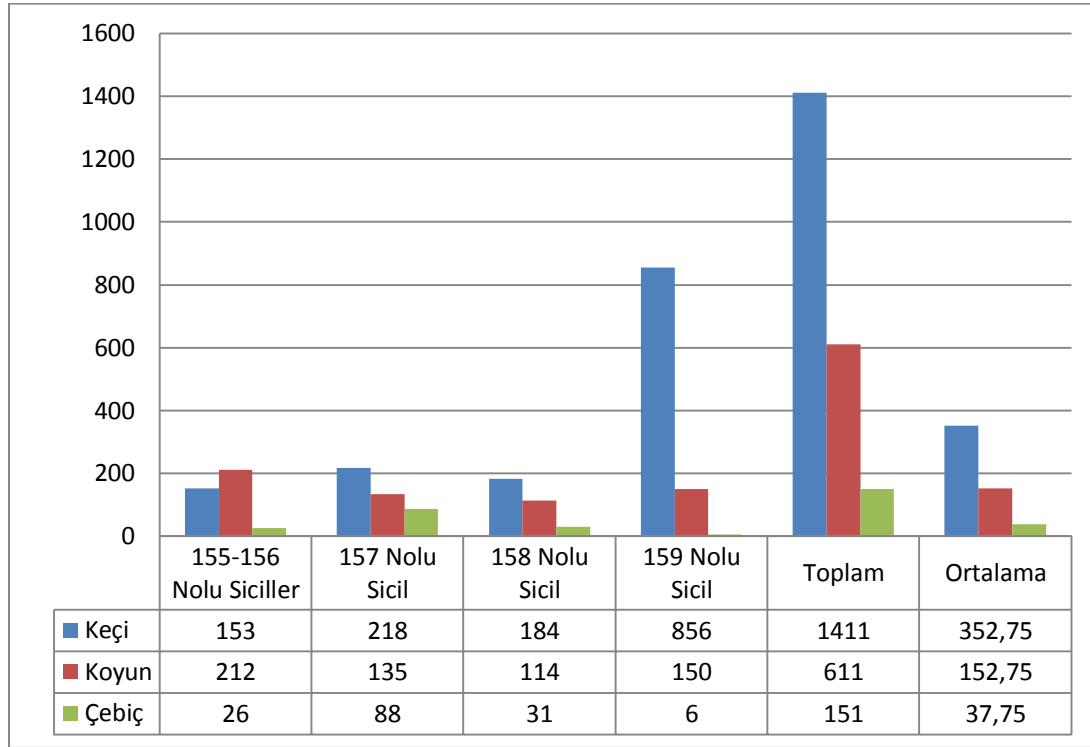
Oğlak	5	14	8,5	15	10	30	5	10
Toklu (kuzu)	25	28	-	-	-	-	-	-

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut kazasının coğrafi yapısından dolayı hayvancılık oldukça yaygındı. Mut'un sosyo-ekonomik hayatında konar-göçer yaşam süren Sarıkeçililer önemli bir yer tutmaktaydı. 200 hane gibi kalabalık bir grup olan Sarıkeçili aşiretinin tek geçim kaynağı hayvancılıktı (Kurt, 2003: 59).

Mut kazasına ait sicil defterlerine bakıldığında; çebiç, keçi, koyun ve oğlak ortak olarak kaydedilen küçükbaş hayvanlarındandı. Küçükbaş hayvanları kaydedilirken yavrusunun olup olmadığı belirtilmekteydi. Nitekim keçinin yavrulu olması, keçi ma' kuzu şeklinde kaydedilmesinden anlaşılıyordu; koyunun da yavrulu olması, koyun ma' kuzu olarak kaydedilmesinden anlaşılmaktaydı. Aynı zamanda hayvanın cinsi veya yaş durumuna dair ayrıntılar da belirtilmekteydi. Çebiç, bir yaşına basmış olan keçileri ifade etmekte iken,; toklu ise bir yaşındaki erkek koyun için kullanılmaktaydı.

Yapılan fiyatlandırılmalar hayvanların yaşlarına ve yavrulu olup olmadıklarına göre değişmekteydi. Yoz koyun sadece 1901-1903 yıllarını kapsayan 157 numaralı defterde geçerken, 30 ile 37 kuruş arasında fiyatlandırılmaktaydı. Toklu olarak kaydedilen bir yaşındaki koyun ise sadece 1900-1901 yılları kayıtlarını içeren 155 numaralı defterde geçmekte ve 25 ile 28 kuruş aralığında fiyatı bulunmaktaydı. Diğer küçükbaş hayvanlarının fiyatları da şu aralıklarda değişmekteydi: çebiç 10 ile 100 kuruş, keçi 15 ile 100 kuruş, oğlaklı keçi olarak kaydedilen keçi ma' oğlak 11 ile 45 kuruş, koyun 6 ile 300 kuruş, koyun ma' kuzu 21 ile 50 kuruş, kuzu 14 ile 40 kuruş, oğlak 5 ile 30 kuruş aralığındaydı.

Grafik 10. Sicillere Göre Mut Kazasının Küçükbaş Hayvan Sayıları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut yerleşkesinde, küçükbaş hayvancılık alanında keçi ve koyun ilk başta gelmekteydi. İncelenen döneme ait 226 tereke kaydının olduğu daha önce ifade edilmişti. Küçükbaş hayvancılığı tereke sayılarına göre oranlandığında; tereke başına 6,5 keçi (1411/226), 2,5 koyun (611/226) ve 0,5 çebiç (151/226) düşmektedir. Yıl aralıkları temel alındığında küçükbaş hayvancılıkla ilgili olarak da veriler elde edilebilir. Terekelerde 1900 yılında 153 keçi, 212 koyun ve 26 çebiç kaydedilirken; 1901-1903 yıllarında 218 keçi, 135 koyun ve 88 çebiç kaydedilmişti. 1905-1907 yılları arasında 184 keçi, 114 koyun ve 31 çebiç iken; 1907-1908 döneminde ise bu sayılar 856 keçi, 611 koyun ve 151 çebiç olarak değişmekteydi. Bu hususta küçükbaş hayvancılığında 1907-1908 sezonunun daha verimli olduğunu belirtmek mümkün olacaktır. Bu verilerle beraber toplum yaşayışı göz önünde bulundurulduğunda da konar-göçer hayat sürdüren Sarıkeçili ve diğer aşiretlerin 1907-1908 sezonunda Mut kırsalında oldukları düşünülebilir.

Mut kırsalına dair küçükbaş hayvancılığı 19. yüzyıl ortalarına ait temettuat defterlerinde de kaydedilmişti. Mut köylerinin 315 hanesinde koyun yetiştiriciliği yapılmış ve kaydedilen toplam koyun sayısı 1134'tü. Hane ortalaması 3,57 olan koyunun yıllık getirisi kuruş cinsinden 4681'di. Diğer bir küçükbaş olan keçi ise 533 hanede yetiştirilmişti. Yetiştirilen keçi sayısının toplamı 11401, hane ortalaması 21,39 ve keçinin kuruş cinsinden yıllık geliri 36000 idi (Köse & Atlay, 2005: 443-444).

Mut kazası köylerinin hayvancılık başlığında ikinci kategori büyükbaş hayvancılığıdır. İnek ve öküzün ilk başta geldiği büyükbaş hayvanlarının Mut kazasında kaydedilen en yüksek ve en düşük fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

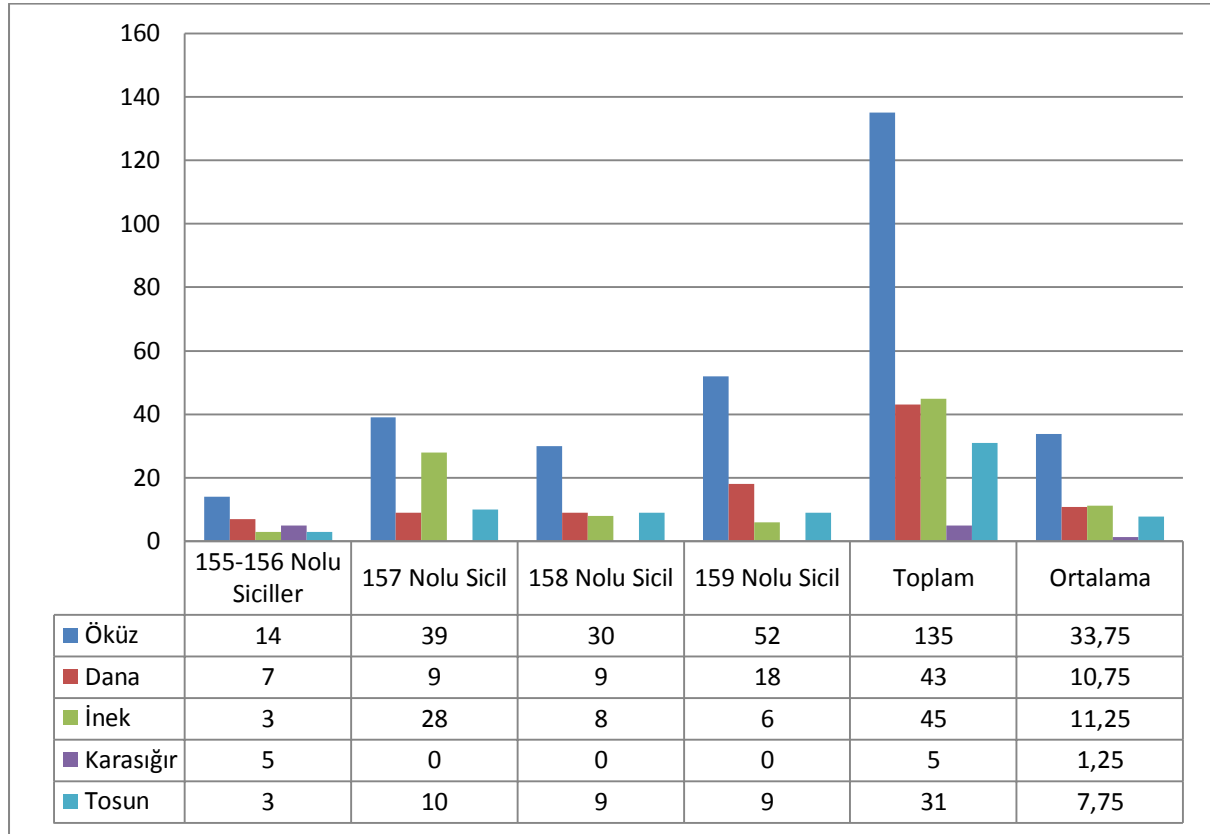
Tablo 21. Sicillerde Geçen Büyükbaş Hayvanlarının Fiyat Aralıkları

Hayvan Adı	155-156 Nolu Siciller (1900-1901)		157 Nolu Sicil (1901-1903)		158 Nolu Sicil (1905-1907)		159 Nolu Sicil (1907-1908)	
	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek
Çift öküzü	-	-	200	300	-	-	-	-
Dana	-	-	40	-	50	-	50	-
Düğe	-	-	80	100	-	-	-	-
İnek	120	250	80	160	80	200	60	170
İnek ma' dana	120	800	75	200	120	-	140	300
İnek ma' dana nısf	-	-	120	-	80	-	-	-
İnek nısf	50	60	60	100	30	-	-	-
Karasığır	100	-	-	-	-	-	-	-
Karasığır öküzü ma dana	150	-	-	-	-	-	-	-
Öküz	150	325	150	360	100	350	20	600
Öküz nıfs	200	-	-	-	-	-	108	-
Tosun	80	120	60	160	25	150	50	200

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut kazası köylerinde büyükbaş hayvanlar kullanım amaçlarına göre çift öküzü, yaşlarına göre düğe ve ortak olmalarına göre inek ma' dana nıfs gibi ayrıntılarla kaydedilmiştir. Büyükbaş hayvanlardan çift öküzü ve henüz doğurmamış dişi inek olan düğe, sadece 1901-1903 yıllarındaki terekeleri içeren 157 numaralı defterde kaydedilmiştir. Fiyat olarak ise çift öküzü 200 ile 300 kuruş ve düğe 80 ile 100 kuruş aralığındaydı. Karasığır 100 kuruş ve karasığır öküzü ma' dana ise 150 kuruşla kaydedilmekte olup sadece 1900-1901 arası terekelerin olduğu 155 numaralı defterde geçmekteydiler.

İnek 60 ile 250, inek ma' dana 75 ile 800, öküz 20 ile 600 ve tosun 25 ile 200 kuruş aralığında değişen fiyatlarla sicil defterlerinin hepsinde de ortak olarak kaydedilen büyükbaş hayvanlardı. Diğer büyükbaş hayvanlarından dana 40 ile 50, inek ma' dana nısf 80 ile 120, inek nısf 30 ile 100 ve öküz nıfs 108 ile 200 kuruş aralığında değişen fiyatlarla kaydedilmiştir.

Grafik 11. Sicillere Göre Mut Kazasının Büyükbaş Hayvan Sayıları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Büyükbaş hayvancılığının terekelere oranlanması yapıldığında en fazla öküz cinsinin varlığı tespit edilmekteydi. Tereke başına 0,59 öküz (135/226), 0,19 dana (43/226), 0,23 inek (45/226), 0,02 karasığır (5/226) ve 0,13 tosun (31/226) düşmekteydi. 1900-1901 yıllarında Mut köylerinde 14 öküz, 7 dana, 3 inek, 5 karasığır ve 3 tosun ile toplam 32 büyükbaş hayvan kaydedilmişti. 1901-1903 yıllarında karasığır kaydına rastlanılmamakta iken; 39 öküz, 9 dana, 28 inek ve 10 tosun olmak üzere 86 büyükbaş hayvan kaydedilmiş olup, bu dört büyükbaş hayvan önceki yıla göre sayısal olarak daha fazla kaydedilmişti.

1905-1907 yıllarında kaydedilen büyükbaş hayvan sayısında azalma olmuştu. Bu süreçte 30 öküz, 9 dana, 8 inek ve 9 tosun ile toplam 56 büyükbaş hayvan kaydedilmişti. 1907-1908 yıllarında ise 52 öküz kaydedilmekte olup bu rakam öküz cinsinin kaydedildiği en yüksek rakam olmuştu. Diğer büyükbaş hayvanlardan dana 18, inek 6 ve tosun 9 adet olmak üzere 85 büyükbaş hayvan geçmekteydi. 1901-1903 yıllarında büyükbaş hayvancılığı diğer yıllardan daha fazla yapılmaktaydı. Nitekim büyükbaş hayvanın en çok kaydedildiği dönem bu yıllardı.

Mut kazası köylerine ait temettuat defterlerine göre 303 hanede büyükbaş hayvancılığı yapılmıştı. Toplam 692 olan büyükbaş hayvan sayısının hane ortalaması 2,16 oranındaydı. 19. yüzyılda büyükbaş hayvancılığının kuruluş cinsinden yıllık getirisi ise 7392 idi (Köse & Atlay, 2005: 446-447).

Mut'un 20. yüzyıl başındaki hayvancılığında üçüncü kategorisi yük ve binek hayvancılığıdır. Ulaşım aracı olarak da kullanılan deve ve merkebin ilk başta geldiği büyükbaş hayvanlarının Mut kazasında kaydedilen en yüksek ve en düşük fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 22. Sicillerde Geçen Yük Ve Binek Hayvanlarının Fiyat Aralıkları

Hayvan Adı	155-156 Nolu Siciller (1900-1901)		157 Nolu Sicil (1901-1903)		158 Nolu Sicil (1905-1907)		159 Nolu Sicil (1907-1908)	
	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek
Beygir	-	-	300	350	20	200	100	-
Boz Davar	20	-	-	-	-	-	-	-
Davar	12	43	6	25	6	30	-	-
Deve	100	650	300	600	33	700	60	300
Deve nısf	200	250	300	-	100	250	300	-
Esb	-	-	450	-	300	-	800	-
Kesb	-	-	-	-	20	-	-	-
Kısrak	25	400	250	350	100	700	20	300
Kısrak ma' tay	-	-	-	-	-	-	350	500
Kısrak nısf	150	300	-	-	200	-	200	-
Merkeb	50	300	50	300	25	40	60	400
Merkeb ma' sıpa	-	-	200	220	180	-	140	180
Merkeb nısf	120	-	40	100	70	-	25	80
Oğlaklı Davar	25	-	-	-	-	-	-	-
Sıpa	30	40	80	100	40	80	-	-
Tay	60	300	100	-	13	200	250	-
Tay ma' kısrak	-	-	450	600	-	-	-	-

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

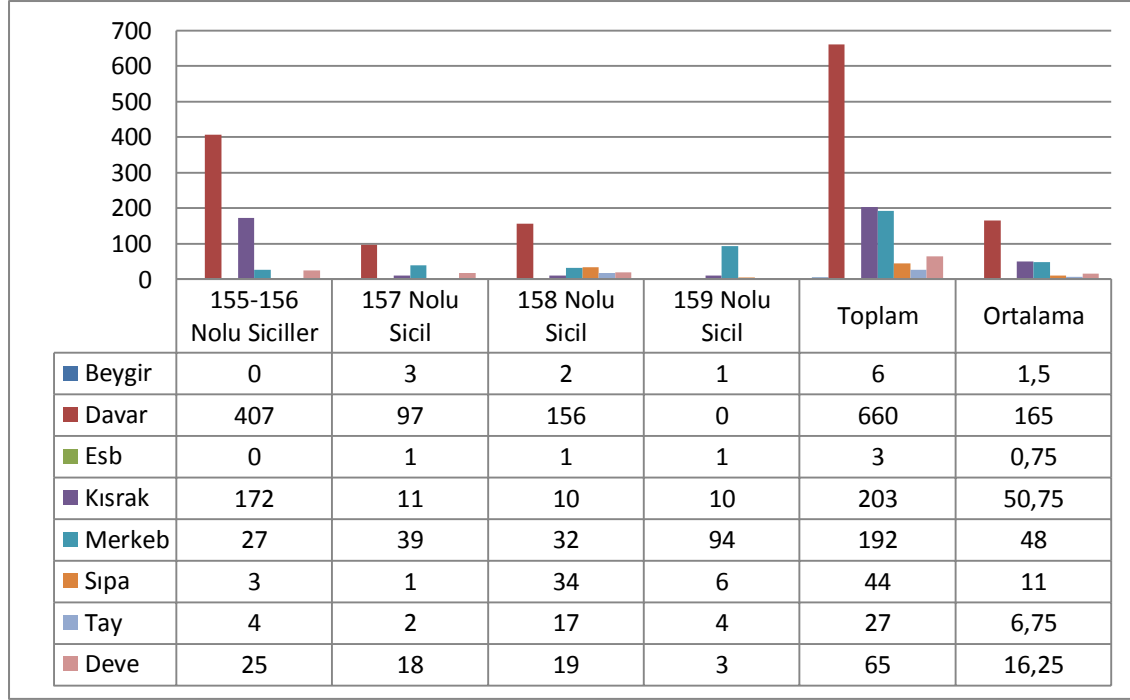
Davar çeşitlerinden boz davar 20 ve oğlaklı davar 25 kuruşluk fiyatlandırılmayla sadece 1900-1901 yıllarını içeren 155 numaralı defterde kaydedilen hayvanlardı. Aynı zamanda tay çeşitlerinden tay ma' kısrak ise 450 ile 600 kuruş arasında değişen fiyatıyla sadece 1901-1903 yıllarını kapsayan 157 numaralı defterde geçmekteydi.

Deve 33 ile 650, deve nısf 100 ile 300, kısrak 20 ile 700, merkep 25 ile 400, merkep nısf 150 ile 300 ve tay 13 ile 250 kuruş aralığında değişen fiyatlarla tüm defterlerde ortak

kaydedilerek en çok yetiştirilen yük-binek hayvanlarıydı. 13 ile 250 kuruş aralığındaki fiyatlarla kaydedilen tay, sadece bir belgede 300 kuruş olarak fiyatlandırılmıştı (MŞS, 155: 13).

Beygir 20 ile 350, kısarak nısf 150 ile 300, merkep ma' sına 140 ile 220, davar 6 ile 43, esb 300 ile 800 ve sına ise 300 ile 100 kuruş fiyatlarıyla en az üç defterde geçmekteydi.

Grafik 12. Sicillere Göre Mut Kazasının Yük-Binek Hayvan Sayıları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Yük ve binek hayvancılığının sayısal verileri değerlendirildiğinde 660 adet ile en fazla davar cinsinin varlığı tespit edilmektedir. Toplam tereke adedine oranlanması yapıldığında tereke başına 0,02 beygir, 2,92 davar, 0,01 esb, 0,89 kısarak, 0,84 merkep, 0,19 sına, 0,11 tay ve 0,28 deve düşmektedir.

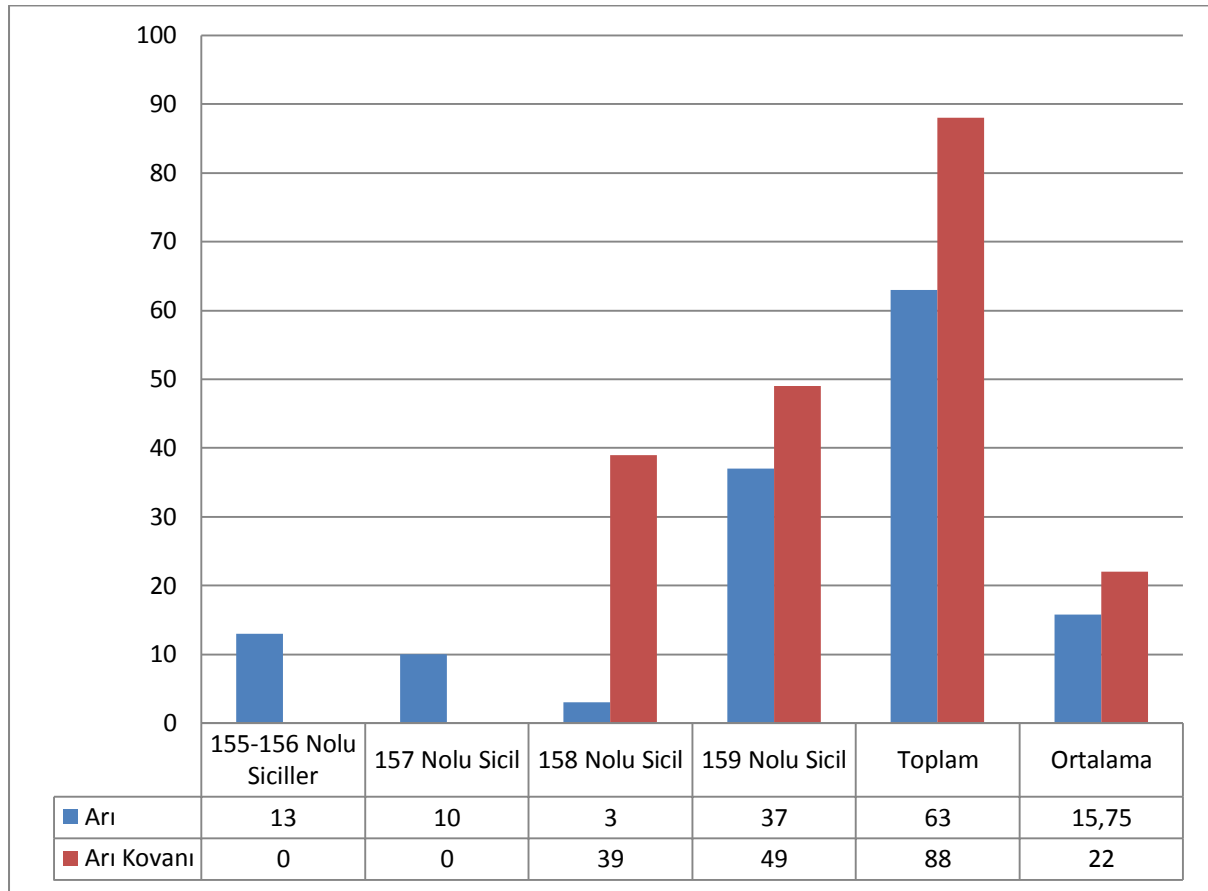
Mut köylerinde yük ve binek hayvanlarının terekelerde en fazla kaydedildiği dönem 1900-1901 yılları olup, bu döneme ait kayıtlar 155 numaralı defterde tutulmuştu. Bu defterde toplam 638 yük ve binek hayvanı kaydına rastlanılmıştı. Defterde 407 davar, 172 kısarak, 27 merkep, 3 sına, 4 tay ve 25 deve kaydı tutulmakla beraber beygir ve esb kaydına rastlanılmamıştı.

1901-1903 yıllarını içeren 157 numaralı defterde 3 beygir, 97 davar, 1 esb, 11 kısarak, 39 merkep, 1 sına, 2 tay ve 18 deve olmak üzere toplam 172 yük-binek hayvanı geçmekteydi. 1905-1907 yıllarına ait tereke kayıtlarının yer aldığı 158 numaralı defterde 2 beygir, 156 davar, 1 esb, 10 kısarak, 32 merkep, 34 sına, 17 tay ve 19 deve ile toplam 271 yük ve binek hayvanı kaydı mevcuttu. Yük ve binek hayvanı kayıtları en az 1907-1908 sürecine ait kayıtların tutulduğu 159 numaralı defterde geçmekteydi. Bu defterde 1 beygir, 1 esb, 10 kısarak, 94 merkep, 6 sına, 4 tay ve 3 deve olarak toplam 119 yük-binek hayvanı kaydedilirken davar kaydına rastlanılmamıştır.

Mut kazasının 19. yüzyıl ortalarına ait temettuat defterlerine göre toplam 509 hanede yük ve binek hayvanı yetiştirilmekteydi. Toplam sayısı 511 olan bu hayvanların hane ortalaması 1,18 iken, kuruş cinsinden yıllık geliri ise 10063 idi (Köse & Atlay, 2005: 448-449).

20. yüzyıl başlarında Mut kazası köylerinde yapılan başka bir hayvancılık türü de arıcılıktı. Arı adetleri belgelerde çok sık geçmemekle beraber daha çok arı kovani olarak kaydedilmekteydi. Aynı zamanda arılı arı kovani olarak da kaydedilmekteydi. Defterlerin dördünde de arıcılığın yapıldığına dair kayıtlar mevcuttu. Ancak oldukça az kayıt vardı.

Grafik 13. Sicillere Göre Mut Kazasında Arıcılık

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Tereke kayıtlarında nadiren geçen arıcılık, defterlerin dördünde de kaydedilmişti. Toplam arı ve arı kovani miktarları ile tereke toplamı oranlandığında, tereke başına 0,27 arı ve 0,38 arı kovani tekabül etmekteydi.

3. 3. 4 KULLANILAN SİLAH TÜRLERİ

Kuruluş yıllarında ok ve yay gibi geleneksel silahlar kullanan Osmanlı Devleti, ateşli silahların kullanılması sürecine ayak uydurmuştu. Halk, ilk zamanlarda ateşli silahların

kullanılmasına tepkili olsa da beraberinde getirilen başarılarla birlikte ateşli silah kullanımı benimsenmeye başlanmıştı (Güldür, 2016: 60-61).

Osmanlı Devleti'nde kullanılan silah kaleminde piştov, tüfek, kılıç-kabza, büyük bıçaklar, tabancalar (Çelik, 2008: 49), şeştine tüfek, tüfek pusat, tağlı tüfek, simli tağlı tüfek, simli piştov çift, simli kebir bıçak, kara kılıç (Aydın, 2008: 102) vb. gibi çeşitler yer almaktaydı. Mut Şer'iyye Sicilleri'nde ise bu çeşitlilikten ziyade tüfek kullanımına dair kayıtlar mevcuttur.

Tablo 23. Sicillerde Geçen Silah Ve Silah Eşyasının Fiyat Aralıkları

Ürün Adı	155-156 Nolu Siciller (1900-1901)		157 Nolu Sicil (1901-1903)		158 Nolu Sicil (1905-1907)		159 Nolu Sicil (1907-1908)	
	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek
Silahlık	-	-	-	-	80	-	8	-
Tüfek	40	60	15	100	50	60	35	100
Tüfek çifte	100	-	120	-	-	-	-	-
Tüfek kılıfı	-	-	-	-	15	-	-	-
Tüfek ma' kılıf	-	-	100	-	-	-	-	-
Tüfek namlusu	-	-	25	-	-	-	-	-

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut kazası köylerinde kullanılan silah türü tüfektir. Tüfek sicil defterlerinin dördünde de ortak olarak geçmekte olup kullanımı yaygın olan bir silah çeşidiydi. Tüfeğin kaydedildiği fiyat 15 ile 100 kuruş aralığıydı. Ayrıca 155 ve 157 numaralı sicil defterlerinde tüfeğin bir çeşidi olan çiftinin kullanıldığına yönelik kayıtlar bulunmaktaydı. Çifte 100 ile 120 kuruş aralığında kaydedilmişti.

8 ile 80 kuruş aralığında değişen fiyatı bulunan silahlık 158 ve 159 numaralı sicil defterlerinde kaydedilmişti. Tüfeğin gerek saklanması gerekse de taşınması için kullanılan tüfek kılıfı 15 kuruş fiyatla sadece 158 numaralı sicil defterinde kaydedilmişti. Kılıfıyla beraber tüfek kaydına da 100 kuruşluk fiyatla 157 numaralı defterde rastlanılmaktadır. Tüfeğin parçalarından sadece tüfek namlusuna ait veri bulunmaktadır. Tüfek namlusu 25 ile 157 numaralı defterde kaydedilmektedir.

3. 3. 5 GENEL SERVETLER

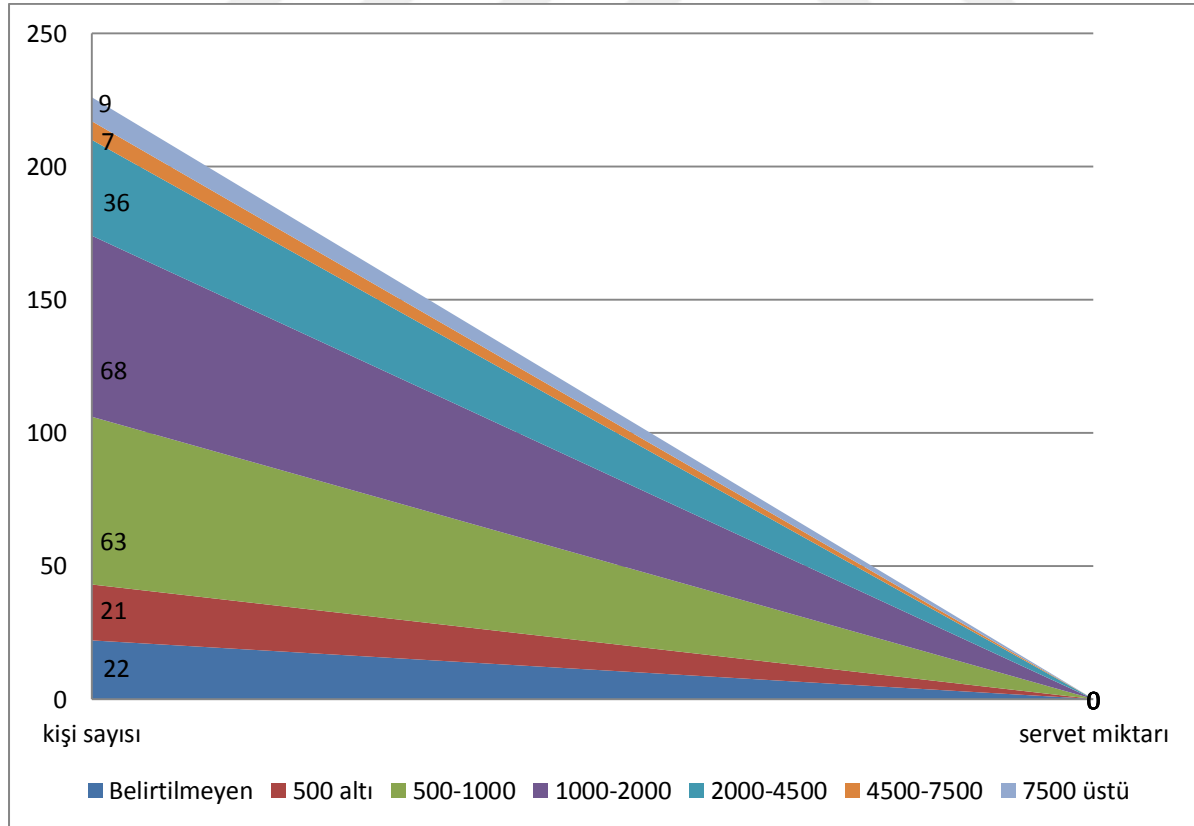
Tereke defterlerine kaydedilen ürün ya da eşyalar kişinin hayatta iken kazandığı bütün servetinin toplamını yansıtmaktadır. Bu nedenle de servet dağılımı toplumda refah düzeyini

yansıtan önemli göstergelerden birisidir. Gelir düzeyi ve servet arasında paralel bir ilişkinin olması hem kişinin kazancını ortaya koyması hem de ekonomik değer açısından önemlidir. Tereke kayıt defterlerinde yer alan ve miras dökümlerini oluşturan menkul ya da gayr-i menkul malların değerleri, görevli memurlar tarafından piyasa şartlarına göre belirtilerek tümünün toplamı “Cem’an” ibaresiyle listenin sonuna yazılır (Kılıç, 2015: 64).

Ekonomik hayat bölümünün başında da değinildiği üzere Osmanlı Devleti’nde geçerli olan para birimi/birimlerinde değişiklikler yaşanmıştı. Akçe kullanımı son bularak tedavülden kaldırılmış ve Avrupa paraları Osmanlı topraklarında kullanılmaya başlanmıştı. 17. yüzyıl sonlarında faal hale getirilen darphanede kuruş basımı yapılmış ve yeni para birimi olan kuruş piyasaya hâkim olmaya başlamıştı.

İncelenmiş olan tereke kayıtları kuruşun etkili olduğu dönemlere ait kayıtlardı. Akçenin piyasadan kaldırıldığı belirtilmiş olmasına rağmen, tereke kayıtlarının bir kısmında ürün veya eşya fiyatlandırılması yapılırken akçe de kullanılmıştı. Bu kullanım; akçe, kuruş ve para şeklinde üç para cinsinin birlikte kullanımıydı. Böyle bir uygulamanın yapılmasındaki amacın henüz yeni bir para birimi olan kuruşun tam olarak halk tarafından benimsenememiş olmasına bağlanılabilir.

Grafik 13. Tereke Sahiplerinin Servet Miktarları

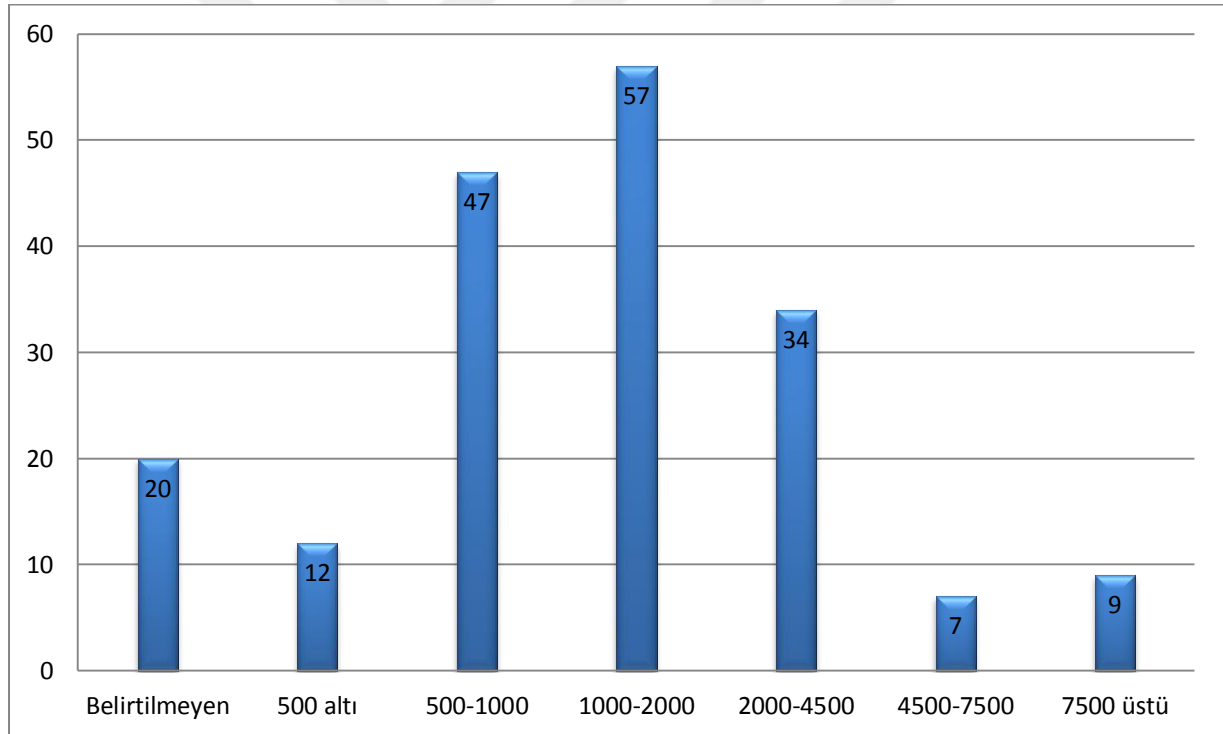

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Toplamda 226 tereke sahibinin servet miktarlarının dağılımını gösteren grafiğe bakıldığında; servet miktarı 1000 ile 2000 kuruş arasında olanların 68 kişiyle en fazla, 4500 ile 7500 kuruş arasında olanların 7 kişiyle en az aralıklarda olduğu görülmektedir. Servet miktarı toplam 500 kuruşun altında olan kişi sayısı 21 iken 500 ile 1000 kuruş arası olan kişi sayısı ise 63'tür. Aynı zamanda 2000 ile 4500 kuruş aralığında serveti bulunan kişi veya tereke sayısı 36'dır. Bunun yanı sıra 7500 kuruş ve üstü servete sadece 9 tereke sahipken, genel serveti belirtilmeyen tereke sayısı ise 22'dir.

226 tereke sahibinden 167'sinin, diğer bir ifadeyle yarısından fazlasının, 500 ile 4500 kuruş arasında serveti olduğu görünmektedir. 226 tereke sahibi arasından en fazla servete sahip olan kişi 25424 kuruşluk servetiyle Malya karyesi ahalisinden Hacı Ahmet Ağa'dır (MŞS, 159: 16). En az servete sahip olan kişi ise 170 kuruşluk servetiyle Körükçü karyesinde vefat eden Ayşe bint-i Abdullah'tır (MŞS, 159: 143).

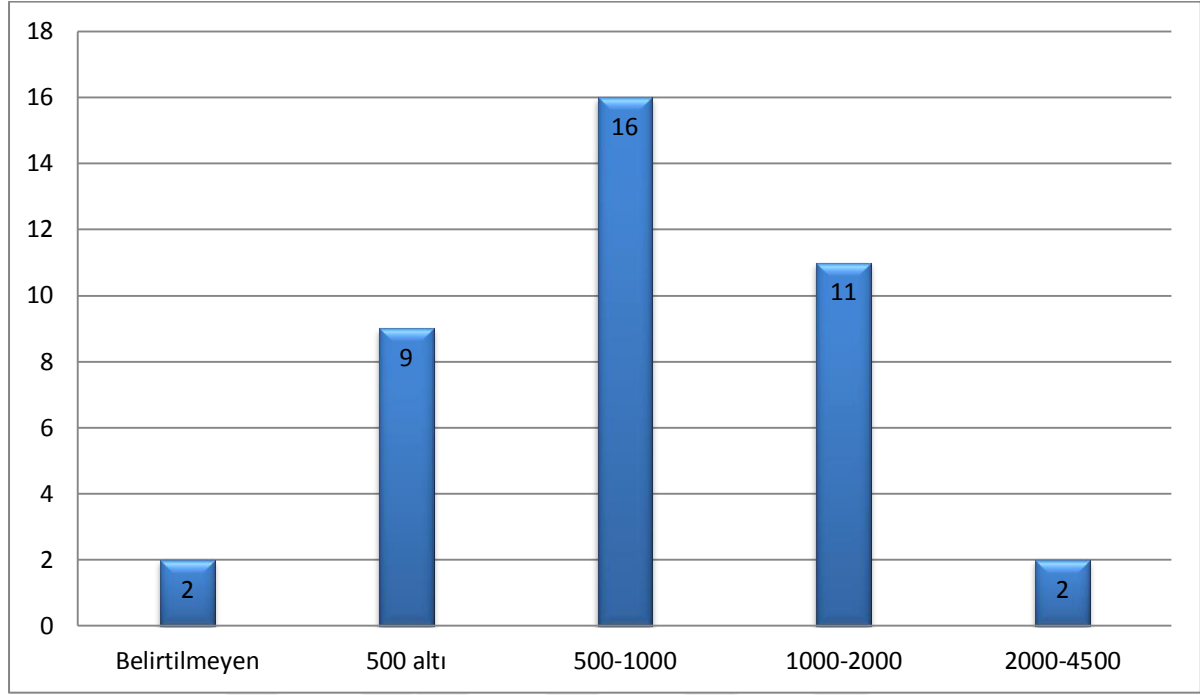
Grafik 14. Erkeklerin Servet Miktarları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Toplam 226 tereke kaydınının 186'sı erkek terekelerinden oluşmaktadır. Erkek terekeleri evli veya bekâr farkı gözetilmeden sadece cinsiyet ayrımı yapılarak hesaplanmıştır. Grafik 14'te 57 kişiyle en çok terekenin yer aldığı servet miktarı, 1000 ile 2000 kuruş aralığıdır. Erkek terekelerinde en yüksek servete sahip kişi, genel servet dağılımında olduğu gibi 25424 kuruşluk servetiyle Malya karyesi ahalisinden Hacı Ahmet Ağa'dır (MŞS, 159: 16).

Grafik 15. Kadınların Servet Miktarları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut kırsalına ait incelenen 226 toplam terekenin 40 tanesi kadın terekelerinden oluşmaktadır. 16 tereke kaydıyla en çok kadın terekesinin bulunduğu servet aralığı 500-1000 kuruş arasındır. Kadınlar arasında servet miktarı en yüksek kişi 2632 kuruşluk servetiyle Ayşe bint-i Mehmet'tir (MŞS, 159: 86). Erkek terekeleriyle oranlandığında kadın terekelerinin servet miktarları daha düşüktür.

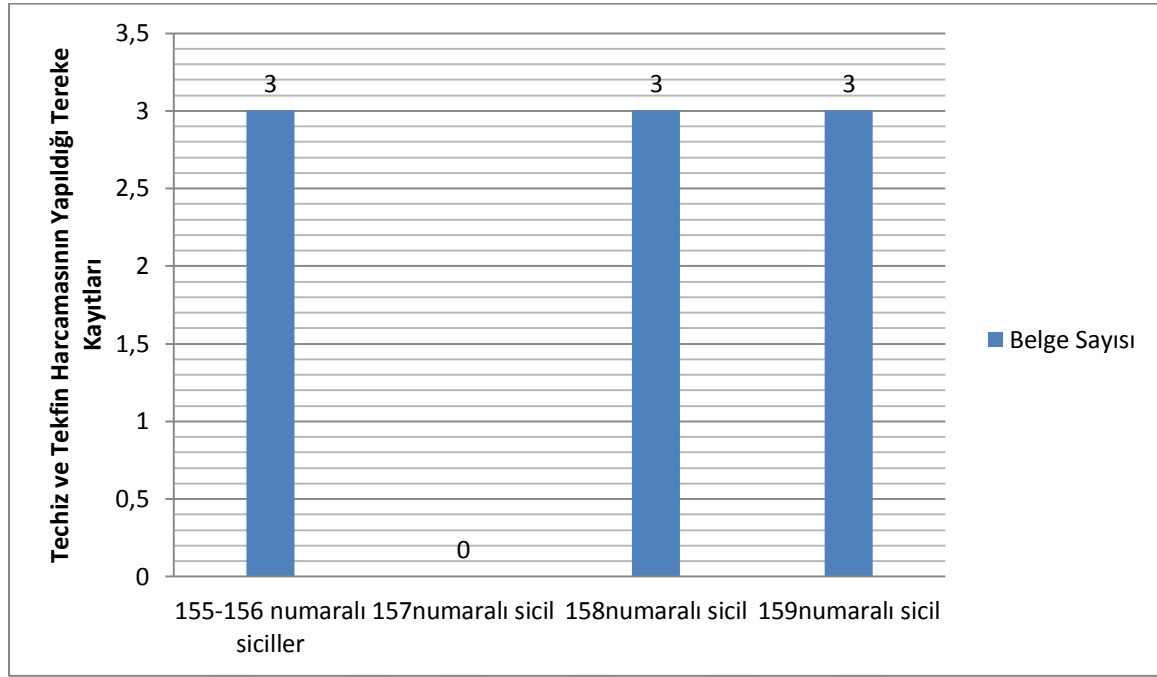
3. 3. 6 ZORUNLU HARCAMALAR

Kişinin vefatından sonra geride bıraktığı mal varlığı üzerinden zorunlu bir şekilde yapılan harcamalar mevcuttu. Bu durum, kişinin ölümünden sonra tereke üzerinde yerine getirilmesi gereken hak ve görevlerden kaynaklanmaktaydı. Terekelerden harcamalar yapılırken belli bir düzen takip edilmekteydi. Erkek terekelerinde eşine mehir borcu varsa tahsil edilir veya genel olarak bir borç durumu söz konusu ise ödenirdi.

Borç ödemeleri yapıldıktan sonra terekenin sayımı ve/veya kaydedilmesinde görev alan kişi/kişiler için ödeme yapılırdı. Ayrıca vergi ödemeleri de gerçekleştirilirdi. Tereke toplamı hesaplandıktan sonra vergi oranı belirlenir ve terekeden düşürülürdü.

Tereke kayıtlarının minhe'l ihracat bölümünde yer alan harcamalardan, cenaze masrafı olarak bilinen techiz ve tekfin için belli bir miktar yoktu. Terekeden terekeye farklılık göstermekteydi. Bu farklılık terekenin toplam miktarı ve vefat eden kişinin sosyal durumuna bağlıydı.

Grafik 16. Techiz ve Tekfin Harcamasının Yapıldığı Tereke Kayıtları

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Toplam 226 tereke kaydının 9'unda techiz ve tekfin olarak bilinen cenaze masrafına ait dökümler bulunmaktaydı. 1901-1903 tarihli 157 numaralı sicil defterinde techiz ve tekfin kaydına rastlanılmamakta olup 155, 158 ve 159 numaralı sicil defterlerinde üçer kayıt mevcuttu.

32 tereke kaydının olduğu 155 numaralı sicilde kaydedilen en az techiz ve tekfin miktarı 50 kuruş (MŞS, 155: 16) iken, en çok miktar ise 347 kuruş 10 paraydı (MŞS, 155: 13). Kaydedilen techiz ve tekfin kayıtlarının ortalaması ise 150,66 kuruştur.

38 tereke kaydının bulunduğu 158 numaralı sicil defterinde kaydedilen en az techiz ve tekfin miktarı 150 kuruş (MŞS, 158: 12) iken, en yüksek miktar ise 1000 kuruş olup techiz tekfin vesayat olarak geçmekteydi (MŞS, 158: 14). Kaydedilen techiz ve tekfin kayıtlarının ortalaması ise 550 kuruştur.

75 tereke kaydının yer aldığı 159 numaralı sicil defterinde de kaydedilen en düşük techiz ve tekfin miktarı 20 kuruş (MŞS, 159: 90) iken, en yüksek miktar ise 160 kuruştur (MŞS, 159: 82). Kaydedilen techiz ve tekfin kayıtlarının ortalaması ise 110 kuruştur.

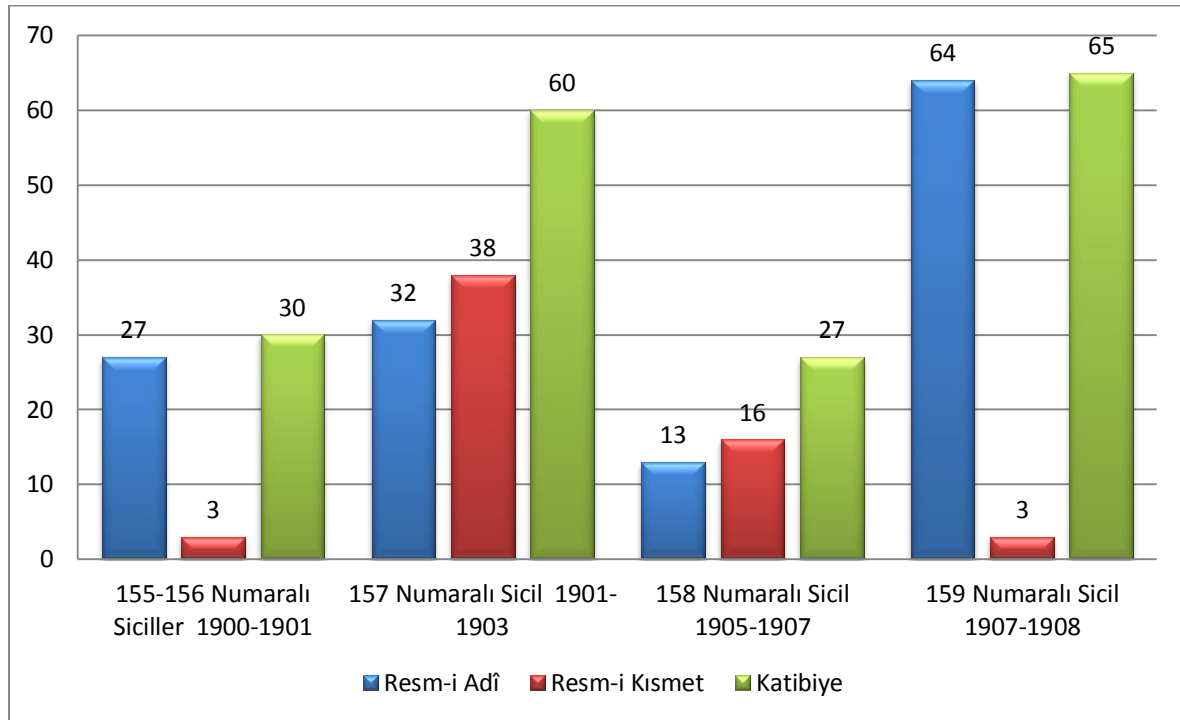
Tereke kayıtlarından yapılan diğer bir harcama olan mehir borcu aile hayatı bölümünde açıklandığından burada değinilmemişti. Mehir borcu dışında başka bir borç mevcut ise miras taksimi yapılmadan önce tahsil edilirdi. Burada bahsi geçen borçlar mehir dışında kalan borçlardır.

İncelenen tereke kayıtlarından 45'inde borç kaydına rastlanılmıştır. Bu borç kayıtlarından 1'i 155 numaralı defterde, 7'si 158 numaralı defterde ve 37'si 159 numaralı defterde geçmekte olup 157 numaralı defterde borç kaydına rastlanılmamıştır. En yüksek borç kaydına sahip terekede kaydedilen miktar 837 kuruş (MŞS, 158: 28) iken, en düşük miktar ise 10

kuruş olup dört tereke kaydında bu miktar geçmekteydi (MŞS, 159: 58, 59, 66, 69). Terekelerde karşılaşılan toplam borç miktarı 5255 kuruştur. Bu borcun ortalaması ise 116,77 kuruştur.

Harcama kalemleri arasında son masraf kaydını tereke işlemleri esnasında yapılan vergi ödemeleri oluşturmaktadı. Bu harcama kalemi içerisinde Resm-i Kismet veya Resm-i Adî, Katibiyye gibi belli harçlar neredeyse birçok tereke sahibinde karşımıza çıkmaktadır. İncelenen tereke kayıtlarının bir kısmında Resm-i Kismet bir kısmında da Resm-i Adî olarak vergi kesintisinin yapıldığı görülmektedir.

Grafik 17. Vergi Kesintisi Yapılan Terekeler

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut kırsalında 1900-1901 yıllarına ait tereke kayıtlarının 3'ünde Resm-i Kismet vergisine rastlanılmakla beraber toplamı 343 kuruştur. En düşük Resm-i Kismet miktarı 28 kuruş (MŞS, 155: 12) iken, en yüksek miktar ise 240 kuruştur (MŞS, 155: 13). Aynı yıllara ait 27 belgede ise Resm-i Adî vergisi kaydedilmişti. Bu belgelerden elde edilen toplam Resm-i Adî miktarı 1565 kuruştur. En düşük Resm-i Adî miktarı 10 kuruş (MŞS, 155: 72) iken, en yüksek miktar ise 238 kuruştur (MŞS, 155: 7). Toplam getirisi 120 kuruş olan Katibiye'nin de 30 belgede kaydı mevcuttu.

1901-1903 yıllarında 32 tereke kaydında mevcut olan Resm-i Adî vergisinin toplam getirisi 918 kuruştur. Alınan en yüksek Resm-i Adî miktarı 102 kuruş (MŞS, 157: 112/89) iken, en düşük miktar 6 kuruş (MŞS, 157 31/8) olarak kaydedilmişti. Resm-i Kismet vergisi de 38 belgede geçmekte ve toplam getirisi 1148 kuruştur. Resm-i Kismet vergisinden alınan en yüksek

miktar 86 kuruş (MŞS, 157: 127/104) iken, en düşük miktar 4 kuruştur (MŞS, 157: 5). Bu yıllarda 60 belgede kaydı bulunan Katibiye'nin toplam getirisi ise 141 kuruştur.

1905-1907 sürecinde; Resm-i Adî vergisi 13 terekeden tahsil edilmekte ve toplam getirisi 622 kuruştur. Resm-i Adî vergisinin tahsil edildiği en yüksek miktar 160 kuruş (MŞS, 158: 9), en düşük miktar ise 8 kuruştur (MŞS, 158: 92). Resm-i Kısmet vergisinin ise 16 terekeden tahsili yapılmakta olup toplam getirisi 620 kuruştur. Resm-i Kısmet en yüksek 117 kuruş (MŞS, 158: 40), en düşük 5 kuruş (MŞS, 158: 62) olarak tahsil edilmiştir. Bu yıllar aynı zamanda en az Katibiye kaydına rastlanılan dönemdir. 27 terekede kaydı bulunan Katibiye'nin toplam getirisi de 195,3 kuruştur.

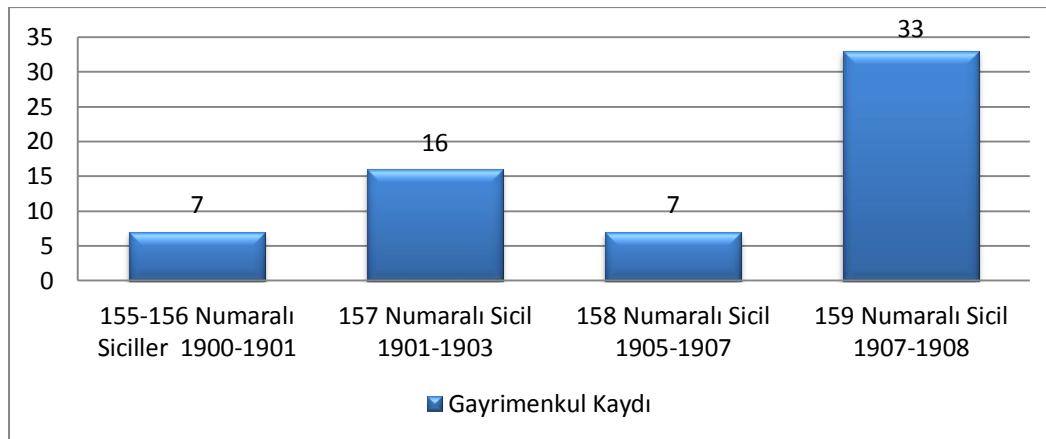
Resm-i Adî ve Katibiye kaydının en fazla tutulduğu dönem 1907-1908 yıllarıdır. Resm-i Adî vergisinin tahsil edildiği tereke kaydı sayısı 64'tür. Toplam getirisi de 1866 kuruştur. En yüksek tahsil edilen miktar 375 kuruş (MŞS, 159: 16) iken, en düşük ise 4 kuruştur (MŞS, 159: 143). Resm-i Kısmet vergisi ise sadece 3 terekeden tahsil edilmekte olup toplam getirisi 92 kuruştur. Resm-i Kısmet vergisinin kaydedildiği en yüksek miktar 58 kuruş (MŞS, 159: 26), en düşük miktar da 12 kuruştur (MŞS, 159: 65). Bu süreçte 65 kaydı mevcut olan Katibiye'nin toplam getirisi de 364 kuruştur.

3. 3. 7 GAYRİMENKUL MALLAR

Maddi kültür unsurlarından olan taşınmaz mallar, Mut Şer'iyeye Sicilleri'nde de kaydedilmiştir. Ancak çoğunlukla fiyatlandırılmalarının yapılmadığı görülmektedir. Ev için daha çok göz olarak ifade edilen oda sayıları belirtilmekle yetinilmiştir.

Gayrimenkul mallar; bağ, bahçe, hane, menzil, sofa, oda, tarla, çiftlik, ahır ve samanlık gibi taşınmazlardan oluşmaktaydı. Mut köylerine ait tereke kayıtlarında bağ, bahçe, menzil, ahır, samanlık ve hane taşınmazları geçmekteydi. Aynı zamanda ekili araziler de mezru' ibaresiyle belirtilmekteydi.

Grafik 18. Sicillerde Geçen Gayrimenkuller

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Mut Şer'iyye Sicilleri'nde gayrimenkul mallar; 1900-1901 yıllarında 7 belgede geçmekteydi. Kaydedilen en yüksek gayrimenkul değeri 900 kuruşla Göktepe karyesi ahalisinden Molla Ömer bin Mehmet Ali Çavuş'un terekesinde (MŞS, 155: 15) yer almaktaydı. En düşük gayrimenkul değeri ise 150 kuruşla Göktepe karyesi sakinlerinden Hacı Abdurrahman bin Mehmet'in terekesindeydi (MŞS, 155: 16). Kaydedilen gayrimenkullerin toplam değeri 2505 kuruş ve ortalama fiyatları ise 357,85 kuruştur.

1901-1903 yıllarında kaydedilen terekelerde 16 gayrimenkul kaydı bulunmaktaydı. En düşük miktar 15 kuruşla Hisar karyesi ahalisinden Hristiyan Tordi'nin terekesine (MŞS, 157: 100/77) aitti. En yüksek miktar 510 kuruşla Çortak karyesi ahalisinden Süleyman bin Ali bin Abdullah (MŞS, 157: 123/100) adlı şahsın terekesinde geçmekteydi. Toplam getirisi 3245 kuruş olan gayrimenkullerin ortalama değeri 202,81 kuruştur.

1905-1907 yıllarında da 1900-1901 yılları gibi 7 terekede gayrimenkul kaydı mevcuttu. Bu kayıtlardan en düşük değere sahip olanı 10 kuruş kıymetle İbrahim ibn-i Mustafa'nın terekesiydi (MŞS, 158: 78). En yüksek değere sahip tereke ise 400 kuruşla Sarıkavak nahiyesinin Dere karyesi ahalisinden Abdulkadir bin Musa bin Abdullah'ın terekesiydi (MŞS, 158: 51). Toplam değeri 1079 kuruş olan gayrimenkullerin ortalama getirisi ise 154,14 kuruştur.

En fazla gayrimenkul kaydının bulunduğu dönem 1907-1908 yıllarıydı. Bu dönemde 33 terekede gayrimenkul kaydı bulunmakta olup, en düşük miktar 25 kuruşla Çukurbağ karyesi sakinlerinden Abdurrahman ibn-i Mehmet (MŞS, 159: 66) adlı kişinin terekesine aitti. Bu dönemde kaydedilen en yüksek gayrimenkul miktarına sahip tereke ise 11084 kuruşla Malya karyesi sakinlerinden Hacı Ahmet Ağa'ya (MŞS, 159: 16) aitti. Bu terekelerin toplam getirisi 20836 kuruş ve ortalamaları da 631,39 kuruştur.

Gayrimenkul olarak değerlendirilen tarım toprakları 19. Yüzyılda tutulan Mut temettuat defterlerinde de yer almaktaydı. Bu dönemde 627 haneden oluşan 18 köyün sahip olduğu toprağın toplamı 3822 dönümdü. Bu toprağın 3632 dönümü mezru' olarak da ifade edilen ekili/dikili araziden oluşurken, 190 dönümü de gayri mezru' (nadasa bırakılmış) topraktı. Bu verilere göre hane başına 6,03 dönüm düşmekteydi. Bu toprakların toplam getirisi akçe cinsinden 219390, hane başına ise ortalama 330,9'du (Köse & Atlay, 2005: 437).

3. 3. 8 TAKILAR VE NAKİT PARA

Mut kırsal toplumuna ait incelenmiş olan terekelerde, takı, süs eşyası ve nakit para gibi temel ihtiyaç dışında kalan eşyalara pek sık rastlanılmamaktadır. Terekeler, daha çok temel ihtiyaç malzemelerinden oluşmaktadır.

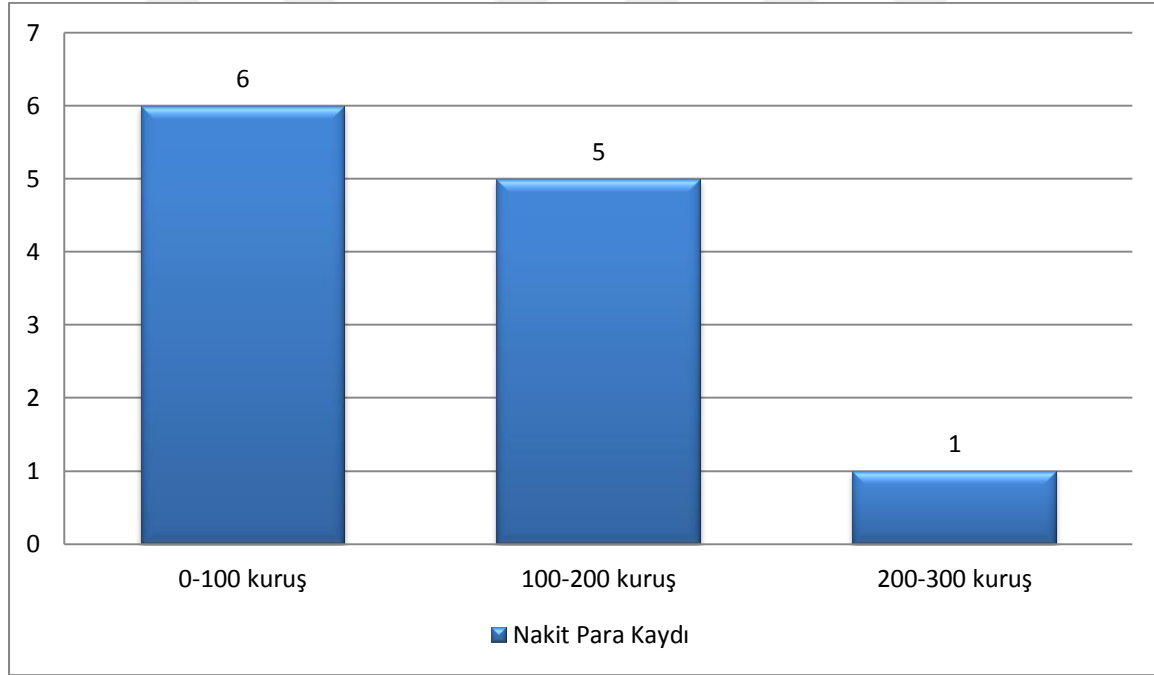
Ziynet, takı veya lüks eşyası olarak nitelendirilebilen kayıtların geçtiği tereke sayısı 4'tü. Kayıtların ikisi erkek, ikisi de kadın terekelerindeydi. Toplam değerleri de 558 kuruştur. Bu

kayıtlardan ilki Göktepe karyesi ahalisinden Mehmet bin Hacı Mustafa adlı kişinin terekesinde 40 kuruş kıymetle kaydedilen gümüş tencere bakır tabaktı (MŞS, 155: 33). İkincisi, Barabanlı karyesi ahalisinden Himmet bin Himmet bin Abdullah'ın terekesinde 10 kuruş kıymet biçilen küpeydi (MŞS, 157: 85/62).

Üçüncüsü, Gençali karyesi sakinlerinden Müslime bin İbrahim'in terekesinde geçen 8 kuruşluk altındı (MŞS, 158: 91). Dördüncü ve son kayıt ise Sinanlı nahiyesi Göktepe karyesi sakinlerinden Ayşe bint-i Hacı Mustafa'nın terekesinde geçen ve 500 kuruş fiyat biçilen 25 takım altındı (MŞS, 158: 94). 3 sicil defterinde takı veya lüks eşyasına dair kayıtlar mevcut iken, 1907-1908 yıllarında tutulan 159 numaralı sicil defterinde ise bu tür kayıtlara rastlanılmamaktadır.

Nakit paradan kastedilen, tereke kaydı tutulurken mevcut olan paradır. Nitekim terekelerde de nakd-i mevcut olarak kaydedilmekteydi.

Grafik 19. Terekelerde Nakit Para

Kaynak: MŞS: Defter no; 155, 156, 157, 158, 159

Nakit para ile ilgili toplam 226 terekenin 12'sinde kayıt bulunmaktadır. 12 kaydın 3'ü kadın terekelerinde, 9'u erkek terekelerindeydi. En fazla nakit para kaydının bulunduğu miktar aralığı, 6 kayıtlı, 0 ile 100 kuruş aralığıydı. En az kayıt bulunan miktar aralığı, 200 ile 300 kuruş aralığı olup tek kayıt mevcuttu. Mut kırsal toplumuna ait terekelerde; hem nakit para kaydının azlığı hem de miktar olarak düşük olması, temel geçim kaynağının tarım ve hayvancılığa dayalı olmasına bağlanılabilir.

Mut'ta kaydedilen nakit paraların toplamı 1271 kuruştur. En fazla nakde sahip kişi 300 kuruş ile Hatice bint-i Abdullah'tı (MŞS, 159:136). Hatice Hanım, Çömlek karyesinde vefat etmiş

olup toplam servet miktarı 300 kuruştur. En düşük nakde sahip kişi ise 8 kuruş ile Sinanlı nahiyesinin Göktepe karyesi sakinlerinden Osman ibn-i Hacı İbrahim'di (MŞS, 158: 56).

4. SONUÇ

“Tereke Kayıtlarına Göre Mut'ta Gündelik Hayat (1900-1908)” adlı bu tez çalışmasında 155, 156, 157, 158 ve 159 numaralı Mut Şer'iyye Sicil Defterleri transkribe edilerek, Mut kazasının, sosyal, kültürel ve ekonomik hayatına ışık tutacak veriler değerlendirilmiştir. Mut Tereke Kayıtları neticesinde, giriş bölümünde belirtilen amaçlar ve yöntem doğrultusunda yapılan incelemelere dayanılarak problematiği aydınlatıcı birtakım sonuçlara ulaşılmış bulunmaktadır. Bu bağlamda:

Üzerinde çalışılan belgelerin kaydedildiği yıllar, meşrutiyet ve yenileşme hareketlerinin yaşandığı, rejim değişikliği ve bunlara ek olarak devletin içinde bulunduğu siyasi sorunlar nedeniyle fakirliğin ve üretim azlığının hâkim olduğu yıllardır. Ailelerin mal varlıkları incelendiğinde, tereke sahiplerinden oldukça yüksek bir kısmının gelir düzeyinin terekelerdeki ortalama gelirin altında bir gelire sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda terekelerde bulunan ev eşyası, aletler, mutfak, ziynet ve giyim eşyalarının büyük çoğunluğunun kullanılmış olması veya köhne sıfatlı eşyaların varlığı, fakirliğin olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu da devletin içinde bulunduğu dâhili veya harici sorunların Anadolu kırsalına yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Mut kazasındaki çiftlerin oturdukları hane konusunda, evlenen kişilerin çoğunlukla anne ve babalarından ayrı olarak müstakil bir hanede oturdukları ifade edilebilir. Nitekim incelenen tereke kayıtlarında bırakılan mirasın aile üyeleri içerisinde taksim edildiği görülmektedir. Eğer evli çiftler anne ve babalarıyla birlikte oturuyor olsalardı miras taksiminde onların da isimlerinin yer alması gerekmekeydi. Toplam 226 tereke kaydından sadece 43 tanesinde anne veya babanın mirasçı olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle de evlenen çiftlerin ebeveynlerinden ayrı evlerde kaldığı düşünülmektedir.

Mut'un coğrafik olarak verimli arazileri ve meraları tarım ve hayvancılığın temel gelir yahut geçim kaynağı olmasını sağlamaktadır. Nitekim servet kaynaklarındaki en büyük gelir tarım ve hayvancılığa aittir. Hayvancılık içinde bölgede bilinen küçükbaş hayvanlardan keçi ve koyun en önde gelmektedir. Bu hususta hayvanların et ve sütünden yararlanıldığı gibi derisinden de yararlanılabilmektedir. Aynı zamanda taşımacılık ve ziraat işlerinde kullanılan sığır, öküz ve deve en değerli hayvanlardır. Taşıma işlerinde ve binek olarak kullanılabilen merkep, belgelerde sıkça kaydedilmiştir. Bölgede az da olsa arıcılığın yapıldığına dair kayıtlar mevcuttur. Hayvancılık alanında dikkate değer başka bir nokta ise; kayıtlarda hiç kümes hayvanına rastlanılmamasıdır. Bu durumun sebebinin kanatlı hayvan yetiştiriciliğinin yaygın olmamasından mı veyahut bu hayvanların mirasa dâhil edilmemesinden mi kaynaklandığı bilinmemektedir.

Bölgede üretilen tarım ürünleri içinde yetiştirilen en temel tahıl ürünleri de arpa ve buğdaydır.

Terekelerde servet gelirlerini oluşturan temel kalemler kişisel eşyalar ve hayvanlardır. Bu durum da temel geçim kaynağının hayvancılığa dayandığı savını güçlendirmektedir. Bu iki servet kalemine dair veriler hemen her tereke kaydında bulunmaktadır.

Okuma-yazma ve eğitim göstergesi olarak değerlendirilebilecek kitap türü kayıtlara rastlanılmamıştır. Bu durum devlet politikasında eğitim ile ilgili hizmetlerin taşrada yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda silah ve silah türleri savaş ortamı olmasına rağmen çok az kişinin elinde bulunmaktadır. Kaydı bulunan silah çeşitliliği tüfek ve çifteyle sınırlıdır.

Terekeler içinde demircilik alanında kullanılan örs isimli eşyanın olması, kullanılan eşyaların üretiminin de burada yapıldığını göstermektedir. Ayrıca nakit para ve borçlar da bölgedeki ekonomik düzeyin düşük olduğunu göstermektedir.

Mut'ta yapılan evliliklerin türleri; eş ve çocuk sayıları konusuna gelince, Mut'taki mevcut ailelerin çekirdek aile görünümünde olduğu, aile içerisindeki düzenin ise genel anlamda ataerkil olduğunu söylemek olanaklıdır. Terekelerde kişilerin ölümünden sonra şahıslara yahut devlete olan borçları ödendikten sonra İslâm hukukuna göre kalan mal mirasçılara dağıtılmaktadır. Mirasçılardan erkeklerin evli ya da bekâr olduğu, bir veya birden fazla kadınla evli olup olmadığı ve çocuk sayıları bilinmektedir.

Üzerinde sıkça tartışılan ve anlaşmaya varılamayan başka bir mevzu eş ve çocuk sayısıdır. Bu konuda Mut'ta da birden fazla kadınla evliliklerin yapıldığı (sicil defteri başına ortalama 4,5) ancak bunun 18 gibi bir sayıyla sınırlı olduğunu ve bu türden bir evliliğin neslin devamında garantör olarak görülen erkek çocuğa kavuşmak amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Ailedeki çocuk sayısını ele alındığında Mut'taki ailelerin 5'inin çocuksuz olduğu, en fazla da 12 çocuğa sahip olunduğu belirtilebilir. Tabii bunun haricinde hamile olup çocuk bekleyen (7 kişi) ebeveynler de yok değildir. Erkek çocuklarının (406) kız çocuklarına nüfus oranı (318) ise ayırt edilebilir bir derecede fazladır. Tüm bunlar, 20. yüzyılda Mut'un çekirdek aile görünümünde olduğunu ve çocuk sayısının da makul düzeyde bulunduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca incelenmiş olan kaynaklardan elde edilen çıkarımlara göre, göçebe bir yaşam tarzına sahip olan Türklerde de, çekirdek aile yaygın olmakla birlikte kadın ve erkek arasında kesin bir ayrımın olmadığını, eş sayısı bakımından da tek eşliliğin yaygın olduğu söylenebilir. Ancak şurasını belirtmek gerekir ki, çok zor durumlarda birden fazla kadınla evliliklerin yapıldığı hususu da gözden kaçırılmamalıdır.

Bu belgeler hem Osmanlı taşra teşkilatına hem de şer'i miras hukukuna göre hangi durumda kimlerin mirasçı olduklarının da anlaşılması açısından önemlidir. Karı veya kocadan biri ya da her ikisi hayatını kaybettiğinde, eğer ortada sagir (küçük) yaşta çocuk/çocuklar varsa,

bu çocuklar bulağa erene kadar ebeveynlerinden kendilerine kalan mirasın muhafazası ve tasarruf edilmesi; aynı zamanda akli dengesini yitiren, ağır bir hastalık geçiren ve bu sebeple noksan ehliyete sahip bulunan kişilerin mallarının korunması sebebiyle vasîlik kurumu oluşturulmuştur. Buradaki temel amaç, bu durumdaki kişilerin mallarını koruyup kollamak ve onların geçimlerini sağlamaktır. İncelenmiş olan tereke kayıtlarında da bu durumda olan kişilere denk gelinmiş olup vasîlik olayına başvurulduğu görülmüştür. Küçük yaşta yetim kalan çocuklara daha çok birinci dereceden yakınları vasi olarak tayin edilmektedir.

Bazı hallerde de akıbeti belirsiz olan ve belgelerde gâ'ip olarak kaydedilen kişilerin mallarının korunması amacıyla kayyım atandığı görülmüştür. Sadece vasî ve kayyım tayin edilmekle kalınmamış bunları denetleyecek bir nâzır atandığı da görülmüştür. Böylece, ilgili görevi üzerine alan kişilerin görevlerini layıkıyla yerine getirip getirmediği kontrol edilmiş ve ihtiyaç sahiplerinin gereksinimleri giderilmiştir. Tüm bunlardan anlaşılmaktadır ki, Osmanlı Devleti tebaasından şahısların mallarına el koymak yerine, malın asıl sahibine ulaşılmasını sağlamak için çabalamış ve bunu hukuki olarak desteklemiştir.

Terekelerdeki mallar, unvanlar, ekonomik durum gibi bilgilerden elde edilen verilerle kadın ve erkeğin Osmanlı toplumundaki yerinin ve rollerinin belirgin olduğu görülmektedir. Genel servet miktarlarından da anlaşıldığı üzere Osmanlı kadını, daha çok ev işleri ve çocuk yetiştirme rolü ile bütünleşmiştir. Kadın terekelerinde mal varlığının düşük miktara sahip olması, mülkiyette kadının erkeklerle eşit hakları olmadığını göstermektedir. Bu durumda kadının çocuklarına bakmakla yükümlü olurken evin geçimini sağlamakla yükümlü olmaması etkili olmuştur.

Mehr hususuyla ilgili olan problematiğe gelince de terekelerde evlilik esnasında kadına vaat edilen mehrin, kadının mülkiyet hakkında vaz geçilmez uygulama olduğu görülmektedir ve bir kadına ortalama 340 kuruş civarında bir mehir düşmektedir. İncelenen tereke kayıtlarında; eğer koca vefat etmişse ilk iş olarak hemen kadının mehrinin ödendiği ondan sonra tereke paylaşılması hususuna geçildiği, varsa borçların ödendiği görülmektedir. Bu da mehr konusunda sadece kadının muhatap alındığını ve mehrin doğrudan kadına verildiğini kanıtlamaktadır. Osmanlı kadını mal sahibi olabilmekle birlikte erkekle eşit haklara sahip değildir. Bu da toplumun ataerkil karakteri taşıdığının göstergesidir.

Son söz olarak söylenebilir ki, o dönemde Osmanlı kırsal hayatının karakteristik özelliklerini taşıyan bir kaza olarak Mut, Osmanlı Devleti'nin son dönemde yaşadığı savaşlar ve siyasi buhranların etkisiyle ekonomik düzeyi düşük bir Akdeniz kazası görünümündedir.

KAYNAKLAR

- [1].Acar, H. İ. (1998). Talâk. *İslam Ansiklopedisi* (C. 39, ss. 496-500. 197-198). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [2].Adıyeke, A. N. ve Adıyeke N. (2004). *Modernleşmenin doğurduğu kent: Mersin. Sırtı Dağ Yüzü Deniz: Mersin*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [3].Ahışhalı R. (2006). Muhzır. *İslam Ansiklopedisi*. 7 Kasım 2019 tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/muhzir> adresinden alınmıştır.
- [4].Akdağ, M. (1995). *Türkiye'nin iktisadi ve içtimai tarihi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- [5].Akgündüz, A. (1988). *Şer'iyye sicilleri, mahiyeti, toplu kataloğu ve seçme hükümler*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları.
- [6].Akgündüz, A. (1993). *Arşiv belgeleri ışığında: Tarsus tarihi ve Eshab-ı Keyf*. İstanbul: Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası.
- [7].Akgündüz, A. (1998). *Şer'iyye sicilleri*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- [8].Akgündüz, A. (2002). İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri ve Şer'iyye Sicilleri. *Türkler* (C. 10, ss.93-119). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- [9].Akgündüz, A. (2002). Osmanlı Hukukunda Vakıflar, Hükümleri ve Çeşitleri. *Türkler* (C. 10, ss.825-850). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- [10].Akgündüz, A. (2002). Şer'iyye mahkemeleri ve şer'iyye sicilleri. *Türkler* (C. 10, ss. 46-47). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- [11].Akgündüz, A. (2007). *Tüm yönleriyle Osmanlı'da harem*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- [12].Akgündüz, A. (2009). İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyeye Mahkemeleri Ve Şer'iyeye Sicilleri, *Türk Tarihi Araştırmaları*. 28 Ekim 2019 tarihinde <https://www.altayli.net/islam-hukukunun-osmanli-devletinde-tatbikiseriyemahkemeleri-ve-seriye-sicilleri.html> adresinden alınmıştır.
- [13].Aksoy, M. A. (2002). *Kur'ân-ı Kerim ve Tevrat'ta aile hukuku ile ilgili âyetlerin karşılaştırmalı bir incelemesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- [14].Akşin, S. (1992-1993). *Türkiye tarihi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- [15].Akşin, S. (1997). *Ana çizgileriyle Türkiyenin yakın tarihi*. İstanbul: Cumhuriyet yayınları.
- [16].Akşin, S. (2000). *Türk tarihi : çağdaş Türkiye 1908-1980*. İstanbul: Milliyet yayınları.
- [17].Aktan, H. (2005). Miras. *İslam Ansiklopedisi* (C. 30, ss.143-145). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [18].Anıl, Y. Ş. (1997). *Osmanlı'da kadılık*. İstanbul: İletişim yayınları.
- [19].Atabey, H. (2014). *Manisa'nın 79 numaralı şer'iyye sicil defteri (H. 1049-1050) transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [20].Atar, F. (1979). *İslâm Adliye Teşkilatı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

- [21].Atar, F. (2001). Kadı. *İslam Ansiklopedisi* (C.24. ss.66-69). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [22].Atar, F. (2003). Mahkeme. *İslâm Ansiklopedisi* (C. 27, ss.338-341). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [23].Atar, F. (2007). Nikâh. *İslam Ansiklopedisi* (C.33. ss. 112-117). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [24].Ataşalan, Z. A. (2008). *Tevrat, İnciller ve Kur'an-ı Kerim'e göre aile kavramı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- [25].Atlay, N. (2006). *Mut tarihi*. Mersin-Mut: Mut Belediyesi Kültür Yayınları.
- [26].Aydın M. A. (2003). Mehir. *İslam Ansiklopedisi* (C.28. ss. 389- 390). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [27].Aydın, İ. (2008). *Tanzimat Döneminde Ankara Ve Gaziantep Terekelerinin Mukayeseli Bir Çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- [28].Aydın, M. A. (1996). Osmanlı Hukukunda Kazaî Boşanma 'Tefrik', *İslam ve Osmanlı Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 5, 1-12.
- [29].Aydın, M. A. (2001). *Türk Hukuk Tarihi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- [30].Aydın, M. A. (2010). Deyn. *İslam Ansiklopedisi* (C.9, ss.266-268). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [31].Aydın, M. A. (1982). Osmanlı Hukukunda Nikâh Akitleri, *İslam ve Osmanlı Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 3, 1-12.
- [32].Aydın, M. A. (1989). Aile. *İslam Ansiklopedisi* (C.2, ss.196-200). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [33].Aydın, M. A. (2010). Mehir. *İslam Ansiklopedisi* (C.28, ss.389-391). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [34].Ayiter, N. ve Kılıçoğlu, A. (1991). *Miras Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınları.
- [35].Baba, Y. (2013). Klasik Dönem Osmanlı Hukukunda Hırsızlık Suçunun Hüküm ve Sonuçları, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 71, 1, 79-106.
- [36].Bakkaloğlu, A. (2011). Tefvîz. *İslam Ansiklopedisi* (C.40, , ss.310-311). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [37].Barkan, Ö. L. (2000). *Osmanlı devletinin sosyo ekonomik tarihi, tetkikler, makaleler* C. 1, 2. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları.
- [38].Barkan, Ö.L. (1966). Edirne Askeri Kassamı'na Ait Tereke Defterleri (1545-1659). *Belgeler*, 3, 5-6, 1- 479. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- [39].Bayındır, A. (2002). Örneklerle Osmanlı'da ceza yargılaması. *Türkler* (C. 10. ss.69). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- [40].Baykara, T. (1988). Anadolu'nun tarihi coğrafyasına giriş I, Anadolu'nun idari taksimatı. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

- [41]. Bayrakçı, H. (2011). *945 Numaralı Şer'iyeye Sicil Defterine Göre (1849-1850) Ankara'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Yayınlanmamış, yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi. Kırıkkale.
- [42]. Bayraktar, D. (2009). *Tanzimat'ın ilk yıllarında Bolu : Şer'iyeye sicilleri 1833- 1850*. Bolu: Bamer yayınları.
- [43]. Behar, C. (1996). *Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye'nin nüfusu 1500-1927*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- [44]. Berkes, N. (1975). *Türkiye iktisadi tarihi*. İstanbul: İletişim yayınları.
- [45]. Beşirli, M. (2009). Kent Tarihi Açısından Şer'iyeye Sicilleri ve Çankırı Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Kataloğu Üzerine, *Çankırı Araştırmaları Dergisi*, 4, 35-40.
- [46]. Bozkurt İ. (2001). *Salnamelerde Mersin*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- [47]. Bozkurt, G. (1996). *Batı hukukunun Türkiye'de benimsenmesi: Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne resepsiyon süreci (1839-1939)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- [48]. Cansever, T. (1996). Şehir. *Cogito, Kent ve Kültürü*, 8, 125-129.
- [49]. CİN, H. (1974). *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- [50]. Cin, H. ve Akgündüz, A. (2012). *Türk hukuk tarihi*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- [51]. Çadırcı, M. (1991). *Tanzimat döneminde Anadolu kentlerinin sosyal ve ekonomik yapısı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- [52]. Çadırcı, M. (1997). *Tanzimat döneminde Anadolu kentlerinin sosyal ve ekonomik yapısı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- [53]. Çakmak, D. (2011). *Osmanlı İktisat Düşüncesinin Evrimi*. İstanbul: Libra Yayınları.
- [54]. Çalışkan, İ. (1994). İslam Hukukunda Zina Suçunun Mahiyeti ve Cezası, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33, 61-100.
- [55]. Çavdar, T. (1999). *Türkiye'nin demokrasi tarihi 1839-1950*. İstanbul: İmge yayınları.
- [56]. Çelik, B. (2008). *Tereke Defterlerine Göre I. Mahmut Döneminde Tokat'ın Sosyal Ve Ekonomik Yapısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat
- [57]. Çelik, K. (2001). *Mut Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti karar defteri ve Milli mücadele'de Mut*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- [58]. Çetin, O. (1994). *Sicillere göre Bursa'da ihtida hareketleri ve sosyal sonuçları (1472-1909)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- [59]. Çıplak, M. N. (1968). *İçel Tarihi*. Ankara: Doğu Matbaası.
- [60]. Demir, F. (1986). *İslam hukukunda mülkiyet hakkı ve servet dağılımı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

- [61].Demircioglu, S. (1999). *615 Numaralı İstanbul Askerî Kassâm Defterinin Değerlendirilmesi (H.1205-1206 / M.1790-1791)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- [62].Demirtaş, A. (2004). *İçel ili yakın çevre incelemeleri*. Ankara: Ankara Yayınevi.
- [63].Devellioğlu, F. (2009). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitapevi.
- [64].Dinçer, C. (1947). Mahkeme sicilleri, *Ülkü Dergisi*, 1, 4-8
- [65].Düzbakar, Ö. (2008). İslâm-Osmanlı Ceza Hukukunda Hırsızlık Suçu: 16-18. Yüzyıllarda Bursa Şer'iyeye Sicillerine Yansıyan Örnekler, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12, 79-105.
- [66].Ebül'ula Mardin. (1977). Kadı maddesi. *İslam ansiklopedisi* (C. 4 ss. 42). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [67].Emecen, F. (1992). Bedel. *İslam ansiklopedisi* (C.5, ss.301). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [68].Faroqhi, S. (1993). *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- [69].Geçer, A. (2001). *Konya Vilayeti İçel Sancağı Mut Kazası-Karyeleri Temettuat Defterleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- [70].Gedikli, F. (2005). Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyeye Sicilleri, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5, 187-213.
- [71].Genç, M. (2003). *Osmanlı İmparatorluğu'nda devlet ve ekonomi*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- [72].Genç, M. (2014). Modern İktisadi Büyüme Karşısında Osmanlı Sistemi ve Ekonomisi, *Türkiye Günlüğü*, 119, 5-14.
- [73].Genç, M. (2016). *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*. İstanbul: Ötüken yayınevi.
- [74].Gökçaftı, M. A. (1996). *Dünyada ve Türkiye'de belediyeçilik*. İstanbul: Ozan Yayıncılık.
- [75].Güldür, K. (2016). *Tereke Defterlerine Göre Rodosçuk Kazasında Sosyo Ekonomik Hayat (1788-1790)* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- [76].Güler, M. (2013). *Osmanlı Devleti'nde Vakıflar ve Vakıf Müessesesi*, (Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- [77].Gülşen, E. A. (2018). *Karasi Livasının Edremit Kazasına Ait Tereke Kayıtlarının Transkripsiyon Ve Değerlendirmesi* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- [78].Gün, D. (2006). *XVIII. Yüzyılda Antakya'nın Sosyal Ve Ekonomik Yapısı (1708-1777)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [79].Günay, R. (2012). Şer'iyeye Sicillerinde Mülk Alışverişleri: Kullanılan Usûl ve Dil, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27, 15-24.
- [80].Halaçoğlu, Y. (1995). *Osmanlı döneminde Türkiye'nin nüfus yapısı ve aşiretler*, Tarih boyunca Anadolu'da Türk nüfus ve kültür yapısı. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- [81].Hinz, W. (1990). *İslam'da ölçü sistemleri* (Çev. S. Acar). İstanbul: Marmara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları (Özgün çalışma 1955).

- [82].Hüsrevoğlu, M. (2010). *İslam'da Evlilik ve Boşanma*. Kayseri: Arznet Yayıncılık.
- [83].İçel Valiliği. (1998). *Türkiye Cumhuriyetinin Yetmişbeşinci Yılında İçel*. Mersin: İçel Valiliği Yayınları.
- [84].İnalçık, H. (1959). Osmanlılar'da Raiyyet Rüsûmu. *Belleten* (C.24 ss.575-610). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- [85].İnalçık, H. (2015), 15. Asır Türkiye İktisadi ve İctimai Tarihi Kaynakları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 15, 1-4. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- [86].İnalçık, H.ve Quataert, D. (2000). *Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik ve sosyal tarih*, 1. 1300-1600, (Çev. H. Berktaş). İstanbul: Eren Yayıncılık (Özgün çalışma 1994).
- [87].Kahraman, S. A. (2013). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi 7-10*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [88].Kansu, A. (1995). *1908 Devrimi*. İstanbul: İletişim yayınları.
- [89].Karpata, K. (2006). *Osmanlı'da Değişim, Modernleşme ve Uluslaşma*, (Çev. D. Özdemir.). İstanbul: İmge Kitabevi (Özgün çalışma 2002).
- [90].Karpuz, E. (2002). Anadolu Mutfaklarında Kullanılan Kaplar ve Osmanlı Dönemi Örnekleri, *Türkler* (C. 12, ss. 425-432). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- [91].Kazıcı, Z. (2010). *İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*. İstanbul: M.Ü İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- [92].Kessler, G. (2011). Şehrin tarihi ve Sosyal fonksiyonu. (Çev. Ş. Refii). *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 4, 524-534 (Özgün çalışma 1935).
- [93].Kılıç, M. (2015). *1 Numaralı Şer'iyeye Sicil Defterine Göre Kalecik'in Sosyo-Ekonomik Yapısı (1251- 1258 /1835-1842)* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- [94].Kılıç, M. (2015). *1 Numaralı Şer'iyeye Sicil Defterine Göre Kalecik'in Sosyo-Ekonomik Yapısı (1251-1258/1835-1842)* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- [95].Kılıç, O. (1997). *18. Yüzyılın ilk yarısında Osmanlı devletinin idari taksimatı- eyalet ve sancak techivatı*. Elazığ: Ceren matbaacılık.
- [96].Kılıç, O. (2004). *Eskiçağdan Yakınçağ'a genel hatlarıyla dünyada ve Osmanlı Devleti'nde salgın hastalıklar*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları.
- [97].Kılıçbay, M. A. (2000). *Şehirler ve kentler*. Ankara: İmge Yayınevi.
- [98].Kınık, O. (2014). *1001 Nolu (1299-1301) Bolu Şer'iyyeye Sicilinin Sosyal, Kültürel ve İktisadi Açılardan Tahlili*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- [99].Kızılcıkelik, S., ve Erjem, Y. (1996). *Açıklamalı Sosyoloji sözlüğü*. İzmir: Saray Kitabevleri.
- [100].Koç, Y. (2005). Osmanlı'da kent iskânı ve demografisi (XV. ve XVIII yüzyıllar). *Türk Şehir Tarihi, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6, 161-210.
- [101].Koçak, Z. (2010). Şer'iyeye sicillerine göre XVII. yüzyılda Ayntab şehrinde ailenin oluşumu (1600-1650). *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 44, 291-306.

- [102].Koçu, R. E. (1967). *Türk giyim, kuşam ve süslenme sözlüğü*. Ankara: Sümerbank Kültür Yayınları.
- [103].Konan, B. (2011). Osmanlı Hukukunda Tecavüz Suçu, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi*, 29, 149-172.
- [104].Köprülü, M. F. (1983). *İslâm ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- [105].Köse, E ve Atlay, D. (2005). *Mut Claudiopolis*. İstanbul: Mut Belediyesi Kültür Yayınları.
- [106].Köstüklü, N. (2008). Osmanlı- Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 17-26.
- [107].Kurt, M. (2003). *Tarih Boyunca Mut*. Ankara: Murat Kitap ve yayınevi.
- [108].Kütükoğlu, M S. (1995). Ferman. *İslam Ansiklopedisi* (C. 12, ss.400-406). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [109].Kütükoğlu, M, S. (1994). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- [110].Lewis, B. (2017). *Ortadoğu'da Irk ve Kölelik*, (Çev. Ö. Balkılıç). İstanbul: Akılçelen Kitaplar (Özgün çalışma 1990).
- [111].Maydaer, S. (2007). Klasik Dönem Osmanlı Toplumunda Boşanma (Bursa Şer'iyeye Sicillerine Göre), *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 299-320.
- [112].Metin, R. (2013). Tereke Kayıtlarına Göre XVIII. Yüzyılda Gebze (Gekbuza) De Sosyal Hayata Dair Genel Bir Bakış, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26, 362-374.
- [113].Metli, A. (2018). *Saraybosna Şer'iyeye Sicillerine Göre Osmanlı Ailesi (1783-1786)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- [114].Mumford, L. (2007). *Tarih boyunca kent, kökenleri, geçirdiği dönüşümler ve geleceği*, (Çev. G. Koca ve T. Tosun). İstanbul: Ayrıntı Yayınları (Özgün çalışma 1961).
- [115].Mutaf, A. (2008). Teorik ve Pratik Olarak Osmanlı'da Recm Cezası: Bazı Batı Anadolu Şehirlerindeki Uygulamalar, *International History of Turkish or Turkic*, 3-4, 579-596.
- [116].Oğuz, İ. (2006). *Mersin Kentinin Kuruluş Öyküsü*. Mersin: Mersin Ticaret ve Sanayi Odası.
- [117].Ortaylı, İ. (1985). Osmanlı İmparatorluğu'nda millet, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye ansiklopedisi*. (C 4, ss. 996-1001). İstanbul: İletişim Yayınları.
- [118].Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimatdan cumhuriyete yerel yönetim geleneği*. İstanbul: Hil Yayınları.
- [119].Ortaylı, İ. (1992). Osmanlı Hukukunda Gelenek, Şeriat ve Örf, (Sosyo- Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi 2). Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- [120].Ortaylı, İ. (2001). Kadı. *İslam Ansiklopedisi*. 31.Ekim 2019 tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/kadi#2-osmanli-devletinde-kadi> adresinden alınmıştır.
- [121].Ortaylı, İ. (2004). *Osmanlı İmparatorluğunda iktisadi ve sosyal değişim : makaleler 1*. Ankara: Turhan Kitabevi.

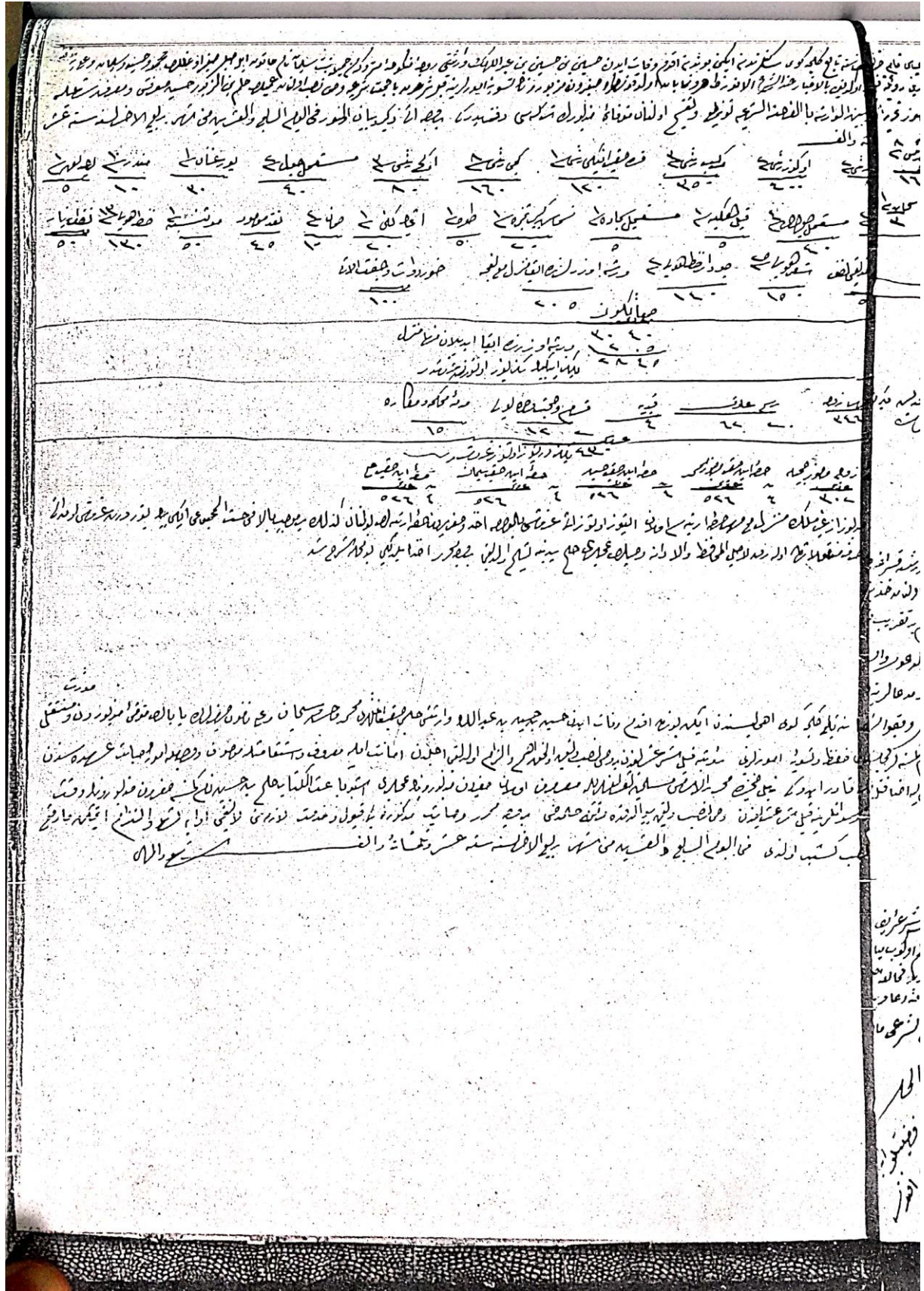
- [122].Ortaylı, İ. (2016). *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devletinde Kadı*. Ankara: Kronik kitap yayınları.
- [123].Ortaylı, İ. (2018). *Osmanlı toplumunda aile*. İstanbul: Kronik Yayınları.
- [124].Öney, A. (2002). *İslâm Hukuku'nda ve 1875/61 Numaralı Trabzon Şer'iyye Sicili Uygulamasında Vesâyet Müessesesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Rize.
- [125].Öz, M. (2012). Vasî. *İslam Ansiklopedisi* (C.42, ss. 546-547). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [126].Özcan, T. (2005). Muhallefat. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C. 30. ss.406-407). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- [127].Özcan, T. (2005). Osmanlı Vakıf Hukuku Çalışmaları, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5, 513-552.
- [128].Özdeğer, H. (1988). *1463-1640 Yılları Bursa Şehri Tereke Defterleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- [129].Özkarıcı, M. (1995). Eski Türkçe'de Kullanılan Dokuma ve Giyim Terimleri, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12, 289-344.
- [130].Öztürk, S. (1995). *Askerî Kassâm'a Ait On yedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı.
- [131].Öztürk, S. (1997). Osmanlı ilmiye teşkilatında kassâmlık müessesesi [Özel sayı]. *İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, 15, 393-429.
- [132].Öztürk, S. (2001). Kassam. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C.24 ss.579-582). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- [133].Özvar, E. ve Bilgin A. (2008). *Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi*. İstanbul: Türk Dünyası Belediyeler Birliği.
- [134].Pakalın, M. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1-2-3*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- [135].Pamuk, Ş. (1999). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- [136].Pamuk, Ş. (2013). *Osmanlı-Türkiye İktisadî Tarihi 1500-1914*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- [137].Panzac, D. (1997). *Osmanlı İmparatorluğu'nda veba (1700-1850)*. (Çev. S. Yılmaz). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları (Özgün çalışma 1985).
- [138].Parlatır, İ. (1987). Osmanlı Sosyal Hayatında Köleliğin Kaldırılışı, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1-2, 417-420.
- [139].Ramsay. M. W. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası* (Çev. M. Pektaş). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı. (Özgün çalışma 1890).
- [140].Sami, Ş. (2004). *Kamus-u Türki*. İstanbul: Kapı Yayınları.

- [141].Sümer, F. (1988). Ağa. *İslam Ansiklopedisi* (C.1 ss.451-452). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- [142].Şahin, Z. (2012). 1839-1841 yıllarında Osmanlı ailesi: Sivas örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1, 1295-1304.
- [143].Şentürk, Ü. (2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Aile ve Toplum Yıl Dergisi*, 10, 4, 7-31.
- [144].Tabakoğlu, A. (2000). *Türk İktisat Tarihi*. İstanbul: Dergah yayınları.
- [145].Tabakoğlu, A. (2011). Tekâlif. *İslam Ansiklopedisi* (C. 40, ss.336-337). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [146].Tanör, B. (1996). *Osmanlı- Türk anayasal gelişmeleri (1789-1980)*. İstanbul: Afa Yayınları.
- [147].Taşyürek, O. A. (1976). Silifke "Keben" Hitit Kabartması, *Türk Arkeoloji Dergisi*, 23, 97-102. Ankara: Türk Tarih Kurumu yayınları.
- [148].Temiz, Y. (2014). Türk İslam Hukukundan Günümüze 'Zina', *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2, 489-514.
- [149].Teoman, Z. (1952.). *İçel mektubu*. Mersin: İçel Matbaası.
- [150].Tuğlacı, P. (1983). *Osmanlı şehirleri*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- [151].Tunaya, T. Z. (1959). *Hürriyetin ilanı: İkinci Meşrutiyetin siyasi hayatına bakışlar*. İstanbul: Baha yayınları.
- [152].Türk Dil Kurumu Sözlük Katalog Tarama t.y. 28 Ekim 2019 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- [153].Uğur, S. (1943). *İçel tarihi*. Mersin: Yeni Mersin.
- [154].Uğur, Y. (2010). Şer'iyye Sicilleri. *İslam Ansiklopedisi* (C.39. ss.8). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- [155].Uğur, Y. (2010). Şer'iyye Sicilleri. *İslam Ansiklopedisi*. 28 Ekim 2019 tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/seriyye-sicilleri> adresinden alınmıştır.
- [156].Ulutaş, S. (2006). Bir Tereke Defterinin Penceresinden 1904 - 1909 Yılları Arasında Tarsus. Kebikeç. *İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 21, 175-195.
- [157].Ulutaş, S. (2006). *Şer'iyye sicillerine göre tarsus'un ekonomik yapısı (1839-1856)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- [158].Ulutaş, S. (2006). Tarsus şer'iyye sicilleri ve arşiv belgeleri ışığında Menemencioğlu Aşireti'nin mısırlılara ve Osmanlı Devleti'ne ikili yardım faaliyetleri (1832-1841). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 369-392.
- [159].Ulutaş, S. (2015). *19. Yüzyılda Tarsus'ta Ekonomik ve Sosyal Yaşam (1856-1914)*. Mersin: Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası Yayını.
- [160].Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılap Kitapevi.

- [161].Uzay Y ve Ünal, Z. G. (2005). Mut (Mersin) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri 2004. *TÜBA Kültür Envanteri Dergisi*, 4, 131-160.
- [162].Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- [163].Üçok, C- Mumcu, A- Bozkurt, G. (1999). *Türk Hukuk Tarihi*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- [164].Ülken, H. Z. (1992). *Türkiye'de çağdaş düşünce tarihi*. İstanbul: Ülken yayınları.
- [165].Ünal, M. A. (2011). *Osmanlı Tarih Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- [166].Ünal, T. (1986). *Karamanoğulları Tarihi (Türkçe Kaynaklara Göre)*. Konya: Karaman Esnaf ve Kooperatifi yayınları.
- [167].Yedi yıldız, M. A. (2003). *Şer'iyeye sicillerine göre XVI. Yüzyıl ikinci yarısında Bursa esnafı ve ekonomik hayat*. Bursa: Arasta Yayınları.
- [168].Yund, K., ve Uğur, S. (1952). *İçel antolojisi, Mut kazasının tarihi ahvali*. Ankara: Ankara yayınevi.
- [169].Zengin, A. F. (1998). *4/446 Numaralı Ser'iyeye Siciline Göre Üsküdar'da Ekonomik ve Sosyal Hayat*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- [170].Zürcher, E. J. (1995). *Modernleşen Türkiye'nin tarihi*. İstanbul: İletişim yayınları.
- [171].155 numaralı sicil defteri
- [172].156 numaralı sicil defteri
- [173].157 numaralı sicil defteri
- [174].158 numaralı sicil defteri
- [175].159 numaralı sicil defteri
- [176].Salnâme-i Vilâyet-i Adana, sene 1293
- [177].Salnâme-i Vilâyet-i Adana, sene 1308
- [178].Salnâme-i Vilâyet-i Adana, sene 1309
- [179].Salnâme-i Vilâyet-i Adana, sene 1312
- [180].Salnâme-i Vilâyet-i Adana, sene 1316
- [181].Salnâme-i Vilâyet-i Adana, sene 1318
- [182].Salnâme-i Vilâyet-i Adana, sene 1319

EKLER

EK: 1. MŞŞ, 155, BELGE 21

EK: 5. 155 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE AİT GENEL LİSTELER

Belge No	Tereke Sahibinin Adı	Gayr-i Menkul	Binek, Nakliye ve Diğer Hayvanlar	Ev ve Kullanım Eşyası	Mutfak Eşyası	Kumaş	Giyecelik	Ziynet Ve Lüks Mallar	Silah Ve Silah Takımları	Alet Edevat
7	Osman bin Mehmet		5755	455					60	
8	Mehmet bin Abdullah		1630	217	8					5
11	Şakir bin Ali		1985	305						
12	Mahmud bin Ahmet		150	260						
13	Hacı Halil Ağa bin Ahmet		6440	540	36				40	115
15	Molla Ömer bin Mehmet Ali Çavuş	900	510	155	16					
16	Hacı Abdurrahman bin Mehmet	150	742	230	51		15			27
17	Hüseyin bin Mehmet		245	259	59					
18	Hüseyin bin Veli		1503	137	8					3
21	Hüseyin bin Hüseyin bin Abdullah		1110	185	35					
27	Hoca Mehmet bin İbrahim bin Abdullah	400	770	590	85					135
30	Mehmet bin Hüseyin bin Abdullah			165	25					
32	İbrahim bin Halil		500	330	57					13
33	Mehmet bin Hacı		6442	650	110			40		10

	Mustafa									
34	Mustafa bin Musa		1580	218	15					
36	Ahmet bin Abdurrahman									
37	İbrahim bin Mehmet		875	128	60					
44	Ayşe bin Ebubekir		300	140	10					
45	Cafer bin Ali bin Abdullah	350	350	345	90					20
52	Yusuf bin Hüseyin		2134	361	69				100	20
61	Ali bin Mehmet		2000	255	25					
62	Ahmet bin Mehmet	300	460	106	38					
63	Ali bin Mehmet	225	100	193	35					
64	Kara Hüseyin bin Mehmet		410	85	20					20
72	Halil bin Ali		120	123	27					20
74	Durmuş Ali bin Ahmet		400	115	15					
75	Recep bin Hüseyin		250	145	74					
80	Ahmet bin Ali		4195	485	140	72				
84	Salim bin Mehmet bin Ali		1850	190	56					
85	İbrahim bin Mehmet	180	50	90	50					10
86	Koca Ömer bin Abdullah		1175	77	23					
93	Mustafa bin Mehmet		1950	364	82					

Belge No	Diğer ve Hurdavat	Gıda maddesi ve Hububat	Alacak	Nakit	Genel Toplam	Defterdeki Tutar	Borç	Diğer Harcamalar	Defterde Yazılı Bakiye	Dağıtılması Gereken Bakiye	Asıl Dağıtılan Miktar
7	100	176				9546		378	9168	9168	9168
8	20	2400				2500		97	2903		2903
11	50	560				3000		411	2589	2589	2589
12	30	154				844		173	793		791
13	145	310	1944			10306		1033	9273	9273	9263
15	40	110				1731		203	1528	1528	1528
16	110	152		118		1896		428	1468	1468	1558
17		543				2514		435	2079	2079	2072
18						1820		99	1721	1721	1721
21	100	675		45		2841		430		2411	2407
27	310	1765				4210		828	3382	3382	3382
30	100					2040		410	1620	1630	1630
32		35				937		35		902	1015
33	100	220				8380		1069	7311	7311	7311
34		140				2088		397	1697	1691	1691
36											
37		30		148		1206		371	835	835	835
44	30		500			900		35	865	865	865
45	25	80				1210		250	960	960	960
52	62	360				3886		647	3238	3238	3243
61	10	60				2393	200	78	2115	2115	2115
62	20	175				1139		41	1098	1098	1159
63	20					573		15	558	558	558
64	50	84				689		29	660	660	660
72	10	138				388		20		370	370
74	10	20				560		55	505	505	505
75	15					494		14	480	480	480
80	40	90		120		5554		730	4824	4824	5236

84	34				2100		376	1724	1724	1724
85		100			580		80	500	500	500
86	60				1640		60	1580	1580	1580
93	30	172			4013		339	3674	3674	3674

EK: 6. 157 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE AİT GENEL LİSTELER

Belge No	Tereke Sahibinin Adı	Gayr-i Menkul	Ticari Emtia Sermaye	Binek ve Nakliye Hayvanları	Ev ve Kullanım Eşyası	Mutfak Eşyası	Kumaş	Giyecek	Ziyet Ve Lüks Mallar	Silah Ve Silah Takımları	Alet Edevat
1	Demirci Mustafa bin Ahmet bin Mustafa										
2	Veli Paşa oğlu Mustafa bin Dede										
3	Osman bin Ahmet										
5	Ahmet bin Yunus bin Abdullah	400		40	32	15					
7	Şerife binti Ali bin Ahmet Kâhya	100			68	20					
9	Abdulgaffar bin Ahmet bin Abdullah			400	35	18				15	16
11	Halil bin Mahmut bin Halil										
13	Dervişi oğlu Hüseyin bin İbrahim			470	107	16					
15	Emine binti Abdi bin İbrahim										
16	Yunus bin Abdurrahman										

	Koca bin Abdullah									
17	İbrahim bin Halil bin Abdullah									
19	Köse Mustafa bin Çukur Nizam bin Abdullah	50		798	155	67				
22	Berber İsmail	300		320	118	95				24
23	Mehmet bin İbrahim									
24/1	Hasan bin Davut bin Abdullah			850	40	22				
26/3	Ahmet bin Mehmet bin Abdullah			2420	274	61	10			
28/5	Ahmet bin Süleyman bin İsa			2125	340	190				
31/8	Ali bin Süleyman bin Hüseyin			300	80	39				
33/10	Mehmet bin Hacı Ahmet bin Mehmet			750	205	60				
35/12	Abdullah bin Kara Mehmet oğlu Hasan	200		1090	408	91				18
36/13	Ahmet bin Eyüp	100		730	255	109				12
38/15	Mehmet bin Hacı Mustafa			1470	343	60		15		5
40/17	Süleyman bin Mehmet Bey	200		530	202	90			50	
42/19	İbrahim bin Molla oğlu			720	318	101		20		71

	Mehmet									
48/25	Cennet binti Mehmet Ali bin Abdullah				77	8		15		
49/26	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah			354	205	136		20		18
52/29	Hasan bin İbrahim bin Abdullah			450	351	120		20		98
53/30	İsmail bin Abdullah bin El- hac Abdullah			1700	315	130				20
54/31	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali			210	50	28				25
57/34	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah									
58/35	Ali bin Ali bin Mustafa			738	192	75			60	3
60/37	Abdülkerim bin Ahmet bin Abdullah			1356	108	53			100	
62/39	İbrahim bin Mehmet bin Abdullah			1530	315	88				32
64/41	İbrahim bin Mehmet bin Musa			100	135	88				3
66/43	Veli bin Abdullah bin Abdullah			410	170	215		50	25	64
68/45	Ahmet bin			285	143	35				

	Osman bin Ahmet									
70/47	Hüseyin bin Mehmet bin Abdullah				85	48				10
72/49	Abdurrahman bin Abdurrahman bin Hasan	150		240	127	47		30		32
74/51	Fatma binti Ahmet			395	179	66		30		60
76/53	Raziye binti Mehmet bin Abdullah	400			130	50				
78/55	İsmail bin Abdullah bin Abdullah									
79/56	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali									
80/57	Hatice binti Mustafa			295	182	18		60		
82/59	Abdulkerim bin İbrahim bin Abdullah	300		1930	350	74				8
85/62	Himmet bin Himmet bin Abdullah			710	70	51			10	23
87/64	Hasan bin Hüseyin bin Hasan			860	370	274			60	38
89/66	Musa bin Ahmet bin Abdullah			2340	127	46		10		13
92/69	Fatma binti	110		95	80	72		40		

	Mustafa bin Abdülkerim									
96/73	Şerife binti Mehmet bin Mustafa				125	119		20		52
98/75	Mustafa bin Osman bin Ahmet			150	100	28				14
100/7 7	Hristiyan Tordi bin Asiye bin Tordi	15		350	115	35				10
102/7 9	Hasan bin Ali bin Abdullah			6	128	76				55
105/8 2	Osman bin Mehmet bin Osman			250	185	105		14		39
108/8 5	Hasan bin Mehmet bin Hasan			1690	288	198		8	60	48
110/8 7	Ayşe binti Hacı Mehmet bin Abdullah			680	50	30		30		
112/8 9	Osman bin İbrahim bin Abdullah									
114/9 1	Ümmü binti İbrahim bin Abdullah				65			25		
116/9 3	Aliye binti Ali bin Abdullah				60					
118/9 5	Mehmet bin Ali bin Abdullah			1000	135	90				53
120/9 7	Ömer Efendi bin Ali bin Mehmet			810	364	161			50	67

123/1 00	Süleyman bin Ali bin Abdullah	510			90	101					
125/1 02	Halil bin Mehmet bin Abdullah			310	105	69					30
127/1 04	Musa bin Musa bin Abdullah			1899	484	284				100	52
129/1 06	Musa bin Habib bin Musa			815	211	79				30	23
131/1 08	Mehmet bin Ahmet bin Mehmet				200	73					13
136/1 13	Ali bin Ahmet bin Mehmet	250		470	103	115				50	
138/1 15	Ahmet bin Mehmet bin Ahmet			1575	255	150		20			26
140/1 17	Mustafa bin Halil bin bin Abdullah			450	90	48					21
142/1 19	Durmuş Ali bin Mehmet bin Ali			920	150	80					43
144/1 21	Fatma binti Mustafa bin Ali	100		1000	240	23		82			
146/1 23	Abdullah bin Mehmet bin Abdullah			400	110	86				80	24
148/1 25	Emine binti Veli bin Hasan			100	250	20		124		120	
150/1 27	Numan bin Ahmet bin Numan			1030	90	78		10		60	38
152/1 29	Süleyman bin Hüseyin bin Mustafa			620	130	118					8

154/1 31	Osman bin Mustafa bin Mustafa			620	90	40					15
159/1 36	Ahmet bin Mustafa bin İbrahim			1075	138	53					
165/1 42	Ali bin Osman bin Veli			3605	385	65					5
167/1 44	Mustafa bin Osman bin Abdullah			670	50	35					
169/1 46	Mehmet bin Mehmet bin Ali	60		490	105	106				80	5
171/1 48	Elife binti Abdurrahim bin Abdullah			665	204	15					
173/1 50	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah			1530	395	136		80			25

Belge No	Hurdavat ve Diğer	Gıda maddesi ve Hububat	Alacak	Nakit	Genel Toplam	Defterdeki Tutar	Borç	Diğer Harcamalar	Defterde Yazılı Bakiye	Dağıtılması Gereken Bakiye	Asıl Dağıtılan Miktar
1											
2											
3											
5	25				512	514		358	156	156	156
7			440			833		35	798	798	797
9	5	110				622		366	256	256	256
11											
13	20	125				737		377	360	360	360
15											
16											
17											
19						1088		217	871	871	871
22	190	82				1491		391	1100	1100	1099
23											
24/1	10					940		357	583	583	583
26/3	75					2897		412	2485	2485	2485
28/5	30	110				2730		406	2324	2324	2324
31/8						417		179	238	238	238
33/10	20					1035		360	675	675	675
35/12		264				2795		262	2533	2533	2533
36/13	50	200				1956		401	1555	1555	1555
38/15	20	38				1954		73	1881	1881	1881
40/17	50	500				1630		376	1254	1254	
42/19	40	300				1540		42	1498	1498	1498
48/25			340			440		30	410	410	410
49/26	40	407				1180		33	1147	1147	1147
52/29	40	90				1170		33	1137	1137	1237
53/30	35	360				2580		402	2178	2178	2178

54/31	12	625			950		26	924	924	924
57/34										
58/35	28	444			1540		208	1332	1332	1332
60/37	23				1640		376	1264	1264	1264
62/39	66	226			2250		228	2022	2022	2022
64/41	14				340		11	329	329	337
66/43	36	40			1040		195	805	846	805
68/45	12	55			530		15	515	515	515
70/47	46	171			360		10	350	350	350
72/49	22	214			1040		360	680	680	660
74/51	8	242	170		1150		32	1118	1118	1118
76/53		20	340		940		26	914	914	914
78/55										
79/56										
80/57			340		940		26	914	914	914
82/59	18	200			2920		80	2840	2840	2840
85/62	37	269			1180		364	816	816	816
87/64	24	1070			2720		406	2314	2314	2405
89/66	26	60			2640		403	2237	2237	2237
92/69		90	170		690		20	670	670	670
96/73	41	183			540		15	525	525	525
98/75	57				340		10	330	330	330
100/77	20				680		19	661	661	661
102/79	60	162			480		15	465	465	465
105/82	54	293			940		26	914	914	914
108/85	88	930	140		3440		38	3332	3332	3332
110/8			340		1160		32	1128	1128	1128

7											
112/89											
114/91			340			430		18	412	412	412
116/93340			340			400		12	388	388	388
118/95	27	295	340			2020		387	1633	1633	1633
120/97	118	540				2100		390	1710	1710	1760
123/100	12	50				920		191	729	729	729
125/102	26	123				660		18	642	642	642
127/104	122	761				3790		434	3356	3356	3356
129/106	15	106				2200		392	1808	1808	1808
131/108	29	135				450		13	437	437	437
136/113	17	60	200			1260		205	1055	1055	1055
138/115	14	50				2190		392	1798	1798	1798
140/117	11	110				730		20	710	710	710
142/119	27	265	130			1620		44	1576	1576	1576
144/121	20					1400		38	1362	1362	1362
146/123	10	100				820		354	466	466	466
148/1	18					810		23	787	787	787

25											
150/1 27	27	272				1720		379	1341	1341	1341
152/1 29	20	304				1200		365	835	835	835
154/1 31	18	168				950		191	759	759	759
159/1 36	25	104				1520		42	1478	1478	1432
165/1 42	71	182				4280		448	3832	3832	3733
167/1 44	18	102				620		25	590	595	590
169/1 46	19	35				920		25	895	895	895
171/1 48	115	50	340			1880		51	1829	1829	1838
173/1 50	14	175				2240		67	2173	2173	2377

EK: 7. 158 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE AİT GENEL LİSTELER

Belge numarası	Tereke Sahibinin Adı	Gayr-i Menkul	Ticari Emtia Sermaye	Binek ve Nakliye Hayvanları	Ev ve Kullanım Eşyası	Mutfak Eşyası	Kumaş	Giyecek	Ziynet Ve Lüks Mallar	Silah Ve Silah Takımları	Alet Edevat
1	Topal Abide binti Mehmet										
4	Osman Ağa oğlu Mehmet bin Ali Beşe			1400	173	3		10			43
5	Osman Ağa oğlu Mehmet Bey										
8	...										
9	Osman Ağa oğlu Mehmet	240		4870	269	66					37
10	Seyyid oğlu Mustafa			540	210	38		95			13
12	Durmuş Ali bin Mustafa			975	103	24					
13	Resul Kahya bin Ali	105		306	158	46		13		50	22
14	Abdülkerim bin Mustafa	144		1850	330	110		15			3
20	Ahmet Kethüda bin Mehmet										
21	Ahmet Kethüda bin Mehmet										
23	Ayşe binti Çeşni Ali			1320	160	40					
28	Molla Mehmet bin Mahmut Efendi										

36	Beşe Osman			1140	202	107		40		100	9
40	Sarva Mustafa bin Mustafa			3300	447	161					3
51	Abdulkadir bin Musa bin Abdullah	400		1300	322	132		42			25
52	Mehmet			8460	434	260				60	185
53	Molla Mustafa bin el-hac Ahmet										
54	Ahmet bin Ömer	100		4590	630	143		55		60	123
55	İbrahim bin İbrahim			535	250	111					10
56	Osman bin Hacı İbrahim			590	318	10		35			18
61	Sakine binti El-hac Ömer			580	240	83					15
62	Sadık bin Ahmet bin Sadık				85	45					5
63	Mehmet bin Halil bin Abdullah			3119	279	126					24
64	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah			1355	235	98					9
66	Mehmet bin Himmet			580	70	19					
75	Hasan bin Mehmet bin Abdullah			470	195	148		235			48
76	Ayşe binti Veli			1105	145	20					
77	Ahmet bin İsa	80		250	120	43					
78	İbrahim bin Mustafa	10		850	118	151		12			77

79	Ümri Glsm			160	244	181					
86	Mustafa bin Ahmet			370	272	226		40			8
87	Mehmet bin Nazım Ali			3568	777	163		10		140	23
91	Müslime binti İbrahim			161	222	70		34	8		
92	İbrahim bin Ali			400	119	63		20			7
93	Hasan bin Mehmet bin Mustafa			610	60	16					
94	Ayşe binti Hacı Mustafa			550	80	12		130	500		
95	Mustafa bin Mehmet			800	175	115		44			10

Belge numarası	Hurdavat ve Diğer	Gıda maddesi ve Hububat	Alacak	Nakit	Genel Toplam	Defterdeki Tutar	Borç	Diğer Harcamalar	Defterde Yazılı Bakiye	Dağıtılması Gereken Bakiye	Asıl Dağıtılan Miktar
1											
4	230	1823	1114	80		7654	60	401		7193	5515
5											
8											
9	180	354				6230		244	5965	5987	5986
10	70	215				1546		201	1345	1345	1345
12		280				1382		523	859	859	859
13	50	225				983		367	616	616	607
14	50	141						1425	2151		2201
20											
21											
23						1520	67	81		1372	
28						13583	837	2428	10318	10318	10318
36	300	1304				3241		662	2650	2579	2020
40	305	987				5163		466	4697	4697	4677
51	43	713				2990		926	2064	2064	1364
52	300	1713				11463		1125	10337	10337	10829
53											
54	330	2073				8004		841	7163	7163	7163
55		170				1145		200	945	945	945
56		171		8		1683		200	1483	1483	1483
61	52	340				1300		563	737	737	737
62	25	240				400		210	190	190	190
63	12	798				4680					3439
64	12	366				2080		1053	927	927	927
66		50				809		434	375	375	375
75	76	311	256			1843	92	67	1684	1684	1684
76			341			1744		408	1336	1336	1336

77	25	101				761		356	405	405	405
78	150	1373	134			2955	432	607	1916	1916	1916
79			341			955		607	925	925	925
86		198		10		996	87	31	878	878	878
87		375				5288					5095
91		450	350			887	42	102	744	744	744
92	6	129	433	30		1347	47	1042	258	258	258
93		221				901		355	546	546	546
94			341			1746		65	1681	1681	1684
95		45				1252	297	31	924	924	924

EK: 8. 159 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE AİT GENEL LİSTELER

Belge No	Tereke Sahibinin Adı	Gayr-i Menkul	Ticari Emtia Sermaye	Binek ve Nakliye Hayvanları	Ev ve Kullanım Eşyası	Mutfak Eşyası	Kumaş	Giyecek	Ziynet Ve Lüks Mallar	Silah Ve Silah Takımları	Alet Edevat
1	Mehmet bin Ali	120		200	287	36					31
2	Mehmet bin İbrahim			715	70			60			
3	Ayşe binti Ahmet				75		28	17			7
5	Ayşe binti Mehmet			245	120	5		25			
7	Halil bin Mehmet	300		510	176	24					
8	Halil bin Çoban Mehmet	150		510	139	60					22
9	Mehmet bin Çavuş Mahmut	1450			163	10				100	
13	İbrahim bin Mehmet										
14	Köse Mustafa										
16	Hacı Ahmet Ağa	11084		9100	250						
18	Sarıbaş Mustafa			690	55	10					25
19	... bin Mehmet			1225							
20	Ahmet bin Osman			560	65						10
21	Hüseyin bin Durmuş			270	65						8
23	Himmet bin Mehmet Ali	100		916	40	20					
26	Ayşe binti Mustafa			2370	15	40					
27	Ali bin ...			675	82	10					

32	İmam Oğlu Mustafa	300		340	390	141					20
35	Mehmet Çavuş bin Halil			480	279	101					10
36	... bin Durmuş			360	155	152					
37	Çakır Ahmet bin Ömer			3610	277	20					
38	... bin Abdullah			350	45	23					
40	Molla İbrahim bin Osman	100		260	267	67					
41	Veli bin Mehmet			830	149	46					16
43	Abdulcelil bin Hacı Abdullah	450		220	85	5					
47	Abdullah bin Hacı Abdullah	500		545	192	75					44
48	Mustafa bin Mustafa	200		230	130	65					
49	Mehmet bin Ömer			300	130	91					18
50	Fatma bin Mehmet			801	142	49					
51	Ali bin Abdullah			4595	105	31					
52	... bin Süleyman	280		340	203	70					
53	Mehmet bin Temurci Halil			4535	405	144				50	
54	Abdullah bin Ali			310	135	30					
55	Mehmet bin Mehmet	295		720	220	70				35	25
56	Molla Hüseyin bin Abbas	550		560	90	54		20			11
57	Osman bin Ömer	300		180	240	168					96
58	... bin Ahmet	150		460	55	41					8

59	İlyas bin Ali			320	120	38					8
60	Mustafa bin Ali	120		570	40	24					15
61	Ali bin Abdurrahman			160	220						
64	Ömer bin Mehmet			740	130	93					33
65	Ahmet bin Ali	50		150	45	12					8
66	Abdurrahman bin Mehmet	25		300	50	14					27
67	Murat			420							
68	Elife binti Hacı Ali			350	30						
69	Abdullah bin Ali	170		180	37	12					
75	Süleyman bin Arap Ali			380	67	27		38			10
80	Ayşe binti Hacı Ahmet Ali	165		120							
81	Şerife binti Hacı Ahmet Ali	300		100	87						
82	Ahmet bin Hacı Ahmet	150		445	61	45					
83	Ali bin Abdulgazi	100		160	60	41				64	10
84	Veli bin Hacı Mustafa	175		685	18	39					
86	Ayşe binti Mehmet	952		825	250	42		182			
90	İbrahim bin Gaib Oğlu Durmuş			1015	180						
100	Ahmet bin Ahmet	80		1300	190	40					
101	Havva binti Mehmet			370	50						
102	Hacı Ahmet binti	800		9800	570	68				40	30

	Hacı										
103	Hasan bin Hasan			1132	154	18					11
109	Ahmet bin Mustafa			560		10					
110	Osman bin Ali			1560	202	119		20		68	18
113	Ayşe binti Abdullah	100		280	45	10					
114	Meryem binti Mehmet	220		788	80						
115	Müslime binti Naci				10						
117	Durmuş bin Osman			370	33	15					
118	İbrahim bin Mehmet	500		300	101	18					17
119	Cennet binti Hüseyin				100	37					
136	Hatice binti Abdullah										
139	Hatice binti Hacı Ali										
142	İbrahim bin Mehmet			445	70	20				80	20
143	Ayşe binti Abdullah										
144	Emine binti Mustafa	550			30						
146	Ali Çavuş bin Abdullah			1570	65						
147	Hasan bin Ahmet	50		630							13
149	Ayşe binti Ali										
151	Osman Çavuş			180	85						

bin Hacı Osman												
----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Belge No	Hurdavat ve Diğer	Gıda maddesi ve Hububat	Alacak	Nakit	Genel Toplam	Defterdeki Tutar	Borç	Diğer Harcamalar	Defterde Yazılı Bakiye	Dağıtılması Gereken Bakiye	Asıl Dağıtılan Miktar
1	50	114				992		360	604	632	604
2	20					880	30	358	491	491	491
3			341			764	20	120	623	623	466
5			341			736		23		713	713
7	40					1240		368	871	871	870
8	5	120				1116					
9	50	153				1926	200	380		1346	1361
13									877		872
14									527		527
16	1200	1610				25424		1080		24344	13260
18		97				848		264		584	483
19						1225		43		1182	1182
20						2705		75		2630	2630
21		70				902		357		545	545
23						1204		445		759	749
26			175			2250	30	237		2333	2235
27		108				1010		431		579	579
32	150					1111		375		736	636
35	50	264				1180		322		858	852
36	40	84				796	20	366		410	410
37	25	16				3898	620	112		3166	3165
38						463	20	32		411	428
40	50	253				957		360		597	595
41		155				1181		700		481	481
43	55	224				1089		365		724	664
47	40	125				1511	195	386		930	1050
48		82				705	20	23	661	662	662
49	20	226				1250	50	369	831	831	831

50	30	76				1082	40	32	1000	1010	1000
51	15	25				4751	701	471	3400	3580	3400
52	40	134				1499	70	65	1224	1224	1224
53	210	880				6304	120	865	5320	5320	5320
54	50	52				1148		396	752	752	752
55	50	254				1779	71	73	1635	1635	1635
56		50				1494	63	192		1239	1239
57	105	485				1940	190	403		1356	1367
58	60					786	10	356		430	420
59	30	110				598	10	16		572	
60	20	210				999	20	168		811	808
61	175	340				895	30	20		845	845
64	30	100				1156	20	521		614	614
65	30	158				613	76	260		247	377
66	30	146				586	10	468		108	108
67	20	95				535	12	342		181	181
68			200			580	20	19		541	540
69	20	47				464	10	137		397	397
75		102				629	20	18		591	450
80			140			425		15		410	430
81		80	170			745		24		721	721
82		140	400			1288	20	24		738	743
83		27				498	33	170		465	275
84						727	33	341		353	353
86	30	318				2632	80	272		2280	2280
90						1077	30	382		665	664
100		35				1645	93	368	1184	1184	1184
101			341			761	35	187		539	422
102	150	1605				13032		2032		11000	10465
103	30	103		144		1592	70	395	1127	1127	

109		182				812	45	358	409	409	408
110	30	144				2202	149	595	1458	1458	1458
113	30		341			826	20	27	779	779	779
114	60		341			1490	60	58	1372	1372	1372
115			341			351	36	13		301	253
117	80	32	250			530	20	12	238	562	238
118	145	249				1341	32	591		718	718
119	15		341			1093	30	197	846	866	846
136				300		300		12	288	288	288
139			341			341		12	331	329	331
142	70	160				864	35	192	636	636	636
143				170		170		7	163	163	163
144			341			921	25	22	874	874	681
146	20					1640	30	631	979	979	979
147	4	162				876		523	353	353	353
149			341	98		428		32		396	395
151	50					515	25	17	473	473	473

EK: 9. 155 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN İKAMET YERLERİ

Belge numarası	Muris'in ismi	İkamet Yeri/Öldüğü Mahalle veya Karye
7	Osman bin Mehmet	Nodallı Karyesi
8	Mehmet bin Abdullah	... aşireti
11	Şakir bin Ali	Alkesi Karyesi
12	Mahmud bin Ahmet	Halatlı Karyesi
13	Hacı Halil Ağa bin Ahmet	Buyuntu Karyesi
15	Molla Ömer bin Mehmet Ali Çavuş	Göktepe Karyesi
16	Hacı Abdurrahman bin Mehmet	Göktepe Karyesi
17	Hüseyin bin Mehmet	Kırkyalan Karyesi
18	Hüseyin bin Veli	Cerid Karyesi
21	Hüseyin bin Hüseyin bin Abdullah	Güllüceköy Karyesi
27	Hoca Mehmet bin İbrahim bin Abdullah	Şeyh Mahallesi
30	Mehmet bin Hüseyin bin Abdullah	Hacı Ahmetli Karyesi
32	İbrahim bin Halil	Çeltik Karyesi
33	Mehmet bin Hacı Mustafa	Göktepe Karyesi
34	Mustafa bin Musa	Köselerli Karyesi
36	Ahmet bin Abdurrahman	Şeyh Mahallesi
37	İbrahim bin Mehmet	Köselerli Karyesi
44	Ayşe binti Ebubekir	Çukurbağ Karyesi
45	Cafer bin Ali bin Abdullah	Kışla Karyesi
52	Yusuf bin Hüseyin	Kırkyalan Karyesi
61	Ali bin Mehmet	Karadönerli Karyesi
62	Ahmet bin Mehmet	Güme Karyesi
63	Ali bin Mehmet	Torla Karyesi
64	Kara Hüseyin bin Mehmet	Palantepe Karyesi
72	Halil bin Ali	İlbeyli Karyesi
74	Durmuş Ali bin Ahmet	Buztakan Karyesi
75	Recep bin Hüseyin	Yalnızcabağ Karyesi
80	Ahmet bin Ali	Hacı İlyaslı Karyesi
84	Salim bin Mehmet bin Ali	Malye Karyesi
85	İbrahim bin Mehmet	Cerid Karyesi
86	Koca Ömer bin Abdullah	Hacı Ahmetli Karyesi
93	Mustafa bin Mehmet	Güllüce Karyesi

EK: 10. 157 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN İKAMET YERLERİ

Belge numarası	Muris'in ismi	İkamet Yeri/Öldüğü Mahalle veya Karye
1	Demirci Mustafa bin Ahmet bin Mustafa	Kal'a Mahallesi
2	Veli Paşa oğlu Mustafa bin Dede	ErmeneK Kasabası Meydan Mahallesi
3	Osman bin Ahmet	Halatlı karyesi
5	Ahmet bin Yunus bin Abdullah	Malya karyesi
7	Şerife binti Ali bin Ahmet Kâhya	Fakırca karyesi
9	Abdulgaffar bin Ahmet bin Abdullah	Hocantı karyesi
11	Halil bin Mahmut bin Halil	Carili karyesi
13	Dervişoğlu Hüseyin bin İbrahim	Gençali karyesi
15	Emine binti Abdi bin İbrahim	Hacı İlbeyli karyesi
16	Yunus bin Abdurrahman Koca bin Abdullah	Malya karyesi
17	İbrahim bin Halil bin Abdullah	Dindaş karyesi
19	Köse Mustafa bin Çukur Nizam bin Abdullah	Göktepe karyesi
22	Berber İsmail	Perakende karyesi
23	Mehmet bin İbrahim	Perakende karyesi
24/1	Hasan bin Davut bin Abdullah	Gertemin karyesi
26/3	Ahmet bin Mehmet bin Abdullah	Köselerli karyesi
28/5	Ahmet bin Süleyman bin İsa	Alkesi karyesi
31/8	Ali bin Süleyman bin Hüseyin	Kavaközü karyesi
33/10	Mehmet bin Hacı Ahmet bin Mehmet	Köselerli karyesi
35/12	Abdullah bin Kara Mehmet oğlu Hasan	Tökeriler karyesi
36/13	Ahmet bin Eyüp	Çukurbağ karyesi
38/15	Mehmet bin Hacı Mustafa	Çivi karyesi
40/17	Süleyman bin Mehmet Bey	Nodallı karyesi
42/19	İbrahim bin Molla oğlu Mehmet	Ziyaeddin karyesi
48/25	Cennet binti Mehmet Ali bin Abdullah	Göktepe karyesi
49/26	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah	Alkesi karyesi
52/29	Hasan bin İbrahim bin Abdullah	Narlı karyesi
53/30	İsmail bin Abdullah bin El-hac Abdullah	Hacı Ahmetli karyesi
54/31	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali	Yapındı karyesi
57/34	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah	Alkesi karyesi
58/35	Ali bin Ali bin Mustafa	Göktepe karyesi
60/37	Abdülkerim bin Ahmet bin Abdullah	Buztakan karyesi
62/39	İbrahim bin Mehmet bin	Göktepe karyesi

	Abdullah	
64/41	İbrahim bin Mehmet bin Musa	Alaçam karyesi
66/43	Veli bin Abdullah bin Abdullah	Penbeli karyesi
68/45	Ahmet bin Osman bin Ahmet	Hacı Ahmetli karyesi
70/47	Hüseyin bin Mehmet bin Abdullah	Torla karyesi
72/49	Abdurrahman bin Abdurrahman bin Hasan	Güllüceköy karyesi
74/51	Fatma binti Ahmet	Yalnızcabağ karyesi
76/53	Raziye binti Mehmet bin Abdullah	Tekeli karyesi
78/55	İsmail bin Abdullah bin Abdullah	Hacı Ahmetli karyesi
79/56	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali	Yapındı karyesi
80/57	Hatice binti Mustafa	Oran karyesi
82/59	Abdulkerim bin İbrahim bin Abdullah	Köselerli karyesi
85/62	Himmet bin Himmet bin Abdullah	Barabanlı karyesi
87/64	Hasan bin Hüseyin bin Hasan	Ilıca karyesi
89/66	Musa bin Ahmet bin Abdullah	Yerebakan karyesi
92/69	Fatma binti Mustafa bin Abdülkerim	Malya karyesi
96/73	Şerife binti Mehmet bin Mustafa	Fakırca karyesi
98/75	Mustafa bin Osman bin Ahmet	Oran karyesi
100/77	Hristiyan Tordi bin Asiye bin Tordi	Hisar karyesi
102/79	Hasan bin Ali bin Abdullah	Çömlek karyesi
105/82	Osman bin Mehmet bin Osman	İbrahimli karyesi
108/85	Hasan bin Mehmet bin Hasan	Mirahor karyesi
110/87	Ayşe binti Hacı Mehmet bin Abdullah	Gençali karyesi
112/89	Osman bin İbrahim bin Abdullah	Torla karyesi
114/91	Ümmü binti İbrahim bin Abdullah	Palantepe karyesi
116/93	Aliye binti Ali bin Abdullah	Narlı karyesi
118/95	Mehmet bin Ali bin Abdullah	Kadıköyü karyesi
120/97	Ömer Efendi bin Ali bin Mehmet	Oran karyesi
123/100	Süleyman bin Ali bin Abdullah	Çortak karyesi
125/102	Halil bin Mehmet bin Abdullah	Çömelek karyesi
127/104	Musa bin Musa bin Abdullah	Yapındı karyesi
129/106	Musa bin Habib bin Musa	Göktepe karyesi
131/108	Mehmet bin Ahmet bin Mehmet	Körükçü karyesi
136/113	Ali bin Ahmet bin Mehmet	Çeltik karyesi
138/115	Ahmet bin Mehmet bin Ahmet	Palantepe karyesi
140/117	Mustafa bin Halil bin bin Abdullah	İlikli karyesi
142/119	Durmuş Ali bin Mehmet bin Ali	Kadı karyesi

144/121	Fatma binti Mustafa bin Ali	Kırkyalan karyesi
146/123	Abdullah bin Mehmet bin Abdullah	Çakallı karyesi
148/125	Emine binti Veli bin Hasan	Kırkyalan karyesi
150/127	Numan bin Ahmet bin Numan	Yapındı karyesi
152/129	Süleyman bin Hüseyin bin Mustafa	Torla karyesi
154/131	Osman bin Mustafa bin Mustafa	Beğçeğiz karyesi
159/136	Ahmet bin Mustafa bin İbrahim	Alkesi karyesi
165/142	Ali bin Osman bin Veli	Hacı Ahmetli karyesi
167/144	Mustafa bin Osman bin Abdullah	Cerid karyesi
169/146	Mehmet bin Mehmet bin Ali	Perakende karyesi
171/148	Elife binti Abdurrahim bin Abdullah	Hacı İlyaslı karyesi
173/150	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah	Yapındı karyesi

Not: Belge numaraları 23'ten sonra tekrar baştan başladığından dolayı karışıklık yaşanmaması adına 24/1, 25/2 şeklinde numaralandırmayı devam ettirdik.

EK: 11. 158 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN İKAMET YERLERİ

Belge numarası	Muris'in ismi	İkamet Yeri/Öldüğü Mahalle veya Karye
1	Topal Abide binti Mehmet	Hacı İlyaslı karyesi
4	Osman Ağa oğlu Mehmet bin Ali Beşe	Yapındı karyesi
5	Osman Ağa oğlu Mehmet Bey	Yapındı karyesi
8	...	Kal'a Mahallesi
9	Osman Ağa oğlu Mehmet	Körükçü karyesi
10	Seyyid oğlu Mustafa	Körükçü karyesi
12	Durmuş Ali bin Mustafa	... karyesi
13	Resul Kahya bin Ali	Karabelalı karyesi
14	Abdülkerim bin Mustafa	Göktepe karyesi
20	Ahmet Kethüda bin Mehmet	Palantepe karyesi
21	Ahmet Kethüda bin Mehmet	Palantepe karyesi
23	Ayşe binti Çeşni Ali	Palantepe karyesi
28	Molla Mehmet bin Mahmut Efendi	Oran karyesi
36	Beşe Osman	Gençali karyesi
40	Sarva Mustafa bin Mustafa	Palantepe karyesi
51	Abdulkadir bin Musa bin Abdullah	Dere karyesi
52	Mehmet	Hacı Ahmetli karyesi
53	Molla Mustafa bin el-hac Ahmet	Çömlek karyesi
54	Ahmet bin Ömer	Göktepe karyesi
55	İbrahim bin İbrahim	Göktepe karyesi
56	Osman bin Hacı İbrahim	Göktepe karyesi
61	Sakine binti El-hac Ömer	Oran karyesi
62	Sadık bin Ahmet bin Sadık	Oran karyesi
63	Mehmet bin Halil bin Abdullah	Kıravga karyesi
64	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah	Hacı İlyaslı karyesi
66	Mehmet bin Himmet	Hacı İlyaslı karyesi
75	Hasan bin Mehmet bin Abdullah	Yapındı karyesi
76	Ayşe binti Veli	Baranlı karyesi
77	Ahmet bin İsa	İbrahimli karyesi
78	İbrahim bin Mustafa	Şeyh Mahallesi
79	Ümmi Gülsüm	Şeyh Mahallesi
86	Mustafa bin Ahmet	Tokeriler karyesi
87	Mehmet bin Nazım Ali	Yapındı karyesi
91	Müslime binti İbrahim	Gençali karyesi
92	İbrahim bin Ali	Alacam karyesi
93	Hasan bin Mehmet bin Mustafa	Baranlı karyesi
94	Ayşe binti Hacı Mustafa	Göktepe karyesi
95	Mustafa bin Mehmet	Fakırca karyesi

EK: 12. 159 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN İKAMET YERLERİ

Belge numarası	Muris'in ismi	İkamet Yeri/Öldüğü Mahalle veya Karye
1	Mehmet bin Ali	Karadönerli Karyesi
2	Mehmet bin İbrahim	Köselerli Karyesi
3	Ayşe binti Ahmet	Karadönerli Karyesi
5	Ayşe binti Mehmet	Karadönerli Karyesi
7	Halil bin Mehmet	Güllüce Karyesi
8	Halil bin Çoban Mehmet	Oyladin Karyesi
9	Mehmet bin Çavuş Mahmut	Mirahor Karyesi
13	İbrahim bin Mehmet	Oyladin Karyesi
14	Köse Mustafa	Çakallı Karyesi
16	Hacı Ahmet Ağa	Malya Karyesi
18	Sarıbaş Mustafa	Karadönerli Karyesi
19	... bin Mehmet	Buztakan Karyesi
20	Ahmet bin Osman	Güllüceköy Karyesi
21	Hüseyin bin Durmuş	Güllüceköy Karyesi
23	Himmet bin Mehmet Ali	... Karyesi
26	Ayşe binti Mustafa	Ziyaeddin Karyesi
27	Ali bin ...	Ziyaeddin Karyesi
32	İmam Oğlu Mustafa	Göktepe Karyesi
35	Mehmet Çavuş bin Halil	Mirahor Karyesi
36	... bin Durmuş	Güme Karyesi
37	Çakır Ahmet bin Ömer	Hacı Ahmetli Karyesi
38	... bin Abdullah	Yapındı Karyesi
40	Molla İbrahim bin Osman	Torla Karyesi
41	Veli bin Mehmet	Perakende Karyesi
43	Abdulcelil bin Hacı Abdullah	Karadönerli Karyesi
47	Abdullah bin Hacı Abdullah	Karadönerli Karyesi
48	Mustafa bin Mustafa	Malya Karyesi
49	Mehmet bin Ömer	Kadı Karyesi
50	Fatma bin Mehmet	Perakende Karyesi
51	Ali bin Abdullah	Hacı Ahmetli Karyesi
52	... bin Süleyman	Hocantı Karyesi
53	Mehmet bin Temurci Halil	Tokeriler Karyesi
54	Abdullah bin Ali	Tokeriler Karyesi
55	Mehmet bin Mehmet	Dere Karyesi
56	Molla Hüseyin bin Abbas	Dere Karyesi
57	Osman bin Ömer	Tokeriler Karyesi
58	... bin Ahmet	Ilıca Karyesi
59	İlyas bin Ali	Alkesi Karyesi
60	Mustafa bin Ali	Alacam Karyesi
61	Ali bin Abdurrahman	Alkesi Karyesi
64	Ömer bin Mehmet	Çukur Karyesi
65	Ahmet bin Ali	Penbeli Karyesi
66	Abdurrahman bin Mehmet	Çukurbağ Karyesi
67	Murat	Nodalı Karyesi
68	Elife binti Hacı Ali	Şakse Karyesi
69	Abdullah bin Ali	Penbeli Karyesi
75	Süleyman bin Arap Ali	İlikli Karyesi
80	Ayşe binti Hacı Ahmet Ali	Körükçü Karyesi

81	Şerife binti Hacı Ahmet Ali	Körükçü Karyesi
82	Ahmet bin Hacı Ahmet	Alacam Karyesi
83	Ali bin Abdulgazi	Buztakan Karyesi
84	Veli bin Hacı Mustafa	Karadönerli Karyesi
86	Ayşe binti Mehmet	... Karyesi
90	İbrahim bin Gaib Oğlu Durmuş	Gençali Karyesi
100	Ahmet bin Ahmet	Hacı İlyaslı Karyesi
101	Havva binti Mehmet	Hacı İlyaslı Karyesi
102	Hacı Ahmet binti Hacı	Yerebakan Karyesi
103	Hasan bin Hasan	Hacı İlyaslı Karyesi
109	Ahmet bin Mustafa	Su Çatı Karyesi
110	Osman bin Ali	Çatakbağ Karyesi
113	Ayşe binti Abdullah	Tuğrul Karyesi
114	Meryem binti Mehmet	Çömlek Karyesi
115	Müslime binti Naci	Çömlek Karyesi
117	Durmuş bin Osman	Beğceğiz Karyesi
118	İbrahim bin Mehmet	Körükçü Karyesi
119	Cennet binti Hüseyin	Şeyh Mahallesi
136	Hatice binti Abdullah	Çömlek Karyesi
139	Hatice binti Hacı Ali	Çortak Karyesi
142	İbrahim bin Mehmet	Hocantı Karyesi
143	Ayşe binti Abdullah	Körükçü Karyesi
144	Emine binti Mustafa	Teklü Karyesi
146	Ali Çavuş bin Abdullah	Çatakbağ Karyesi
147	Hasan bin Ahmet	Yerebakan Karyesi
149	Ayşe binti Ali	Körükçü Karyesi
151	Osman Çavuş bin Hacı Osman	Hacı Ahmetli Karyesi

EK: 13. 155 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN MEHİR BORÇLARI

Belge numarası	Muris'in ismi	Mehir	Açıklama
7	Osman bin Mehmet		
8	Mehmet bin Abdullah		
11	Şakir bin Ali	300	2 eşli: 150+150
12	Mahmud bin Ahmet	150	
13	Hacı Halil Ağa bin Ahmet	350	
15	Molla Ömer bin Mehmet Ali Çavuş	170	
16	Hacı Abdurrahman bin Mehmet	340	2 eşli: 170+170
17	Hüseyin bin Mehmet	341	
18	Hüseyin bin Veli		
21	Hüseyin bin Hüseyin bin Abdullah	341	
27	Hoca Mehmet bin İbrahim bin Abdullah	510	2 eşli: 340+170
30	Mehmet bin Hüseyin bin Abdullah	340	
32	İbrahim bin Halil		
33	Mehmet bin Hacı Mustafa	682	2 eşli: 341+341
34	Mustafa bin Musa	341	
36	Ahmet bin Abdurrahman	76	2 eşli: 38+38
37	İbrahim bin Mehmet	341	
44	Ayşe binti Ebubekir	340	Zevcesinde bulunan mehr-i mu'acele
45	Cafer bin Ali bin Abdullah	210	
52	Yusuf bin Hüseyin	511	2 eşli: 340+171
61	Ali bin Mehmet		
62	Ahmet bin Mehmet		
63	Ali bin Mehmet		
64	Kara Hüseyin bin Mehmet		
72	Halil bin Ali		
74	Durmuş Ali bin Ahmet		
75	Recep bin Hüseyin		
80	Ahmet bin Ali	510	2 eşli: 340+170
84	Salim bin Mehmet bin Ali	340	
85	İbrahim bin Mehmet		
86	Koca Ömer bin Abdullah		
93	Mustafa bin Mehmet	170	

EK: 14. 157 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN MEHİR BORÇLARI

Belge numarası	Muris'in ismi	Mehir	Açıklama
1	Demirci Mustafa bin Ahmet bin Mustafa		
2	Veli Paşa oğlu Mustafa bin Dede		
3	Osman bin Ahmet		
5	Ahmet bin Yunus bin Abdullah	340	
7	Şerife binti Ali bin Ahmet Kâhya	340	Zevcesinde bulunan
9	Abdulgaffar bin Ahmet bin Abdullah	340	
11	Halil bin Mahmut bin Halil		
13	Dervişoğlu Hüseyin bin İbrahim	340	
15	Emine binti Abdi bin İbrahim		
16	Yunus bin Abdurrahman Koca bin Abdullah		
17	İbrahim bin Halil bin Abdullah		
19	Köse Mustafa bin Çukur Nizam bin Abdullah	180	
22	Berber İsmail	340	
23	Mehmet bin İbrahim		
24/1	Hasan bin Davut bin Abdullah	340	
26/3	Ahmet bin Mehmet bin Abdullah	340	
28/5	Ahmet bin Süleyman bin İsa	340	
31/8	Ali bin Süleyman bin Hüseyin	170	
33/10	Mehmet bin Hacı Ahmet bin Mehmet	140	
35/12	Abdullah bin Kara Mehmet oğlu Hasan	120	
36/13	Ahmet bin Eyüp	340	
38/15	Mehmet bin Hacı Mustafa		
40/17	Süleyman bin Mehmet Bey	340	
42/19	İbrahim bin Molla oğlu Mehmet		
48/25	Cennet binti Mehmet Ali bin Abdullah	340	Zevcesinde bulunan
49/26	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah		
52/29	Hasan bin İbrahim bin Abdullah		
53/30	İsmail bin Abdullah bin El-	340	

	hac Abdullah		
54/31	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali		
57/34	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah		
58/35	Ali bin Ali bin Mustafa	170	
60/37	Abdülkerim bin Ahmet bin Abdullah	340	
62/39	İbrahim bin Mehmet bin Abdullah	170	
64/41	İbrahim bin Mehmet bin Musa		
66/43	Veli bin Abdullah bin Abdullah	170	
68/45	Ahmet bin Osman bin Ahmet		
70/47	Hüseyin bin Mehmet bin Abdullah		
72/49	Abdurrahman bin Abdurrahman bin Hasan	340	
74/51	Fatma binti Ahmet	170	Zevcesinde bulunan
76/53	Raziye binti Mehmet bin Abdullah	341	Zevcesinde bulunan
78/55	İsmail bin Abdullah bin Abdullah		
79/56	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali		
80/57	Hatice binti Mustafa	340	Zevcesinde bulunan
82/59	Abdulkerim bin İbrahim bin Abdullah		
85/62	Himmat bin Himmet bin Abdullah	340	
87/64	Hasan bin Hüseyin bin Hasan	340	
89/66	Musa bin Ahmet bin Abdullah	340	
92/69	Fatma binti Mustafa bin Abdülkerim	170	Zevcesinde bulunan
96/73	Şerife binti Mehmet bin Mustafa		
98/75	Mustafa bin Osman bin Ahmet		
100/77	Hristiyan Tordi bin Asiye bin Tordi		
102/79	Hasan bin Ali bin Abdullah		
105/82	Osman bin Mehmet bin Osman		
108/85	Hasan bin Mehmet bin Hasan		
110/87	Ayşe binti Hacı Mehmet bin Abdullah		
112/89	Osman bin İbrahim bin	340	

	Abdullah		
114/91	Ümmü binti İbrahim bin Abdullah	340	Zevcesinde bulunan
116/93	Aliye binti Ali bin Abdullah	340	Zevcesinde bulunan
118/95	Mehmet bin Ali bin Abdullah	340	
120/97	Ömer Efendi bin Ali bin Mehmet	340	
123/100	Süleyman bin Ali bin Abdullah	170	
125/102	Halil bin Mehmet bin Abdullah		
127/104	Musa bin Musa bin Abdullah	340	
129/106	Musa bin Habib bin Musa	340	
131/108	Mehmet bin Ahmet bin Mehmet		
136/113	Ali bin Ahmet bin Mehmet	170	
138/115	Ahmet bin Mehmet bin Ahmet	340	
140/117	Mustafa bin Halil bin bin Abdullah		
142/119	Durmuş Ali bin Mehmet bin Ali		
144/121	Fatma binti Mustafa bin Ali		
146/123	Abdullah bin Mehmet bin Abdullah	340	
148/125	Emine binti Veli bin Hasan		
150/127	Numan bin Ahmet bin Numan	340	
152/129	Süleyman bin Hüseyin bin Mustafa	340	
154/131	Osman bin Mustafa bin Mustafa	170	
159/136	Ahmet bin Mustafa bin İbrahim		
165/142	Ali bin Osman bin Veli	340	
167/144	Mustafa bin Osman bin Abdullah		
169/146	Mehmet bin Mehmet bin Ali		
171/148	Elife binti Abdurrahim bin Abdullah	340	Zevcesinde bulunan
173/150	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah		

EK: 15. 158 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN MEHİR BORÇLARI

Belge numarası	Muris'in ismi	Mehir	Açıklama
1	Topal Abide binti Mehmet		
4	Osman Ağa oğlu Mehmet bin Ali Beşe	240	
5	Osman Ağa oğlu Mehmet Bey		
8	...		
9	Osman Ağa oğlu Mehmet		
10	Seyyid oğlu Mustafa	17	
12	Durmuş Ali bin Mustafa	341	
13	Resul Kahya bin Ali	340	
14	Abdülkerim bin Mustafa	340	
20	Ahmet Kethüda bin Mehmet		
21	Ahmet Kethüda bin Mehmet		
23	Ayşe binti Çeşni Ali		
28	Molla Mehmet bin Mahmut Efendi	682	2 karısı var: 341+341
36	Beşe Osman	341	
40	Sarva Mustafa bin Mustafa		
51	Abdulkadir bin Musa bin Abdullah	341	
52	Mehmet	541	
53	Molla Mustafa bin el-hac Ahmet		
54	Ahmet bin Ömer	341	
55	İbrahim bin İbrahim	341	
56	Osman bin Hacı İbrahim	341	
61	Sakine binti El-hac Ömer	360	
62	Sadık bin Ahmet bin Sadık	170	
63	Mehmet bin Halil bin Abdullah	340	
64	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah	340	
66	Mehmet bin Himmet	340	
75	Hasan bin Mehmet bin Abdullah		
76	Ayşe binti Veli	341	Zevcesinde bulunan
77	Ahmet bin İsa	340	2 karısı var: 170+170
78	İbrahim bin Mustafa	341	
79	Ümmi Gülsüm	341	
86	Mustafa bin Ahmet		
87	Mehmet bin Nazım Ali	34	
91	Müslime binti İbrahim	350	Zevcesinde bulunan
92	İbrahim bin Ali	700	2 karısı var: 350+350
93	Hasan bin Mehmet bin Mustafa	341	
94	Ayşe binti Hacı Mustafa		

95	Mustafa bin Mehmet		
----	--------------------	--	--

EK: 16. 159 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHIPLERİNİN MEHİR BORÇLARI

Belge numarası	Muris'in ismi	Mehir	Açıklama
1	Mehmet bin Ali	341	
2	Mehmet bin İbrahim	341	
3	Ayşe binti Ahmet	341	
5	Ayşe binti Mehmet	341	
7	Halil bin Mehmet	341	
8	Halil bin Çoban Mehmet		2 eşi var
9	Mehmet bin Çavuş Mahmut	341	
13	İbrahim bin Mehmet		
14	Köse Mustafa		
16	Hacı Ahmet Ağa		
18	Sarıbaş Mustafa	241	
19	... bin Mehmet		
20	Ahmet bin Osman		
21	Hüseyin bin Durmuş	341	
23	Himmet bin Mehmet Ali	341	
26	Ayşe binti Mustafa	175	
27	Ali bin ...	341	
32	İmam Oğlu Mustafa	341	
35	Mehmet Çavuş bin Halil	141	
36	... bin Durmuş	341	
37	Çakır Ahmet bin Ömer		
38	... bin Abdullah		
40	Molla İbrahim bin Osman	341	
41	Veli bin Mehmet	682	2 eşi var: 341+341
43	Abdulcelil bin Hacı Abdullah	341	
47	Abdullah bin Hacı Abdullah	341	
48	Mustafa bin Mustafa		
49	Mehmet bin Ömer	341	
50	Fatma bin Mehmet		
51	Ali bin Abdullah	341	
52	... bin Süleyman	141	
53	Mehmet bin Temurci Halil	682	2 eşi var: 341+341
54	Abdullah bin Ali	341	
55	Mehmet bin Mehmet		
56	Molla Hüseyin bin Abbas		
57	Osman bin Ömer	341	
58	... bin Ahmet	341	
59	İlyas bin Ali		
60	Mustafa bin Ali		
61	Ali bin Abdurrahman		
64	Ömer bin Mehmet	341	
65	Ahmet bin Ali	140	
66	Abdurrahman bin Mehmet	300	
67	Murat	170	

68	Elife binti Hacı Ali	200	Zevcesinde bulunan
69	Abdullah bin Ali	140	
75	Süleyman bin Arap Ali	141	
80	Ayşe binti Hacı Ahmet Ali	140	Zevcesinde bulunan
81	Şerife binti Hacı Ahmet Ali	170	Zevcesinde bulunan
82	Ahmet bin Hacı Ahmet	311	
83	Ali bin Abdulgazi	170	
84	Veli bin Hacı Mustafa	341	
86	Ayşe binti Mehmet		
90	İbrahim bin Gaib Oğlu Durmuş	341	
100	Ahmet bin Ahmet	341	
101	Havva binti Mehmet	341	Zevcesinde bulunan
102	Hacı Ahmet binti Hacı	841	
103	Hasan bin Hasan	341	
109	Ahmet bin Mustafa	342	
110	Osman bin Ali	341	
113	Ayşe binti Abdullah	341	Zevcesinde bulunan
114	Meryem binti Mehmet	341	Zevcesinde bulunan
115	Müslime binti Naci	341	Zevcesinde bulunan
117	Durmuş bin Osman	250	
118	İbrahim bin Mehmet	670	2 eşi var:341+169
119	Cennet binti Hüseyin	341	Zevcesinde bulunan
136	Hatice binti Abdullah		
139	Hatice binti Hacı Ali	341	Zevcesinde bulunan
142	İbrahim bin Mehmet	170	
143	Ayşe binti Abdullah	170	Mihrinde nakd-i mevcut
144	Emine binti Mustafa	341	Zevcesinde bulunan
146	Ali Çavuş bin Abdullah	341	
147	Hasan bin Ahmet	260	
149	Ayşe binti Ali	341	Zevcesinde bulunan
151	Osman Çavuş bin Hacı Osman		

EK: 17. 155 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN ZORUNLU HARCAMALARI

Belge numarası	Muris'in ismi	Resmi Kısım	Resmi Kısım Oranı	Resmi Adi	Resmi Adi Oran	Katibiyye	Katibiyye Oranı
7	Osman bin Mehmet			238	2,49	14	0,14
8	Mehmet bin Abdullah			62	2,48	3	0,12
11	Şakir bin Ali	75	2,5			4	0,13
12	Mahmud bin Ahmet	28	3,31			1	0,11
13	Hacı Halil Ağa bin Ahmet	240	2,32			15	0,14
15	Molla Ömer bin Mehmet Ali Çavuş			30	1,73	2	0,11
16	Hacı Abdurrahman bin Mehmet			34	1,79	3	0,15
17	Hüseyin bin Mehmet			63	2,50	3	0,11
18	Hüseyin bin Veli			45	2,47	2	0,10
21	Hüseyin bin Hüseyin bin Abdullah			62	2,18	4	0,14
27	Hoca Mehmet bin İbrahim bin Abdullah			87	2,06	6	0,14
30	Mehmet bin Hüseyin bin Abdullah			42	2,05		
32	İbrahim bin Halil			23	2,45	1	0,10
33	Mehmet bin Hacı Mustafa			209	2,49	12	0,14
34	Mustafa bin Musa			52	2,49	4	0,19
36	Ahmet bin Abdurrahman						
37	İbrahim bin Mehmet			27	2,23	2	0,16
44	Ayşe binti Ebubekir			22	2,44	2	0,22
45	Cafer bin Ali bin Abdullah			25	2,06	1	0,08
52	Yusuf bin Hüseyin			97	2,49	5	0,12
61	Ali bin Mehmet			58	2,42	8	0,33

62	Ahmet bin Mehmet			28	2,45	2	0,17
63	Ali bin Mehmet			14	2,44	1	0,17
64	Kara Hüseyin bin Mehmet			17	2,46	1	0,14
72	Halil bin Ali			10	2,57	1	0,25
74	Durmuş Ali bin Ahmet			14	2,5	1	0,17
75	Recep bin Hüseyin			12	2,42	1	0,20
80	Ahmet bin Ali			139	2,50	8	0,14
84	Salim bin Mehmet bin Ali					3	0,09
85	İbrahim bin Mehmet			14	2,41	1	0,17
86	Koca Ömer bin Abdullah			41	2,5	3	0,18
93	Mustafa bin Mehmet			100	2,49	6	0,14

EK: 18. 157 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN ZORUNLU HARCAMALARI

Belge numarası	Muris'in ismi	Resmi Kısım	Resmi Kısım Oranı	Resmi Adi	Resmi Adi Oran	Katibiyye	Katibiyye Oranı
1	Demirci Mustafa bin Ahmet bin Mustafa						
2	Veli Paşa oğlu Mustafa bin Dede						
3	Osman bin Ahmet						
5	Ahmet bin Yunus bin Abdullah	4	0,77			4	0,77
7	Şerife binti Ali bin Ahmet Kâhya	20	2,40			4	0,48
9	Abdulgaffar bin Ahmet bin Abdullah	11	1,72			4	0,64
11	Halil bin Mahmut bin Halil						
13	Dervişoğlu Hüseyin bin İbrahim			9	1,22	1	0,13
15	Emine binti Abdi bin İbrahim						
16	Yunus bin Abdurrahman Koca bin Abdullah						
17	İbrahim bin Halil bin Abdullah						
19	Köse Mustafa bin Çukur Nizam bin Abdullah					4	0,36
22	Berber İsmail			27	1,81	1	0,06
23	Mehmet bin İbrahim						
24/1	Hasan bin Davut bin Abdullah	15	1,59			0	
26/3	Ahmet bin Mehmet bin Abdullah	64	2,20			3	0,10
28/5	Ahmet bin			59	2,16	4	0,14

	Süleyman bin İsa						
31/8	Ali bin Süleyman bin Hüseyin			6	1,47	2	0,49
33/10	Mehmet bin Hacı Ahmet bin Mehmet			17	1,64	2	0,49
35/12	Abdullah bin Kara Mehmet oğlu Hasan					4	0,14
36/13	Ahmet bin Eyüp	40	2,04			2	0,10
38/15	Mehmet bin Hacı Mustafa			41	2,09	3	0,15
40/17	Süleyman bin Mehmet Bey	32	1,96			2	0,12
42/19	İbrahim bin Molla oğlu Mehmet	38	2,46			2	0,12
48/25	Cennet binti Mehmet Ali bin Abdullah			11	2,5	3	0,68
49/26	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah	29	2,45			2	0,16
52/29	Hasan bin İbrahim bin Abdullah	29	2,71			2	0,18
53/30	İsmail bin Abdullah bin El-hac Abdullah	56	2,17			4	0,15
54/31	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali	23	2,42			1	0,10
57/34	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah						
58/35	Ali bin Ali bin Mustafa	34	2,20			2	0,12
60/37	Abdülkerim bin Ahmet bin Abdullah	32	1,95			2	0,12
62/39	İbrahim bin Mehmet bin Abdullah	52	2,31			3	0,13
64/41	İbrahim bin Mehmet bin Musa	8	2,35			0	
66/43	Veli bin Abdullah bin Abdullah			21	2,01	1	0,09

68/45	Ahmet bin Osman bin Ahmet	13	2,45			0	
70/47	Hüseyin bin Mehmet bin Abdullah	9	2,5			0	
72/49	Abdurrahman bin Abdurrahman bin Hasan			17	1,63	1	0,09
74/51	Fatma binti Ahmet	28	2,43			2	0,17
76/53	Raziye binti Mehmet bin Abdullah			23	2,44	1	0,10
78/55	İsmail bin Abdullah bin Abdullah						
79/56	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali						
80/57	Hatice binti Mustafa	23	2,44			1	0,10
82/59	Abdülkerim bin İbrahim bin Abdullah	73	2,5			4	0,13
85/62	Himmet bin Himmet bin Abdullah	21	1,77			1	0,08
87/64	Hasan bin Hüseyin bin Hasan	59	1,16			4	0,14
89/66	Musa bin Ahmet bin Abdullah	57	2,15			4	0,15
92/69	Fatma binti Mustafa bin Abdülkerim	17	2,46			1	0,14
96/73	Şerife binti Mehmet bin Mustafa			13	2,40	0	
98/75	Mustafa bin Osman bin Ahmet			8	2,35	0	
100/77	Hristiyan Tordi bin Asiye bin Tordi			17	2,5	1	0,14
102/79	Hasan bin Ali bin Abdullah			12	2,5		
105/82	Osman bin Mehmet bin Osman			23	2,44	1	0,10

108/85	Hasan bin Mehmet bin Hasan			16	0,47	5	0,14
110/87	Ayşe binti Hacı Mehmet bin Abdullah			29	2,5	1	0,08
112/89	Osman bin İbrahim bin Abdullah			102	2,29	6	0,13
114/91	Ümmü binti İbrahim bin Abdullah	10	2,32			0	
116/93	Aliye binti Ali bin Abdullah			10	2,5	0	
118/95	Mehmet bin Ali bin Abdullah			42	2,07	3	0,14
120/97	Ömer Efendi bin Ali bin Mehmet	44	2,09			3	0,14
123/100	Süleyman bin Ali bin Abdullah	11	1,19			1	0,10
125/102	Halil bin Mehmet bin Abdullah			16	2,42	0	
127/104	Musa bin Musa bin Abdullah	86	2,26			5	0,13
129/106	Musa bin Habib bin Musa	46	2,09			3	0,13
131/108	Mehmet bin Ahmet bin Mehmet			11	2,44	0	
136/113	Ali bin Ahmet bin Mehmet			31	2,46	2	0,15
138/115	Ahmet bin Mehmet bin Ahmet			46	2,10	3	0,13
140/117	Mustafa bin Halil bin bin Abdullah			18	2,46	1	0,13
142/119	Durmuş Ali bin Mehmet bin Ali			40	2,46	2	0,12
144/121	Fatma binti Mustafa bin Ali	35	2,5			2	0,14
146/123	Abdullah bin Mehmet bin Abdullah	12	1,46			1	0,12
148/125	Emine binti	20	2,46			1	0,12

	Veli bin Hasan						
150/127	Numan bin Ahmet bin Numan	34	1,97			2	0,11
152/129	Süleyman bin Hüseyin bin Mustafa	21	1,75			1	0,08
154/131	Osman bin Mustafa bin Mustafa	19	2			1	0,10
159/136	Ahmet bin Mustafa bin İbrahim			38	2,5	2	0,13
165/142	Ali bin Osman bin Veli			84	1,96	6	0,14
167/144	Mustafa bin Osman bin Abdullah			23	3,70	1	0,16
169/146	Mehmet bin Mehmet bin Ali	23	2,5			1	0,10
171/148	Elife binti Abdurrahim bin Abdullah			47	2,5	2	0,10
173/150	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah			61	2,72	3	0,13

EK: 19. 158 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN ZORUNLU HARCAMALARI

Belge numarası	Muris'in ismi	Resmi Kısım	Resmi Kısım Oranı	Resmi Adi	Resmi Adi Oran	Katibiyye	Katibiyye Oranı
1	Topal Abide binti Mehmet						
4	Osman Ağa oğlu Mehmet bin Ali Beşe			18	0,23	75	0,97
5	Osman Ağa oğlu Mehmet Bey						
8	...						
9	Osman Ağa oğlu Mehmet			160	2,57	7	0,11
10	Seyyid oğlu Mustafa			38	2,47	1	0,07
12	Durmuş Ali bin Mustafa			22	1,60	7	0,50
13	Resul Kahya bin Ali			24	2,47		
14	Abdülkerim bin Mustafa			64	2,43	7	0,26
20	Ahmet Kethüda bin Mehmet						
21	Ahmet Kethüda bin Mehmet						
23	Ayşe binti Çeşni Ali	36	2,48			2	0,14
28	Molla Mehmet bin Mahmut Efendi						
36	Beşe Osman	66	2,03			5	0,15
40	Sarva Mustafa bin Mustafa	117	2,26			8	0,15
51	Abdulkadir bin Musa bin Abdullah	44	2,06			30	1,39
52	Mehmet	53	0,46				
53	Molla Mustafa bin el-hac Ahmet						
54	Ahmet bin			120	2,49	7	0,14

	Ömer						
55	İbrahim bin İbrahim						
56	Osman bin Hacı İbrahim	12	2,46			1	0,22
61	Sakine binti El-hac Ömer	16	1,24			1	0,08
62	Sadık bin Ahmet bin Sadık	5	1,25			0,3	0,12
63	Mehmet bin Halil bin Abdullah	61	1,30			3	0,07
64	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah	23	1,10			1	0,04
66	Mehmet bin Himmet	10	1,23			1	0,12
75	Hasan bin Mehmet bin Abdullah	41	2,22			2	0,10
76	Ayşe binti Veli			43	2,46	2	0,11
77	Ahmet bin İsa			10	2,37	1	0,23
78	İbrahim bin Mustafa			49	5,03	4	0,41
79	Ümmi Gülsüm			23	2,,40	3	0,31
86	Mustafa bin Ahmet	25	4,18			3	0,50
87	Mehmet bin Nazım Ali	78	1,47			8	0,15
91	Müslime binti İbrahim	19	2,43			2	0,25
92	İbrahim bin Ali			8	0,59		
93	Hasan bin Mehmet bin Mustafa	14	1,55			1	0,11
94	Ayşe binti Hacı Mustafa			43	2,46	8	0,45
95	Mustafa bin Mehmet					5	0,39

EK: 20. 159 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN ZORUNLU HARCAMALARI

Belge numarası	Muris'in ismi	Resmi Kısım	Resmi Kısım Oranı	Resmi Adi	Resmi Adi Oran	Katibiyye	Katibiyye Oranı
1	Mehmet bin Ali			15	1,51	1	0,10
2	Mehmet bin İbrahim			15	2,94	2	0,39
3	Ayşe binti Ahmet			16	2,48	1	0,18
5	Ayşe binti Mehmet			19	2,58	1	0,16
7	Halil bin Mehmet	22	1,77			2	0,17
8	Halil bin Çoban Mehmet						
9	Mehmet bin Çavuş Mahmut			25	1,81	3	0,21
13	İbrahim bin Mehmet						
14	Köse Mustafa						
16	Hacı Ahmet Ağa			375	3,83	200	1,80
18	Sarıbaş Mustafa			21	2,47		
19	... bin Mehmet			30	2,46	1	0,10
20	Ahmet bin Osman			57	2,11	4	0,14
21	Hüseyin bin Durmuş			12	1,33	4	0,44
23	Himmat bin Mehmet Ali			19	4,64	2	0,47
26	Ayşe binti Mustafa	58	2,57			14	0,62
27	Ali bin ...			15	3,64	1	,29
32	İmam Oğlu Mustafa			13	1,76	1	0,15
35	Mehmet Çavuş bin Halil			22	2,48	1	,013
36	... bin Durmuş			20	2,51	1	0,15
37	Çakır Ahmet bin Ömer			82	2,10	6	0,15
38	... bin Abdullah			11	2,37	1	0,21
40	Molla İbrahim bin Osman			15	2,45	1	0,21

41	Veli bin Mehmet			12	2,44	1	0,24
43	Abdulcelil bin Hacı Abdullah			18	2,59	1	0,17
47	Abdullah bin Hacı Abdullah			30	1,98	3	0,19
48	Mustafa bin Mustafa			18	2,59	1	0,17
49	Mehmet bin Ömer			23	1,84	1	0,09
50	Fatma bin Mehmet			27	2,51	1	0,11
51	Ali bin Abdullah			97	2,63	6	0,16
52	... bin Süleyman			34	2,26	3	0,20
53	Mehmet bin Temurci Halil			145	2,58	9	0,16
54	Abdullah bin Ali			20	1,74	1	0,10
55	Mehmet bin Mehmet			44	2,48	6	0,33
56	Molla Hüseyin bin Abbas			34	2,28	6	0,40
57	Osman bin Ömer			36	2,50	5	0,36
58	... bin Ahmet			11	1,39	1	0,12
59	İlyas bin Ali			11	1,86	1	0,16
60	Mustafa bin Ali					2	0,22
61	Ali bin Abdurrahman			22	2,48	1	0,13
64	Ömer bin Mehmet			16	3,23	1	0,23
65	Ahmet bin Ali	12	1,95			2	0,32
66	Abdurrahman bin Mehmet			4	0,86	1	0,21
67	Murat			7	2,18	1	0,30
68	Elife binti Hacı Ali			14	1,67	1	0,11
69	Abdullah bin Ali			12	2,62	1	0,21
75	Süleyman bin Arap Ali			12	1,90	1	0,19
80	Ayşe binti Hacı Ahmet Ali			10	2,4	1	0,23
81	Şerife binti Hacı Ahmet Ali			18	2,44	1	0,16

82	Ahmet bin Hacı Ahmet			20	2,55	2	0,26
83	Ali bin Abdulgazi						
84	Veli bin Hacı Mustafa						
86	Ayşe binti Mehmet			65	2,46	3	0,12
90	İbrahim bin Gaib Oğlu Durmuş			18	2,51		
100	Ahmet bin Ahmet					3	0,19
101	Havva binti Mehmet			13	1,98	1	0,15
102	Hacı Ahmet binti Hacı						
103	Hasan bin Hasan			29	1,82	1	0,07
109	Ahmet bin Mustafa			11	2,34	1	0,25
110	Osman bin Ali			41	1,87		
113	Ayşe binti Abdullah			21	2,54	2	0,24
114	Meryem binti Mehmet			32	2,14	30	2,01
115	Müslime binti Naci			8	2,33	1	0,28
117	Durmuş bin Osman			7	1,32	1	0,18
118	İbrahim bin Mehmet			12	1,78		
119	Cennet binti Hüseyin			23	2,10	2	0,18
136	Hatice binti Abdullah			7	2,4	1	0,33
139	Hatice binti Hacı Ali			8	2,40	1	0,29
142	İbrahim bin Mehmet			18	2,08	1	0,11
143	Ayşe binti Abdullah			4	2,35	1	0,58
144	Emine binti Mustafa			18	1,96	1	0,10
146	Ali Çavuş bin Abdullah			25	2,38	3	0,28
147	Hasan bin Ahmet			9	2,45	1	0,27
149	Ayşe binti Ali			8	1,86	1	0,23
151	Osman Çavuş bin Hacı Osman			12	2,36	1	0,19

EK: 21. 155 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN MEDENİ HALLERİ VE MİRASÇI DURUMLARI

Belge no	Muris'in ismi	Evlî	Dü	Bekâr	Masum	Eş Erkek	Eş Kadın	Oğul	Kız	Baba	Ana	Erkek Kardeş	Kız Kardeş	Diğer Mirasçılar	Yekûn	Hamil	Beytül mal
7	Osman bin Mehmet	*						1	4						5		
8	Mehmet bin Abdullah	*						4	1						5		
11	Şakir bin Ali		*				2	2	3						7		
12	Mahmud bin Ahmet		*				1	1	1						3		
13	Hacı Halil Ağa bin Ahmet		*				1	3							4		
15	Molla Ömer bin Mehmet Ali Çavuş	*					1	1	2		1				5		
16	Hacı Abdurrahman bin Mehmet		*				2	1	4						7		
17	Hüseyin bin Mehmet		*				1	5	3					1	10		
18	Hüseyin bin Veli		*				1	3	1						5		
21	Hüseyin bin Hüseyin bin Abdullah		*				1	4							5		
27	Hoca Mehmet bin İbrahim bin Abdullah		*				1	3	2						6		
30	Mehmet bin Hüseyin bin Abdullah		*				1	2	1						5		

32	İbrahim bin Halil		*				1	3	1						5		
33	Mehmet bin Hacı Mustafa		*				2	5	7		1				15		
34	Mustafa bin Musa		*				1	6	1						8		
36	Ahmet bin Abdurrahman		*				2	3	1						6		
37	İbrahim bin Mehmet		*				1		2						3		
44	Ayşe binti Ebubekir	*						3	1						4		
45	Cafer bin Ali bin Abdullah		*				1	3	1						5		
52	Yusuf bin Hüseyin		*				2	6	3						12	1	
61	Ali bin Mehmet		*				1	5	2						8		
62	Ahmet bin Mehmet	*					1	2	1						4		
63	Ali bin Mehmet		*				1	2	3						6		
64	Kara Hüseyin bin Mehmet		*				1	1	3						5		
72	Halil bin Ali		*				1	1							2		
74	Durmuş Ali bin Ahmet	*						1	3						4		
75	Recep bin Hüseyin		*				1	1	1						3		
80	Ahmet bin Ali		*				2		2						4		
84	Salim bin Mehmet bin Ali		*				1		1	1	1				4		
85	İbrahim bin		*				1		1					1	3		

	Mehmet																	
86	Koca Ömer bin Abdullah		*				1	2								3		
93	Mustafa bin Mehmet		*				1	1								2		

EK: 22. 157 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN MEDENİ HALLERİ VE MİRASÇI DURUMLARI

Belge no	Muris'in ismi	Evlî	Du	Bekâr	Ma sum	Eş Erkek	Eş Kadın	Oğul	Kız	Baba	Ana	Erkek Kardeş	Kız Kardeş	Diğer Mirasçılar	Yekûn	Hamil	Beytül mal
1	Demirci Mustafa bin Ahmet bin Mustafa		*				1	1	2						3		
2	Veli Paşa oğlu Mustafa bin Dede	*						3	1						4		
3	Osman bin Ahmet		*				1	1							2		
5	Ahmet bin Yunus bin Abdullah		*				1	1	1						3		
7	Şerife binti Ali bin Ahmet Kâhya	*				1		3	3						7		
9	Abdulgaffar bin Ahmet bin Abdullah		*				1	4	1						6		
11	Halil bin Mahmut bin Halil			*						1					1		
13	Dervişoğlu Hüseyin bin İbrahim		*				1								2	1	
15	Emine binti Abdi bin İbrahim	*						3	1						4		
16	Yunus bin Abdurrahman Koca bin	*							1						1		

	Abdullah																
17	İbrahim bin Halil bin Abdullah	*						1							1		
19	Köse Mustafa bin Çukur Nizam bin Abdullah		*			1	2	1							4		
22	Berber İsmail		*			1	3	1							5		
23	Mehmet bin İbrahim	*					2	1							3		
24/1	Hasan bin Davut bin Abdullah		*			1	2	3							6		
26/3	Ahmet bin Mehmet bin Abdullah		*			1	1	7							9		
28/5	Ahmet bin Süleyman bin İsa		*			1	3								4		
31/8	Ali bin Süleyman bin Hüseyin		*			1	3	2							6		
33/10	Mehmet bin Hacı Ahmet bin Mehmet		*			1	3	1							5		
35/12	Abdullah bin Kara Mehmet oğlu Hasan		*			1	3								4		
36/13	Ahmet bin Eyüp	*				1	1	2		1					5		
38/15	Mehmet bin Hacı Mustafa	*				2	2	1							5		

40/1 7	Süleyman bin Mehmet Bey		*				1	1	1						3		
42/1 9	İbrahim bin Molla oğlu Mehmet	*						2	1						3		
48/2 5	Cennet binti Mehmet Ali bin Abdullah	*					1		3		1				5		
49/2 6	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah		*				1	1	3						5		
52/2 9	Hasan bin İbrahim bin Abdullah		*				1		3				1		5		
53/3 0	İsmail bin Abdullah bin El- hac Abdullah		*				1	3	1						5		
54/3 1	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali		*				1	1							3	1	
57/3 4	Mustafa bin Mustafa bin Abdullah	*							1						1		
58/3 5	Ali bin Ali bin Mustafa		*				1	1	1						3		
60/3 7	Abdülkerim bin Ahmet bin Abdullah		*				1		1				4		6		
62/3 9	İbrahim bin Mehmet bin Abdullah		*				1	3	1						5		
64/4 1	İbrahim bin Mehmet bin Musa		*				1	3	1	1	1				7		

66/4 3	Veli bin Abdullah bin Abdullah		*			1	2	3						6		
68/4 5	Ahmet bin Osman bin Ahmet		*			1		1		1	2	1		6		
70/4 7	Hüseyin bin Mehmet bin Abdullah	*				2	1	4						7		
72/4 9	Abdurrahman bin Abdurrahman bin Hasan		*			1	1	1		1				4		
74/5 1	Fatma binti Ahmet	*			1		1							2		
76/5 3	Raziye binti Mehmet bin Abdullah	*			1		1	3		1				6		
78/5 5	İsmail bin Abdullah bin Abdullah	*					3	1						4		
79/5 6	İbrahim bin Abdülkerim bin Ali	*					1							2	1	
80/5 7	Hatice binti Mustafa	*			1		2			1				4		
82/5 9	Abdulkerim bin İbrahim bin Abdullah		*			1		3		1	1	2		8		
85/6 2	Himmat bin Himmat bin Abdullah		*			1		2			1			4		
87/6 4	Hasan bin Hüseyin bin		*			1	3	1						5		

	Hasan																
89/6 6	Musa bin Ahmet bin Abdullah		*			1	2	3							6		
92/6 9	Fatma binti Mustafa bin Abdülkerim	*			1		1	1							3		
96/7 3	Şerife binti Mehmet bin Mustafa	*					1								1		
98/7 5	Mustafa bin Osman bin Ahmet		*			1	1	1							3		
100/ 77	Hristiyan Tordi bin Asiyeye bin Tordi	*				1	4								5		
102/ 79	Hasan bin Ali bin Abdullah		*			1	4	2							7		
105/ 82	Osman bin Mehmet bin Osman	*						1							1		
108/ 85	Hasan bin Mehmet bin Hasan	*				1	1	1							3		
110/ 87	Ayşe binti Hacı Mehmet bin Abdullah	*				1	1	1							3		
112/ 89	Osman bin İbrahim bin Abdullah		*			1	5	1							7		
114/ 91	Ümmü binti İbrahim bin Abdullah	*			1		1	2	1	1					6		

116/ 93	Aliye binti Ali bin Abdullah	*				1		3	1						5		
118/ 95	Mehmet bin Ali bin Abdullah		*				1	1		1					3		
120/ 97	Ömer Efendi bin Ali bin Mehmet		*				1	4	3						8		
123/ 100	Süleyman bin Ali bin Abdullah		*				1	3	2						6		
125/ 102	Halil bin Mehmet bin Abdullah	*					2	3	2						7		
127/ 104	Musa bin Musa bin Abdullah		*				1		2			1			4		
129/ 106	Musa bin Habib bin Musa		*				1	3			1				5		
131/ 108	Mehmet bin Ahmet bin Mehmet		*				1	3	1						5		
136/ 113	Ali bin Ahmet bin Mehmet		*				1	2	2		1				6		
138/ 115	Ahmet bin Mehmet bin Ahmet		*				1				1		1		3		
140/ 117	Mustafa bin Halil bin bin Abdullah	*						2							2		
142/ 119	Durmuş Ali bin Mehmet bin Ali			*							1			1	2		
144/ 121	Fatma binti Mustafa bin Ali	*						3	1						4		
146/ 123	Abdullah bin Mehmet bin Abdullah		*				1	2	1						4		

148/ 125	Emine binti Veli bin Hasan	*					1	2						3		
150/ 127	Numan bin Ahmet bin Numan		*			1		1		1				4	1	
152/ 129	Süleyman bin Hüseyin bin Mustafa		*			1		4				1		6		
154/ 131	Osman bin Mustafa bin Mustafa		*			1	1	1		1				4		
159/ 136	Ahmet bin Mustafa bin İbrahim	*				1	3	2				2		8		
165/ 142	Ali bin Osman bin Veli		*			1	5	1						8		
167/ 144	Mustafa bin Osman bin Abdullah	*				1	2							3		
169/ 146	Mehmet bin Mehmet bin Ali	*				2	2			1				5		
171/ 148	Elife binti Abdurrahim bin Abdullah	*			1			1		1		1		4		
173/ 150	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah		*			1	2	2						5		

EK: 23. 158 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN MEDENİ HALLERİ VE MİRASÇI DURUMLARI

Belge no	Muris'in ismi	Evl i	Du	Bekâ r	Ma su m	Eş Erke k	Eş Kadı n	Oğul	Kız	Baba	An a	Erkek Karde ş	Kız Karde ş	Diğ er Mirasçıl ar	Yekû n	Hamil	Beytül mal
1	Topal Abide binti Mehmet		*				1	2	4						7		
4	Osman Ağa oğlu Mehmet bin Ali Beşe		*				1	3	1						5		
5	Osman Ağa oğlu Mehmet Bey	*						2	1						3		
8	...		*				1	2	2						5		
9	Osman Ağa oğlu Mehmet	*						3	2						5		
10	Seyyid oğlu Mustafa		*				1	1	2						4		
12	Durmuş Ali bin Mustafa	*					1	1	2						4		
13	Resul Kâhya bin Ali	*					1	1	1						3		
14	Abdülkerim bin Mustafa	*					1	3							4		
20	Ahmet Kethüda bin Mehmet	*						3	1						4		
21	Ahmet Kethüda bin Mehmet	*						3	1						4		
23	Ayşe binti Çeşni Ali	*						1							1		
28	Molla Mehmet bin Mahmut Efendi		*				2	4	2					1	9		
36	Beşe Osman		*				1	2	1						4		

40	Sarva Mustafa bin Mustafa	*					1	1							2		
51	Abdulkadir bin Musa bin Abdullah		*				1	1							2		
52	Mehmet		*				1	1	5		1				8		
53	Molla Mustafa bin el-hac Ahmet		*					3	1						4		
54	Ahmet bin Ömer		*				1	2	2						5		
55	İbrahim bin İbrahim		*					3	2						5		
56	Osman bin Hacı İbrahim	*					1	3	3		1				8		
61	Sakine binti El-hac Ömer		*				1	1	3						5		
62	Sadık bin Ahmet bin Sadık		*				1		1				1		3		
63	Mehmet bin Halil bin Abdullah		*				1	4	1						6		
64	Mehmet bin Mehmet bin Abdullah		*				1	2	2						5		
66	Mehmet bin Himmet		*				1	1	2						4		
75	Hasan bin Mehmet bin Abdullah	*						2	1						3		
76	Ayşe binti Veli	*				1		1	1						3		

77	Ahmet bin İsa	*					2								3	1	
78	İbrahim bin Mustafa	*					1	3							4		
79	Ümmi Gülsüm	*				1		3							4		
86	Mustafa bin Ahmet			*										1	1		
87	Mehmet bin Nazım Ali		*				1	3	2						6		
91	Müslime binti İbrahim	*				1		2							3		
92	İbrahim bin Ali		*				1	2							3		
93	Hasan bin Mehmet bin Mustafa		*				1	3	1						5		
94	Ayşe binti Hacı Mustafa	*					1	2	1		1				5		
95	Mustafa bin Mehmet	*						2	3						5		

EK: 24. 159 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKE SAHİPLERİNİN MEDENİ HALLERİ VE MİRASÇI DURUMLARI

Belge no	Muris'in ismi	Evlî	Du	Bekâr	Ma sum	Eş Erkek	Eş Kadın	Oğul	Kız	Baba	An a	Erkek Kardeş	Kız Kardeş	Diğer Mirasçılar	Yekû n	Hamil	Beytül mal
1	Mehmet bin Ali	*					1	6	2						9		
2	Mehmet bin İbrahim	*					1	3	1						5		
3	Ayşe binti Ahmet	*					1		1					1	3		
5	Ayşe binti Mehmet	*				1		1	1	1	1				5		
7	Halil bin Mehmet		*				1					2			3		
8	Halil bin Çoban Mehmet	*					2	1							3		
9	Mehmet bin Çavuş Mahmut	*					1	2	3						6		
13	İbrahim bin Mehmet	*						1							1		
14	Köse Mustafa	*						1	3						4		
16	Hacı Ahmet Ağa	*					1	2	1					1	5		
18	Sarıbaş Mustafa		*				1	4	5					1	14		
19	... bin Mehmet			*								1		1	3		
20	Ahmet bin Osman	*						1	2						3		
21	Hüseyin bin Durmuş		*				1							2	3		
23	Himmet bin Mehmet Ali	*					1	1	1						3		

26	Ayşe binti Mustafa	*				1		1	4						6		
27	Ali bin ...	*					1	1	1						3		
32	İmam Oğlu Mustafa		*				1	2			1				4		
35	Mehmet Çavuş bin Halil	*					1	2	1	1					5		
36	... bin Durmuş		*				1		4						5		
37	Çakır Ahmet bin Ömer		*				1	2	1						4		
38	... bin Abdullah			*							1		1		2		
40	Molla İbrahim bin Osman	*					1	1	1		1				4		
41	Veli bin Mehmet	*					2	2	2						6		
43	Abdulcelil bin Hacı Abdullah	*					1	4	1		1				7		
47	Abdullah bin Hacı Abdullah	*					1	2	2		1				6		
48	Mustafa bin Mustafa							2	1						3		
49	Mehmet bin Ömer		*				1	1	1						3		
50	Fatma bin Mehmet							2	1						3		
51	Ali bin Abdullah	*					1	3	1						5		
52	... bin Süleyman		*				1	2	2						5		
53	Mehmet bin Temurci Halil		*				2	1	1						4		
54	Abdullah bin Ali		*				1	1	1						3		

55	Mehmet bin Mehmet	*				1	1	3						5		
56	Molla Hüseyin bin Abbas						1							1		
57	Osman bin Ömer	*				1		5					3	9		
58	... bin Ahmet	*				1	2	2						5		
59	İlyas bin Ali	*				1	1	1					1	4		
60	Mustafa bin Ali	*					2	3						5		
61	Ali bin Abdurrahman	*				1	2	1					1	5		
64	Ömer bin Mehmet	*				1	3	2						6		
65	Ahmet bin Ali	*				1	1	1						3		
66	Abdurrahman bin Mehmet	*				1		1		1	1			4		
67	Murat	*				1	1			1				3		
68	Elife binti Hacı Ali	*			1		4	2						7		
69	Abdullah bin Ali	*				1	1							2		
75	Süleyman bin Arap Ali	*				1	1	2						4		
80	Ayşe binti Hacı Ahmet Ali	*			1		2	1						4		
81	Şerife binti Hacı Ahmet Ali	*					1	1					1	3		
82	Ahmet bin Hacı Ahmet	*				1	3			1				5		
83	Ali bin Abdulgazi	*				1	1			1				3		

84	Veli bin Hacı Mustafa		*				1		1			1			3		
86	Ayşe binti Mehmet							2				1			3		
90	İbrahim bin Gaib Oğlu Durmuş	*					1	1	1	1	1				5		
100	Ahmet bin Ahmet		*				1		2						3		
101	Havva binti Mehmet	*				1		2	2						5		
102	Hacı Ahmet binti Hacı	*					2	6	6						14		
103	Hasan bin Hasan	*					1	2							3		
109	Ahmet bin Mustafa	*					1		1				1		3		
110	Osman bin Ali	*					1		1		1				3		
113	Ayşe binti Abdullah	*				1		5	2						8		
114	Meryem binti Mehmet	*				1		1	1						3		
115	Müslime binti Naci	*				1		1	2		1				5		
117	Durmuş bin Osman		*				1	1	2						4	1	
118	İbrahim bin Mehmet	*					2	1							3		
119	Cennet binti Hüseyin	*				1			1						2		
136	Hatice binti Abdullah	*				1		1			1				3		
139	Hatice binti	*				1		1	2						4		

	Hacı Ali																
142	İbrahim bin Mehmet	*				1	2							3			
143	Ayşe binti Abdullah	*			1		2	1						4			
144	Emine binti Mustafa	*			1		3	3						7			
146	Ali Çavuş bin Abdullah	*				1	1	1						3			
147	Hasan bin Ahmet	*				1	3	1						5			
149	Ayşe binti Ali						1	1						2			
151	Osman Çavuş bin Hacı Osman	*				2	1							3			

EK: 25. 155 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN ÜRÜNLER VE ÜRÜNLERİN KURUŞ ÜZERİNDEN FİYATLARI

Ürün adı	En düşük fiyat	En yüksek fiyat
Arıkovanı	15	22
Bağ	225	300
Bahçe	400	
Balta	6	10
Bez tob	17,5	
Bulgur çuvalı/ hevanı	10	
Büyük hamur leğeni	25	30
Çadır	80	150
Çadır çul	12	
Çamaşır sandığı	30	80
Çavdar çuvalı	18	70
Çebiç	12,5	21
Çengel	5	8
Çift alata	20	60
Çift demiri	3	
Çift takımı	20	50
Çorba tası	4	8
Çökelek kıyye	1	
Çul	5	50
Çul çatma	15	20
Çul kenarı	10	20
Çuval	8	20
Çuval Ala	10	40
Dakik hevan	7	15
Davar	12	43
Boz Davar	20	
Oğlaklı Davar	25	
Deri	3	
Deve	100	650
Deve nısf	200	250
Döşek çuvalı	30	
Ekmek sofrası	5	10
Entari	15	
Eşya kılıfı	20	
Eyer takımı	50	
Gazgan	15	60
Hamur leğeni	10	20
Harar	20	30
Hegbe	5	15
Helke	5	20
Hınta çuvalı/ hevan	6	80
Hoşaf tası	5	10
İbrik	4	15
İnek	120	250

İnek nısf	50	60
İnek ma' dana	120	800
Kahve takımı	20	25
Karasığır	100	
Karasığır öküzü ma dana	150	
Keçe	10	40
Keçe çatma	37	80
Keçe çadır	30	
Keçi	15	26
Keçi ma' oğlak	11	
Keser	2	3
kıl çuval	7	30 tek 80
Kıl ib kıyye	5	
Kil kıyye	7	
Kısrak	25	400
Kısrak nısf	150	300
Kilim	5	50
Koyun	21	32
Köhne çuval	6	
Kuzu	15	
Küp	10	
Leğen	8	15
Lenger	5	
Mahbut hevan	10	
Merkeb	50	300
Merkeb nısf	120	
Mısır darı hevan	5	10
Minder	4	25
Müsta'mel çuval	20	
Nacak	3	10
Namazlık	10	15
Nohut hevan	10	
Oğlak	5	14
Orak	2,5	
Öküz	150	325
Öküz nısf	200	
Pekmez kıyye	5	10
Penbe kıyye	4	5
Saban	5	10
Saban demiri	10	
Sac	2	5
Sahan	5	8
Saman yük	4	
Seccade	5	15
Sıpa	30	40 tek 100 nr 52
Sini	5	

Su tası	2	4
Şiar çuvalı	5	8
Tabak	5	Tek 8 nr32
Tahta sandık	60	
Tas	30	
Tava	3	5 tek 10 nr 45
Tay	60	100 tek 300 nr 13
Tencere	4	15 tek 50 nr 37
Tencere kebir	20	
Tencere ma' kapak	10	
Tencere gözlü	20	
Toklu (kuzu)	25	28
Torba	2	5
Tosun	80	Tek 120 nr 80
Tüfek	40	60
Tüfek çifte	100	
Ufak kazan	4	
Un çuvalı	10	20
Yastık	4	11
Yatak	5	23
Yatak kat	20	80
Yorgan	10	30
Yük çuvalı	10	40
Zahire sandığı	4	20
Zeytin ağacı	20	

EK: 26. 157 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN ÜRÜNLER VE ÜRÜNLERİN KURUŞ ÜZERİNDEN FİYATLARI

Ürün adı	En düşük fiyat	En yüksek fiyat
Abalık tob	35	
Abdest leğeni	15	20
Arı	10	
Arıkovanı	10	60
Arsa kıt'a	100	
Bağ dönüm/ kıt'a	100	110
Bahçe (ev önü)	15	
Bahçe kıt'a	200	300
Bahçe ma' iscar	150	
Bahçe nisf	250	
Bakır sitil	10	
Balta	10	15
Balta ma' keser	6,5	
Bel	5	12
Bez arşun	5	
Bez tob	15	
Beygir	300	350
Bıçak	5	20
Bulgur çuvalı	7	11
Burçak hevan	5	
Çadır	85	
Çadır çul	20	50
Çadır çuvalı	20	
Çamaşır cıvan	20	25
Çamaşır çulu	25	
Çamaşır çuvalı	20	40
Çamaşır kat	7,5	20
Çamaşır sandığı	5	
Çapa	5	
Çavdarlı hinta çuvalı	5	6
Çavdar çuvalı	6	
Çebiç	10	20
Çeltik hevan	10	
Çekiç	5	
Çekiç ma' mala	5	
Çengel	10	15
Çift alatı	5	20
Çift öküzü	200	300
Çift takımı	15	22
Çorba tası	8	15
Çökelek kıyye	0,5	10
Çatma çulu	10	30
Çul	10	50
Çul ev	60	

Çuval	1	30
Çuval dakik	6	10
Dana	40	
Davar	6	25
Deve	300	600
Deve nısf	300	
Dizgin	7,5	
Dizlik	5	
Don	3	8
Döşek keçesi	10	20
Döşek şiltesi	10	
Düğe	80	100
Entari	10	20
Entari alaca	20	
Entari kumaş	60	
esb	450	
Ev keçesi	50	
Eyer takımı	50	
Gazgan	15	
Gömlek	3	6
Hane bab(genelde fiyat yok)	66	100
Hamur leğeni	2	45
Harani	35	45
Harar	5	20
hegbe	3	20
Helke	5	20
hınta çuvalı	6	20
Hınta-ı mezru'a	25	56
Hokka	5	
İb/iblik kıyye	7,5	10
İbrik	6	20
İnek	80	160
İnek nısf	60	100
İnek ma' dana	75	200
İnek ma' dana nısf	120	
Kahve değirmeni	10	
Kahve takımı	10	85
Kahve tavası	5	
Kazan	30	65
Kazma	10	15
Keçe ev	40	50
Keçe çatma	20	50
Keçi	20	25
Keçi ma' oğlak	13	40
Keser	2	5
Kepçe	0,5	

Kıl çuval	8	25
Kıl kıyye	5	
Kısrak	250	350
Kilim	10	80
Kova	8	
Koyun	30	50
Koyun ma' kuzu	21,5	45
Koyun yoz	30	37,5
Köhne çuval	20	
Kuplu tas	10	
Kuşak	10	20
Kuşak nısf	150	
Kuzu	14	40
Küb	5	15
Küçük leğen	10	
Küçük sini	20	
Küpe	10	
Kürüm	300	
Kürüm nısf	100	200
Külek	5	
Leğen	6	20
Leğence	8	20
Lenger	5	25
Merkeb	50	300
Merkeb ma' sipa	200	220
Merkeb nısf	40	100
Mısır çuvalı	5	
Minder	5	25
Müsta'mel yorgan	10	15
Müsta'mel çuval	5	10
müsta'mel yün	10	14
Nacak	3,5	5
Nalbant takımı	5	10
Nohut hevan	7	
Oğlak	8,5	15
Orak	2	3
Öküz	150	360
Örs	65	
Penbe (pamuk) kıyye	5	8
Pekmez kıyye	1,2	10
Pekmez küp	10	20
Pekmez tavası	50	120
Peynir kıyye	2	
Rugan (yağ)	15	
Saban demiri	3	12
Sac	2	5

Sahan	4	10
Sahan ma kapak	8	
Saman yük	1,25	2
Sandık	5	40
Seccade	5	25
Sıpa	80	100
Sini	30	
Sofra	5	15
Su taşı	3	5
Susam hevan	18	
Şalvar	5	
Şiar çuvalı	4	
Şiar-ı mezru'a	54	
Tabak	0,5	10
Tahta	0,75	1,5
Tas	5	10
Tava	5	10
Tay	100	
Tay ma' kısırak	450	600
Tencere	0,8	35
Tencere ma' kapak	10	
Torba	3	5
Tosun	60	160
Tuz torbası	2,5	
Tüfek	15	100
Tüfek çifte	120	
Tüfek ma' kılıf	100	
Tüfek namlusu	25	
Un çuvalı	10	25
Un sandığı	30	
Üzüm kıyye	1	10
Yağ kürüm	1	
Yağ kıyye	3	6
Yağ ravgan	200	
Yağ tavası	5	
Yastık	3	50
Yatak	30	
Yatak kat	15	50
Yemiş ağacı	15	
Yorgan	5	40
Yular	5	
Yük çuvalı	8	35
Yün kıyye	2,7	8
Zahire sandığı	4	100
Zeytun ağacı	40	41

EK: 27. 158 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN ÜRÜNLER VE ÜRÜNLERİN KURUŞ ÜZERİNDEN FİYATLARI

Ürün adı	En düşük fiyat	En yüksek fiyat
Arı kovanı	5	20
Bağ dönüm	125	
Bahçe kıt'a	150	
Balta	6	12
Bel	10	12
Bez tob	15	20
Beygir	20	200
Bulgur çuvalı	6	12
Büyük hamur leğeni		
Büyük sini		
Cezve	5	
Cübbe	10	
Çadır çuvalı	15	
Çamaşır sandığı	5	
Çapa	1	10
Çavdar çuvalı	5	
Çebiç	10	15
Çengel	7	12
Çift kaydı	15	80
Çift alata	15	
Çorba tası	5	10
Çökelek kıyye	1	
çudra	6	
Çul	2	40
Çuval	7	20
Çuval ala	10	20
Çuval dakik	6	15
Çuval kara	15	
Dana	50	
Davar	6	300
Davar derisi	0,5	
Deve	33	700
Deve nisf	100	250
Don	3	10
Döşek çuvalı	20	30
Döşek keçesi	15	
Ekmek sofrası	1	10
El taşı değirmen	40	
El leğeni	8	20
El matarası	8	
Elek	7	
Entari	10	20
Entari tob	10	
esb	300	

Eyer takımı	100	120
Fener		
Fincan takımı	5	
Gazgan	15	100
Gömlek	6,5	
Hamur leğeni	5	80
Harar	4	40
hegbe	5	20
Helke	5	30
hınta çuvalı	6	70
Hoşaf tası	1	12
İbrik	7,5	25
İnek	80	200
İnek nısf	30	
İnek ma' dana	120	
İnek ma' dana nısf	80	
Kahve takımı	15	30
Kazma	10	
Keçe	10	
Keçi	15	40
Keçi derisi	5	
Kendir	8	
Kesb	20	
Keser	2	15
kıl çuval	15	30
Kıl çuval müsta'mel	10	
Kırmızı hınta çuvalı	7	
Kısrak	100	700
Kısrak nısf	200	
Kilim	20	30
Kol bileziği	15	
Koyun	6	45
Koyun ma' kuzu	50	
Köhne çuval	10	
Köhne leğen	8	
Köhne takım	20	30
Kuplu tas	5	
Kuru üzüm kıyye	1	1,5
Kuruyemiş	2	
Küçük leğen	10	
Küçük sini		
lanba	3	
Leğen	10	15
Lenger	4	10
Mangal	6	
Merkeb	25	400

Merkeb ma' sipa	180	
Merkeb nisf	70	
Mısır çuvalı	5	15
Minder	3	20
Müsta'mel yorgan	10	
Müsta'mel çuval	15	25
müsta'mel yün	14	
Nacak	2,5	15
Oğlak	10	30
Orak	2	4
Öküz	100	350
Örtü	5	
Pekmez kıyye	2	
Peynir kıyye	1,5	3
Pirinç kab	8	
Saban	5	
Saban alatı	20	
Saban demiri	10	
Sac	2	10
Sadır keçesi	30	
Sahan	1	50
Sahan ma kapak	5	15
Seccade	8	30
Sıpa	40	80
Silahlık	80	
Sini	10	60
Sofra	10	15
Soğan kıyye	0,25	
Su tası	1	5
Şal	35	
Şalvar	5	
Şiar çuvalı	3	10
Şapka	2	
Şeker çuvalı	4,5	
Tabak	4	10
Tabak alatı takım	20	
Tahta	0,8	
Takım altın	20	
Tava	1	8
Tay	13	200
Tencere	5	81
Tencere ma' kapak	10	15
Tencere gözlü	25	
Torba	2	5
Tosun	25	150
Tuz kıyye	1	

Tüfek	50	60
Tüfek kılıfı	15	
Un çuvalı	11	40
Un sandığı	45	
Ustura	15	20
Yağ kıyye	8	
Yağ tavası	2	10
Yastık	4	30
Yatak	5	30
Yatak kat	20	60
Yorgan	5	25
Yorgan çuvalı	6,25	
Yük çuvalı	4	20
Zahire sandığı	25	100

EK: 28. 159 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN ÜRÜNLER VE ÜRÜNLERİN KURUŞ ÜZERİNDEN FİYATLARI

Ürün adı	En düşük fiyat	En yüksek fiyat
Alaca tob	10	20
Arıkovanı	17,5	22
Arıkovanı ma' arı	30	
Bağ dönüm/ kıt'a	10	600
Bahçe	150	950
Bahçe ma' iscar	25	400
Bakır kıyye	7,5	25
Balta	8	15
Bel	3	15
Bez tob	12	20
Bez yarma	12	
Beygir	100	
Bulgur çuvalı	6	10
Burçak çuvalı	7	
Çadır çul	28,5	
Çapa	3	15
Çavdar çuvalı	5	11,5
Çebiç	17,5	100
Çengel	5	15
Çift kaydı	30	50
Çorap	5	
Çorba tası	3	6
Çökelek kıyye	1	
Çul		44
Çuval	5	30
Çuval ala	10	15
Çuval dakik	4	12
Dana	50	
Darı çuvalı	5	
Deve	60	300
Deve nısf	300	
Don	8	
Döşek çarşafı	5	
Elbise takımı	15	
El leğeni	10	
Entari	10	
Esb	800	
Eyer takımı	7,5	30
Gömlek	7	8
Hamur leğeni	6	40
Harar	10	30
Hegbe	5	20
Helke	10	20
Hınta çuvalı	4	54

Mezru'at hınta çuvalı	7	48
İnek	60	170
İnek ma' dana	140	300
İplik kıyye	8	10
Kahve takımı	25	
Kahve değirmeni	10	
Kara çul	20	
Kazma	2	6
Keçe	15	50
Keçi	20	100
Keçi derisi	3,5	
Keçi ma' oğlak	20	45
Keser	3	15
Kıl çuval	7,5	40
Kısrak	20	300
Kısrak ma' tay	350	500
Kısrak nısf	200	
Kilim	5	80
Koyun	25	300
Koyun ma' kuzu	28	50
Köhne çuval	4	
Kuşak	25	50
Lenger	3	25
Merbut çuval	4	5,5
Merkeb	60	400
Merkeb ma' sipa	140	180
Merkeb nısf	25	80
Mezru' darı çuvalı	4	5
Mısır çuvalı	5	15
Minder	3	16,5
Müsta'mel çuval	15	
Nacak	3	20
Manazlık	25	
Oğlak	5	10
Orak	3	7
Öküz	20	600
Öküz nıfs	108	
Örtü	5	
Pekmez kıyye	1	20
Pekmez küp	10	15
Penbe (pamuk)	8	10
Saban demiri	5	20
Saban demiri sandığı	6	
Sac	3	5
Sahan	2	15
Seccade	5	20

Silahlık	8	
Sini	10	60
Sofra	5	10
Su tası	2	10
Şiar çuvalı	2,5	9
Tabak	3	16
Tava	4	15
Yanmaz tava	60	
Tay	250	
Tencere	7	25
Tencere ma' kapak	12	15
Tosun	50	200
Tüfek	35	100
Un çuvalı	10	15
Yağ kıyye	8	
Yağ tavası	4	10
Yastık	4	7,5
Yatak	20	40
Yatak kat	10	55
Yatak takım	20	30
Yorgan	10	15
Yük çuvalı	3	30
Yükme tob	20	
Yün çuval	15	16
Zahire sandığı	15	120
Zeytun	40	

EK: 29. 155 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN UNVANLAR VE KULLANIM SAYILARI

Ağa	2
Çavuş	1
Efendi	5
Hacı	4
Hoca	1
Kara	1
Koca	1
Molla	4

EK: 30. 157 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN UNVANLAR VE KULLANIM SAYILARI

Ağa	10
Baba zade	1
Başkâtip	1
Berber	1
Bey	5
Çavuş	4
Çolak	1
Çukur	1
Deli	1
Demirci	4
Dervişoğlu	1
Efendi	23
Ekber	1
El-hac	2
Fransız	1
Hacı	17
Hafız	1
Hristiyan	1
İmam	2
Kahya	4
Kara	1
Koca	1
Köse	1
Monla	6
Muhtar	2
Oranlı (Ahmet)	1
Paşa	1
Sarı	1
Şeyh	1
Usta	4

EK: 31. 158 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN UNVANLAR VE KULLANIM SAYILARI

Ağa	6
Beşe	2
Çeşni	1
Efendi	21
El-hac	8
Hacı	6
Kâhya	1
Kethüda	2
Molla	7
Sarıca	1
Seyyid	1
Topal	1

EK: 32. 159 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN UNVANLAR VE KULLANIM SAYILARI

Arap	2
Çakır	3
Çavuş	9
Çoban	1
Dede	1
Efendi	8
Hacı	33
İmam oğlu	2
Kahya	6
Köse	2
Molla	10
Monla	7
Pekmezci	1
Sarı baş	2
Tatar	1
Temurci	2

EK: 33. 155 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN ERKEK/KADIN İSİMLERİ VE KULLANIM SAYILARI

ERKEK İSİMLERİ	
Abd	1
Abdulkadir	4
Abdullah	20
Abdurrahman	7
Ahmet	34
Ali	60
Cafer	1
Durmuş	10
Durmuş Ali	4
Ebubekir	2
Eyüp	3
Halil	8
Halim	2
Hamdi	2
Hasan	3
Hüseyin	20
İbrahim	17
İsa	1
Kerim	4
Mahmut	3
Mehmet	64
Mehmet Ali	3
Musa	9
Mustafa	26
Osman	6
Ömer	2
Recep	1
Salim	2
Süleyman	6
Şakir	1
Veli	9
Yusuf	4

KADIN İSİMLERİ	
Abide	7
Akife	2
Asiye	2
Ayşe	58

Cemile	2
Cennet	5
Durdu	2
Elife	10
Emine	28
Emişe	4
Fadime	3
Fatma	37
Glsm	2
Hatice	6
Havva	7
Huriye	2
Kiraz	5
Meryem	6
Rabi'a	2
Raziye	2
Rukiye	5
Sakine	1
Selime	2
Selvi	2
Sultan	2
Şerife	21
Teslime	6
Ümmühan	2
Zeynep	8

EK: 34. 157 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN ERKEK/KADIN İSİMLERİ VE KULLANIM SAYILARI

ERKEK İSİMLERİ	
Abdil	1
Abdulgaffar	1
Abdulğani	1
Abdulkadir	8
Abdulkerim	12
Abdullah	54
Abdurrahim	1
Abdurrahman	14
Abid	2
Ahmet	84
Ali	77
Arif	2
Bavan	1
Bekr	7
Boras	2
Cuma	1
Daklos	2
Davut	1
Dede	3
Disbon	3
Durmuş ali	23
Durmuş	9
Emrullah	3
Habib	1
Hacı	1
Halil	16
Hamdullah	1
Hasan	32
Hızır	1
Himmet	2
Hind	2
Hüseyin	28
İbrahim	39
İsa	6
İsmail	9
Kazım	1
Mahmut	10
Mehmet Ali	2

Mehmet Nuri	1
Mehmet Rifat	1
Mehmet	132
Musa	12
Mustafa	94
Nasuh	1
Nazrı	2
Nebayir	2
Nizam	1
Numan	2
Osman	43
Ömer	1
Sadık	1
Salih	1
Süleyman	18
Tahir	2
Tordi	2
Turan	2
Veli	9
Yahya	1
Yakup	1
Yunus	2
Yusuf	3
Zülfi	1

KADIN İSİMLERİ	
Abide	3
Aliye	12
Asiye	3
Ayşe	90
Cemile	2
Cennet	10
Döndü	2
Durdu	11
Elif	10
Elife	9
Emine	54
Emişe	16
Fatma	73
Halime	2
Hatice	18

Havva	10
Huriye	6
İsmihan	4
Meryem	26
Hüsniye	2
Müslime	9
Rahime	4
Raziye	9
Rukiye	8
Sakine	2
Salime	2
Selver	2
Sultan	4
Şerife	15
Teslime	6
Ümmiye	1
Ümmügülsüm	12
Zahide	2
Zeynep	2

EK: 35. 158 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN ERKEK/KADIN İSİMLERİ VE KULLANIM SAYILARI

ERKEK İSİMLERİ	
Abdu'l-kerim	2
Abdu'r-rezzak	1
Abdulkadir	3
Abdullah	23
Ahmed	47
Ali	43
Durmuş	4
Durmuş Ali	15
Grikor	3
Habib	3
Halil	4
Hasan	12
Himmet	2
İbrahim	29
İsa	2
İsma'il	4
Kasım	2
Kostantin	2
Mahmud	3

Mehmet	91
Musa	12
Mustafa	58
Nazım Ali	2
Nebi	3
Osman	17
Ömer	24
Resul	1
Sadık	4
Süleyman	2
Veli	5
Yasin	1
Yusuf	2

KADIN İSİMLERİ	
Abide	10
Aliye	3
Asime	2
Asiye	6
Ayşe	53
Ayşe Dudu	4
Dudu	6
Elife	2
Emine	15
Fadime	3
Fatma	29
Halime	1
Hatice	16
Havva	8
Huriye	1
Kerime	3
Meryem	12
Müslime	1
Raziye	11
Rukiye	3
Sakine	8
Salime	1
Saniye	1
Şerife	10
Ümmü Gülsüm	4
Ümmühan	2

Zahide

5

EK: 36. 159 NUMARALI SİCİL DEFTERİNE GÖRE TEREKELERDE GEÇEN ERKEK/KADIN İSİMLERİ VE KULLANIM SAYILARI

ERKEK İSİMLERİ	
Abbas	2
Abdulcelil	2
Abdulgazi	4
Abdullah	53
Abdurrahman	7
Ahmet	77
Ahmet Ali	4
Ali	114
Bekir	5
Dede	2
Durmuş	18
Durmuş Ali	16
Gaffar	6
Hacı	4
Halil	19
Hasan	18
Hidayet	1
Himmet	1
Hüseyin	27
İbrahim	42
İlyas	2
İsmail	3
Kerim	5
Mahmut	10
Mehmet	161
Murad	2
Musa	10
Mustafa	59
Naci	2
Osman	34
Ömer	23
Salih	3
Süleyman	25
Şakir	2
Taci	2
Turan	6
Veli	7
Yusuf	4

KADIN İSİMLERİ	
Abide	1
Aliye	2
Ayşe	103
Azime	3
Cennet	11
Döne	2
Durdu	15
Elife	35
Emine	49
Fadime	1
Fatma	81
Halime	5
Hatice	30
Havva	20
Huriye	4
Kiraz	7
Meryem	35
Müslime	24
Rabi'a	2
Raziye	3
Rukiye	7
Sakine	4
Salime	5
Şerife	38
Ümmü	5
Ümmügülsüm	3
Zahide	10
Zeliha	2
Zeynep	4